Gh.N. Vasilache

POLIROM

Ştiţi să scrieţi corect?

Îndrumar ortografic şi ortoepic al limbii române

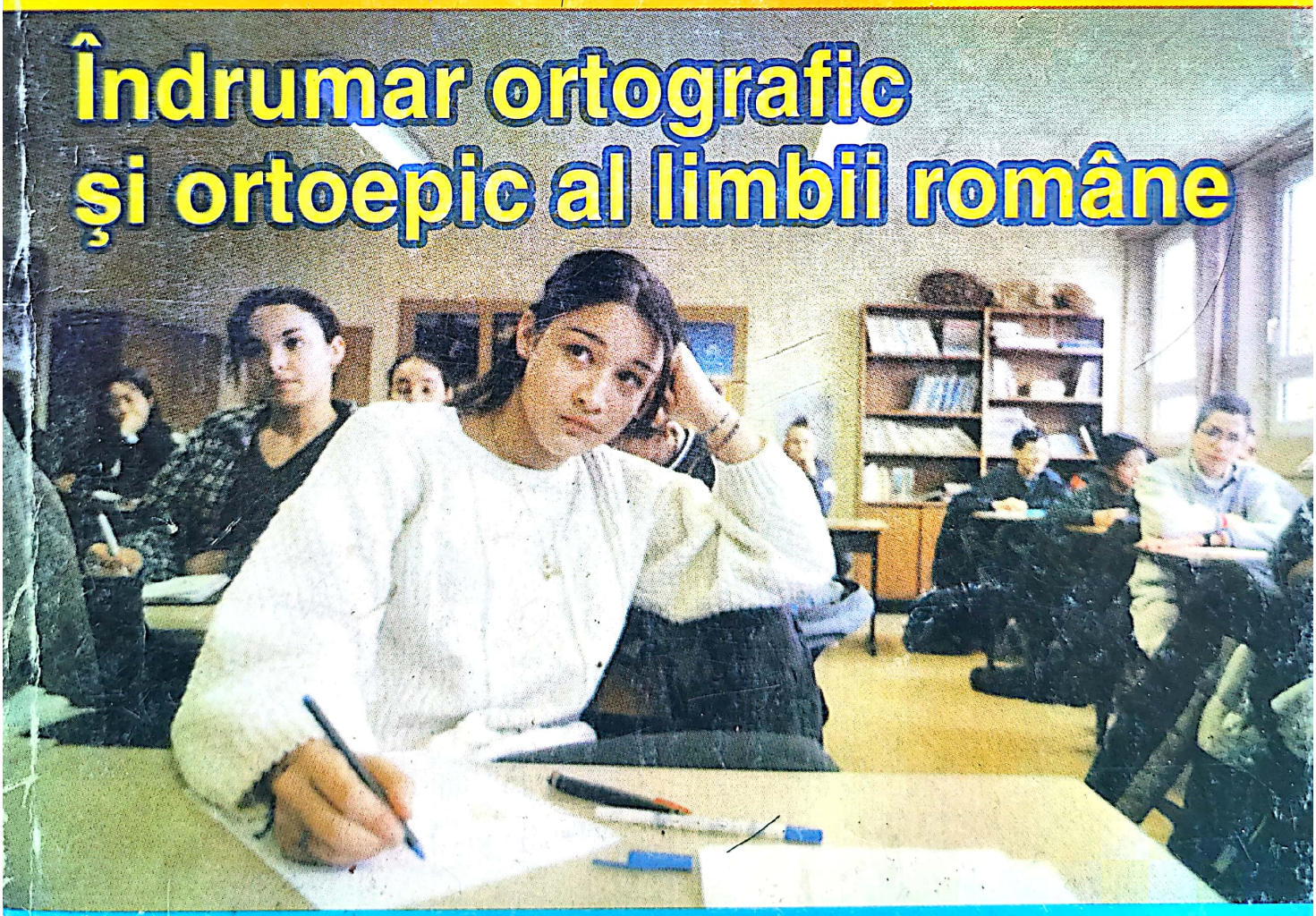

Exerciţii, teste şi soluţii

Scanned with OKEN Scanner

GH.N. VASILACHE este profesor de limba şi literatura română, gradul didactic I; semnează numeroase articole în *Tribuna învăţământului* şi *Limba şi literatura română*. De acelaşi autor: *Probleme teoretice şi practice de ortografie în învăţământul preuniversitar*, Editura Porto-Franco, 1993; *Ortografia limbii române. Probleme teoretice şi practice*, Editura Porto-Franco, 1996.

Copyright © 1999 by POLIROM Co S.A. Iaşi,

Editura POLIROM,
Iaşi, B-dul Copou nr. 4, P.O. BOX 266, 6600, ROMÂNIA
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu, nr. 6, et. 7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale:

VASILACHE, GH.N
Ştiţi să scrieţi? Îndrumar ortografic şi ortoepic al limbii române: exerciţii, teste şi soluţii /
Gh.N. Vasilache – Iaşi; Polirom, 1999

224 pag.; 24 cm

ISBN: 973-683-297-X

CIP: 811.135.1'354

Printed in ROMANIA

Scanned with OKEN Scanner

Gh.N. Vasilache

ȘTIȚI SĂ SCRIEȚI?

ÎNDRUMAR ORTOGRAFIC ȘI ORTOEPIC AL LIMBII ROMÂNE EXERCIȚII, TESTE ȘI SOLUȚII

POLIROM
1999

Scanned with OKEN Scanner

TABLA DE MATERII

CUVÂNT ÎNAINTE 7

I. FONETICA ŞI PROBLEMELE DE ORTOGRAFIE ŞI DE ORTOEPIE 9
1. Sunetele limbii române (precizări teoretice) 9
2. Corespondenţa dintre litere şi sunete 10
3. Vocalele a, e, i, â (î) după ş, j 11
Exerciţii 12
4. Vocalele în hiat: a-e; e-e; i-i; o-e; o-o; u-a; u-e ; u-o ; u-u 15
Exerciţii 17
5. Diftongii: ea, ia, ie, oa, ua 18
Diftongul EA 18
Diftongul IA 19
Diftongul IE 21
Diftongii OA / UA 23
Exerciţii 24
6. Consoanele: M sau N? S sau Z? S sau Ş? 28
Exerciţii 30
7. Despărţirea cuvintelor în silabe 31
Reguli bazate pe pronunţare. Exerciţii 31
Reguli bazate pe structura lexico-morfologică a cuvintelor 34
8. Accentul şi rolul lui în vorbire 35
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 37

II. FORMAREA CUVINTELOR ŞI PROBLEMELE DE ORTOGRAFIE ŞI DE ORTOEPIE 47

A. Ortografia şi ortoepia cuvintelor derivate 47
1. Noţiuni despre structura cuvântului 47
2. Prefixele 48
CON-, COM-, CO-. Exerciţii 48
DES-, DEZ-, DE-. Exerciţii 49
IN-, IM-, I-// ÎN-, ÎM-. Exerciţii 49
RĂS-, RĂZ-, RĂ-. Exerciţii 50
3. Sufixele 51
Exerciţii 51
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 54

B. Ortografia cuvintelor compuse 59
1. Precizări teoretice 59
Scrierea compuselor cu termenii sudaţi 59
Scrierea cu cratimă a cuvintelor compuse 60

Scanned with OKEN Scanner

Întrebări şi exerciţii 62
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 67
2. Adverbe compuse, locuţiuni adverbiale şi grupuri sintactice paralele 70
Probleme teoretice 70
Exerciţii 71
C. Împrumutul de cuvinte. Adaptarea neologismelor 86
III. SCRIEREA SUBSTANTIVELOR ŞI A ADJECTIVELOR ARTICULATE ŞI NEARTICULATE 89
1. Probleme teoretice 89
Substantive (adjective) masculine. Exerciţii 91
Substantive (adjective) feminine 96
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 101
IV. SCRIEREA CU INIŢIALĂ MAJUSCULĂ ŞI CU MINUSCULĂ 107
1. Majusculă după semne de punctuaţie. Exerciţii 107
2. Majuscula la substantivele proprii 110
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 117
V. ABREVIEREA. ORTOGRAFIA CUVINTELOR ABREVIATE 121
Repere teoretice 121
Exerciţii 121
Întrebări şi exerciţii 123
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 124
VI. SCRIEREA CU CRATIMĂ ŞI CU APOSTROF 127
1. Cratima la cuvinte rostite împreună 127
2. Alte împrejurări 128
Exerciţii 129
3. Cratima în cazuri de omofonie 145
Probleme teoretice 145
Exerciţii 148
Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând 153
ANEXE 163
Anexa 1 – Scrierea cu cratimă şi cu apostrof. Texte pentru dictare 165
Anexa 2 – Scrierea cu -i, -ii, -iii. Texte pentru dictare 174
Anexa 3 – Texte recapitulative 177
INDICAŢII ŞI SOLUŢII LA EXERCIŢII 181
SOLUŢIILE CORECTE ALE TESTELOR 187
BIBLIOGRAFIE 193
INDEX DE CUVINTE 197

Scanned with OKEN Scanner

CUVÂNT ÎNAINTE

Elevilor mei: de ieri, de astăzi şi de mâine

Ortografia limbii române, deşi are la bază principiul fonetic, spre deosebire de ortografia etimologică a altor limbi, se caracterizează prin existenţa unor dificultăţi reale, variate şi complexe, care explică insuficienta stăpânire a regulilor generale, particulare şi individuale de scriere corectă chiar de către mulţi oameni care nu au numai o pregătire medie.

Ca şi celelalte două lucrări anterioare – *Probleme teoretice şi practice de ortografie în învăţământul preuniversitar*, Editura Porto-Franco, 1993 ; *Ortografia limbii române. Probleme teoretice şi practice*, Editura Porto-Franco, 1996, ambele epuizate foarte repede, cartea de faţă, rod al unor îndelungate preocupări, încearcă să pună la dispoziţia celor interesaţi – profesori (ca instrument de lucru în clasă), elevi de gimnaziu sau de liceu, viitorilor candidaţi la diferite concursuri şi examene de admitere – atât informaţii teoretice, cât şi variate şi bogate exerciţii care sintetizează şi concretizează cunoştinţele de ortografie şi de ortoepie, ajutând totodată la fixarea lor.

Substanţa teoretică – concentrată la maximum – se bazează pe reperele teoretice din lucrările amintite, adâncite şi îmbogăţite cu aspecte noi.

Caracterul practic al cărţii a sporit considerabil prin introducerea, în cadrul fiecărui capitol, a unor teste de tip grilă (fiecare test cuprinzând câte 25 de itemi), care permit verificarea, aprofundarea cunoştinţelor, asigurând, cu minimum de efort, o evaluare complexă şi perfect obiectivă. Înaintea rezolvării în clasă sau acasă a acestor grile, recomandăm elevilor să revadă cunoştiinţele teoretice din capitolul respectiv.

În absenţa unor dicţionare sau îndreptare uzuale, verificarea rezultatelor se poate face apelându-se la răspunsurile corecte date, fie în corpul lucrării, fie într-un capitol special, sau consultându-se *Indexul de cuvinte* din finalul lucrării.

Nădăjduim că lucrarea noastră, astfel alcătuită, va fi de un real folos celor cărora li se adresează. Suntem conştienţi totodată de faptul că ea poate fi îmbunătăţită şi, în acest sens, aşteptăm sugestiile celor interesaţi de problemele ortografiei şi ale ortoepiei limbii române.

Autorul

Scanned with OKEN Scanner

Legendă :

Reţineţi

Regulă

Răspuns

Model ortografic

Scanned with OKEN Scanner

I. FONETICA ŞI PROBLEMELE DE ORTOGRAFIE ŞI DE ORTOEPIE

1. Sunetele limbii române (precizări teoretice)

Limba română are 33 de sunete: 7 vocale, 4 semivocale şi 22 de consoane. Ele vor fi transcrise, în continuare, între paranteze oblice /.../.

Vocalele limbii române sunt: */a/*, */ă/*, */â/*, */î/*, */i/*, */e/*, */o/*, */u/*. Ele sunt mereu silabice (reprezintă nucleul unei silabe) şi sonore (rostite cu voce; în timpul articulării lor coardele vocale vibrează).

O tratare specială merită */i/*, în poziţie finală după consoane, când se pronunţă nesilabic, scurt şi şoptit (se va nota cu **i**):

a) la forma nearticulată de plural sau, pentru feminine, (şi) de genitiv – dativ singular, a unor substantive şi adjective de felul: *pom***i** (1 sil.), *şcolar***i** (2 sil.), *peşt***i** (1 sil.), *tortur***i** (2 sil.), *alb***i** (1 sil.), *lenеş***i** (2 sil.), *copţ***i** (1 sil.), *hărţ***i** (1 sil.), *coj***i** (1 sil.), *uş***i** (1 sil.), *mar***i** (1 sil.), *verz***i** (1 sil.).

b) la persoana a II-a singular şi plural a unor moduri şi timpuri de felul: (să) *rup***i** (1 sil.), (să) *coş***i** (1 sil.), (să) *rupeţ***i** (2 sil.), (să) *coaseţ***i** (2 sil.), *crezuş***i** (2 sil.), *plecarăţ***i** (3 sil.).

c) în forme ale unor pronume sau adjective pronominale de felul: *îm***i** (1 sil.), *îţ***i** (1 sil.), *îş***i** (1 sil.), *să-m***i** (1 sil.), *să-ţ***i** (1 sil.), *acelaş***i** (3 sil.), *câţ***i** (1 sil.), *alţ***i** (1 sil.), *nimen***i** (2 sil.).

d) la finala unor adverbe ca: *asemen***i** (3 sil.), *astăz***i** (2 sil.), *deunăz***i** (3 sil.), *iarăş***i** (2 sil.), *totuş***i** (2 sil.), *adeseor***i** (4 sil.), *uneor***i** (3 sil.), precum şi în conjuncţia *or***i** (1 sil.).

e) în *or***i**, *câţ***i**, primele elemente alcătuitoare ale unor compuse pronominale şi adverbiale: *oricare* (3 sil.), *oricine* (3 sil.), *oricât* (2 sil.), *oricând* (2 sil.), *oricum* (2 sil.), *oriunde* (3 sil.), *câţiva* (2 sil.).

Se scrie **i** la sfârşitul pronumelor sau adjectivelor pronominale formate cu *-şi*, precum şi în finalul adverbelor formate cu particula *-şi*: *aceeaş***i**, *acelaş***i**, *însuş***i**; *câtuş***i**, *totuş***i**, *iarăş***i**.

Semivocalele limbii române sunt: */e/*, */i/*, */o/*, */u/*: *beată*, *biată*, *ai*, *ia*, *roată*, *două*, *rouă*, *ou*.

Scanned with OKEN Scanner

Consoanele limbii române sunt: */p/*, */b/*, */f/*, */v/*, */t/*, */d/*, */s/*, */z/*, */c/*, */g/*, */ş/*, */j/*, */č/* = *c+e, i/*, */ğ* = *g+e, i/*, */k'* = *ch+e, i/*, */g'* = *gh+e, i/*, */ţ/*, */h/*, */l/*, */m/*, */n/*, */r/*. Primele 16 consoane se grupează în perechi corelative: **surdă** şi **sonoră**. Sunt **sonore** acele consoane în rostirea cărora coardele vocale vibrează; se rostesc deci cu voce. Sunt **surde** acele consoane rostite fără voce, adică fără vibrarea coardelor vocale. Cele 16 consoane se organizează astfel în perechi:

surde: */p/*; */f/*; */t/*; */s/*; */c/*; */ş/*; */k'/*; */č/*;
sonore: */b/*; */v/*; */d/*; */z/*; */g/*; */j/*; */g'/*; */ğ/*.

Două consoane surde rămân fără pereche sonoră: */ţ/*; */h/*. Ultimele patru consoane, */l/*; */m/*; */n/*; */r/*, sunt sonore fără să aibă pereche surdă. În timpul rostirii lor nu se produce zgomot, aşa cum se întâmplă în cazul celorlalte consoane sonore. De aceea, ele se numesc **sonante** şi se apropie de felul în care se articulează vocalele, care sunt sunete sonore fără zgomot.

2. Corespondenţa dintre litere şi sunete

În general, există corespondenţă între literă şi sunet, în sensul că o literă reprezintă un sunet: *carte* (5 sunete, 5 litere); *masă* (4 sunete, 4 litere).

Uneori această corespondenţă nu se respectă: nu fiecare literă reprezintă întotdeauna unul şi acelaşi sunet şi nu fiecare sunet este transcris întotdeauna printr-una şi aceeaşi literă.

a) Aceeaşi literă poate nota sunete diferite. Literele *c* şi *g*, când nu sunt urmate de *h*, *e*, *i*, reprezintă sunete care se rostesc ca în cuvintele **c**ar, **c**arte, a**c**um, la**c**; **g**ard, **g**rabă, o**g**radă, ro**g**, notate în lucrările de specialitate */k/*, */g/*.

Când sunt urmate de *e*, *i* aceleaşi litere redau sunete care se rostesc ca în cuvintele **c**er, **c**entru, **c**ine, **c**ireş; **g**en, **g**er, **g**irafă, transcrise în lucrările de fonetică */č/*, */ğ/*. În aceste exemple, *e* şi *i* au valoare de sine stătătoare (notează un sunet: o vocală). Deci *girafă* = 6 litere, 6 sunete (g-i-r-a-f-ă).

b) O literă poate reprezenta simultan două sunete. Astfel, litera *x* reprezintă:
- sunetele *cs*: *tele***x**, *comple***x**, *sufi***x**, *prefi***x**, ***x**cepţie*, ***x**cursie* etc.;
- sunetele *gz*: ***x**amen*, ***x**emplu*, ***x**erciţiu*.

c) Prin două sau trei litere alăturate poate fi redat un singur sunet. Astfel, grupurile *ch*, *gh*, înainte de *e* sau *i*, notează câte un singur sunet */k'/* şi */g'/* şi se rostesc ca în **ch**e*nar*, **ch**i*tanţă*, **gh**e*ţar*, **gh**i*mpe* etc. În aceste exemple, *e* şi *i* au valoare de sine stătătoare (vocale) iar *h* este literă ajutătoare (literele ajutătoare nu se pronunţă, ele ajută numai la pronunţarea literelor împreună cu care apar). Deci: *chenar* = 6 litere, 5 sunete (ch-e-n-a-r).

Când au valoare nesilabică, grupurile de litere *ce*, *ci*, *ge*, *gi*; *che*, *chi*, *ghe*, *ghi* notează tot câte un sunet, literele *e*, *i* fiind folosite ca ajutătoare, ca în: *de**c**i*,

Scanned with OKEN Scanner

*frag***i**, *c***i***orbă*, *ce***a***ră*, *ge***a***ntă*; *che***a***mă*; **chi***ar*, **ghe***aţă*, **ghi***aur*. Deci: *fragi* = = 5 litere, 4 sunete; *gheaţă* = 6 litere, 4 sunete.

d) Acelaşi sunet poate fi redat prin litere diferite:

- Literele **î** şi **â** corespund aceluiaşi sunet şi se întrebuinţează după următoarele reguli:

1. Se scrie **î** la începutul cuvântului: *înscriere*, *întoarcere*, *împărat*; *îmi*, *îţi*, *îi*, *îl*, *îşi*.
2. Se scrie **î** la sfârşitul cuvântului: *amărî*, *coborî*, *hotărî*, *tăbărî*, *urî*, *vârî*.
3. a) Se scrie **â** în interiorul cuvintelor: *cântec*, *dânsul*, *fântână*, *lucrând*, *pământ*, *sfânt*, *cărând*, *vânt*, *vârând*, *vârstă*.

   b) Se scrie **î** în corpul cuvintelor în care, prin derivare sau compunere, *î* de la începutul cuvintelor ajunge în poziţie mediană: *neînsemnat*, *neînnourat*, *reîncepere*, *reîntors*, *preîntâmpinare*; *autoînchidere*, *subînţeles*, *bineînţeles*, *nemaiîntâlnit*, *nereînfiinţat*, *deînmulţit*, *macroîncăpere*, *multiîncercat*, *pseudoînchidere*.

- Tot astfel, sunetul *c* este redat prin litera *c* în **c***ar*, *acum*, *la***c**, prin *k* în **K***aliu*, prin *q* în numele propriu **Q***atar* (pronunţat *cátar*).
- Sunetului *v* îi corespund literele *v* şi *w*, în **v***ar*, **v***opsea* şi în **W***att*, **W***eber*, iar sunetului *i* îi corespund literele *i* şi *y*, în **i***az*, **y***emenit*, **y***ankeu*.
- Litera *k* şi grupul de litere *qu*, urmate de *e*, *i*, redau acelaşi sunet ca grupul de litere *ch*: **K***ilogram*, **Qu***inet*.

Obs. Literele k, q, w, y se folosesc în scrierea numelor proprii şi în neologisme cu caracter internaţional. Numele proprii de persoane româneşti se pot scrie uneori, menţinându-se deprinderi ortografice mai vechi sau utilizând procedee caracteristice altor limbi, în conformitate cu dorinţa purtătorilor lor.

3. Vocalele *a, e, i, â (î)* după *ş, j*

După **ş**, **j** se pronunţă şi se scrie **a**, **e**, **i** în rădăcina cuvintelor, conform modelului:

... ş, j + a, e, i...

a) *aş***a**, *aş***a***ză*, *deş***a***rtă*, *înş***a***lă*, *ş***a**, *ş***a***pte*, *ş***a***rpe*, *ş***a***se*;
b) *de***ja**, ***ja****lbă*, ***ja****le*, ***ja****r*, *stej***ar**, *tânj***a***lă*;
c) *deş***e***rta*, *înş***e***la*, *ş***e***dea*, *ş***e***rpui*, *ş***e***s*;
d) ***je****cmăni*, ***je****fui*, ***je****lanie*, ***je****li*, ***je****lui*;
e) *maş***i***nă*, *blaj***i***nă*, *ş***i***r*, *ş***i***ret*;
f) ***ji****lav*, ***ji****lţ*, ***ji****mblă*, ***ji****r*, ***ji****vină*.

Fac excepție unele cuvinte ca: derivatele lui *jar (jăratic, jărui)*, *șagă (șăgalnic)*, *șal (șăluț)*, *șanț (șănțuleț, șănțișor)*, *șatră (șătrar, șătrărească)*, *jălbar, jărci (pluralul de la jarcă)*.

În desinențe, sufixe gramaticale și lexicale se scriu, de regulă, **ă, ea, â**: *mătușă*, *grijă*, *plajă*, *îngrașă*, *îngroașă*; *aranjează*, *clujean*, *oblojească*, *afișează*, *sfârșească*, *strâmoșească*. Sunt corecte însă formele *să îngrașe*, *să îngroașe*, datorită opoziției generale dintre indicativ și conjunctiv.

Verbele de conjugarea I cu tema terminată în *ș, j* se pronunță și se scriu cu **a** la infinitiv și în formele flexionare care preiau sufixul infinitivului:

- *angaja*, *aranja*, *menaja*, *furișa*, *îngrășa* (infinitiv / imperfect 3 sing.);
- *angajați*, *furișați* (prezent, imperfect 2 pl., participiu);
- *angajai* (perf. s. 1 sing., imperfect 2 sing.);
- *angajat* (participiu și supin),

dar cu **ea** în desinența de indicativ prezent 3 sing.: *angajează*.

Sufixul imperfectului este **a** la verbele de conjugarea I (scris **ea** la cele cu tema terminată în *k'*, *g'*) și la cele de conjugarea a IV-a cu infinitivul în *î*, dar **ea** la toate celelalte verbe. Se pronunță și se scrie corect: *oblojea*, *rotunjea*, *vestejea*, dar *angaja*, *bandaja*, *menaja*; *ieșea*, *pășea*, *sfârșea*, dar *furișa*, *înfășa*, *îngrășa*; *dogorea*, *huzurea*, *suferea*, dar *amăra*, *cobora*.

Se scrie **i** și se rostește *i* scurt, nesilabic, la sfârșitul unor pronume și adverbe: *același*, *aceiași*; *totuși*, *iarăși*.

Exerciții[1]

Ex. 1. Motivați scrierea structurilor următoare, apoi introduceți-le în enunțuri: *o gogoașă uriașă*; *o cămașă drăgălașă*; *o tovarășă fruntașă*; *o cravașă mai vrăjmașă*; *chiriașă nărăvașă*; *bogătașă ucigașă*; *copilașă nevoiașă*; *cățeluș jucăuș*; *o păpușă după uș*; *o naș mai poznaș*; *ea înfașă și desfașă*.

Ex. 2. Explicați finalul în *-șa, -ja, // -șea, //-jea* din structurile următoare, apoi alcătuiți propoziții cu ele: *tușea și înfășa*; *tânjea și bandaja*; *se sfârșea, dar tot se îngrășa*; *se aranja, dar se vestejea*; *oblojea, dar amenaja*.

Ex. 3. Se dau: *afișa, înfățișa, îngroșa, dirija*; *împărtăși, desluși*; *depăși, rotunji, necăji*; *proteja, aranja*.

Sarcini: de pus la indicativ imperfect la persoana 1 sing., 2 sing., 2 pl.; de motivat ortografia prin raportare la modelele ortografice date.

Ex. 4. Alegeți numai formele corecte ale verbelor date la imperfect; motivați alegerea făcută: *îngrășea, îngroșa, săvârșea, încuraja, retușea, angajea, bușea, întovărășa, încețoșa, corijea, necăjea*.

Ex. 5. Să se înlocuiască formele de infinitiv ale verbelor din paranteze cu formele specificate mai jos:

a) Indicativ / conjunctiv, 3 sing. / pl. / timpul prezent.

1. Exercițiile propuse valorifică o parte din materialul lingvistic existent în G. Beldescu, *Ortografia în școală*, E.D.P., București, 1973 și în Mioara Avram, *Ortografie pentru toți*, Ed. Academiei Române, București, 1990. Modul de grupare, înlănțuirea și dozarea exercițiilor ne aparțin.

Scanned with OKEN Scanner

Mama (**a aranja**) în dulap. Copiii îşi (**a aşeza**) jucăriile în cutie. Nu ştiu cine (**a crea**) mai multă dezordine: tu sau el? Ei (**a se descuraja**) prea uşor. Mecanismul (**a se declanşa**) printr-o simplă apăsare pe buton. Mama (**a înfăşa**) copilul. Volumul (**a înmănunchea**) cele mai frumoase poezii.

b) Indicativ / conjunctiv, prezent, 1 pl.

Cum am putea (**a se revanşa**)? Dacă (**a se încrucişa**) pe drum cu el? Nu e bine (**a se descuraja**).

Ex. 6. Se dau: **declanşa, aranja.**

Sarcini: de trecut la persoana 3 sing. şi 1 pl. a indicativului prezent; 1 pl. a conjunctivului prezent; 3 sing. a perf. s. şi la gerunziu; de explicat grafiile după *ş, j* în terminaţii.

Ex. 7. Se dau: *defrişa, îmbrăţişa, înduioşa, înfricoşa; angaja, aranja, etaja, încuraja.*

Sarcini: a) de format infinitivul lung al acestor verbe ca substantive; b) de trecut substantivele rezultate la plural; de explicat ortografia lor.

Ex. 8. Material: *afiş.ză, avantaj.ză, detaş.ză, dirij.ză, etaj.ză, încuraj.ză, înfăţiş.ză, menaj.ză, reproş.ză, tranş.ză.*

Sarcini: a) de înlocuit punctele cu ceea ce lipseşte; b) de motivat completările făcute.

Ex. 9. Material: *să coj.scă, să copleş.scă, să îngrij.scă, să-şi însuş.scă, să mânj.scă, să se pripăş.scă, să sluj.scă, să vestej.scă.*

Sarcini: ca mai sus.

Ex. 10. Material: *aşeza, deşela, deşerta, înşela, şedea.*

Sarcini: a) de pus verbele la prezent indicativ, persoana 3 sing. / pl. şi b) de explicat scrierea corectă.

Ex. 11. Subliniaţi sufixele din următoarele cuvinte şi formulaţi regula folosită în scrierea lor: *descurajant, greşeală, oblojeală, roşeaţă, strămoşească.*

Ex. 12. Valorificând norma ortografică formulată la exerciţiul anterior, obţineţi derivate cu sufixul local *-ean* de la: *Cluj, Dolj, Lugoj, Argeş, Oaş, Făgăraş, Iaşi.*

Ex. 13. Treceţi următoarele substantive şi adjective feminine de la plural la singular şi explicaţi norma ortografică ce trebuie respectată: *cârje, coji, griji, loje, plaje, schije, tije, vrăji; avalanşe, broşe, cămăşi; drăgălaşe, fruntaşe, gureşe, uriaşe.*

Ex. 14. Notaţi forma literară de singular şi subliniaţi forma corectă de plural pentru următoarele cuvinte: *avalanşe, avalănşi; bucşi, bucşe; cătuşi, cătuşe; crăvăşi, cravaşe; păpuşi, păpuşe; urechiuşi, urechiuşe.*

Ex. 15. Material: *declanşa, aranja, afişa.*

Sarcini: de trecut la persoana 3 sing. şi 1 pl. a indicativului prezent; 1 pl. conjunctiv prezent; 3 sing. perfect simplu şi la gerunziu; b) de explicat grafiile după *ş, j* în terminaţii.

Ex. 16. Să se sublinieze forma corectă a cuvintelor următoare: *şarpe, şearpe; şeaua, şaua; jale, jeale; jăratic, jeratic; jălanie, jelanie; şetrar, şătrar; se*

Scanned with OKEN Scanner

aşază, se aşează; *afişează, afişază*; *se îngroaşe, se îngroaşă*; *deşartă, deşeartă*; *înşală, înşeală*; *înşela, înşăla*; *şăgalnic, şegalnic*;

Introduceţi în enunţuri 5 dintre ele.

Ex. 17. Construiţi câte o propoziţie sau frază în care să se afle adverbele: *chiorâş, făţiş, iarăşi, târâş, totuşi*.

Ex. 18. Înlocuiţi punctele de suspensie din propoziţiile (frazele) de mai jos, cu adverbele corespunzătoare ca sens grupului de cuvinte dintre paranteze: 1. Vine ..... (**din nou**) pe la noi? 2. Deşi e târziu, ... (**cu toate acestea**) am să-l aştept. 3. I-a spus ..... (**deschis**) toate defectele. 4. Ştefan cel Mare a atacat ..... (**din faţă**) mulţimea turcilor bulucită pe pod. 5. Se uitau ..... (**cu duşmănie**) la cei doi proaspăt sosiţi în satul lor.

Ex. 19. Subliniaţi adverbele terminate în *-şi* sau *-iş*, explicaţi ortografia lor, analizând modul de formare:

a) Începu a mătăhăi prin casă cruciş şi curmeziş, ţinându-se cu mâinile de fălci şi suflând din greu; b) Ţiganul se puse pieptiş dinaintea boierului nemilostiv; c) De pe Curmătura Arşiţei se deschidea iarăşi o privelişte largă spre munte; d) „Floare-albastră, floare-albastră,/ Totuşi! este trist în lume".

(Mihai Eminescu – *Poezii*)

Ex. 20. Completaţi spaţiile punctate cu forme pronominale demonstrative terminate în *-şi*.

1. ..... brazi frumoşi şi înalţi înconjurau cabana. 2. Jucăm fotbal la ..... echipă. 3. Bunicul era de ..... părere cu noi. 4. V-aţi sfătuit să vă faceţi pregătirile la fel şi-n ..... vreme? 5. În fiecare zi ..... copii vin la derdeluş. 6. Când m-am întors acasă, am găsit ..... meri, ... peri, ... cireşi pe sub care mă jucam când eram mic. 7. În ..... clipă, unul dintre ei o luă la fugă. 8. ..... fulgi de zăpadă mari, albi, moi, au căzut de dimineaţă până seara. 9. În fiecare zi ..... cocoşi se întâlnesc în faţa casei noastre. 10. În casa bunicilor era ..... tăcere blajină pe care o ştiam de mic copil.

Ex. 21. Precizaţi regulile ortografice aplicate în următoarele liste de cuvinte:

a) *jilţ, jintiţă, jir, mojic, sprijin, şindrilă, maşină, ruşine, şiştar*.

În rădăcina cuvintelor se pronunţă şi se scrie corect numai *i*, după *ş, j*.

b) *coji, îngriji, mânji, necăji, prăji, rotunji, sfriji, sluji, vesteji, vrăji*; *buşi, căptuşi, cerşi, desluşi, greşi, ieşi, însuşi, linguşi, moleşi, păşi, răguşi, săvârşi, sfârşi*.

Verbele de conjugarea a IV-a cu temă lexicală în *-ş, -j* au sufixul infinitivului scris şi pronunţat corect *-i* (nu *-î*).

Scanned with OKEN Scanner

c) *angajând, aranjând, avantajând, bandajând, etajând, dirijând, forjând, încurajând, menajând, neglijând, protejând, şantajând, afişând, defrişând, furişând, îmbrăţişând, înfăşând, îngroşând, îngrăşând, reproşând, trişând* etc.

Verbele de conjugarea I cu temă lexicală în *-j, -ş*, se pronunţă şi se scriu corect cu *-ând* (nu *-ind*) la modul gerunziu.

d) *afurisi, găsi, mirosi, părăsi, sclifosi, ursi*; *auzi, încălzi, păzi, slobozi, urzi*; *ameţi, boţi, încreţi, înghiţi* etc.

Verbele de conjugarea a IV-a cu temă lexicală în *-ş, -z, -ţ* au sufixul infinitivului scris şi pronunţat corect *-i* (nu *-î*).

De aici *i* în formele flexionare şi în derivatele de la tema infinitivului: mirosind, mirositor, ursită, păzitor etc.

4. Vocalele în hiat: *a-e; e-e; i-i; o-e; o-o; u-a; u-e; u-o; u-u*

Hiatul este rostirea consecutivă a două vocale alăturate care aparţin unor silabe diferite. El apare mai cu seamă în pronunţia literară. De aceea abaterile de la normele ortoepice sunt relativ numeroase în acest caz.

1. **A-E** (pronunţat *a-e*, nu *a-ie*) în neologisme de tipul *aer*; în elementul de compunere **ae***ro-*, **ae***roclub*, **ae***rogară*, **ae***ronavă*, **ae***roport*.

2. **E-E** (pronunţat *e-e*, nu *e-ie*):

a) *fee**ric**, fee**rie***;

b) în formele flexionare ale substantivelor de genul neutru la plural, având singularul terminat în *-eu*: *apo**gee**, *aten**ee**, *cliş**ee**, *ghiş**ee**, *instantan**ee**, *jubil**ee**, *lic**ee**, *matin**ee**, *mausol**ee**, *muz**ee**, *nucl**ee**, *planş**ee**, *portmon**ee**, *proced**ee**, *rel**ee**, *tras**ee**, *turn**ee***;

c) la substantivele feminine de tipul: *al**ee**, *corn**ee**, *diar**ee**, *epop**ee**, *id**ee**, *logor**ee**, *mosch**ee**, *odis**ee**, *onomatop**ee**, *orhid**ee**, *trah**ee**, *ur**ee***;

d) în derivate cu prefixe terminate în *-e* de la cuvinte cu *e* iniţial: *nee**chilibrat**, *nee**ditat**, *nee**ducat**, *nee**xistent**, *pree**xistent***; *ree**chilibrat**, *ree**ditat**, *ree**ducat**, *ree**valuat**, *ree**xaminat**, *ree**xpediat***.

e) în formele de indicativ prezent pers. 1 şi 2 sg. şi de conj. prez. 1 sg., 2 sg. şi 3 sg. şi pl. ale unor verbe de conj. I, la întâlnirea finalei *e* a rădăcinii cu iniţiala *e* a sufixului gramatical: (să) *creez*, (să) *creezi*, (să) *creeze*.

3. Hiatul aparent: **I-A**; **I-E**

La început de silabă care urmează după vocala *i* se pronunţă un diftong ascuns *ia*, *ie* dar se scrie *a* sau, după caz, *e*. Deci:

i-a; *i-e*	nu	*i-ia*: *i-ie*

Listă de cuvinte pentru dictare:

a) *abrevia*, *acompania*, *calomnia*, *caria*, *contraria*, *devia*, *disocia*, *elogia*, *fotografia*, *graţia*, *iniţia*, *înfia*, *linia*, *oficia*, *paria*, *refugia*, *studia*;

b) *apropia*, *îmbia*, *împrăştia*, *înfuria*, *întârzia*, *învia*, *mânia*, *mlădia*, *peria*, *sfâşia*, *speria*, *zgâria*;

c) *albia*, *atenţia*, *comisia*, *concepţia*, *construcţia*, *corabia*, *declaraţia*, *discuţia*, *drojdia*, *educaţia*, *familia*, *funcţia*, *industria*, *inovaţia*, *instituţia*, *istoria*, *linia*, *media*, *opinia*, dar *organizaţie*, *perie*, *populaţie*, *prăpastie*, *primejdie*, *producţie*, *protecţie*, *relaţie*, *repartiţie*, *revoluţie*, *sabie*, *serie*, *situaţie*, *staţie*, *victorie*, *zodie*;

d) *academia*, *agenţia*, *bărbia*, *chiria*, *cofetăria*, *datoria*, *domnia*, *farfuria*, *farmacia*, *gospodăria*, *hârtia*, *librăria*, *melodia*, *mânia*, *ortoepia*, *ortografia*, *pălăria*, *poezia*, *prietenia*, *robia*, *via*, (rostite *i*^{i} *a*); dar *burlăcie*, *dibăcie*, *făţărnicie*, *hărnicie*, *josnicie*, *mojicie*, *sălbăticie*, *sărăcie*, *silnicie*, *trăinicie*, *ucenicie*, *veşnicie*, *vrednicie*, *zădărnicie* (pronunţate *i*^{i} *e*);

e) *bisturie*, *chipie* (rostite *i*^{i} *e*);

f) *grijulie*, *hazlie*, *liliachie*, *sidefie* (pronunţate *i*^{i} *e*; articulat: **i**-*a*, (pronunţate *i*^{i} *a*).

4. **I-I** (nu -*i*-) în cuvinte precum:

a) *fiinţă*, *înfiinţa*, *desfiinţa*, *cuviinţă*, *necuviinţă*, *nefiinţă*, *cuviincios*, *necuviincios*, *încuviinţa*, *conştiinţă*, *ştiinţă*, *conştiincios*, *conştiinciozitate*, *înştiinţa*, *neştiinţă*; *viitor*;

b) formele de plural articulat ale substantivelor şi adjectivelor feminine terminate în *i-e* la N.A. singular: *academiile*, *cenuşiile*, *grijuliile*, *hazliile* etc. (vezi mai sus § 3 c, d, f);

c) formele de plural articulat ale substantivelor neutre terminate la singular N.Ac. în -*iu*: *artificiile*, *beneficiile*, *capriciile*, *edificiile*, *indiciile*, *oficiile*, *orificiile*, *ospiciile*, *prejudiciile*, *sacrificiile*, *serviciile*, *viciile*; *concediile*, *incendiile*, *mediile*, *prezidiile*, *sediile*, *studiile*; *colegiile*, *cortegiile*, *elogiile*, *litigiile*, *naufragiile*, *omagiile*, *orgoliile*, *prestigiile*, *privilegiile*, *sigiliile*, *craniile*, *deceniile*, *domeniile*, *exerciţiile*, *geniile*, *mileniile*, *principiile*, *spaţiile*;

d) formele de gerunziu ale verbelor de conjugarea I cu rădăcina în -*i*: -*abreviind*, *oficiind* (vezi mai sus § 3 a, b), dar şi de conjugarea a IV-a de tipul *sfii*; *sfiind*, *pustiind*, *priind*;

e) gerunziul verbului neregulat *a fi*: *fiind*.

5. **O-E** (nu *o-ie*) în neologisme precum: *coechipier*, *coeficient*, *coerent*, *coeziune*, *coexista*, *ortoepie*, *poem*, *poet*, *poezie*, *proeminent*;

6. **O-O** (nu -*o*-) în neologisme ca: *alcool*, *cooperа*, *cooperativă*, *cooperator*, *cooperaţie*, *coopta*, *coordona*.

7. **U-A**: *accentua*, *atenua*, *dezavua*, *dilua*, *diminua*, *efectua*, *eşua*, *evacua*, *evalua*, *evolua*, *extenua*, *fluctua*, *insinua*, *perpetua*, *situa*, *statua*, *tatua*.

Scanned with OKEN Scanner

8. **U-E** (pronunţat *u-e*, nu *u-ie*) : *afl***uen***t*, *ambig***ue**, asid**ue**, *contin***ue** (verb şi adjectiv), *des***uet**, *d***uel**, *d***uet**, *infl***uen***t*, *ingen***ue**, *men***uet**, *perpet***ue**, *silu***etă**, *stat***uetă**, *s***uedez**, *superfl***ue**.

9. **U-O** în neologisme ca : *afect***uos**, *aspect***uos**, *defect***uos**, *fast***uos**, *fruct***uos**, *impet***uos**, *maiest***uos**, *respect***uos**, *sin***uos**, *sompt***uos**, *tumult***uos**, *virt***uos**.

10. **U-U** : *ambig***uu**, *asid***uu**, *contin***uu** (adjectiv, verb), *discontin***uu**, *perpet***uu**, *rezid***uu**, *vac***uu***m*.

Exerciţii

Ex. 22. Citiţi cu atenţie cuvintele de mai jos, respectând hiatul : *aer*, *aerodrom*, *alee*, *asidue*, *canoe*, *maree*, *poet*, *proeminent*, *influent*, *desuet*, *alcool*, *cooperaţie*, *ambiguu*, *continuu*, *perpetuu*, *superfluu*.

Ex. 23. Rostiţi corect distingând clar formele cu diftong de cele fără diftong : *aed/ ied* ; *aievea/ aerisi* ; *cutreier/ creier/ creez* ; *est*, *este/ ies* ; *greier/ agreez* ; *ierbar/ erbivor* ; *iarbă*, *iată/ erată* ; *iepure/ epurare* ; (să) *ierte/ erete* ; *treiera/ agrea* ; *aer/ caier*, *vaier*.

Ex. 24. Explicaţi prezenţa hiatului *i-i* în formele de gerunziu ale verbelor : *scrie*, *şti* ; *abrevia* ; *prii*, *sfii*.

Ex. 25. Corectaţi, unde este cazul, formele greşite ale cuvintelor din lista de mai jos şi menţionaţi apoi pentru fiecare termenii care aparţin aceleiaşi familii de cuvinte : *acordeon*, *agreabil*, *alcol*, *bae*, *cerială*, *coiechipier*, *coierent*, *coiexistenţă*, *contrargument*, *coordona*, *creia*, *fiinţă*, *ideial*, *liceian*, *respectos*.

Ex. 26. Introduceţi în enunţuri verbele *aprecia*, *calomnia*, *concedia*, *copia*, *elogia*, la : indicativ prezent (3 sing., 1-2 pl.) ; perfect simplu (3 sing.) ; gerunziu.

Ex. 27. Transformaţi după modelul :

– Construiţi licee ? – Da, construim toate liceele.

– A vizitat nişte atenee ? ; – A întâlnit nişte muzee ? ;

– A developat nişte clişee ? ; – A organizat nişte turnee ?

Ex. 28. Explicaţi tratamentul ortografic diferit al iniţialelor următoarelor cuvinte : *epocă*, *ierta*, *economie*, *est*, *iezer*, *ieri*, *emoţie*, *eroi*, *iederă*, *ieftin*, *iepure*, *ierburi*, *erbicid*, *ied*, *edil*.

Ex. 29. Rostiţi următoarele grupuri de cuvinte. Explicaţi scrierea lor diferită :

a) *efect mai ieftin* ; *erou de ieri* ; *ienicer fără energie* ; *ierburi erbicidate după erupţie* ; *un iepure dintr-o epopee* ; *ierarhie stabilită dintr-o eroare*.

b) *baie aerisită* ; *o femeie pe alee* ; *o cheie pentru muzee* ; *poet de nevoie* ; *proiect pentru o poezie* ; *poleială ideală* ; *o statuetă aflată într-o cetăţuie*. Includeţi în enunţuri câteva grupuri.

Scanned with OKEN Scanner

5. Diftongii: *ea, ia, ie, oa, ua*

Diftongii sunt grupuri de sunete formate dintr-o vocală şi o semivocală rostite într-o silabă. **Triftongii** sunt grupuri de sunete alcătuite dintr-o vocală şi două semivocale pronunţate în aceeaşi silabă.

Diftongul **EA**

1. **După o vocală se scrie diftongul *ea* când există forme flexionare cu alternanţa *e*:** *efectuează / efectuez*; *situează / situez* etc.

• Cele mai multe cuvinte aflate în această situaţie sunt *neologisme*: *alee***a** / *alee*; *canoe***a** / *canoe*; *ide***ea** / *idee*; *mare***ea** / *mare***e** (vezi p. 15, § 2 c); *agree***ază**, *cree***ază**, *evolu***ează**; *core***an**; dar şi în cuvinte vechi: *aciu***ează**, *înşeu***ează**.

Se scrie diftongul *ea* (nu *ia*) după consoane când acesta alternează cu *e* în forme flexionare ale cuvântului sau în derivatele de la aceeaşi rădăcină.

• După consoanele *d, l, n, r, s, t, ţ, z* se scrie şi se pronunţă totdeauna **ea**, nu *ia*.

a) Cu alternanţa **ea – e**:

*de***apănă** / *depănăm*; *de***al** / *delu***şor**; *bule***andră** / *bulendre*; *l***eac** / *lecui*; *neamţ* / *nemţeşte*; *cre***angă** / *crengi*; *r***eazem** / *rezema*; *măs***ea** / *măsele*; *s***eacă** / *seci*; *t***eamă** / a *se teme*; *t***eafăr** / *teferi*; *ţ***eavă** / *ţevi*; *ţ***eastă** / *ţestui*; *z***eamă** / *zemos*.

b) Fără alternanţa **e**: *de***asupra**, *l***eat**, *pr***ea**, *s***eamă**, *t***eatru**.

• După consoanele *b, p, m, f, v* scriem şi pronunţăm **ea** când există alternanţă cu **e**: *b***eat** / *beţi*; *strop***ească** / *stropesc*; *lum***ea** / *lume*; *m***eargă** /*mergi*; *bârf***ească** / *bârfeşti*; *v***eac** / *vecie*; dar **ia** când diftongul alternează cu **ie**: *b***iată** *(b***iet)**; *p***iatră** *(p***ietre)**; *am***iază** *(am***iezi)**; (vezi mai jos diftongul **ia**).

• După consoanele *č, ğ, k', g'* când în flexiunea cuvântului se cunosc forme alternante cu **e**: *ch***eag**, *ch***eamă**, *deşuch***eat**, *march***ează**, *och***ească**, *gh***eară**, *gh***eaţă**, *agh***eazmă**, *bric***eag**, *c***eas**, *g***eam**, *g***eantă**.

În astfel de cuvinte, *e* şi *i* sunt folosite ca litere ajutătoare. Ele nu formează diftongi cu vocala următoare (vezi p. 10, § 2 c). Când nu există forme alternante, după *ch, gh*, se scrie şi se pronunţă **ia**: *ch***iar**, *ch***iabur**, *unch***iaş**, *gh***iaur**, *magh***iar**.

Scanned with OKEN Scanner

• După consoane în sufixele următoare de singular, care cunosc la plural alternanţa **ea – e**:

- **ea**: *căţea*, *frumuşea*, *viţea*;
- **eală**: *agonieală*, *ameţeală*, *amuţeală*, *beteală*, *căptuşeală*, *iuţeală*, *învălmăşeală*, *greşeală*, *mânjeală*, *moleşeală*, *oblojeală*, *sfârşeală*, *urzeală*, *zăpuşeală*;
- **eaţă**: *gălbeneaţă*, *negreaţă*, *roşeaţă*;
- **ească**: *băieţească*, *englezească*, *frăţească*, *ostăşească*, *răzăşească*, *strămoşească*, *vitejească*, *ameţească*, *dogorească*, *iuţească*, *mulţumească*, *obosească*, *sosească*;
- **ean**: (de apartenenţă locală) după majoritatea consoanelor: *argeşean*, *bănăţean*, *crişean*, *doljean*, *făgărăşean*, *gălăţean*, *huşean*, *ieşean*, *lugojean*, *maramureşean*, *moldovean*, *oşean*.

Observaţii:

1. După **c**, **g** se foloseşte sufixul **-an**: *lipscan*, *haţegan*.
2. Singurele excepţii în care după consoanele *d*, *t*, *ţ* se pronunţă şi se scrie **ia**, nu *ea* sunt: *diavol*, *diavoliţă* şi pronumele nehotărât *atâţia*.

• După consoanele **ş**, **j** în formele lexicale ce cunosc alternanţa **ea – e**: *greşeală / greşeli*; *aranjează / aranjezi*.

• După consoane, la sfârşitul unor adverbe, locuţiuni adverbiale şi prepoziţii: *adesea*, *asemenea*, *de-a pururea*, *înaintea*.

NOTĂ: Diftongul *ea* se poate constitui între cuvinte conjuncte care formează o silabă comună, când primul se termină în *e* după consoană, iar al doilea începe cu *a* neaccentuat:

- între două cuvinte neaccentuate: *le-a dát*, *te-ar adúce*, *de-a lúngul*, *pe-al méu*;
- între un cuvânt neaccentuat şi unul accentuat: *se-aprinde*, *te-ar adúce*, *de-acólo*, *pe-atúnci*;
- între un cuvânt accentuat şi următorul neaccentuat: *cine-a spus*, *poáte-am fóst*, *începúse-a se desface*;
- între două cuvinte accentuate: *floáre-albástră*, *vine-acúm*.

Diftongul IA

1. La început de silabă care urmează după o vocală, alta decât *i*, se pronunţă şi se scrie diftongul *ia* cu/fără alternanţa *ie*, conform modelului:

ī – ia

în care prin *ī* (minus *i*) înţelegem toate celelalte vocale.

Scanned with OKEN Scanner

NOTĂ: Alternanțele fonetice sunt schimbări ale sunetelor unui cuvânt sau ale sunetelor din cuvintele aceleiași familii de cuvinte, cu ajutorul cărora se marchează diferența dintre formele gramaticale sau dintre derivate și cuvântul de bază. Diferențele se pot referi la număr: *fată / fete*; la gen: *negru / neagră*; la caz: *toți / tuturor*; la persoane: *pot / poți*; la moduri: *fac* (indicativ) / *făcut* (participiu).

Alternanțele pot fi vocalice: *măr / meri*; *tânăr / tineri*; *scot / scoate*; *seară / seri* sau consonantice: *frate / frați*; *brad / brazi*.

Listă de cuvinte (pentru dictare):

a) cu alternanța *ie*:

- *despuia*, *încheia*, *descheia*, *încovoia*, *încuia*, *mângâia*, *muia*, *tăia*;
- *ambreia*, *ardeia*, *deraia*, *graseia*, *îmbăia*, *împăia*, *înapoia*, *încleia*, *îngreuia*, *înnoroia*, *întemeia*, *învăpăia*, *scânteia*, *tămâia*;
- *(se) căia*, *cotrobăia*, *înăclăia*, *mucegăia*, *trăia*;
- *întreia*, *poleia*, *sleia*;
- *alcătuia*, *căpătuia*, *chefuia*, *cheltuia*, *chibzuia*, *disprețuia*, *făgăduia*, *găzduia*, *intuia*, *instruia*, *jefuia*, *lecuia*, *locuia*, *năzuia*, *obișnuia*, *pietruia*, *povățuia*, *rânduia*, *sfătuia*, *tencuia*, *văruia*, *viețuia*;
- *altoia*, *boia*, *croia*, *foia*, *(se) îndoia*, *(se) înnoia*, *(se) rățoia*, *(se) războia*, *roia*, *spoia*;
- *baia*, *bătaia*, *claia*, *droaia*, *foaia*, *odaia*, *oaia*, *ploaia*, *văpaia*;
- *cheia*, *femeia*, *scânteia* etc.
- *lămâia*, *momâia*, *râia*, *tămâia* etc.
- *voia*, *nevoia*;
- *miorlăială*, *mormăială*, *mucegăială*, *răpăială*, *sforăială*, *șovăială*, *poleială*, *sleială*; *bâjbâială*, *gâfâială*, *sâcâială*, *croială*, *foială*, *spoială*, *căpătuială*, *făgăduială*, *tencuială*.

b) fără alternanța **ie**: *caiac*, *faianță*, *loial*, *paiantă*, *paiață*, *voiaj*, *zaiafet*, *Aglaia*, *Mamaia*, *Stoian*, *Traian*, *Zoia*; sau având forme paralele cu **i**: *joia* (*joi*), *treia*, (*trei*); *celuia*, (*celui*), *celeia* (*celei*); *acestuia* (*acestui*); *acesteia* (*acestei*); *altuia* (*altui*); *căruia* (*cărui*); *căreia* (*cărei*); *unuia* (*unui*).

2. Unele verbe cu rădăcina terminată într-o vocală, alta decât *i*, nu se conformează modelului ortografic de mai sus, urmând în flexiune structura verbului *a lucra*, potrivit principiului morfologic al ortografiei limbii române.

a) Tipul *u-a*: *accentua*, *aciua* (vezi mai sus, p. 16, § 7). Deci sunt corecte formele *accentuez*, *evacuez* (dar nu: *extenuiez*, *insinuiez*), prin analogie cu *lucrez*; *evacuează*, *perpetuează*, prin analogie cu *lucrează*; dar: *tămâiază*, *întemeiază*, *remaiază*//*tămâiez*, *întemeiez*, *remaiez*, conform modelului anunțat la început.

b) Tipul *e-a*: *crea*, *recrea*, *procrea*, prezintă în flexiune forme corecte ca: *recreează*, *agreează*, prin analogie cu *lucrează*; dar nu și: *îmbăează*, *încleează*, care se conformează modelului amintit.

Scanned with OKEN Scanner

3. După consoanele *b*, *p*, *m*, *f*, *v*, rostite cu ajutorul buzelor, se scrie şi se pronunţă *ia* (nu *ea*) când există forme alternante cu *ie*, conform modelului:

consoană + *ia* / consoană + *ie*

a) *b* + *ia*: *biată* / *biete*; *obială* / *obiele*;
b) *p* + *ia*: *piaţă* / *pieţe*; *piatră* / *pietre*;
c) *m* + *ia*: *amiază* / *amiezi*; *dezmiardă* / *dezmierzi*;
d) *f* + *ia*: *fiare* / *fier*; *fiarbă* / *fierbe*;
e) *v* + *ia*: *viaţă* / *vieţi*;
Fără alternanţa vocalică *ie*: *abia*, *diavol*, *fiară* (sălbatică).

4. **La început de cuvânt se scrie şi se pronunţă diftongul *ia* (nu *ea*) cu sau fără alternanţa vocalică *ie*.**

- **ia**, **ia***că*, **ia***cobin*, **ia***d*, **ia***dă*, **ia***hnie*, **ia***ht*, **ia***mb*, **ia***nuarie*, **ia***pă*, **ia***r*, **ia***ră*, **ia***răşi*, **ia***rbă*, **Ia***lomiţa*, **Ia***şi*.
- Singura excepţie o constituie pronumele personal de persoana a III-a singular feminin, scris *ea*, dar rostit *ia*.

5. Se scrie diftongul *ia* la sfârşitul formelor de masculin plural ale pronumelor şi adjectivelor pronominale demonstrative: *ace***ia**, *ace***ia***şi*, în opoziţie cu formele de feminin singular *ace***ea**, *ace***ea***şi*.

6. La început de cuvânt şi la început de silabă care urmează după o vocală se pronunţă şi se scriu triftongii *iau*, *iai*, iar după o consoană în cele mai multe situaţii *eai*, *eau*: *îndoiai*, *îndoiau* / *rodeau*, *veneai*.

NOTĂ: Diftongul *ia* se poate constitui şi între cuvinte conjuncte care formează o silabă comună, când primul este pronumele *i* sau un alt cuvânt care se termină în *i* după consoană, iar al doilea începe cu *a* neaccentuat: **i-a** *spus*, *mi-***a** *dat*, *ţi-***ar** *trimite*; *a trimis şi-***a** *primit*; **i-a***şteptăm*, *ţi-***a***minteşti*, *şi-***a***colo*; *doi metr***i-ar** *fi*; *codr***i-a***prinşi*.

Diftongul **IE**

1. **La începutul cuvintelor din fondul tradiţional se pronunţă şi se scrie *ie*, chiar dacă nu sunt forme alternante cu *ia*: ie***d***, ie***ftin***, ie***nicier***, ie***pe***, ie***rarhie***, ie***rbar***, ie***rburi***, ie***ri***, ie***rnat***, ie***rta***, ie***sle***, ie***şire***.**

dar

2. La inițiala cuvintelor neologice, în marea lor majoritate, se scrie și se pronunță de obicei *e*

economie, *edil*, *electric*, *emoție*, *embargo*, *epocă*, *eră*, *erbicid*, *est*, *etaj*, *exista*.

Tot la fel și în interiorul lor:

aed, *aerodrom*, *coexista*, *poem*; *agreez*, *creez*.

Un model ortografic

3. La început de silabe precedate de o vocală, alta decât *i*, se pronunță și se scrie *ie*, conform modelului:

ĭ – ie

Listă de cuvinte (pentru dictare):

- *apăr***aie**, *b***aie**, *băt***aie**... (vezi anterior, p. 20);
- *str***aie**, *pâr***aie**, *altoa***ie**, *butoa***ie**, *șuvoa***ie**; *borde***ie**, *crâmpe***ie**, *zme***ie**; *brâ***ie**; *cucu***ie**, *cu***ie**;
- *plescă***ie**, *sforă***ie**, *smiorcă***ie**, *șovă***ie**, *zornă***ie**; *hârâ***ie**, *mârâ***ie**, *pârâ***ie**, *râcâ***ie**, *sfârâ***ie**, *târâ***ie**; *atribu***ie**, *bâigu***ie**, *constitu***ie**, *închipu***ie**, *stăru***ie**, *trebu***ie**.

p, b, f, v + *ie* / *ia*

sau

4. După consoanele *p*, *b*, *f*, *v*, *m* se scrie și se pronunță *ie* când există alternanța vocalică *ia* sau chiar fără forme alternante.

- Pentru alternanța *ia* – **ie** după consoană (vezi anterior, p. 18 și p. 21, § 3).
- Fără alternanța *ia* – **ie**: *obiect*, *obiecție*, *subiect*; *impiegat*, *împiedica*, *piedestal*; *vierme*, *viespe*, *viezure*; *fiere*, *miercuri*; *miere*, *mierlă*.

1. După consoanele *p*, *b*, *f*, *v*, *m* secvența grafică *i-e* poate corespunde succesiunii de vocale *i-e*, cât și diftongului *ie*: *bi-elă* / *biet*; *pi-etate* / *piesă*; *premi-eră* / *miere*; *vi-e* / *vierme*; *vi-etate* / *viețui*.

NOTĂ: Diftongul *ie* se poate constitui și între cuvinte conjuncte care formează o silabă comună, când primul este pronumele *i* sau un alt cuvânt terminat în *i* după consoană, iar al doilea – de obicei o formă a verbului *a fi* care începe cu *e*: **i-e** *sete*, *mi-e drag*, *ți-e frig*; *mi-e prieten*, *ni-e dor* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Diftongii OA / UA

oa . . . . . .

1. La început de cuvânt se scrie întotdeauna diftongul *oa*, nu *ua*.

Listă de cuvinte (pentru dictare):
oa*blă*, **oa***cheş*, **oa***ie*, **oa***lă*, **oa***meni*, **oa***ră* (în *prima* **oa***ră*), **oa***rbă*, **oa***recine*, **oa***recum*, **oa***se*, **oa***ste*, **oa***ză*.

vocală + *oa* dar şi **vocală + *ua***

2. La început de silabă după o vocală se scrie *oa* când există forme alternante cu *o* şi *ua* când nu există alternanţa *oa* – *o*.

Listă de cuvinte (pentru dictare):

a) *căpri***oa***ră*, *gălbi***oa***ră*, *înfi***oa***ră*, *juni***oa***ră*, *mi***oa***ră*, *roşi***oa***ră*, *soţi***oa***ră*, *superi***oa***ră*, *suri***oa***ră*, *vi***oa***ră* (rostite *ua*).

Obs. Sufixul **-ioară** apare cu această formă în derivate care nu cunosc alternanţa: **o**: *aşchi***oa***ră*, *farfuri***oa***ră*, *lini***oa***ră*, *sălci***oa***ră* (prin analogie cu *gălbi***oa***ră-gălbi***o***r*).

- *capri***cioasă**, *copi***oasă**, *elogi***oasă**, *gălăgi***oasă**, *glori***oasă**, *graţi***oasă**, *mâni***oasă**, *orgoli***oasă**, *preţi***oasă**, *religi***oasă**, *seri***oasă**, *sfi***oasă**, *speri***oasă**, *studi***oasă**, *vici***oasă**, *victori***oasă** (rostite *-uasă*);
- *afectu***oasă**, *aspectu***oasă**, *defectu***oasă**, *fructu***oasă**, *impetu***oasă**, *maiestu***oasă**, *respectu***oasă**, *sinu***oasă**, *somptu***oasă**, *tumultu***oasă**, *virtu***oasă** (rostite cu *-uasă*);
- *subsu***oară**.

Obs. Se scriu cu **oa** la început de silabă după o vocală compusele cu un termen care începe cu **oa**, chiar dacă acestea nu cunosc alternanţa **o**: *bună***oară**, *odini***oară**; *de***oa***rece*.

b) do**ua**, *no***ua**; *no***uar**, *bo***uar**; *plo***uase**; *pi***ua**; *zi***ua**; *basma***ua**, *cafea***ua**, *grea***ua**, *manta***ua**, *nea***ua**, *rea***ua**, *stea***ua**; *băcă***uan**, *flăcă***uan**, *flăcă***uaş**, *tăzlă***uan**.

consoana + *oa*

3. După o consoană se scrie şi se pronunţă diftongul *oa*, nu *ua* în marea majoritate a cuvintelor cu/fără alternanţa *o*.

Scanned with OKEN Scanner

Listă de cuvinte (pentru dictare):

a) Cu alternanța **oa / o**:

- *boală, coace, coadă, coajă, coardă, coase, coate, coboară, cunoaște, desfășoară, desfoaie, doare, doarme, împresoară, înnoadă, înoată, însoară, omoară, poartă, poate, roade, roagă, roată, scoală, soarbe, stoarce, toacă*;
- *chioară, ochioasă, ghioagă*;
- *cioară, cioată, lucioasă, picioare*;

b) Fără alternanța **o**, adeseori în neologisme: *balansoar, boare, coafa, coafor, croazieră, culoar, curtoazie, doar, exploata, fermoar, foaier, fumoar, lavoar, patinoar, pavoaza, pledoarie, poală, poantă, savoare, voala.*

Obs. 1. Se scrie diftongul **ua**, nu **oa** după o consoană numai în câteva neologisme: *acuarelă, cuaternar, cuarț, ecuadorian, descuama, scuar, trotuar.*

2. Nu cunosc alternanța **oa / o** unele substantive și adjective mai noi de forma: *baroc, endocrinolog, filolog, pedagog* care fac la feminin: *barocă, echivocă, endocrinologă, filologă, pedagogă, reciprocă.*

4. Diftongul **uă** se folosește în aceleași condiții ca **ua** (vezi anterior § 2).

5. După o silabă cu sfârșit vocalic triftongul din silaba următoare este **ioa**: *bălăioară, bătrâioară, rumeioară*; *scânteioară*; *cleioasă, duioasă, noroioasă, ploioasă, tămâioasă, uleioasă, voioasă.*

Exerciții

Ex. 30. Să se arate dacă formele de bază ale verbelor *urechez, împerechez, îmbăiez, înapoiez, îngreuiez, întemeiez* se scriu cu *ia* sau *ea*. Motivați răspunsul.

Ex. 31. Să se arate dacă formele de bază ale substantivelor sau verbelor următoare se scriu cu *ea* sau *ia*: *vieți, piețe, obiele, împerechez, dulcețuri, tejghele, delușor.* Motivați răspunsul.

Ex. 32. Să se pună la indicativ / conjunctiv prezent, pers. 3 sing. verbele din paranteze:

1. Cum te (**a chema**)? 2. Apa (**a îngheța**) la zero grade. 3. Copilul vrea să (**a ochi**) vrabia cu praștia. 4. Mama îl (**a dezmierda**) pe copil. 5. Scaunul acesta (**a bloca**) ușa. 6. Mi-e frică să nu (**a pierde**) cheia.

Ex. 33. Să se explice prezența celor doi *e* în formele verbale: *creez, creezi, creează, să creeze.*

Ex. 34. Să se înlocuiască formele de infinitiv ale verbelor din paranteze cu formele specificate mai jos:

a) Indicativ prezent / conjunctiv prezent, pers. 1 sing.

Trebuie să (**a expedia**) urgent scrisoarea. (**A se recrea**) citind o carte. Îți (**a înapoia**) banii peste câteva zile. (**A se îndoi**) că va fi prea ușor. Nu mai pot să te aștept pentru că vreau să (**a îmbăia**) copilul.

Scanned with OKEN Scanner

b) Indicativ prezent / conjunctiv prezent, pers. 2 sing.

Când (**a expedia**) scrisoarea? (**A se recrea**) citind o carte. Ţi-aş spune ceva, dar mi-e teamă că ar trebui să (**a-ţi îngreuia**) situaţia. Să (**a fi**) atentă că, dacă nu te grăbeşti acum, îţi (**a diminua**) toate şansele următoare.

c) Indicativ prezent / conjunctiv prezent, pers. 3 sing. / pl.

Mama (**a aranja**) în dulap lucrurile. Copiii îşi (**a aşeza**) jucăriile în cutie. Nu ştiu cine (**a crea**) mai multă dezordine: tu sau el? Ei (**a se descuraja**) prea uşor. Mecanismul (**a se declanşa**) printr-o simplă apăsare de buton. Volumul (**a înmănunchea**) cele mai frumoase basme populare. Pe care dintre ei îl (**a agrea**) cel mai mult? Când trebuie (**a restitui**) cartea? Şoseaua (**a şerpui**) printre coline. De ce nu vrea (**a-şi îngriji**) sănătatea? Fiecare (**a contribui**) cu o sumă de bani.

Ex. 35. Se dau: *bloca, dialoga, împerechea, veghea.*

Sarcini: a) de indicat modul, timpul, persoana şi numărul la care se scriu cu diftongul *ea*; b) de explicat scrierea diftongului *ea*.

Ex. 36. Se dau: *crea, dilua, copia, întemeia.*

Sarcini: a) de trecut la persoana, numărul, timpul şi modul corespunzătoare formelor: *lucrez, lucrează, lucrăm, lucram, lucră, lucrând, lucrat*; b) de stabilit categoriile de comportament în raport cu tipul *a lucra*; c) de găsit şi alte verbe care se pot încadra în una sau alta dintre categoriile descoperite.

Ex. 37. Material: *sfârşi, îngriji, coji.*

Sarcini: a) de trecut la modul, timpul, numărul şi persoana corespunzătoare formelor: *găteşte, gătea, să gătească*; de explicat ortografia lor.

Ex. 38. Material: *cre.ză, agre.ză, înfi.ză, polu.ză, fotografi.ză, încle.ză, înapo.ză, dilu.ză, insinu.ză, îngreu.ză, îmbă.ză, înteme.ză, elogi.ză, ali.ză, apreci.ză.*

Sarcini: a) de înlocuit punctul cu ceea ce lipseşte; b) de motivat completarea şi de grupat grafiile după tipul de conjugare.

Ex. 39. Material: *el duc.a, el făc.a, el munc.a, el trec.a, el amăg.a, el dreg.a, el merg.a, el plâng.a; să c.ară, să înc.apă, să luc.ască, să munc.ască, să amăg.ască; march.ază, şoch.ază, catalogh.ază, interogh.ază, înmănunch.ază.*

Sarcini: a) de înlocuit punctul cu litera omisă; b) de motivat completarea făcută.

Ex. 40. Arătaţi ce normă ortografică se respectă în următoarele perechi de cuvinte: *amiază / amieze*; *biată / biete*; apoi transformaţi cuvintele date după modelul de mai sus: *fiare / .....*; *piatră / .....*; *piaţă / .....*; *viaţă / .....*; *dezmiardă / .....*; *piară / .....*; *piardă / .....*

Ex. 41. Material: *cesuleţ, cete, ceţuri, ulcele, vâlcele, gemuleţ, gene, genţi, vergele*; *lichele, tinichele, gheruţă, ghete, gheţuş, lighene.*

Sarcini: 1) de scris fiecare cuvânt împreună cu forma lui de bază; 2) de enunţat regula ortografică respectată în lista de cuvinte; 3) de găsit alte cuvinte cu acelaşi comportament; 4) de alcătuit 5 enunţuri cu unele dintre cuvintele de bază scrise.

Ex. 42. Material: *încheia, înmuia, mângâia, tăia.*

Sarcini: 1) de observat regula ortografică respectată de scrierea lor; 2) de folosit verbele date la persoana 1-2 sing. prezent şi de comparat formele între ele; 3) de trecut apoi la persoana 3 sing. şi 2 pl. şi de motivat ortografia.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 43. Material: *încovoia*, *înfuria*, *muia*, *sfâșia*.

Sarcini: de arătat norma ortografică respectată în scrierea lor, diferențiindu-le după tipurile de grafii; de trecut la persoana 2 pl. și de explicat ortografia lor prin opunere; de trecut la perfectul simplu, persoana 3 sing. și de explicat ortografia verbelor.

Ex. 44. Completați punctele de suspensie cu formele pronominale demonstrative *aceeași/aceiași*; *aceea/aceia*; Explicați soluția aleasă.

1. Sfetnicii împărăției o luară să vadă ce coroană e ..... și fură mirați când recunoscură coroana țării lor.
2. – Și cine sunt ..... care au sărăcit norodul?
   – Oamenii cei putred de bogați.
3. În ziua ..... se adună toate fetele din castel.
4. În ..... peșteră a stat bătrânul vreme lungă.
5. Lighioana ..... se dă de trei ori peste cap și se preface într-o fată frumoasă.
6. Domnu' răspunde și nu prea și începe a se întreba de ce l-or fi iscodind oare orășenii .....
7. În ..... zi a venit să-și ia prânzul.
8. Dar apa ..... smulse roata morii, iar morarul rămase ca vai de el.
9. S-au prezentat la concurs ..... elevi.
10. În ..... clipă unul dintre ei o luă la fugă.
11. Măgărușul se uită în juru-i cu ..... spaimă.
12. Se întâmplă în ..... zi și la ..... oră.
13. Nu le venea să creadă că era ..... apă care li se păruse așa de urâtă.
14. Abia se crăpă de ziuă, când ..... călăreți din ajun se opriră în fața colibei.

Ex. 45. Subliniați diferit varianta ortografică și varianta ortoepică corectă din lista de mai jos: *abreviia/abrevia*; *avaria/avariia*; *fotografia/fotografiia*; *bisturiie/bisturie*; *întârziie/întârzie*; *situația/situațiia*; *zădărniciia/zădărnicia*; *scriiem/scriem*.

Ex. 46. Indicați formele de nominativ singular articulat cu articolul hotărât ale următoarelor substantive; motivați ortografia: *alei*, *amiezi*, *băi*, *cete*, *gene*, *genți*, *joi*, *legi*, *nuiele*, *pietre*, *tăceri*, *tinichele*, *urechi*.

Ex. 47. Menționați formele corecte ale cuvintelor de mai jos; verificați exactitatea răspunsului în DOOM sau ÎOOP 4: *adesea/adesia*; *afișează/afișiază*; *se așează/se așază*; *îngreuează/îngreuiază*; *agreează/agreiază*; *alăturea/alături*; *angajează/angajiază*; *aranjază/aranjiază/aranjează*; *badea/badia*; *cartea/cartia*; *cheltuială/cheltueală*; *chiamă/cheamă*; *greșală/greșeală*; *iuțeală/iuțală/iuțială*.

Ex. 48. Scrieți după dictare următoarele cuvinte și explicați ce regulă ortografică trebuie respectată: *cheag*, *cheamă*, *deocheat*, *marchează*, *ochească*, *urechea*, *gheată*, *gheară*, *jgheab*, *tejghea*.

Ex. 49. Găsiți cuvintele în care diftongul *ea* alternează cu *e* pentru cuvintele de la exercițiul nr. 48.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 50. Explicaţi de ce sunt greşite formele: *vulpia, stropiască, lumia, să miargă, cafia, avia, drumiag*? Ce normă ortografică trebuie respectată în scrierea lor?

Ex. 51. Precizaţi regula folosirii triftongilor: *eau/eai*; *iai/iau*, analizând următoarea listă de cuvinte: *iau, îndoiau, muiau, muiai, scâteiau, tăiai, tăiau, rodeai, rodeau, ofileau, ofileai.*

Ex. 52. Grupaţi verbele din lista următoare în trei coloane după norma ortografică ce trebuie respectată: (dictare): *încleiază, eşuează, ambreiază, învăpăiază, tămâiază, creează, liniază, retuşează, fotografiază, neglijează, întemeiază.*

Ex. 53. Material: *afectuos, respectuos, virtuos.*

Sarcini: de introdus în enunţuri aceste adjective întâi pe lângă substantive masculine, apoi pe lângă substantive feminine; de observat ortografia.

Ex. 54. Transformaţi după modelul:

Băiatul e **respectuos**, *dar şi fata e* **respectuoasă**.
Drumul e **sinuos**, dar şi poteca e .....
Tatăl e **afectuos**, dar şi mama e .....
Palatul e **aspectuos**, dar şi grădina e .....
Dialogul e **fructuos**, dar şi întâlnirea e .....
Fratele e **virtuos**, dar şi sora e .....

Ex. 55. Spuneţi ce regulă ortografică se respectă în:

a) *boli, boală*, apoi transformaţi după acelaşi model: *coli* ..... *şcoli* .....; *coji* .....; *cozi* .....; *ploi* .....; *porţi* .....;
b) *coc – coace*; *cobor* .....; *cos* .....; *cunosc* .....; *dor* .....; *înot* .....; *rog* .....; *scot* .....; *toc* .....;

Ex. 56. Scrieţi formele de feminin singular corespunzătoare substantivelor şi adjectivelor următoare, apoi alcătuiţi propoziţii cu ele: *echivoc*; *reciproc*; *pedagog*. Motivaţi scrierea lor.

Ex. 57. Subliniaţi cu o linie varianta ortografică corectă şi cu două linii varianta ortoepică recomandată de DOOM: *oacheş/uacheş*; *oameni/uameni*; *mioară/miuară*; *viuară/vioară*; *capricioasă/capriciuasă*; *studiuasă/studioasă.*

Ex. 58. Precizaţi ce regulă ortografică se respectă în următoarele serii de cuvinte:

a) **oa***ste*, **oa***ză*, **oa***recum*, **oa***se*;
b) *po***a***te*, *co***a***te*, *ro***a***de*, *co***a***rde*;
c) *cazma***ua**, *basma***ua**, *canava***ua**, *grea***ua**, *cucuvea***ua**, *flăcă***uan**;
d) *fructu***oasă**, *soţi***oară**; *tumultu***oasă**;
e) *noroi***oasă**, *scânteioară*, *voioasă.*

Ex. 59. Explicaţi scrierea diftongilor *oa* şi *ua* din cuvintele următoare. Motivaţi folosirea lor diferită: **oa***rbă*, *to***a***mnă*, *bo***a***be*, *bro***a***scă*, *rumoare*, *zăvoare*, *cunoaşte*, *go***a***nă*, *mo***a***rte*, *şo***a***ptă*, *dogoare*, *po***a***rtă*; *nea***ua**, *nuia***ua**, *musaca***ua**, *sarma***ua**, *macara***ua**, *plo***ua***tă*, *flăcă***uaş**.

Scanned with OKEN Scanner

6. Consoanele: *M sau N? S sau Z? S sau Ş?*

M

1. Înainte de *p*, *b*, se scrie de obicei *m* pentru toate cuvintele din fondul tradiţional, dar şi pentru cele mai multe neologisme, atât în rădăcina cuvintelor, cât şi pentru situaţiile create în derivarea cu prefixe sau în compunerea cu elemente de compunere: *ambulanţă*, *bombăni*, *bomboană*, *decembrie*, *embargo*, *limbă*, *sâmbătă*, *timp*, *trompă*, *îmblănit*, *îmbolnăvi*, *îmbuna*, *împacheta*, *împăca*, *împerechea*, *împiedica*, *împodobi*, *împricinat*, *împuternici*; *împotrivă*, *dimpotrivă*, *împrejur*, *dimprejur*, *împreună*, *dimpreună*.

N

2. Regula de mai sus nu se aplică în unele neologisme şi în numele proprii străine: *avanpost*, *avanpremieră*, *input*, *Cannbera*, *Istanbul*.

N/M

3. În rădăcina cuvintelor şi în interiorul formanţilor scrierea *m/n*, în faţa consoanelor *f*, *v* se orientează după origine sau/şi tradiţie.

Corect: *confort*, *fanfară*, *infrastructură*, dar şi: *amfibiu*, *amforă*, *bomfaier*, *îngâmfat*, *limfă*, *nimfă*, *pamflet*, *triumf*, *umfla*, *Pamfile*, *Zamfir*; *convoi*, dar şi *amvon*.

S

4. În poziţie intervocalică se pronunţă şi se scrie *s* în: *asista*, *chermesă*, *conclusiv*, *decisiv*, *desinenţă*, *disertaţie*, *disident*, *episod*, *esofag*, *exclusiv*, *finisa*, *fisiona*, *fisiune*, *gresie*, *inclusiv*, *incisiv*, *premisă*, *resorbi*, *sesiune*, *vernisa*.

5. Se pronunţă şi se scrie **s** în elementele de compunere: *cvasi-* (*totalitate*, *unitate*, *unanim*, *uniform*), *vaso-* (*dilataţie*, *dilatator*).

6. Înaintea consoanelor surde *c* (şi *ce*, *ci*, *che*, *chi*), *f*, *h*, *p*, *s*, *ş*, *t*, *ţ*, se pronunţă şi se scrie întotdeauna **s** nu *z*.

Prefixele *des-/dez-*, *dis-/diz-*, *răs-/răz-*, *trans-/tranz-* au numai variante cu **s** în derivatele de la cuvinte cu asemenea iniţiale: *descărca*, *descentraliza*, *descheia*, *desface*, *deshăma*, *deshuma*, *despărţi*, *desţeleni*; *discontinuu*, *displăcea*, *distona*; *răscoace*, *răsciti*, *răsplăti*, *răsturna*, *transcarpatic*, *transplanta* etc.

În cuvintele formate cu sufixul *-nic* se pronunţă şi se scrie **s**, când rădăcina cuvântului de bază se termină în *s-*: *casnic* (*casă*), *dosnic* (*dos*), dar **z** în

derivatele de la un cuvânt de bază cu rădăcina terminată în *z-*: *obraznic (obraz)*, *paznic (pază)*, *groaznic (groază)*.

Observaţie: Verbul *a sesiza* se scrie cu **s** în rădăcină şi cu **z** în sufix.

7. Înainte de *ce*, *ci* se pronunţă şi se scrie **s** şi nu *ş*: *ascet*, *ascensor*, *scelerat*, *scenă*, *sceptic*, *sceptru*, *sciziune*, *sciatică*, *scindat*.

S/Ş

8. În neologisme, la început de cuvânt, înainte de *t/p* se scrie **s/ş** în conformitate cu originea variată a cuvintelor: *spalier*, dar *ş*paclu, *ş*palt; *stand*, *standard*, dar *ş*tachetă, *ş*tafetă, *ş*taif, *ş*tampilă, *ş*tangă, *ş*tanţă, *ş*tecăr, *ş*trand.

Z

9. Înaintea consoanelor sonore *b*, *d*, *g*, *v* se scrie *z* în toate cuvintele din fondul tradiţional (*azvârli*, *brazdă*, *mâzgă*, *năzbâtie*, *puzderie*, **z***bor*, **z***dup*, **z***von*, **z***gură*), dar şi în neologisme: *azbest*, *brizbriz*.

Prefixele *des-*, *dis-*, *răs-*, *is-* au variantă numai cu **z** în derivatele de la cuvintele care încep cu asemenea consoane: **dez***bate*, **dez***doi*, **dez***gheţa*, **dez***goli*, **dez***vinovăţi*, **diz***graţia*, **iz***goni*, **răz***bate*, **răz***gândi*.

În derivatele care provin de la cuvinte care încep cu **z**, **des-** se păstrează neschimbat, iar alteori are forma **de-**: **des***zăpezi*, **des***zăpezire*, **des***zăvorî*, dar **de***zice*.

10. În poziţie intervocalică se pronunţă şi se scrie *z* în:

a) *abuza*, *acuza*, *aluzie*, *ateriza*, *azil*, *bază*, *bazin*, *cauză*, *Cezar*, *cezariană*, *cenzură*, *cezură*, *confuzie*, *criză*, *doză*, *entuziasm*, *fantezie*, *fază*, *fizică* ş.a.

b) elemente de compunere: **fizio-** (**fizio***nomie*), *bazo-* (**bazo***fil*).

c) verbele cu finala **-iza**: *ateri***za**, *ironi***za**, *regi***za**.

11. Substantivele şi adjectivele masculine mai noi în limbă, terminate la singular în **z** păstrează acest sunet şi la plural, spre deosebire de cuvintele mai vechi care îl transformă în **j**: *francez* / *francezi*, *chinez* / *chinezi*, dar *obraz* / *obra***j***i*, *viteaz* / *vite***j***i*.

S/Z

12. Înaintea consoanelor sonante *l*, *m*, *n*, *r* alegerea **s/z** nu are reguli generale de scriere şi pronunţare, fiind posibilă atât scrierea / pronunţarea cu **s**: *breaslă*, *măslină*, *asmuţi*, *basma*, *lesne*, *snoavă*, *trăsni* (şi derivatele) *trosni* (şi derivatele), dar şi cea cu **z-**: *bezmetic*, *cazma*, *caznă*, *căzni*, *cizmă*, *cizmărie*, *izlaz*, *izmă*, *zmeu* ş.a.

Scanned with OKEN Scanner

13. Se scrie și se pronunță **s** în neologismele cu finalele *-sm* (inclusiv sufixul *-ism*), *-smă* și în derivatele lor: *marasm*, *pleonasm*, *sarcasm*, *simbolism*, *fantasmă*, *fantasmagorie*, *prismă*, *prismatic*.

14. Înainte de *l*, *m*, *n*, *r* și de cuvânt cu inițială vocalică prefixul *des-/dez-* este corect numai cu **z**: **dez**rădăcina, **dez**robi, **dez**lănțui, **dez**lega, **dez**lipi, **dez**lâna, **dez**membra, **dez**mințI, **dez**moșteni, **dez**nădăjdui, **dez**noda, **dez**acord, **dez**amăgi, **dez**aproba, **dez**articula, **dez**onora, **dez**umaniza, **dez**echilibra; tot la fel și în formațiile neanalizabile: **dez**metici, **dez**mierda, dar și **des**luși.

15. Cuvintele care se scriu și se pronunță cu **s** pot avea în aceeași familie derivate cu **z**, potrivit cu forma din limba de origine: *concis / concizie*, *conclusiv / concluzie*, *corosiv / coroziune*, *curios / curiozitate*, *decis / decizie*, *generos / generozitate*, *precis / precizie*.

Exerciții

Ex. 60. Folosind cuvintele de bază: *boboc*, *bogat*, *broboadă*, *bujor*, *bun*, *caier*, *doi*, *pachet*, *păianjen*, *piatră*, *pânză*, *pușcă*, *sămânță*, *troian*, *condei*, *dulce*, *frate*, *lanț*, *mireasmă*, *vechi*, formați cuvinte derivate cu prefixul *în-/îm-*. Explicați ortografia.

Ex. 61. Analizați structura lexicală a următorilor termeni, apoi precizați regula ortografică aplicată: *împacheta*, *imbatabil*, *impietate*, *impar*, *implanta*; *ambarcațiune*, *amplasa*; *rambursa*; *combate*, *complăcea*.

Ex. 62. Precizați în care cuvinte nu se aplică regula de mai sus.

Ex. 63. Arătați ce normă ortografică se respectă în cuvintele: a) *desface*, *descheia*, *deshăma*, *desțeleni*; b) *josnic*, *obraznic*; c) *gazdă*, *mâzgă*, *puzderie*, *măslină*, *cazma*, *cizmărie*; d) *deznoda*, *dezmembra*.

Ex. 64. Cum explicați alternanța *z/j* și absența ei în cuvintele: *obraz/ obraji*; *cneaz/ cneji*; *vienez/ vienezi*; *albanez/ albanezi*; *francez/ francezi*.

Ex. 65. Scrieți formele de plural ale substantivelor/ adjectivelor următoare de genul masculin și motivați de ce unele îl păstrează pe z, iar altele îl transformă în *j*: *obraz/.....*; *viteaz/.....*; *chinez/.....*; *miez/.....*; *breaz/.....*; *treaz/.....*; *mofluz/.....*; *berlinez/.....*; *danez/.....*; *englez/.....*; *obez/.....*; *olandez/ .....*; *harbuz/ .....*

Ex. 66. Explicați scrierea diferită a segmentelor grafice *des-*, *dez-*, *de-*: *descalifica*, *desființa*, *despăgubi*, *destăinui*, *deshăma*, *deszăpezi/ dezgoli*, *dezvinovăți/ dezbate*, *dezdoi/ dezice*.

Ex. 67. Înlocuiți punctele cu litera omisă; motivați completarea; grupați cuvintele după felul scrierii: *de.bate*, *de.crește*, *de.doi*, *de.face*, *de.goli*, *de.lipi*, *de.membra*, *de.nădejde*, *de.părți*, *de.acord*, *de.rădăcina*, *de.tăinui*, *de.țeleni*, *de.vălui*, *de.iluzie*.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 68. Formaţi cuvinte noi folosind sufixul *-nic* de la următoarele cuvinte de bază: *jos*, *dos*, *casă*, *pază*, *obraz*. Motivaţi ortografia lor diferită.

Ex. 69. Alegeţi varianta ortografică indicată, consultând DOOM sau ÎOOP 4, apoi formulaţi regula aplicată: *scelerat/ şcelerat*, *scenă/ şcenă*, *sceptic/ şceptic*, *sceptru/ şceptru*, *sciatică/ şciatică*, *scinda/ şcinda*, *sciţi/ şciţi*, *sciziune/ şciziune*.

Înainte de *č*, scris *c+e*, *i* se pronunţă şi se scrie numai *s* la început de cuvânt.

Ex. 70. Căutaţi cel puţin 10 cuvinte (substantive, adjective, verbe) în care se aplică norma de mai sus.

Ex. 71. Verificaţi într-un dicţionar dacă iniţialele cuvintelor următoare sunt numai cu *-s* sau unele au *ş-*: *stand*, *standard*, *start*, *stas*, *stat* (de plată), *stoc*, *stofă*, *strangula*, *stras*, *stres*, *stresa*, *stresant*, *stachetă*, *stafetă*, *stampilă*, *strand*, *spicher*, *spicheriţă*, *spiţer*, *spray*, *sprint*, *spagat*, *spalt*, *speraclu*.

Se scriu cu *ş* înainte de *t/p* conform etimonului: *ştachetă*, *ştafetă*, *ştampilă*, *ştrand*, *ştpagat*, *ştpalt*, *ştperaclu*. Toate celelalte cuvinte se scriu cu *s* iniţial.

7. Despărţirea cuvintelor în silabe

Când un cuvânt sau un grup de cuvinte cu cratimă între ele nu are loc să fie scris în întregime într-un rând, despărţirea sau scindarea lui – notată cu cratimă la sfârşit de rând – nu se face la întâmplare, ci după anumite reguli. Ele sunt de două tipuri: *fonetice* (ţinând seama de pronunţarea, de structura silabică a cuvintelor) şi *lexico-morfologice* (ţinând seama de structura formativă a unităţilor constitutive).

Reguli bazate pe pronunţare

Exerciţii

Ex. 72. Motivaţi de ce cuvintele: *buni*, *cuib*, *cuci*, *culci*, *crengi*, *dinţi*, *fulgi*, *dulci*, *mari*, *mări*, *nuci*, *munţi*, *ştreang*, *şchiopi*, *strângi*, *strâmţi*, *vezi*, *tari*, *taţi* nu se despart în silabe.

Cuvintele acestea nu se despart în silabe deoarece în componenţa lor intră numai o vocală, iar *i* final nu are valoare vocalică.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 73. Să se despartă în silabe cuvintele următoare şi să se formuleze regula aplicată: *aur, aer, aici, asiduu, boul, bour, creez, croim, duel, fiind, fiord, neon, Noe, glia, haos, real, poem, poet, via, mie, ţie.*

Când două vocale sunt alăturate ele fac parte din silabe diferite.

Ex. 74. Despărţiţi în silabe cuvintele următoare, subliniaţi diftongii şi triftongii, apoi formulaţi regula despărţirii în silabe: *aceea, tăiat, baia, treia, voios, paie, nouă, vouă, rouă, pioasă, nuia, creioane, leoaică, voioase.*

În succesiunea vocală + diftong (triftong) despărţirea se face înaintea diftongului (triftongului): *tre-ia, vo-ioa-se* etc.

Ex. 75. Remarcaţi numărul consoanelor dispuse între două vocale, despărţiţi în silabe, apoi formulaţi regula: *mamă, soră, clasă, vară, alun, vişin, autor, atom, stabil, Dunăre.*

O consoană aflată între două vocale face silabă cu vocala următoare.

Ex. 76. Scoateţi din manualul de limba română zece cuvinte care se despart în silabe după regula de mai sus.

Ex. 77. Remarcaţi numărul consoanelor aflate între un diftong (triftong) şi o vocală sau o vocală şi un diftong (triftong), despărţiţi în silabe, apoi formulaţi regula: *maică, doică, iolă, pâine, mâine, poimâine, câine, poate, doare, moară, coală, coadă; bătea, lovea, gătea, şoseaua, vedeau, măsea.*

În succesiunea diftong (triftong) + consoană + vocală sau vocală + consoană + diftong (triftong) despărţirea se face înaintea consoanei.

Ex. 78. Despărţiţi în silabe: *ureche, achitat, echer, leghe, echitate, Aghiuţă* şi enunţaţi regula.

Grupurile de litere *ch, gh,* + *e, i* notează un singur sunet (consoanele *k'* şi *g'*) şi se despart în silabe conform regulii de la ex. nr. 77.

Ex. 79. Cum se interpretează din punctul de vedere al despărţirii în silabe consoana *x* din: *maxim, bauxită, examen, Saxa, sexagenar, conexiune, exactitate, axiomă, exil ?*

Litera *x* care notează totdeauna două sunete (*cs* sau *gz*) din punctul de vedere al despărţirii în silabe este tratată ca o singură consoană, iar cuvintele în care apare se despart conform regulii de la ex. nr. 77.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 80. Deduceţi regula despărţirii în silabe ce se aplică în cazul cuvintelor: *munte, istoric, succesiv, accent, carte, cântec, nasture, destindere, Carpaţi, Moldova, lampă, tractor, lectură, noapte, luncă.*

În succesiunea de două consoane aflate între două vocale, despărţirea în silabe se face după prima consoană.

Ex. 81. Subliniaţi a doua consoană din grupul celor două consoane alăturate şi precizaţi ce regulă se aplică la despărţirea în silabe a următoarelor cuvinte: *democrat, Africa, lucru, piatră, nisetru, sticlete, bâtlan, acritură, negru, suflet, publicistică, tablă, mijlocie, atletism, suplinitor, oglindă, secretar, Dobrogea, programare, hidrogen, atlas.*

Când prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p, t, v, k, w*, **iar a doua este** *l, r*, **despărţirea în silabe se face înaintea primei consoane, deci înaintea întregului grup.**

Ex. 82. Subliniaţi grupul de litere care notează o singură consoană şi precizaţi regula despărţirii în silabe: *Michăilescu, Azerbaidjan, Stephănescu, Catharsis, jiujitsu, Tonitza.*

Când un grup de litere notează o singură consoană, despărţirea în silabe se face înaintea primei consoane: *Mi-chăi-les-cu; To-ni-tza.*

Ex. 83. Subliniaţi grupul format din trei consoane aflate între două vocale şi precizaţi ce regulă se aplică în cazul despărţirii lor în silabe: *amplu, ansamblu, umplu, aspru, întâmplare, introducere, fereastră, ferăstrău, înspăimântat, şandrama, destrămat, umbrelă.*

În succesiunea vocală + trei consoane + vocală, despărţirea se face în cele mai multe situaţii după prima consoană: *am-plu* etc.

Ex. 84. Subliniaţi în cuvintele următoare grupurile consonantice *pt, pţ, ct, cţ, cş, dv, tf, tm* precedate de o altă consoană şi precizaţi ce regulă se aplică la despărţirea în silabe: *conjuncţie, punctuaţie, funcţionar, funcţie, distincţie, distincte, tinctură, joncţiune, puncţie, sancţiune, somptuos, sculptor, lincşii, punctaj, sandvici, jertfi, astmatic, arctic.*

Despărţirea în silabe se face după a doua consoană sau, altfel spus, grupurile respective fac parte din silabe diferite: *con-junc-ţi-e, ast-ma-tic, linc-şii* etc.

Ex. 85. Subliniaţi grupurile de patru consoane aflate în poziţie intervocalică şi arătaţi cum se despart ele în silabe: *construcţie*, *constructiv*, *angstrom*.

În cazurile (foarte rare) ale grupurilor de 4-5 consoane, despărţirea în silabe se face după prima consoană şi (foarte rar) după a doua: *ang-strom*, *tung-sten*.

Reguli bazate pe structura lexico-morfologică a cuvintelor

În cuvintele compuse din cuvinte întregi, elemente de compunere sau fragmente de cuvinte, în derivatele cu prefixe şi în unele derivate cu sufixe (care încep cu o consoană: *-lâc*, *-nic*, *-şor*) de la o temă terminată în grupuri consonantice, despărţirea la capăt de rând ţine seama de elementele constitutive atunci când cuvântul este analizabil sau măcar semianalizabil.

Ex. 86. Valorificând informaţiile de mai sus, despărţiţi în silabe următoarele cuvinte:

a) *arterioscleroză*, *altundeva*, *astfel*, *cinemascop*, *despre*, *feldmareşal*, *portavion*, *portaltoi*, *Watmetru*;
b) *anorganic*, *dezechilibru*, *inegal*, *inuman*, *întrajutorare*, *nesprijinit*, *nestabilit*, *nestrămutat*, *sublinia*;
c) *savantlâc*, *stâlpnic*, *târgşor*.

Ex. 87. Cum se desparte în silabe cuvântul *vârstnic ?*

Cuvântul *vârstnic* se desparte în silabe după a treia consoană: *vârst-nic*.

Ex. 88. Despărţiţi în silabe cuvintele următoare, respectând, mai întâi, regulile morfologice, apoi pe cele fonetice. Care variantă este mai convenabilă?

- *întrajutorare*, *fir-aţi*, *bunăstare*, *despre*, *dreptunghi*, *biosferă*, *inuman*, *neştire*, *sublinia*, *transatlantic*, *savantlâc*.
- *analfabet*, *binoclu*, *chintesenţă*, *inegal*, *inospitalier*, *subestima*, *subliniere*, *subordonat*, *transoceanic*.

„Deşi sunt justificate din punct de vedere etimologic şi funcţional, regulile morfologice de despărţire în silabe sunt dificile şi nu sunt accesibile oricui, întrucât ele cer o anumită capacitate de analiză lingvistică, pe de o parte, şi pentru că, pe de altă parte, ele depind de bagajul lexical al celui care scrie."[1] A se vedea exemple ca: *psih-i-a-tră*, *le-uc-e-mi-e*, *cis-al-pin*, *ant-arc-tic*, *ab-rupt*, *dec-a-tlon*, *chint-e-sen-ţă* ş.a. De aceea, ori de câte ori avem îndoieli asupra corectitudinii despărţirii în silabe a unor cuvinte mai dificile, este necesară consultarea lucrărilor normative oficiale: *DOOM* şi *ÎOOP*.

1. M. Avram, *Lucr. cit.*, p. 142.

Scanned with OKEN Scanner

*

* *

Ex. 89. Se pot despărţi la capăt de rând următoarele grupuri de cuvinte legate prin cratimă?

l-a, m-a, s-a, v-a, să-l, i-a, i-o, nu-i, să-i, să-mi, nu-ţi, ne-a, l-ar, ne-o, le-o ?

Un cuvânt dintr-un grup conjunct nu poate fi despărţit de celălalt, când e redus la o consoană, o semivocală. Astfel de grupuri trebuie scrise pe rândul următor.

Ex. 90. De ce credeţi că nu se despart la capăt de rând abrevierile de tipul: *ONU, UTA, UNESCO, UNICEF, î.e.n., ş.a.*

Din considerente legate de unitatea semantică şi formală abrevierile nu se despart la capăt de rând.

Ex. 91. Arătaţi ce posibilităţi de despărţire la capăt de rând au cuvintele următoare. Enunţaţi regulile folosite pentru fiecare posibilitate în parte:

a) *pasivitate, etichetă, lumânare, mănuşă*;
b) *închide, magnet, strâmbătură, testamentului*;
c) *îngrăşăminte, redresare, şubrezire*;
d) *aerodrom, fiindcă, conştiinţă, impermeabil*;
e) *îndoială, proiect, femeie, liliacee, maestru, reziduu*;
f) *aerolit, cardiogramă, microscop*;
g) *văzându-mi-l, găsind-o, nevăzându-i-l* etc.
h) *subiect, subiectivă, dreptunghic, inapt, inacceptabil, paşoptist, transcrie, bojdeucă, mausoleu.*

8. Accentul şi rolul lui în vorbire

Într-un sens mai larg, accentul poate fi definit ca o pronunţare mai intensă sau pe un ton mai înalt, fie a unei silabe dintr-un cuvânt, fie a unui cuvânt dintr-o propoziţie sau dintr-o frază[1]. În limba română accentul nu este fix, locul lui nefiind determinat cu necesitate de structura fonetică a cuvintelor. De aceea, nu se pot da norme general valabile de accentuare, ca în franceză, de exemplu, unde se accentuează totdeauna silaba ultimă, sau ca în maghiară, unde se accentuează totdeauna prima silabă a cuvântului. În limba română, aşadar, accentul este *liber*, în sensul că poate să ocupe diferite poziţii şi anume:

a) pe ultima silabă a cuvântului: *antic, basma, barbar, bolnav, castan, caracter, dictator, duşman, fenomen, macara, macaragiu, măsea, matur, sever, stabil, trafic, vizavi*;

1. Vezi: Theodor Hristea, *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, Bucureşti, 1984, p. 170; G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie, punctuaţie*, Bucureşti, 1982, p. 37; *Limba română corectă*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973, p. 270.

Scanned with OKEN Scanner

b) pe silaba penultimă: *academie*, *agenţie*, *avarie*, *adapă*, *grădină*, *poezie*, *sănătate*, *virtute*;
c) pe antepenultimă silabă: *instituţie*, *definiţie*, *justiţie*; *ananghie*; *butelie*, *difracţie*, *diplomă*, *februarie*, *ianuarie*;
d) mult mai rar, accentul poate sta chiar pe a patra sau a cincea silabă (de la sfârşit către început): *valurile*, *vânturile*, *doisprezece*, *lapoviţă*, *gogoriţă*, *gărgăriţă*, *veveriţă*.

În cuvintele mai lungi, alături de *accentul principal* există de obicei şi un *accent secundar*; de exemplu, pe prima silabă în: *exemplificare*, *tremurându-şi* etc.

Deşi accentul românesc e *liber*, el este totuşi *stabil* în cursul *flexiunii nominale* şi *pronominale*. Referindu-ne, de exemplu, la un substantiv, vom observa că acesta va purta accentul, în cursul flexiunii, exclusiv pe silaba pe care îl are la forma de nominativ-acuzativ (singular, nearticulat): *val*, *valuri*, *valurilor*; *curios*, *curioşilor* etc. Singura excepţie de la această regulă importantă o constituie un grup restrâns de substantive (neologisme), la care accentul se deplasează de pe silaba pe care se află la forma tip a cuvântului. Să se compare: *moto – motourile*; *radio – radioului*; *zero – zerourile*, dar şi *toţi – tuturor*.

În flexiunea verbală deplasarea accentului este un lucru obişnuit: *cad – cădem*; *plec – plecăm – voi pleca* etc.

Accentul poate avea, în limba română, un rol *diferenţiator*. Aceasta înseamnă că, uneori, el deosebeşte între ele două cuvinte sau două forme gramaticale ale aceluiaşi cuvânt, numite *omografe*: *august* (lună a anului), *august* (impunător); *companie* (unitate militară), *companie* (tovărăşie, societate, întreprindere); *director* (conducător); *director* (care indică o direcţie); *imobil* (clădire), *imobil* (fix); *înapoia* (îndărătul), *înapoia* (verb); *acele* (pluralul de la *ac*), acele (pronume); *copii* (pluralul de la *copie*), *copii* (pluralul de la *copil*), *cântă* (prezent), *cântă* (perfect simplu); *adună* (prezent), *adună* (perfect simplu).

Alteori accentul diferenţiază tipuri de conjugare: *(să) cădem*, *(să) cădeţi*, *(să) tăcem*, *(să) tăceţi*; *(să) vedem* (verbe de conjugarea a II-a); *(să) mergem*, *(să) batem*, *(să) ducem*, *(să) mergeţi*, *(să) bateţi*, *(să) duceţi* (verbe de conjugarea a III-a).

Foarte multe cuvinte şi forme gramaticale cunosc o *dublă accentuare*: *bolnav – bolnav*; *duşman – duşman*; *duminică – duminică*; *jilav – jilav*; *troiţă – troiţă*. Dintre acestea numai *bolnav*, *duşman*, *duminică*, *jilav*, *troiţă* sunt socotite literare.

Formele duble de accentuare se întâlnesc, în special, la neologisme şi ele se explică, uneori, prin faptul că acelaşi cuvânt a intrat pe mai multe căi şi în perioade diferite. Să se compare: *profesor* < fr. *professeur* şi *profesor* < germ. *Professor*. În ultima vreme se tinde spre o specializare semantică a unor astfel de forme duble de accent. Astfel, se spune tot mai des *caracter regional* (*local*, *popular*, *politic*), dar *om de caracter*, *caracter frumos*. La fel, foarte mulţi spun exclusiv *trafic intens*, *trafic aerian*, *trafic maritim* (circulaţie), dar *trafic de influenţă*, *trafic de droguri* etc.

În vorbire, un număr redus de cuvinte nu au accent, fiind cuprinse într-o unitate accentuală cu cuvântul accentuat precedent sau următor: a) articole *un*,

Scanned with OKEN Scanner

al, cel; b) pronume personale şi reflexive de dativ şi de acuzativ: ***îmi dă, mi se pare, te vede, ţi le trimite, i-l spune, dă-mi-le, întoarce-te***: c) verbe auxiliare: ***au plecat, vor urca, ar folosi***; *plecat-**au**, mânca-**vor**, fire-**aţi***; d) prepoziţii: ***de rezolvat, de-a lungul, la şcoală, după noi, lângă tine***; e) conjuncţii: ***fireşte că** vine, **să** plece, azi **şi** mâine, vine **dacă** vrea* etc.

Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând

Testul nr. 1

1. În cuvintele: *ceară, geană, tăcea* sunt:
☐ a) 5 litere şi 5 sunete;
☐ b) 5 litere şi 3 sunete;
☐ c) 5 litere şi 2 sunete;
☐ d) 5 litere şi 4 sunete;

2. În cuvintele: *chec, chin, chip, ghem* sunt:
☐ a) 4 litere şi 3 sunete;
☐ b) 4 litere şi 2 sunete;
☐ c) 4 litere şi 4 sunete;

3. În cuvintele: *minge, ninge*; *sparge, toarce* sunt:
☐ a) 5 litere şi 4 sunete; 6 litere şi 5 sunete;
☐ b) 5 litere şi 5 sunete; 6 litere şi 6 sunete;
☐ c) 5 litere şi 3 sunete; 6 litere şi 4 sunete;
☐ d) 5 litere şi 2 sunete; 6 litere şi 2 sunete;

4. Cuvintele: *chiul, ghiul, unchi, unghi* conţin:
☐ a) 5 litere şi 4 sunete;
☐ b) 5 litere şi 5 sunete;
☐ c) 5 litere şi 3 sunete;

5. În cuvintele: *briceag, ceaun, (se) ducea, geantă* litera *e* reprezintă:
☐ a) o vocală;
☐ b) o semivocală;
☐ c) o literă ajutătoare.

6. Literele *e, i* din: *cheamă, chiar, dugheană, unchi, trunchi*:
☐ a) au valoare fonetică;
☐ b) sunt lipsite de valoare fonetică.

7. Litera *i* din: *baci, taci, triunghi, unchi* este:
☐ a) o semivocală;
☐ b) o vocală;
☐ c) o literă ajutătoare.

8. În cuvintele: *ceapă, ceartă, să geamă, întreceau, gheaţă*, litera *e* este:
☐ a) literă ajutătoare;
☐ b) vocală;
☐ c) semivocală.

9. În cuvintele: *axă, pix, tix* sunt:
☐ a) 3 litere şi 3 sunete;
☐ b) 3 litere şi 2 sunete;
☐ c) 3 litere şi 4 sunete;

10. Litera *x* se pronunţă *gz* în toate cuvintele din seria:
☐ a) *exacerba, exagera, exod, exultă*;
☐ b) *exala, exalta, exantem, executoriu*;
☐ c) *exces, exemplu, exercita, exotic*.

11. Sunt corect scrise toate cuvintele din seria:
☐ a) *excava, excipient, examinator, excamota, exchiva, excortă, exoteric, surexcita*;
☐ b) *escală, escamota, escroc, exsudat, ezoteric, surescita*;
☐ c) *espadrilă, extompa, estradă, ezoteric*.

Scanned with OKEN Scanner

12. Litera *x* reprezintă grupul *cs* în toate cuvintele din seria:
☐ a) *excela, excita, excursie, exista, exotism*;
☐ b) *exclama, exeget, exigent, exoteric, exuberant*;
☐ c) *exaltație, exciza, executiv, expansiv*.

13. Sunt corect scrise cuvintele din seria:
☐ a) *catadicsi, cocs, cocsar, cocserie, eczemă, îmbâcsi, rucsac, ticsi, văcsui, văcsuitor*;
☐ b) *escadrilă, escadron, escapadă, escortă, sticksuri*;
☐ c) *anxios, boxer, luxație, fuxină, mixandră*.

14. Forma corectă este:
☐ a) *asterix*;
☐ b) *asterics*;
☐ c) *asterisc*.

15. Cuprinde greșeli de transcriere seria:
☐ a) *exclamație, excrescență, excroacă, excadrilă*;
☐ b) *excalada, explica*;
☐ c) *escalator, escală, escalop*.

16. Sunt corecte formele din seria:
☐ a) *neântrebat, hotărâ, doborâ*;
☐ b) *neîntrebat, hotărî, doborî*;
☐ c) *neîntrebat, hotărî, doborâ*.

17. Sunt corecte formele din seria:
☐ a) *bineânțeles, întrebat, neâncepând*;
☐ b) *bineînțeles, întrebat, neâncepând*;
☐ c) *bineînțeles, întrebat, neîncepând*.

18. Formele corecte de plural sunt în seria:
☐ a) *fixi, mixti, ortodoxi, sfinxi, prolixi*;
☐ b) *ficși, micști, ortodocși, sfincși, prolicși*;
☐ c) *complexe, fixe, mixte, ortodoxe, prolixe*.

19. În cuvintele: *streche, veche, veghe, zeghe, -e* final este:
☐ a) o semivocală;
☐ b) literă ajutătoare;
☐ c) o vocală.

20. În cuvintele: *ceață, geamantan, întortocheată, înghețată, e* este:
☐ a) literă ajutătoare;
☐ b) vocală;
☐ c) semivocală.

21. Se pronunță de obicei *ua* grupul *oa* în cuvinte de tipul celor din seria:
☐ a) *boală, coace, coadă, coajă, coală*;
☐ b) *oacheș, oaie, oală, oase, oaste*;
☐ c) *stoarce, școală, toacă, toarcere*.
☐ d) *copioasă, elogioasă, gălăgioasă, glorioasă*.

22. În cuvintele: *coace, oacheș, roată, soartă, școală* ***o*** este:
☐ a) vocală;
☐ b) semivocală;
☐ c) literă ajutătoare.

23. Forma corectă este:
☐ a) *accesoriu, contradictoriu, notoriu, obligatoriu, salariu*;
☐ b) *accesor, contradictor, notor, obligator, salar*.

24. Se scriu și se pronunță cu *h* toate cuvintele din seria:
☐ a) *halva, harababură, halviță, harțag*;
☐ b) *halvagiu, heleșteu, hogeag, histrion*;
☐ c) *hernie, higienă, hilar, lehuză, exhala*.

25. Sunt scrise corect prenumele românești din seria:
☐ a) *Kati, Kosti, Kira, Kiril, Take*;
☐ b) *Cati, Costi, Chira, Chiril, Tache*.

Testul nr. 2

A. *Corespondența dintre litere și sunete*

1. Litera *y* se pronunță *i* în seria:
☐ a) yankeu, yoga, old-boys, fairplay, spray;
☐ b) Byron, byronian;
☐ c) hobby, lobby, sexy, Baconsky, Pallady.

Scanned with OKEN Scanner

2. Formele corecte sunt:
☐ a) iolă, dandi, derbi, iaht;
☐ b) yolă, dandy, derby, yaht;
☐ c) hipi, rugbi, nailon, iard;
☐ d) hipy, rugby, nylon, yard.

3. Sunt corecte formele substantivale româneşti din seria;
☐ a) Adi, Ani, Cati, Lili, Neli, Nuţi, Ştefi, Vali, Zizi;
☐ b) Ady, Any, Caty, Lyly, Nely, Nuţy, Ştefy, Valy, Zizy;

4. Se scrie *w* şi se pronunţă *u* în cuvinte de tipul celor din seria:
☐ a) week-end, western, whisky, twist, bowling;
☐ b) wolfram, Weber, kiwi, Watt, Ludwig.

5. Sunt corect scrise cuvintele din seria:
☐ a) wermut, wiking, clown, Wanda, rwandez;
☐ b) vermut, viking, clovn, Vanda, ruandez.

6. Sunt corecte formele:
☐ a) chintal, chintesenţă, acvaforte, cvintuplu, recviem;
☐ b) quintal, quintesenţă, aquaforte, quintuplu, requiem.

7. Sunt corecte formele:
☐ a) manichiură, acuarelă, cuantă;
☐ b) maniquiră, aquarelă, quantă.

8. Sunt admise formele:
☐ a) chintă, cuartă, rechizite, cuartet, cuadrimotor;
☐ b) cvintă, cvartă, recuzită; cvartet, cvadrimotor.

B. *Diftongi, triftongi, vocale în hiat*

9. Întâlnim diftongi în seria:
☐ a) ceartă, boem, chiorâş;
☐ b) ne-am (dus), neam; s-au (întors), sau; l-au (dat); nea;
☐ c) ce-au (văzut), cioată, geană, chioară.

10. Cuprind diftongi toate cuvintele din seria:
☐ a) cai, dregeau, beată, erou, fugeau, iunie, pietrar, pleacă, roabă;
☐ b) cadou, diavol, fiertură, iau, piatră, real, pârâu, scai;
☐ c) afluent, ferăstrău, iarnă, iepure, lăudăros, iureş, mai, său, seacă.

11. În construcţii de tipul: *ţi-a* trimis, *ne-a* dat, să-i ceri, *mi-a* adus, *le-a* pus, *i-a* luat, întâlnim:
☐ a) vocale în hiat;
☐ b) diftongi.

12. Seriile care conţin triftongi sunt:
☐ a) duceau, atingeau, fugeau, deocheau;
☐ b) vreau, i-ai (certat), iau (maşina);
☐ c) mioare, taioare, fuioare, căsoaie.

13. Cuvintele: *mulgeau, spărgeau, supravegheau, ziceau,* conţin:
☐ a) diftongi;
☐ b) triftongi.

14. Cuvintele: *aer, autor, boem, boiler, doică, liană, naiv, nefiinţă, panou, viitor:*
☐ a) conţin toate diftongi;
☐ b) conţin toate vocale în hiat;
☐ c) 3 conţin diftongi; 7 conţin vocale în hiat.

15. Conţin triftongi toate cuvintele din seria:
☐ a) buzoian, elogioasă, graţioasă, mormăială, voioasă;
☐ b) beai, citeai, rusoaică, vroiai;
☐ c) maiou, ochioasă, pârâcioasă, pufoaică.

16. În cuvintele: *asiduu, continuu, perpetuu,* grupul *uu* reprezintă:
☐ a) semivocală + vocală;
☐ b) două vocale în hiat;
☐ c) vocală + semivocală.

Scanned with OKEN Scanner

17. Conțin vocale în hiat toate cuvintele din seria:
☐ a) avion, cais, deasupra, prieten;
☐ b) aspectuos, capricios, metrou, ziar;
☐ c) ideal, ființă, ne amintește, mă aduce.

18. Cuvintele: *creioane, leoaică, veneau*:
☐ a) conțin toate triftongi;
☐ b) conțin toate diftongi.

19. Seria care conține triftongi este:
☐ a) le-ai trimis, soseau, zmeoaică;
☐ b) mugeau, smulgeau, ungeau;
☐ c) noroaie, oaie, surioară.

20. Alegeți varianta ortografică recomandată:
☐ a) ascendent, ascensor, căscioară;
☐ b) aşcendent, aşcensor, căşcioară;
☐ c) adoleşcent, convaleşcent, deşcendent;
☐ d) adolescent, convalescent, descendent.

21. Reținеți formele corecte din seria/seriile:
☐ a) coşciug, răşchitor, teşcherea;
☐ b) scenariu, sceptic, scinda;
☐ c) fresce, fascicul, scenă, stampilă;
☐ d) freşce, faşcicul, şcenă, ştampilă.

22. Sunt scrise corect cuvintele din seria:
☐ a) spangă, spicher, spicheriță, spray, sprint;
☐ b) şpangă, şpicher, şpicheriță, spray, şprint;
☐ c) şpalier, ştachetă, ştras;
☐ d) ştafetă, ştrand, şpagat, şpalt, şperaclu.

23. Sunt corecte formele din seria:
☐ a) chermesă, desinență, dizertație, glazvand;
☐ b) chermeză, dezinență, disertație, glasvand;
☐ c) chermesă, desinență, disertație, glasvand.

24. Sunt corecte formele din seria:
☐ a) aisberg, disident, episod, filozofie, izlaz, sesiza;
☐ b) aizberg, dizident, filozofie, izlaz, speze;
☐ c) spese, trăsnaie, trăsnitură.

25. Sunt corecte formele:
☐ a) iznoavă, răznepot, rozmarin, zmeură, subzista;
☐ b) isnoavă, răsnepot, rosmarin, smeură, subsista.

Testul nr. 3

1. Seria corectă este:
☐ a) o cămaşă drăgălaşă; o chiriaşă nevoiaşă;
☐ b) o bogătaşă ucigaşă; o căţeluşă jucăuşe;
☐ c) o gogoaşe uriaşe; o mătuşe poznaşe.

2. Sunt corect scrise formele din seria:
☐ a) jălanie, jeratic, şeaua, şeatra;
☐ b) jelanie, jăratic, şaua, şatra.

3. Sunt greşit scrise formele din seria:
☐ a) înşeală, aşează, jear, înşăla, jăli;
☐ b) aşază, înşală, înşela, jar, jeli.

4. Formele corecte sunt în seria:
☐ a) angajând, declanşând, moleşeală, oblojeală;
☐ b) angajind, declanşind, moleşală, oblojală.

5. Este corectă seria de cuvinte:
☐ a) chear, chiamă, gheoagă, ghiaţă;
☐ b) chiar, chiamă, ghiaţă, ghioagă;
☐ c) chiar, cheamă, gheaţă, ghioagă.

6. Sunt greşit transcrise formele din seria:
☐ a) boare, balansoar, culoar, trotuar;
☐ b) buare, balansuar, culuar, trotuar.

7. Marcați formele corecte:
☐ a) acuarelă, coafură, fumoar, descuama, scuar;

Scanned with OKEN Scanner

☐ b) curtoazie, foaier, lavoar, pavoaza, savoare.

8. Care serie cuprinde numai forme corecte?
☐ a) analoagă, baroacă, endocrinologă;
☐ b) analoagă, barocă, endocrinologă;
☐ c) analogă, barocă, endocrinoloagă.

9. Sunt numai forme corecte în seria:
☐ a) agronomă, echivocă, laringologă, pedagogă;
☐ b) agronoamă, echivoacă, laringoloagă, pedagoagă;
☐ c) cardiologă, biologă, demagogă, muzicologă, psihologă.

10. Alegeţi formele corecte:
☐ a) fier, fierar, fierbe;
☐ b) ferărie, înfera, ferbe.

11. Marcaţi formele corecte:
☐ a) feros, feronerie, feroaliaj;
☐ b) fierbinte, fierbător, fierbinţeală, ferăstrău.

12. Sunt corecte formele:
☐ a) pierde, pieri, pieritor;
☐ b) perdiţie, perdant, perisabil, petrar.

13. Marcaţi formele corecte:
☐ a) pietrărie, pietros, pietriş, pietrui;
☐ b) petrograf, petrografic, petrografie, petrogeneză.

14. Sunt corecte formele din seria:
☐ a) ţigară, bătrâneţă, razem, mătasea, tusea;
☐ b) ţigare, bătrâneţă, riazem, mătasă, tusă;
☐ c) ţigară, bătrâneţe, reazem, mătasea, tusea.

15. Sunt transcrise greşit cuvintele din seria:
☐ a) jălbar, jăratic, jărci;
☐ b) jelbar, jeratic, jerci;
☐ c) deşenţat, şegalnic, şetrar.

Încercuiţi litera care corespunde răspunsurilor corecte:

16. a) deşănţat, şăgalnic, şănţuleţ, şătrărească;
b) străjărie, strejăresc, birjăresc;
c) birjăreşte, căluşeresc;
d) îngrăşământ, înduioşător, înfricoşător.

17. a) brânzerie, ceaprazerie, leprozerie;
b) brânzărie, ceaprazărie, leprozerie;
c) faianţărie, zeţărie, seminţerie.

18. a) negară, ţencuşe, ţepuşe;
b) năgară, ţăncuşă, ţepuşă.

19. a) ierbacee, ierbicid, ierbivor, ierboriza;
b) erbacee, erbicid, erbivor, erboriza;
c) statuetă, statuie.

20. a) burlească, dantescă, livrească, pitorească;
b) burlescă, dantescă, livrescă, pitorescă;
c) burlească, dantească, livrească, pitorească;
d) burlescă, dantescă, livrescă, pitoreasă.

21. a) geam, geantă, storcea, sucea, tecucean;
b) buceardă, bucearda, geardia, geardiază.

22. a) liceean, mediteraneean, egeean, vasluean;
b) liceian, mediteraneian, egeian, vasluian;
c) licean, mediteranean, egeean, vasluian.

23. a) imboldi, în continuu, întreprid, pe sprânceană;
b) imboldi, incontinuu, intreprid, pe sprinceană;
c) îmboldi, încontinuu, intreprid, pe sprânceană.

Scanned with OKEN Scanner

24. a) cozeur, coafeur, sufleur, şuteur;
b) cozer, coafor, sufler, şuter;
c) cozeur, coafor, sufleor, şuter.

25. a) in corpore, in extenso, in extremis;
b) în corpore, în extenso, în extremis.

Testul nr. 4

Precizaţi răspunsurile corecte încercuind litera/literele corespunzătoare:

1. a) el precedă, el succedă, el cedă;
b) el precede, el succede, el cedează;
c) el precedă, el succedă, el cedează.

2. a) el acopere, el descopere, el sufere;
b) el acoperă, el descoperă, el suferă.

3. a) buche, bute, lance, minge;
b) buchie, butie, falcie, lancie, mingie;
c) muche, mănăstire;
d) muchie, mânăstire.

4. a) el să coase, el să miroase;
b) el să coasă, el să miroasă.

5. a) înşălătorie, jegmăni, gemet, statuiază, să continuie;
b) înşelătorie, jecmăni, geamăt, statuează, să continue.

6. a) afluienţă, aleie, eşire, eftin, ideie, femeie;
b) afluenţă, alee, ieşire, ieftin, idee, femeie.

7. a) breaz – brezi; breaz – breji;
b) crud – cruji; blând – blânzi;
c) crud – cruzi; blând – blânzi.

8. a) destul – destui; sătul – sătui;
b) destul – destui; sătul – sătuli;
c) chel – chei; chel – cheli.

9. a) anfibiu, bonfaier, confort, fanfară;
b) anvon, convoi, linfă, panflet;
c) bomfaier, îngâmfat, limfă, pamflet.

10. a) ceoban, ciomăgeală, ciorovăi, gioarsă;
b) cioban, ceomăgeală, ceorovăi, geoarsă;
c) cioban, ciomăgeală, ciorovăială, gioarsă.

11. a) alineând, agreând, creând, sfâşâind;
b) apropiind, periind, întârziind;
c) aliniind, agreând, creând, sfâşiind.

12. a) aed, aeroclub, odisee, proeminent, creez, perpetuez;
b) aied, aieroclub, odiseie, proieminent, creiez, perpetuiez;

13. a) adaus, auricul, destructiv, fascicol;
b) adaos, auricul, distructiv, fascicul.

14. a) marmoră, fascicolă, matricolă, repaos;
b) marmură, fasciculă, matricolă, repaus.

15. a) ridicol, vehicol;
b) ridicol, vehicul;
c) ridicul, vehicul.

16. a) frusta, oprobiu, elogvent, sangvin;
b) frustra, oprobriu, elocvent, sangvin.

17. a) filigram, funerarii, loaialitate, monedărie;
b) filigran, funeralii, loialitate, monetărie.

18. a) obţional, obtura, repercursiune, reşeu, servici;
b) opţional, optura, repercusiune, reşou, servici;
c) opţional, obtura, repercusiune, reşou, serviciu.

19. a) kaki, gri, magaziner, maiou;
b) cachiu, griu, magazioner, maieu.

20. a) cearceaf, momental, suptil, mileu;
b) cearşaf, momentan, subtil, milieu.

21. a) cuvincios, delicvent, drac împielitat;
b) cuviincios, delincvent, drac împelitat.

Scanned with OKEN Scanner

22. a) linoleum, făraş, exchibiţie, siringă;
b) linoleu, foraş, exhibiţie, seringă;
c) linoleum, făraş, exhibiţie, seringă.

23. a) chivetă, isvor, escavator, piftea;
b) chiuvetă, izvor, excavator, piftea;
c) chiuvetă, izvor, excavator, chiftea.

24. a) genoflexiune, bleumaren;
b) genuflexiune, bleumarin.

25. a) crematoriu, interogator, contor, piepten;
b) crematoriu, interogator, contoar, pieptene;
c) crematoriu, interogatoriu, contor, pieptene.

Testul nr. 5

În următoarea listă există 100 de forme lexicale accentuate corect. Descoperiţi-le consultând, la nevoie, **DOOM** *sau* **Indexul de cuvinte** *de la sfârşitul lucrării.*

1. a) academíe, álo, adú;
b) acoló, ácvilă, adică, adúlter;
c) anafúră, antíc, aló, áripă.

2. a) butelíe, baríton, bléstem;
b) bolnáv, baritón, barém;
c) bízar, bebé, bárem.

3. a) calcár, crepuscúl, carusél;
b) cătínă, cochilíe, cándid;
c) cumúl, companíe, cézar.

4. a) délco, disjúnctor, diáspora;
b) delcó, disjunctór, diaspóra;
c) despót, deunăzi, dihór;
d) déspot, díhor.

5. a) embolíe, epócă, epistólie;

6. a) ferfeníţă, fenomén, fosfát;
b) felceríţă, férigă, frânghie;
c) furíe, facsimíl.

7. a) gógoriţă, gărgăríţă, gingáş;
b) gestápo, gângáv, godín (sobă);
c) gogoríţă, gíngaş, gărgăriţă.

8. a) hátman, háltere (sport), hipérbolă;
b) hatmán, hiperbólă.

9. a) intím, invérs, indúctor;
b) ínvers, inductór, íson.

10. a) jílav, juniór;
b) jiláv, júnior.

11. a) lápoviţă, líotă, leşín, letopiséţ;
b) lapovíţă, liótă, léşin, letopíseţ;
c) legítim, lacúnă;
d) legitím, lácună.

12. a) máxim, matúr, minuscúl;
b) mizér, mátrice, mascúl;
c) módic, mótrice, méninge.

13. a) mínim, mobíl, míros;
b) mârşáv, míting, molcóm;
c) mălúră, Mésia, motó.

14. a) novíce, neútru;
b) nóvice, néutru.

15. a) obârşie, osána;
b) obârşíe, osaná.

16. a) pegás, penúrie, pónei;
b) pricínă, páuper, protectór;
c) precaút, prevedére.

17. a) pivót, perfíd, palmarés;
b) preceptór, pubér, pronóstic;
c) pánglică, pictoríţă, pacífic (adj.).

18. a) regizór, radár, rúcsac;
b) regízor, rádar, rucsác;
c) repórter, rábin;
d) reportér, rabín.

19. a) supórter, sudoríţă, símbol;
b) satíră, sevér, splendíd;
c) saríca, suburbíe, stímul.

20. a) simpózion, sincópă, sédilă;
b) sindróm, scârnáv, şérbet.

21. a) trafíc, tranzít, tumúlt;
b) tranzistór, troíţă, tremoló.

22. a) trândáv, tutóre;
b) tubércul, tustréi.

Scanned with OKEN Scanner

23. a) vátman, verígă, véntil ;
b) varíce, vermís.

24. a) veveríţă, vipíe, valvúlă.
b) vestibúl, vetúst.

25. a) uníc, uríc ;
b) unaním, uméd.

26. a) Baláci, Alexandru ; Bólliac, Cezar ;
b) Bálaci, Alexandru ; Bolliác, Cezar.

27. Farágo, Elena.

28. a) Hógaş, Calistrat ; Máior, Petru ;
b) Hogáş, Calistrat ; Maiór, Petru.

29. Négri, Costache ; Nottára, Constantin.

30. a) Páscaly, Mihail ; Rússo, Alecu ;
b) Russó, Alecu.

Testul nr. 6

În lista de mai jos subliniaţi cuvintele despărţite corect în silabe[1] *; lucrând cu atenţie veţi descoperi 100 de forme lexicale corecte.*

1. a) a-cla-ma, at-let, alt-ci-ne-va, aer-i-an ;
b) a-nor-ga-nic, arc-tic, a-nal-fa-bet ;
c) a-cua-re-lă, a-bi-a, ab-stra-ge-re.

2. a) ag-nos-tic, a-ut, a-lea-to-riu, a-nu-al ;
b) ab-re-vi-a, a-u-tum-nal, a-brupt ;
c) aus-tru, a-us-tru, a-nu-ar.

3. a) boj-deu-că, ba-i-ram, baiţ, ba-ca-lau-re-at ;
b) ba-tis-caf, bin-o-clu, bie-lo-rus ;
c) bu-do-ar, bi-kini, bă-că-nioa-ră.

4. a) bi-no-clu, biu-tă, bi-e-lo-rus, bi-vuac ;
b) cas-ta-ni-e-tă, co-a-gu-la, con-ti-nuu ;
c) ca-ra-ghi-os, col-e-mi-e, chiasm.

5. a) co-le-o-pter, co-le-ste-rol, cot-lon, co-ni-ac ;
b) cu-an-ti-fi-ca, coa-for, chin-te-sen-ţă ;
c) ce-re-a-le, cia-nu-ră, ce-i-lalţi, cno-ca-ut.

6. a) des-pre, de-ze-chi-li-bru, de-u-nă-zi, de-zo-sa-re ;
b) dez-um-fla-re, dez-er-ta-re, de-li-cios, de-u-te-riu ;
c) des-tu-pă-tor, di-ag-nos-tic, de-car.

7. a) deo-da-tă, drep-tunghi, dez-u-ni-re, dez-as-tru-os ;
b) de-zi-ra-bil. des-crip-tiv, do-le-an-ţă ;
c) des-cua-ma-re, di-u-re-tic, da-i-rea.

8. a) ex-ha-us-tiv, eu-ca-lipt, e-mail, e-cua-tor ;
b) es-tu-ar, ep-si-lon.
c) ex-an-te-ma-tic, e-mul, em-bar-go.

9. a) fi-i-că, fi-ord, feld-ma-re-şal, fol-clor ;
b) fo-to-liu, foi-le-ton, foa-ier ;
c) fu-mo-ar, fer-moar, fiind-că.

10. a) gar-so-nie-ră, ge-o-gra-fi-e, geo-lo-gi-e, gu-a-no ;
b) gu-a-şă, ghi-o-noa-ie, gla-u-com ;
c) hi-drant, hi-dro-xid, hi-dra-zi-dă.

11. a) ho-lo-ca-ust, hie-ro-gli-fă, hie-ra-tic ;
b) in-e-vi-ta-bil, in-a-mic, in-ep-ţi-e ;
c) in-e-fa-bil, în-ăl-ţi-me, in-el.

12. a) i-ne-dit, i-nau-gu-ra-re, i-napt, i-no-fen-siv ;
b) in-a-ni-mat, in-un-da-ţi-e, i-di-om ;
c) in-e-fi-ca-ce, i-ni-mi-ta-bil, in-er-va-re.

13. a) lă-cră-mioa-ră, le-u-că, lio-tă, lup-oai-că ;
b) lă-i-cer, lor-ni-e-tă, lor-ni-on ;
c) le-an-dru, lin-gu-al, le-u-ce-mi-e.

1. Se vor avea în vedere atât regulile bazate pe pronunţare, cât şi cele care au la bază structura lexico-morfologică a cuvintelor.

Scanned with OKEN Scanner

14. a) ma-u-so-leu, mi-tra-li-or, mo-zaic, ma-chior ;
b) mi-e-ros, mie-li-tă ;
c) ma-chi-aj, mar-ti-riu, me-zen-chim.

15. a) neur-as-te-nie, ne-u-ras-te-nie, ne-a-oş, ne-vral-gi-e ;
b) nica-ra-guan, na-u-tic, ne-ant ;
c) nes-tră-mu-tat, nes-ta-bil, necr-op--si-e.

16. a) o-blo-ni, on-ctu-os, o-bi-ec-tiv, o-pa-iţ ;
b) o-su-ar, o-ce-an, o-fi-ci-os ;
c) o-i-er, ob-şte, o-xi-ur.

17. a) poş-tă, punc-taj, pom-pi-er, pi-o--ni-er ;
b) punc-ţi-e, pi-a-ni-nă, pi-a-no ;
c) po-li-o-mi-e-li-tă, por-ta-vion, port-al-toi.

18. a) port-u-ar, post-e-mi-nes-ci-an, pi-e-ton, pau-pe-ri-za
b) pie-des-tal, post-u-ma-ni-ta-te, pi-u--ne-ză ;
c) pe-num-bră, pa-na-me-ri-can, pleoa-pă.

19. a) pan-o-ra-mă, pas-teu-ri-za, pan--op-tic, pe-hli-van ;
b) ple-u-ră, pre-caut ;
c) pa-u-şal, post-o-pe-ra-to-riu, pro-to--zoa-re.

20. a) ra-liu, re-a-li-ta-te, rea-văn, re--crea-ţi-e ;
b) res-ta-u-ra, re-u-ni-u-ne, rec-vi-em.

21. a) su-plu, stâl-pnic, sand-vici, sa-van--tlâc ;
b) sub-li-ni-e-re, scul-ptor, su-bac-va--tic.

22. a) sto-i-cism, sub-es-ti-ma, su-i-cid ;
b) sub-ar-bust, so-cie-ta-te, sub-e-va--lu-a-re.

23. a) som-ptu-os, su-bor-bi-tal, sanc-ţi--u-ne ;
b) sinu-ci-de-re, su-bu-ni-tar, sim-ptom.

24. a) vârs-tnic, vârst-nic ;
b) ve-ci-nic, veci-nic, vi-ni-e-tă.

Scanned with OKEN Scanner

II. FORMAREA CUVINTELOR ŞI PROBLEMELE DE ORTOGRAFIE ŞI DE ORTOEPIE

A. Ortografia şi ortoepia cuvintelor derivate

1. Noţiuni despre structura cuvântului

Rădăcină = elementul comun al unei familii de cuvinte, ireductibil din punct de vedere morfologic, care conţine sensul lexical al cuvântului.

Prefixele = sunetul sau grupul de sunete care se aşază în faţa unui cuvânt de bază pentru a forma un nou cuvânt.

Sufixele = sunetul sau grupul de sunete care se aşază după o rădăcină (sau o temă) pentru a forma un nou cuvânt.

Cuvânt de bază = acela care serveşte ca element de bază, ca punct de plecare în formarea altor cuvinte prin derivare.

Temă lexicală = partea unui cuvânt alcătuită din rădăcina acestuia + prefixul şi sufixul cu care este format, comună tuturor formelor flexionare ale cuvântului.

Terminaţie = partea finală a unui cuvânt (după rădăcină) reprezentată printr-unul sau mai multe sunete, echivalentă cu o desinenţă, cu un sufix sau cu un sufix + o desinenţă. De exemplu : *-ar* din *strungar*, *-işte* din *porumbişte*, *-i* din *pomi*, *-uri* din *becuri*, *-ă* din *bună*, *-e* din *bune* ; *-esc* din *românesc*, *-a* din *a cânta* ; *-ăm* din *plecăm*, *-eţi* din *tăceţi* etc.

Derivare = procedeul de formare a cuvintelor cu ajutorul afixelor (prefixe, sufixe) care se asociază la cuvintele de bază.

Cuvânt derivat = cuvântul format cu sufixe şi prefixe de la cuvântul de bază.

Familie de cuvinte (lexicală) = totalitatea cuvintelor înrudite ca sens şi formate de la acelaşi cuvânt de bază prin derivare, compunere şi prin schimbarea valorii gramaticale.

Scanned with OKEN Scanner

2. Prefixele

Prefixele se scriu, de regulă, neseparate de cuvintele de bază: *întrajutorare*, *dezvinovăţire* etc.; fac excepţie următoarele categorii de cuvinte derivate care se pot scrie cu cratimă între prefix şi cuvântul de bază:

- derivatele cu prefixul *ex-* (fost): *ex-ministru*, *ex-director*;
- derivatele cu prefixele *re-*, *ne-* de la cuvinte de bază cu iniţială elidată (căzută): *ne-mpăcat*, *ne-ntors*, *re-nnoire*, *re-ntors* (în tempo rapid), dar *neîntors*, *reînnoire* (în tempo mai lent).
- formaţiile ocazionale, cu diverse prefixe, de la nume proprii sau de la numele unei litere: *anti-Maiorescu*, *anti-X*, *non-a* etc.

Cratima între prefix şi bază este facultativă la formaţii cu prefixe superlative (*ultra-modernist*), la formaţii cu prefixe terminate cu aceeaşi literă ca iniţiala bazei (*hiper-retrograd*) sau în cazul formaţiilor omonime cu altele, mai bine cunoscute şi având sensuri diferite: *a re-crea*: *„a crea ceva din nou”* faţă de *a (se) recrea*: *„a (se) odihni”*.

CON-, COM-, CO-

Prefixul *con-* apare cu această formă înainte de consoane surde şi sonore (cu excepţia lui *b*, *p*, când are varianta *com-*: *complăcea*, *combate*); varianta *com-* poate apărea înaintea celor două consoane *p*, *b* cu forma *co-*: *copărtaş*, *cobeligerant*.

Prefixul *co-* apare mai ales înaintea unei vocale: *coasociat*, *coexista*, *cointeresat*, *coopera*, *coopta*, *coordona*. În conformitate cu limba de origine, varianta *co-* poate apărea şi în alte vecinătăţi: *comesean*, *conaţional*, *colateral*, *colocatar*, *cologaritm* etc.

Exerciţii

Ex. 1. Scrieţi folosind unul din prefixele *con-*, *com-*, *co-* derivatele de la următoarele cuvinte de bază şi motivaţi ortografia prefixelor: *cetăţean*, *bate*, *patrie*, *ştiinţă*, *topire*, *masă*, *proprietar*, *operaţie*, *locatar*, *lateral*, *beligerant*, *strânge*, *participare*, *pune*, *patimă*, *frate*, *raportor*, *referat*.

Ex. 2. Găsiţi cuvintele care corespund următoarelor exprimări şi motivaţi ortografia prefixelor folosite:

1. a trăi laolaltă, în acelaşi loc cu cineva;
2. discuţie, conversaţie;
3. a obliga pe cineva să facă un lucru;
4. a da un caracter durabil, a stabili, a consacra;
5. a fi de acord, a încuviinţa;
6. a întregi, a completa;
7. bucată literară sau muzicală;

Scanned with OKEN Scanner

8. persoană care ia parte la luptă ;
9. persoană care a efectuat o lucrare împreună cu altcineva ;
10. care are o axă comună cu altă figură sau cu alt corp.

DES-, DEZ-, DE- (pp. 28-29)

Exerciţii

Ex. 3. Analizaţi structura următoarelor grupări de cuvinte, apoi precizaţi normele ortografice şi ortoepice privitoare la *des-*, *dez-*, *de-*.

a) *descalifica*, *descheia*, *descifra*, *desface*, *deshăma*, *despovăra*, *destăinui*, *desţeleni*.

Se scrie şi se pronunţă *des-* înainte de consoane surde.

b) *dezacord*, *dezechilibru*, *deziluzie*, *dezordine*, *dezumaniza*, *dezbate*, *dezdoi*, *dezgusta*, *dezvinovăţi*, *dezminţi*, *deznădejde*, *dezlega*, *dezrădăcina*.

Se scrie şi se pronunţă *dez-* înainte de vocale şi de consoanele *b*, *g*, *d*, *l*, *m*, *n*, *r*, *v*.

c) *desăra*, *desărcina*, *deşela*, *deşuruba*, *dejuca*, *dejuga*.

Se scrie şi se pronunţă *de-* în mod obligatoriu înainte de consoanele *s*, *ş*, *j* ;

d) *debloca*, *deforma*, *degrada*, *demonta*, *deregla*, *despera*, *detrona*, *devitaliza* etc.

Se scrie şi se pronunţă *de-* în cuvinte noi, indiferent de iniţiala temei, potrivit cu forma din limba de origine.

IN-, IM-, I-// ÎN-, ÎM-

Exerciţii

Ex. 4. a. Deduceţi regula folosirii celor trei variante fonetice ale prefixului *in-*, *im-*, *i-* pe baza următoarei liste de cuvinte : 1. *inapt*, *inegal*, *inofensiv*, *incert*, *incorect*, *infidel*, *insolubil*, *intolerabil*, *independent* ; 2. *imbatabil*, *imparţial*, *impropriu*, *imprudent* ; 3. *imaterial*, *imemorial*, *imoral*, *ilegal*, *ilicit*, *ilizibil*, *ilogic*, *ireal*.

Scanned with OKEN Scanner

1. Se scrie *in-* înainte de vocale şi consoane în general. 2. Se scrie şi se pronunţă *im-* înainte de *b/p*, dar *i-* înaintea consoanelor *l*, *r*, *m*.

Ex. 4.b. Explicaţi înlocuirea prefixului *în-* cu *îm-* pe baza cuvintelor: *îmbarca*, *îmbărbăta*, *împacheta*, *împăduri*, *împroprietări*.

Prefixul *în-* se transformă în *îm-* înainte de *b*, *p*.

Ex. 5. Formaţi cuvinte derivate cu ajutorul prefixului *în- (îm-)* de la:
a) *boboc*, *bold*, *puşcă*, *alb*, *pestriţ*, *lanţ*, *prieten*, *cald*, *cerc*, *piedică*, *aspru*, *tânăr*;
b) *nebun*, *negru*, *nămol*, *negură*, *nor*, *noapte*, *nobil*, *a naşte*, *nod*, *nou*, *noroi*.

Ex. 6. Reţineţi forma corectă a formaţiilor cu *în-* (tradiţional) şi *in-* (neologic), *între* şi *intre* care se confundă uneori între ele: *încasa*, *învedera* (nu *incasa*, *invedera*), *investi* („a plasa" un capital), dar şi *învesti* (a acorda un drept, o demnitate) *imbold*, *incrimina*, *incrusta*, *indemnizaţie*, *inocula*, *întreprindere*.

Ex. 7. Alcătuiţi propoziţii cu cuvintele de mai sus pentru a vă consolida achiziţia ortografică.

RĂS-, RĂZ-, RĂ- (pp. 28-29)

Prefixul *răs-* are trei variante fonetice: *răs-*, *răz-*, *ră-*.
Se scrie şi se pronunţă *răs-* înainte de vocale şi de consoane surde: *răsalaltăieri*, *răsuita*, *răsfoi*, *răscoace*, *răspoimâine*, *răstimp*.
Se scrie şi se pronunţă *răz-* înainte de consoanele sonore şi sonante: *răzbate*, *răzda*, *răzgândi*, *răzjudeca*, *răznepot*.
Înainte de *s-* se scrie şi se pronunţă *ră-*: *răsuci*, *răsufla*, **dar *răs-* în** *răssemna*, *răsstrămoş*.

Exerciţii

Ex. 8. Cu ajutorul prefixului *des-* formaţi antonimele verbelor date: *a îngheţa*, *a umfla*, *a lipi*, *a îndoi*, *a face*, *a înveli*, *a încuraja*, *a împacheta*, *a bobina*, *a informa*, *a compune*, *a se umaniza*.

Ex. 9. Motivaţi folosirea variantelor fonetice *des-*, *dez-*, *de-* în cazul antonimelor formate de la termenii: *încăleca*, *încurca*, *a se integra*, *ordona*, *înveli*, *amorţi*, *naţionaliza*, *înnoda*, *a popula*, *a poseda*, *a aprecia*, *a rula*, *a clasa*, *a colora*, *a conecta*, *a congela*, *a machia*, *a militariza*, *a mobiliza*, *a monta*.

Ex. 10. Potriviţi în perechi de antonime cuvintele: *descleşta*, *înfrunzi*, *înnoda*, *dezrobi*, *deszăpezi*, *deznoda*, *încreţi*, *încleşta*, *învinovăţi*, *înzăpezi*, *descreţi*, *desfrunzi*, *dezvinovăţi*, *înrobi*. Motivaţi ortografia prefixelor folosite.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 11. Folosindu-vă de prefixe diferite, indicaţi câte două antonime pentru cuvintele de mai jos:

acoperit	.....	.....
făcut	.....	.....
lipit	.....	.....
zăvorât	.....	.....
încheiat	.....	.....
legat	.....	.....

Ex. 12. Cu ajutorul prefixului *des-* formaţi antonimele verbelor: *a îngheţa, a umfla, a lipi, a îndoi, a face, a învеli, a încuraja, a împacheta, a bobina, a înarma, a informa, a compune.*

Ex. 13. Subliniaţi cu o linie forma corectă a cuvintelor de mai jos:

a) *a deslega – a dezlega*;
b) *înnodat – înodat*;
c) *înnainte – înainte*;
d) *înăscut – înnăscut*;
e) *înapoi – înnapoi*;
f) *îneca – înneca*;
g) *descoase – dezcoase*;
h) *înnot – înot*;
i) *a se răzgândi – a se răsgâdi.*

Motivaţi alegerea făcută.

Ex. 14. Întregiţi cuvintele de mai jos completând punctul cu litera omisă: *de.bina*; *de.legat*; *de.ţeleni, de.cusut, de.gropa, a se de.vinovăţi,ră.bunare, ră.cumpărat, ră.gândi, ră.fira, ră.croi, ră.bunic, ră.plăti, ră.nepot, ră.tălmăci.*

3. Sufixele

Derivatele cu sufixe se scriu, de regulă, într-un cuvânt, chiar în situaţiile derivatelor de la cuvinte compuse sau de la grupuri de cuvinte: *antonpannesc, camilpetrescian, sătmărean, băimărean* (pentru excepţii, vezi DOOM, p. XXI).

Se scrie şi se pronunţă *j* **în derivate cu sufixul** *-aj*: *ali***aj**, *bar***aj**, *camufl***aj**, *decup***aj**, *for***aj**, *mes***aj**, *person***aj**, *report***aj**, *vir***aj**.

Se scrie şi se pronunţă *a* **(nu** *ea***) în sufixul** *-ar* **după orice consoană, deci şi după** *ş, j.*

Exerciţii

Ex. 15. Folosind sufixul *-ar* formaţi derivate de la: *căluş, cenuşă, cireşe, coş, gogoaşă, păpuşă, birjă, forjă.*

*

* *

Se scrie şi se pronunţă *i* **(nu** *e***) în sufixul** *-atic.*

*
* *

Ex. 16. De la cuvintele de bază date obţineţi derivate folosindu-vă de sufixul *-atic*: *lună, nebun, primăvară, roşu, toamnă, uşor, vară, jar.*

Ex. 17. Dintre sufixele: *-emânt, -imânt, -ământ* care formă este corectă ?

Ex. 18. Alegându-vă unul dintre sufixele de mai sus, obţineţi derivate de la: *a acoperi, a simţi, a învăţa, a despărţi, a îngrăşa, a scădea, a crede, a aşeza.*

Ex. 19. Care sunt normele privitoare la scrierea sufixelor *-ărie* şi *-erie*? Ilustraţi-le cu exemple corespunzătoare.

1. **Se scrie şi se pronunţă *ărie-* (cu *ă*, nu cu *e*) după consoane în general, deci şi după *ş, j, ţ*:** *berărie, cărămidărie, ceasornicărie, cofetărie, cojocărie, birjărie, chiţibuşărie, gogoşărie, lăcătuşărie, zeţărie.*

2. **După *gi* (*ğ*) sau *i*, sufixul *-ărie* are varianta fonetică *-erie*:** *cazangerie, tinichigerie, oierie, rachierie, bragagerie, cherestegerie.*

3. **Sufixul neologic, spre deosebire de cel tradiţional, se scrie şi se pronunţă cu *-(i)erie*, indiferent de consoana precedentă:** *casierie, cocserie, galanterie, mercerie, parfumerie, frizerie, tapiţerie.* **Excepţii:** *marochinărie, papetărie.*

Ex. 20. De la derivatele în *-ar*: *curelar, dogar, fierar, mezelar, olar, oţelar, plăpumar, sticlar, tăbăcar, tocilar*, obţineţi derivate noi cu *-ărie*.

Ex. 21. Aceeaşi sarcină pentru termenii: *mănuşă, lăcătuş, birjă, maimuţă, piele, pepene.*

Ex. 22. Sufixele *-ean (-eană, -eancă), -eală, -eaţă* şi *-ească* îl pierd pe *e* după *ş, j, ţ* ? Ilustraţi răspunsul cu o listă de cuvinte.

Ex. 23. Ce normă ortografică se respectă în următoarele derivate cu sufixe: *croială, croieli, căpătuială, căpătuieli, cheltuială, cheltuieli, chibzuială, chibzuieli, foială, foieli, gâfâială, gâfâieli, mormăială, mormăieli.*

Ex. 24. Formaţi substantive, nume de locuitori, de la următoarele substantive proprii (vezi şi p. 19).

a) *Argeş, Bacău, Botoşani, Buhuşi, Buzău, Criş, Giurgiu, Haţeg, Horezu, Jiu, Mangalia, Paşcani, Predeal, Roman, Sibiu, Sinaia, Slobozia, Tarcău, Turda, Vaslui, Zimnicea*;

b) *Alba-Iulia, Baia Mare, Bistriţa-Năsăud, Câmpulung, Curtea de Argeş, Cernavodă, Drobeta-Turnu-Severin, Gura Humorului, Miercurea-Ciuc, Piatra-Neamţ, Râmnicul Sărat, Râmnicu-Vâlcea, Sfântul Gheorghe, Sânnicolaul Mare, Târgu-Jiu, Târgu-Mureş; Târgu-Neamţ; Turnu-Măgurele*;

c) *Belgrad, Berlin, Bizanţ, Bruxelles, Camerun, Cipru, Costa Rica, Gabon, Genova, Kiev, Londra, Madrid, Monaco, Moscova, Peru, Texas, Togo, Zair.*

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 25. Care este regula generală cu privire la scrierea derivatelor cu sufixul *-inţă*? Există excepţii de la această regulă. Exemplificaţi.

În derivatele formate cu sufixul *-inţă* de la cuvinte de bază cu finala *-i*, se notează de obicei un singur *i*: *dorinţă*, *făgăduinţă* (ca şi în *credinţă*). Câteva derivate se scriu şi se pronunţă corect cu doi *i*: *fiinţă*, *înfiinţa*, *desfiinţa* de la verbul *a fi*.

Ex. 26. După modelele de mai sus, scrieţi derivate cu sufixele *-inţă*, *-(i)inţă* de la: *folosi*, *îngădui*, *iscusi*, *locui*, *năzui*, *nesăbuit*, *obişnuit*, *a privi*, *a putea*, *a recunoaşte*, *a sili*; *a şti*, *a se cuveni*.

Ex. 27. Arătaţi ce regulă urmează în scriere şi pronunţare sufixul *-ească* (masc. *-esc*). Exemplificaţi.

Ex. 28. Cum explicaţi scrierea cu *-iască* din finalul următoarelor derivate: *femeiască*, *ciocoiască*, *evreiască*, *secuiască* ?

Ex. 29. Consultând DOOM sau ÎOOP 4 arătaţi care forme sunt corecte: *bătrâneţe/ bătrâneţă*; *blândeţe/ blândeţă*, *fineţe/ fineţă*; *gentileţe/ gentileţă*; *justeţă/ justeţe*; *nobleţă/ nobleţe*; *stricteţe/ stricteţă*; *tandreţe/ tandreţă*; *tinereţe/ tinereţă*; *tristeţe/ tristeţă*.

Ex. 30. Din îmbinarea prefixelor *arhi-*, *ex-*, *con-*, *des-*, *hiper-*, *in-*, *intra-*, *între-*, *trans-*, *ultra-* cu cuvintele: *pune*, *pătrunde*, *episcop*, *trăda*, *săra*, *bate*, *violet*, *parţial*, *muscular*, *misiune*, *tensiune* se pot forma 14 derivate. Scrieţi-le fiind atenţi la ortografia lor.

Ex. 31. Să se scrie în întregime cuvintele următoare, înlocuindu-se punctele prin literele corespunzătoare sau eliminându-se punctul acolo unde nu e necesară o literă în plus: *î.prospăta*, *î.chega*, *î.lătura*, *î.drepta*, *î.depărta*, *î.nebuni*, *î.genunchea*, *de.hăma*, *de.doi*, *de.joace*, *de.zăpezi*, *de.acord*, *de.bate*, *de.pădurire*, *de.calificare*, *de.gheţat*, *de.infecta*, *de.lânat*, *de.şela*, *de.robire*, *ră.plăti*, *ră.suna*, *ră.înţelege*, *ră.buna*, *ră.gândi*, *ră.păr*, *ră.suci*, *i.oxidabil*, *i.direct*, *i.propriu*, *i.imitabil*, *i.batabil*, *i.material*, *co.pune*, *co.interesa*, *co.lateral*, *co.vorbi*, *co.labora*, *co.strânge*, *co.mesean*, *co.bate*.

Ex. 32. Subliniaţi varianta ortografică corectă:

Uşa s-a *întredeschis/ între-deschis*. Era *îmbujorat/ înbujorat* la faţă. Trupele au trecut la *contraatac/ contra-atac*. Parcă i s-ar fi *înnecat/ înecat* corăbiile. I s-a aprobat *reexaminarea/ re-examinarea*. Cerul se *înnorează/ înorează* . Nu se *dezice/ deszice* niciodată. Acţiunea de *deszăpezire/ dezăpezire* a luat sfârşit. El este *incoruptibil/ inconruptibil*. A reuşit *să-l conrupă/ corupă* pe verişorul său.

Scanned with OKEN Scanner

Verificați-vă cunoștințele rezolvând

Testul nr. 1

1. Sunt formate prin derivare cuvintele din seria :
☐ a) infidel, infarct, injurie, inerție ;
☐ b) inepuizabil, insensibil, insesizabil ;
☐ c) inegal, inițial, indispune, indigestie.

2. Sunt formate prin derivare cu prefixe cuvintele din seria :
☐ a) predispoziție, înghesuială, învățătură, interesant ;
☐ b) cooperare, consiliu, convietuire, presupune ;
☐ c) îndatorire, învălui, interplanetar, retragere.

3. Sunt derivate cu prefixul *pre-* cuvintele din seria :
☐ a) pretenție, prestație, prezență, preferință ;
☐ b) preclasic, precizie, predispoziție, prefeudal ;
☐ c) precumpăni, predispune, prefacere, preistorie.

4. Prin prefixare cu *în-* sunt formate cuvintele din seria :
☐ a) încuibare, îndiguire, îndrăgire, îndurerare ;
☐ b) îndărăt, îndelete, îndoliere, îndurare ;
☐ c) încremenire, îndepărtare, îndărătnic, îndoit.

5. Sunt derivate cu prefixul *re-* cuvintele din seria :
☐ a) regenera, regrupa, reînălța, retrăi ;
☐ b) redacție, redistribuire, rebut, reductor ;
☐ c) recuceri, redactare, redutabil, revenire.

6. Sunt formate cu prefixul *extra-* cuvintele :
☐ a) extractiv, extrafin, extravilan, extracție ;
☐ b) extrădare, extremitate, extravagantă ;
☐ c) extrauterin, extrabugetar, extraplat.

7. Nu sunt derivate cu prefixul *im-* toate cuvintele din seria :
☐ a) imparțial, impermeabil, imperios, impetuos, impolitețe ;
☐ b) implora, impresionabil, imprimeu, imprudență, impostor ;
☐ c) imperfect, impersonal, imposibil, impudoare, impuritate.

8. Nu sunt derivate cu prefixul *i-* toate cuvintele din seria :
☐ a) ilicit, ilogic, iliac, ilumina, ilustra ;
☐ b) ilegitim, ilegalitate, iluminat, ilegaliza ;
☐ c) ilar, ilustrare, ilustru, iluzie.

9. Prefixul *în-* se întâlnește la toate cuvintele din seria :
☐ a) îneca, înfășura, îngeraș, îngăduință ;
☐ b) înfăptui, înfășa, înfățișa, înfricoșa ;
☐ c) înfloritor, înfrățire, înfiripa, înfuria.

10. Prefixul *îm-* se întâlnește la toate cuvintele din seria :
☐ a) îmblânzi, îmbățoșa, îmbolnăvi, îmbrânci, îmbrobodi ;
☐ b) îmbarca, îmbelșuga, îmbogăți, îmbiba, îmbâcsi ;
☐ c) îmbia, îmbina, îmbrățișa, îmboldi, îmbuna.

11. Cu prefixul *ră-* sunt derivate toate cuvintele din seria :
☐ a) răpune, răbufni, răsuci, răsări, răscula ;

Scanned with OKEN Scanner

☐ b) răpăială, răpitor, rămuros, rămăşag ;
☐ c) răsărit, răsădi, răsăritean, răsătură.

12. Sunt derivate cu prefixul *răz-* toate cuvintele din seria :
☐ a) răzuire, răzbunic, războaie, răzleţire ;
☐ b) răzbate, războlire, răzbubuire, răzbunare ;
☐ c) răzbi, răzeş, răzgâia, răzmeriţă.

13. Nu sunt derivate cu prefixul *răs-* toate cuvintele din seria :
☐ a) răscroi, răsfoi, răsfrânge, răsplăti, răsturna ;
☐ b) răsplătire, răspundere, răspântie, răspândi ;
☐ c) răsufla, răsucitor, răsuna, răsură.

14. Nu s-au format cu prefixul *con-* toate cuvintele din seria :
☐ a) confrate, consfinţire, contopire, concetăţean ;
☐ b) confuzie, confesiune, consătean, contemporan ;
☐ c) conlocuire, conlucrare, condiţional, conglomerat.

15. Nu sunt cuvinte formate prin derivare în seria :
☐ a) ruginiu, sticlos, epocal ;
☐ b) frumos, albastru, cumsecade ;
☐ c) torenţial, pâclos, cărămiziu.

16. Sunt derivate cu sufixe cuvintele din seria :
☐ a) portocaliu, puternic, scuzabil ;
☐ b) gălbior, abil, întreg, duios ;
☐ c) osos, verzui, admirabil, micuţ.

17. Sunt formate prin compunere toate cuvintele din seria :
☐ a) hipotracţiune, izomorfism, microsistem, deznădejde ;
☐ b) aerogară, hidroavion, pseudocultură, morfosintactic ;
☐ c) bunăstare, bunăvoinţă, bună purtare, bunăoară.

18. Sunt compuse prin contopire cuvintele din seria :
☐ a) bianual, bipolar, bibliotecă, bibilică ;
☐ b) aşadar, cuminte, câteştrei, oricare, scurtmetraj ;
☐ c) problematic, producere, pronume, probatoriu.

19. Există numai cuvinte derivate în seria :
☐ a) bunăstare, înainte, ferăstrău, atlet ;
☐ b) Negru-Vodă, ţărănist, cumsecade, săptămânal ;
☐ c) măturoi, tandreţe, îndreptar, impropriu, reculegere.

20. Sunt compuse prin sudare cuvintele din seria :
☐ a) dintâi, dimprejur, primar, sinucigaş ;
☐ b) atotbiruitor, deoarece, fiindcă, înşine ;
☐ c) ceferist, deşi, oricare, milion, răufăcător.

21. Antonimele verbelor :
1. *a îndoi*, *a îngheţa*, *a lipi*, *a umfla* ;
2. *a încuraja*, *a împacheta*, *a încheia* ;
3. *a bobina*, *a machia*, *a regla* ;
se pot forma cu ajutorul prefixului *des-* :
☐ a) în toate seriile ; ☐ b) în seria 1 ;
☐ c) în seria 2 ; ☐ d) în seria 3.

22. Antonimele verbelor : *a înjuga*, *a însărcina*, *a înşuruba*, *a săra* pot fi obţinute :
☐ a) cu ajutorul prefixului *des-* ;
☐ b) cu ajutorul prefixului *de-* ;
☐ c) cu ambele prefixe.

23. Cuvintele (1) *măturică*, (2) *bătrânică*, (3) *păsărică*, (4) *harnică*
☐ a) sunt formate cu sufixul *-ică* ;
☐ b) nu conţin nici un sufix ;
☐ c) 1, 2, 3 – sunt formate cu sufixe ; 4 – nu conţine sufix.

Scanned with OKEN Scanner

24. Sunt formate cu sufixe diminutivale cuvintele din seria :
☐ a) bărbiţă, bădiţă, uliţă ;
☐ b) bărdiţă, cheiţă, fetiţă ;
☐ c) căpiţă, pestriţă, şuviţă.

25. Sunt formate simultan prin compunere şi derivare cuvintele :
☐ a) maiorescian, vasluian, târgujian ;
☐ b) câmpulungean, sătmărean, albaiulian ;
☐ c) antonpannesc, newyorkez, cincizecist.

Testul nr. 2

1. Sunt corecte cuvintele din seria :
☐ a) cenuşăreasă, lenjăreasă, birjerie, lenjărie ;
☐ b) cenuşăreasă, lenjereasă, birjărie, lenjerie ;
☐ c) cenuşereasă, lenjăreasă, birjărie, lenjărie.

2. Indicaţi seria corectă :
☐ a) căluşear, cenuşear, cireşear, coşear, toboşear ;
☐ b) căluşar, cenuşar, cireşar, coşar, toboşar.

3. Seria corectă este :
☐ a) îndemânatic, iernatic, lunatic, nebunatic ;
☐ b) îndemânatec, iernatec, lunatec, nebunatec.

4. Seria corectă este :
☐ a) primăvaratec, roşiatec, tomnatec, văratec ;
☐ b) primăvaratic, roşiatic, tomnatic, văratic.

5. Forma corectă a următoarelor substantive feminine este :
☐ a) americancă, iraniancă, italiancă, egipteancă ;
☐ b) americană, iraniană, italiană, egipteană.

6. Seria corectă este :
☐ a) înnobilare, înnăscut, înnoptare, înapoiere, înavuţire ;
☐ b) înnebunit, înnopta, înegurat, înnorat, înnapoi, înnoit ;
☐ c) înoda, înnota, înnapoiat, înnegurat, înecat.

7. Sunt scrise corect adjectivele din seria :
☐ a) macedoneană, maramureşeană, tecuceană ;
☐ b) macedoneancă, maramureşeancă, tecuceancă.

8. Seria corectă este :
☐ a) doljean, mureşean, oblojeală, ţeapăn, orăşean, coreean ;
☐ b) doljan, mureşan, oblojală, ţapăn, orăşan, coreian ;
☐ c) doljan, mureşean, oblojială, ţiapăn, orăşan, coreian.

9. Sunt scrise corect cuvintele din seria :
☐ a) făgărăşean, ieşan, lugojan, hurezan, persan ;
☐ b) făgărăşan, ieşean, lugojan, hurezean, persian ;
☐ c) făgărăşean, ieşean, lugojean, hurezean, persan.

10. Sunt corecte formele[1] :
☐ a) clujean, gorjean, oşean, arădean, bârsan ;
☐ b) clujan, gorjan, oşan, arădan, bârsan ;
☐ c) clujean, gorjean, oşean, arădan, bârsan, haţegan.

11. Sunt scrise corect cuvintele din seria :
☐ a) îngrăşemânt, scăzemânt, acoperământ.
☐ b) îngrăşământ, scăzământ, acoperământ, despărţământ.

12. Alegeţi formele corecte :
☐ a) crucişător, înfricoşător, înduioşător ;
☐ b) crucişetor, înfricoşetor, înduioşetor.

Scanned with OKEN Scanner

13. Seria corectă este:
☐ a) căşerie, chiţibuşerie, gogoşărie, lăcătuşărie, birjerie;
☐ b) căşărie, chiţibuşărie, gogoşerie, lăcătuşerie, birjerie;
☐ c) căşărie, chiţibuşărie, gogoşărie, lăcătuşărie, birjărie.

14. Reţinem formele corecte din seria:
☐ a) frizerie, tapiţerie, parfumerie;
☐ b) frizărie, tapiţărie, parfumărie.

15. Este corect folosit sufixul la derivatele din seria:
☐ a) croială, căpătuială, cheltuială, chibzuială;
☐ b) croeală, căpătueală, cheltueală, chibzueală;
☐ c) beteală, oblojeală, prăjeală, zăpuşeală, sfârşeală.

16. Sunt corecte formele:
☐ a) conmesean, connaţional, conlocatar;
☐ b) comesean, conaţional, colocatar.

17. Sunt corecte formele:
☐ a) convieţui, constrânge, consacra, concitadin, consătean;
☐ b) comasa, corupe, cobeligerant, coreferat, coraportor.

18. Alegeţi seria corectă:
☐ a) dezgropa, dezveli, dezarma, dezumfla;
☐ b) desgropa, dezveli, desumfla;
☐ c) deszăpezi, dezarticula, deszăvorî.

19. Este corect folosit prefixul la derivatele din seria:
☐ a) descalifica, descheia, dezminţi, deşela, dejuga, derula;
☐ b) deshăma, dezrădăcina, dessăra, desşuruba, desmonta, dezjuga.

20. Seria corectă este:
☐ a) incarna, incarnare, incarnaţie;
☐ b) încarna, încarnare, încarnaţie.

21. Seria corectă este:
☐ a) încrusta, încrustare, încrustaţie;
☐ b) incrusta, incrustare, incrustaţie.

22. Sunt corecte formele:
☐ a) intreprindere, indemnizaţie, incubaţie, insinua;
☐ b) întreprindere, îndemnizaţie, incubaţie, insinuare;
☐ c) întreprindere, indemnizaţie, incubaţie, insinuare;

23. Sunt corecte formele:
☐ a) complace, imbatabil, Istanbul, avanpost;
☐ b) complăcea, inbatabil, Istanbul, avampost;
☐ c) complăcea, imbatabil, Istanbul, avanpost;

24. Formele corecte sunt:
☐ a) intr-acolo, intr-adins, intr-ajutora, într-ajutorare;
☐ b) intracolo, intradins, întrajutora, întrajutorare;
☐ c) intr-acolo, într-adins, intrajutora, întrajutorare;

25. Formele corecte sunt:
☐ a) întreolaltă, întrepătrunde, întrepătrundere;
☐ b) intre-olaltă, între-pătrunde, între-pătrundere.

NOTA 1. Variante cu *-an* în loc de *-ean* după *ş*, *j*, sunt răspândite la unele formaţii cu valoare de nume proprii: *Argeşana*, *Clujana* (întreprindere), *Crişana* (regiune), *Transfăgărăşan* (şosea). La antroponime româneşti se întâlnesc variante cu *a* în loc de *ea*: *Câmpanu* şi *Câmpeanu*, *Mureşanu*, *Lugojan*, *Moldovanu* etc. (vezi Mioara Avram, *Op. cit.*, p. 10).

Scanned with OKEN Scanner

Testul nr. 3

Alegeţi răspunsurile corecte marcând caseta corespunzătoare :

1. ☐a) antecameră ;
   ☐b) anticameră.
2. ☐a) anticriză ;
   ☐b) anti-criză.
3. ☐a) anti-NATO ;
   ☐b) antiNATO.
4. ☐a) conlocatar ;
   ☐b) colocatar.
5. ☐a) conlocuitor ;
   ☐b) colocuitor.
6. ☐a) colocui ;
   ☐b) conlocui.
7. ☐a) cotangentă ;
   ☐b) contangentă.
8. ☐a) dezgusta ;
   ☐b) degusta.
9. ☐a) dezice ;
   ☐b) deszice.
10. ☐a) debloca ;
    ☐b) dezbloca.
11. ☐a) dezmonta ;
    ☐b) demonta.
12. ☐a) desrădăcina ;
    ☐b) dezrădăcina.
13. ☐a) deszăpezire ;
    ☐b) dezăpezire.
14. ☐a) dezmoşteni ;
    ☐b) desmoşteni.
15. ☐a) inparţial ;
    ☐b) imparţial.
16. ☐a) ipotent ;
    ☐b) inpotent ;
    ☐c) impotent.
17. ☐a) inveterat ;
    ☐b) învederat.
18. ☐a) înnăcri ;
    ☐b) înăcri.
19. ☐a) înălţare ;
    ☐b) înnălţare.
20. ☐a) răsjudeca ;
    ☐b) răzjudeca.
21. ☐a) răstrăbun ;
    ☐b) răsstrăbun.
22. ☐a) traversa ;
    ☐b) transversa.
23. ☐a) transaharian ;
    ☐b) transsaharian.
24. ☐a) transborda ;
    ☐b) tranzborda.
25. ☐a) ultra-modernist ; hiper-retrograd ;
    ☐b) ultramodernist ; hiperretrograd.

Scanned with OKEN Scanner

B. Ortografia cuvintelor compuse

1. Precizări teoretice

Compunerea este un procedeu de formare a cuvintelor care constă în îmbinarea a două sau mai multe cuvinte în vederea obţinerii unui cuvânt nou.

Procedee de compunere:

- *alăturarea* (sau prin alăturare);
- *contopirea* (sau prin sudare);
- *abrevierea* (sau prin abreviere).

Cuvintele compuse se pot scrie cu termenii sudaţi (contopiţi), separaţi prin cratimă sau despărţiţi prin pauză albă, după gradul în care şi-au pierdut independenţa de sens (semantică) şi independenţa gramaticală.

În rândul cuvintelor compuse, clasa morfologică cea mai bine reprezentată este substantivul.

Scrierea compuselor cu termenii sudaţi

Clasa morfologică	Motivări	Exemple
1	2	3
Substantive comune	a) compuse cu elemente de compunere care nu există independent în limbă	**aero***dinam*, **auto***apărare*, **foto***sinteză* etc.
	b) alcătuite din cuvinte întregi existente independent în limbă, compuse care au căpătat unitate morfologică, declinându-se ca un singur cuvânt (cu desinenţe şi cu articol numai la finală)	*dreptunghi*, *scurtmetraj*, *untdelemn*, *bunăstare* etc.
	c) compuse din/cu abrevieri	*aprozar*
Substantive proprii	a) nume geografice cu unitate morfologică	*Câmpulung*
	b) nume de persoane	*Acatrinei*
	c) compuse prin abreviere	*Rompres*, *Plafar*
Adjective	a) compuse din elemente de compunere fără existenţă independentă în limbă (în terminologia ştiinţifică)	**aero***dinamic*, **auto***biografic*, **balneo***climateric*, **anatomo***patologic*
	b) compuse din cuvinte întregi, cu existenţă independentă în limbă, care au căpătat unitate morfologică	*atotştiutor*, *binefăcător*, *cuminte*, *pursânge*, *cumsecade* etc.
	c) formate simultan prin compunere şi derivare cu sufixe	*băimărean*, *sătmărean* etc.

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3
Pronume	a) pronume personale de politeţe	*dumneavoastră, dumnealor* etc.
	b) pronume reflexive	*sieşi*
	c) pronume/ adjective pronominale de întărire	*însuşi, înşişi* etc.
	d) pronume/ adjective pronominale demonstrative	*acelaşi, celălalt* etc.
	e) pronume/ adjective pronominale nehotărâte	*fiecare, oricare, careva* etc.
Numerale	a) numerale cardinale de la 11-19	*unsprezece, nouăsprezece*
	b) numerale cardinale care arată zecile	*douăzeci, treizeci* etc.
	c) numeral ordinal	*dintâi, întâiaşi*
	d) numerale colective	*tuspatru, câteştrei* etc.
Adverbe (pentru compusele adverbiale vezi pp. 69-84)	a) adverbe compuse al căror *prim* termen de compunere este o prepoziţie care şi-a pierdut independenţa semantică şi care s-a sudat cu termenul următor	• *a* + substantiv (adjectiv) : *acasă, alene, anevoie* ; • *d (e)* + adverb cu iniţiala *în (îm)* : *dinadins, dinafară, dintotdeauna, dinapoi* etc. • *de* + substantiv : *degrabă, devreme, departe* ; • *in* + *de* + alt cuvânt : *îndeajuns, îndeaproape* • *pe* + substantiv : *pesemne*
	b) adverbe compuse care au ca *prim* termen al compunerii :	• *alt(ă), alaltă, ast* : *altădată, alaltăieri, astfel* • *nici* : *nicidecum, niciodată* • *ori* : *oricând*
	ca ultim termen :	• *oară* : *bunăoară* • *dată* : *niciodată* • *şi* : *câtuşi, iarăşi* • *-va* : *undeva* • *-una* : *totdeauna, totuna* • *-mite* : *pasămite, darămite*
Prepoziţii	Prepoziţii compuse ai căror termeni s-au contopit, nemaifiind sesizaţi de vorbitorul de azi.	*despre, înspre, dintre, printre, deasupra*
Conjuncţii	Conjuncţii compuse ai căror termeni au fuzionat.	*deoarece, fiindcă, întrucât*

Scrierea cu cratimă a cuvintelor compuse

Clasă morfologică	Motivări	Exemple
1	2	3
Substantive comune	a) compusele cu *unitate morfologică*, alcătuite din cuvinte *întregi* care şi-au păstrat înţelesul (unitate morfologică, dar independenţă semantică)	*sud-american/ sud-americani* ; *nord-est/ nord-estul* ; *prim-plan/ prim-planuri* ; *liber-profesionist/ liber-profesionişti* ; *după-amiaza/ după-amiezele* ; *după-masă/ după-mese*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3
Substantive comune	b) substantive fără *unitate morfologică* ai căror termeni nu corespund în totalitate sau parţial realităţii denumite (independenţă morfologică, dar unitate semantică parţială sau totală)	s + s (N. Ac.) *lăcătuş-mecanic ; an-lumină ;* s (N. Ac.) + s (G) *floarea-soarelui ;* *paştele-cailor ;* s + adj. sau adj., numeral + s *proces-verbal ; bun-simţ ;* *argint-viu ; bun-gust ;* *rea-credinţă ; bună-credinţă ;* *dublu-decalitru.*
	c) substantive neologice compuse cu *prim*	*prim-ministru, prim-procuror ;* *prim-pretor ; prim-plan.*
	d) compuse cu două substantive legate prin prepoziţia *de* ai căror termeni nu corespund ca sens realităţii denumite	*cal-de-mare ; floare-de-colţ ;* *buhai-de-baltă ;* *ochi-de-pisică ;*
	e) compuse cu structură propoziţională sau de frază	*du-te-vino ; zgârie-brânză ;* *lasă-mă-să-te-las.*
Substantive proprii	a) nume geografice şi teritorial-administrative compuse din 2 substantive în N. Ac.	*Bistriţa-Năsăud ; Eforie-Nord ;* *Borşa-Cătun ; Bucureşti-Triaj ;* *Domneşti-Sat ; Domneşti-Târg.*
	b) nume de persoane compuse din 2 prenume sau 2 nume	*Ana-Maria ; Cristina-Daniela ;* *Dan-Virgiliu ; Papad-Bengescu.*
	c) nume de persoană + un toponimic	*Rădulescu-Motru ;* *Niculescu-Buzău ;* *Mihăilescu-Brăila.*
	d) nume de persoană + o poreclă, funcţie, rang	*Vasiliu-Birlic ; Ştefan-Vodă ;* *Por-Împărat.*
	e) personaje de basm	*Rilă-Iepurilă ; Spaima-Zmeilor.*
	f) denumiri astronomice	*Cloşca-cu-Pui ; Carul-Mare.*
Adjective	a) formate de la nume de popoare, în care primul termen (primii termeni) reprezintă o temă (teme) *fără* existenţă independentă în limbă	*afro-asiatic ; anglo-francez ;* *indo-european ; italo-franco-* *-germană.*
	b) compuse din cuvinte întregi *cu* existenţă independentă în limbă, unite printr-o vocală, cu *unitate morfologică*	*economico-socială ;* *româno-turc ;* Excepţii : *dacoromân ;* *istroromân ; surdomut.*
	c) din cuvinte întregi care şi-au *păstrat* sensul şi, uneori, independenţa morfologică.	*alb-gălbui ; verde-închis.*
	d) compusele din numele unui punct cardinal şi un adjectiv ce indică originea etnică	*nord-asiatic ; nord-american.*
	e) compuse dintr-un adverb şi un adjectiv	*aşa-numit ; aşa-zis ; drept-* *-credincios ; înainte-mergător ;* *liber-cugetător ; nou-născut ;* *sus-numit ; sus-pus.*
	f) compuse dintr-un adverb, adjectiv pronominal sau o prepoziţie + substantiv	*azi-dimineaţă ; ieri-seară ;* *astă-noapte ; după-amiază.*

Scanned with OKEN Scanner

1	2	3
Adverbe	a) locuţiuni adverbiale compuse din/cu prepoziţiile *întru, printru* făcând silabă comună cu cuvântul următor	*într-adins ; într-adevăr ; dintr-adins.*
	b) locuţiuni adverbiale compuse din cuvinte ritmate sau de tipul :	*harcea-parcea ; târâş-grăpiş ; calea-valea ; tam-nisam ; hodoronc-tronc ; vrând-nevrând.*
Prepoziţii	prepoziţia compusă *de-a* (în locuţiuni)	*de-a lungul ; de-a binelea ; de-a dreptul.*
Interjecţii	interjecţii de tipul :	*fâş-fâş ; tic-tac ; ham-ham.*

Întrebări şi exerciţii

Ex. 33. Când spunem că termenii unui substantiv compus au căpătat unitate morfologică ?

Termenii unui substantiv compus au căpătat unitate morfologică atunci când se declină ca un singur cuvânt (cu desinenţe şi cu articole numai la finală).

Ex. 34. Demonstraţi unitatea morfologică a următoarelor compuse substantivale : *botgros, bunăvoie, valvârtej, deînmulţit, demâncare, fărădelege, untdelemn, portaltoi.*

Ex. 35. Procedând ca mai înainte puneţi în evidenţă independenţa morfologică a termenilor din următoarele substantive compuse : *broasca-apei, gura-leului, ciuboţica-cucului, zi-muncă, maşină-unealtă, prim-solist, cal-putere, an-lumină, bloc-turn, rea-voinţă.*

Ex. 36. Care din substantivele compuse date mai jos se caracterizează prin unitate morfologică : *câine-lup, prim-plan, redactor-şef, prim-ministru, zi-muncă, dublu-decalitru, bună-credinţă, porthart, sinucigaş, scurtmetraj, rea-credinţă, bună-cuviinţă, untdelemn, primăvară, oţel-beton ?*

Ex. 37. Ce înseamnă că termenii unui cuvânt compus au dobândit unitate semantică ?

Termenii unui substantiv compus au dobândit unitate semantică atunci când fiecare dintre ei luat separat nu corespunde ca sens total sau parţial cu realitatea denumită de ei.

Ex. 38. Se dă lista următoare de cuvinte : *cal-de-mare, floarea-soarelui, rochiţa-rândunicii, viţă de vie, sfeclă de zahăr, şoarece de câmp, viermele de mătase, gândacul de Colorado, ochiul-boului, ochi-de-pisică* (teh.), *floare-de-colţ, paştele-cailor, dintele-calului* (porumb), *dintele-dracului* (bot.).

Scanned with OKEN Scanner

Sarcini: Subliniaţi cu o linie substantivele compuse şi cu două îmbinările stabile de cuvinte. Explicaţi în ce constă unitatea semantică a termenilor componenţi ai substantivelor compuse. Explicaţi ortografia acestora din urmă.

Ex. 39. Ce numim elemente de compunere şi prin ce se deosebesc acestea de prefixe? Daţi 10 exemple.

Elementele de compunere sunt unităţi lexicale care intră în alcătuirea unui cuvânt compus şi care nu există independent în limba română. Sunt asemănătoare cu prefixele, dar se deosebesc de acestea prin aceea că în limba de origine (greacă, latină) constituiau un cuvânt. Sunt considerate elemente de compunere: *aero-, auto-, bio-, geo-, hemo-, hipo-, hidro-, homo-, izo-, macro-, poli-, pseudo-, tele-, zoo-.*

Ex. 40. Precizaţi norma ortografică aplicată în cazul următoarelor substantive compuse: *aerogară, aeroclub, hemoglobină, hemogramă, hipotracţiune, hidroavion, izomorfism, macrosistem, ortopedie, microsistem, pseudocultură, telecinematecă, zootehnie.*

Ex. 41. Enumeraţi situaţiile în care substantivele comune compuse se scriu cu cratimă.

Ex. 42. Argumentaţi scrierea cu/fără cratimă a următoarelor cuvinte: *Buna-Vestire, bună-credinţă, bună-cuviinţă, bună-dimineaţa* (bot.), *bună purtare, bunăstare, bună ştiinţă, bunăvoie, bunăvoinţă.*

Ex. 43. Să se explice de ce compuse ca: *bunăstare, primăvară, miazăzi, deîmpărţit, neurochirurgie, electrodinam* trebuie scrise într-un cuvânt, în timp ce compuse ca: *maşină-unealtă, mamă-mare, locotenent-colonel, rea-voinţă, buhai-de-baltă* se scriu cu cratimă.

Ex. 44. Motivaţi ortografia următoarelor substantive compuse. Precizaţi elementele componente şi tipul de compunere: *argint-viu, aeromodel, autobasculantă, binefacere, bună-cuviinţă, bun-simţ, botgros, clarviziune, câine-lup, Câmpulung, du-te-vino, electrofizioterapie, floarea-soarelui, general-maior, horticultură, încurcă-lume, portaltoi, portdrapel, post-restant, prim-ministru, plusvaloare, proces-verbal, radiodifuziune, soare-apune, zi-muncă.*

Ex. 45. Care substantive proprii compuse se scriu cu cratimă între termeni alcătuitori?

Ex. 46. Cum este corect să se scrie? *Bistriţa-Năsăud/Bistriţa Năsăud; Râmnicul Sărat/Râmnicu-Sărat; Râmnicu Vâlcea/Râmnicu-Vâlcea; Târgu-Mureş/Târgu Mureş; Târgul Frumos/Târgu-Frumos; Podu-Turcului/Podu Turcului; Caraş Severin/Caraş-Severin; Eforie-Nord/Eforie Nord; Broşteni-Vale/Broşteni Vale; Bucureşti-Triaj/Bucureşti Triaj; Ana Maria/Ana-Maria; H.P.-Bengescu/H.P. Bengescu.*

Ex. 47. Cum se scriu numele compuse de personaje din basme? Tăiaţi formele greşite: *Tic-Tac; Rilă Iepurilă; Zâna Zânelor; Păunaşul-Codrilor; Călin Nebunul, Strâmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră, Albă-ca-Zăpada, Harap Alb.*

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 48. Cum se scriu numele compuse de personaje istorice şi literare formate dintr-un nume propriu şi un substantiv comun indicând rangul, funcţia, gradul? Exemplificaţi.

Numele de personaje istorice şi literare formate dintr-un nume propriu şi un substantiv comun indicând rangul, funcţia, gradul, porecla, se scriu cu cratimă între elementele constitutive: *Ali-Paşa, Hassan-Paşa, Hagi-Cănuţă, Aleodor-Împărat, Mircea-Vodă, Baba-Cloanţa, Baba-Hârca.*

Ex. 49. Dintre cele două forme suprapuse de mai jos să se sublinieze cea corectă:

- În ţara noastră creşte necontenit *bunăstarea / bună-starea* populaţiei.
- Instalaţia electrică a făcut un *scurt-circuit / scurtcircuit.*
- *Buna-cuviinţă / buna cuviinţă* trebuie apreciată.
- Mi-am petrecut toată *după-masa / după masa* în parc.
- În medicină se foloseşte uneori *electroşocul / electro-şocul.*
- A plecat de *bună-voie / bunăvoie.*
- Cu toată *bună-voinţa / bunăvoinţa* profesorului, elevul nu a putut promova clasa.
- M-a mâhnit atâta *reavoinţă / rea-voinţă* din partea lui.
- M-am întâlnit cu un prieten din *Piatra Neamţ / Piatra-Neamţ.*

Ex. 50. Enumeraţi cele trei situaţii în care adjectivele compuse se scriu cu termenii alcătuitori sudaţi.

Ex. 51. Enunţaţi norma ortografică respectată în cazul următoarelor adjective compuse:

a) *aerodinamic, feromagnetic, polimorf, balneoclimateric, electromecanic, agro-industrial, gastrointestinal, termoizolant, termonuclear, pseudocreator, cefalo-rahidian, monocelular, pluricelular, psihomotor;*
b) *binefăcător, binevoitor, răufăcător, atotbiruitor, atotstăpânitor, atotcunoscător, nemaiauzit, nemaiîntâlnit;*
c) *camilpetrescian, antonpannesc, newyorkez.*

Ex. 52. Care este regula generală privitoare la scrierea adjectivelor compuse formate de la nume de popoare? Există excepţii de la această regulă?

Compusele formate de la numele de popoare se scriu cu cratimă între termenii constitutivi. Excepţii: *dacoromân, istroromân, macedo-român, meglenoromân.*

Ex. 53. Să se precizeze formele masculine, feminine, de singular şi plural, articulate şi nearticulate ale adjectivului *nou-născut.* Motivaţi scrierea cu cratimă prin trimitere la norma ortografică.

Ex. 54. Să se motiveze folosirea cratimei la următoarele adjective compuse, prin trimitere la norma ortografică: *aşa-zis; albastru-siniliu; maro-deschis; drept-*

Scanned with OKEN Scanner

-credincios ; *liber-cugetător* ; *sud-american* ; *nord-vestic* ; *propriu-zis* ; *instructiv-educativ* ; *economico-socială* ; *sus-numit* ; *chimico-farmaceutic*.

Ex. 55. Daţi 10 exemple de substantive comune compuse, termeni ştiinţifici, din domeniul botanicii ; motivaţi ortografia lor şi diferenţiaţi prin opunere substantivele după grafia lor.

Ex. 56. Aceeaşi sarcină cu trimitere la alte domenii : zoologie, chimie, fizică.

Ex. 57. Căutaţi 10 exemple de substantive proprii compuse, nume de persoană din istoria naţională. Motivaţi ortografia lor.

Ex. 58. Aceeaşi sarcină cu trimitere la ape curgătoare, la munţi, insule, peninsule, sate, oraşe, ţări.

Ex. 59. Scrieţi 10 titluri de opere literare alcătuite din mai multe cuvinte. Motivaţi ortografia.

Ex. 60. Daţi exemple de nume de întreprinderi, instituţii, locale sau centrale. Explicaţi modul de abreviere şi precizaţi ortografia acestora.

Ex. 61. Construiţi câte două propoziţii în care adjectivele compuse : *galben-auriu*, *gri-argintiu* şi *tehnico-ştiinţific* să însoţească un substantiv feminin la numărul singular şi la plural. Subliniaţi elementele componente ale adjectivelor compuse prin care se face acordul cu substantivul determinat.

Ex. 62. Dintre cele două forme suprapuse de mai jos să se sublinieze cea corectă. Motivaţi alegerea făcută.

- o ploaie *binefăcătoare/bine-făcătoare* ;
- o persoană *cum se cade/cumsecade* ;
- vegetaţia din zona *afroasiatică/afro-asiatică* ;
- sistemul *cerebro-spinal/cerebrospinal* ;
- bulb *cefalo-rahidian/cefalorahidian* ;
- dialectul *istro-român/istroromân* ;
- cheltuieli *social culturale/social-culturale* ;
- se pretinde *a-tot-cunoscător/atotcunoscător* ;
- o staţie orbitală *tele-ghidată/teleghidată* ;
- coasta *sud-estică/sud estică* ;

Ex. 63. Cum se scriu corect pronumele şi adjectivele pronominale nehotărâte care conţin unul din termenii de compunere : *fie-*, *ori-*, *oare-*, *vre-*, *alt-*, *-va ?*

Ex. 64. Care pronume se scriu cu termenii separaţi prin pauză albă (blanc) ?

Ex. 65. Să se sublinieze pronumele şi adjectivele pronominale compuse din textele de mai jos :

- Aci, aceeaşi glumă : câteva sute de metri de tranşee erau menite să ilustreze principiile tactice ale armatei române.

(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

- Înăbuşi în tine mugurii oricăror altor prietenii şi iubiri.

(Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*)

Scanned with OKEN Scanner

• Tata ţine la mine. Dacă ar auzi pe altcineva vorbind de mine în felul acesta, ar sări la el... Dacă mi-ar spune cineva o vorbă bună, de trei ori m-aş da peste cap de bucurie... Fiecare cuvânt grosolan mă doare. E ca şi cum cineva ar bate în trupul meu viu şi firav cuie...

– Am adus ceva bani în casă acum o lună.

Tata e cu gândurile în altă parte.

(Zaharia Stancu – *Desculţ*)

• Unul din ei a apucat spre păduri..., doar a face pe vreun om să bârfească..., pe unul să-şi chinuiască boii, altuia să-i rupă vreun capăt sau altceva de la car..., pe alţii să-i facă să se bată... şi câte bazaconii şi năzbâtii.

(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

• În zilele acestea, vreo două săptămâni după stabilirea lor în Bucureşti, se anunţă iar Platamonu.

(Liviu Rebreanu – *Răscoala*)

• Marta ascultă câtva timp dusă, apoi se ridică, se apropie încet de fântână.

(Ion Slavici – *Nuvele*)

• Povestesc că într-o vreme, dar nu se ştie-n ce ani,
Că-ntr-un oraş oarecare ar fi fost nişte golani...

(Anton Pann – *Povestea vorbii*)

• Cum te-ai dus d-ta de acasă, n-a trecut tocmai mult şi s-aude cineva bătând la uşă.

(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

• Astfel încăput pe mâna a oricărui, te va drege,
Rele-or zice că sunt toate câte nu vor înţelege.

(M. Eminescu – *Poezii*)

• Despre explozii, minerii vorbesc cu faţa întunecată, fără ca vreunul să facă vreodată nici cea mai mică glumă.

(Geo Bogza – *Oameni şi cărbuni în Valea Jiului*)

Ex. 66. Câte modalităţi de scriere corectă a numeralelor cardinale există? Exemplificaţi.

Ex. 67. Scrieţi în litere următoarele numerale: 15, 17, 18, 19, 20, 27, 50-59, 60-63, 80-89, 90-93, 159, 1982, 10314.

Ex. 68. Scrieţi următoarele numerale ordinale care corespund celor cardinale: 9, 10, 15, 18, 19, 20, 50, 65, 83, 97, 114.

Ex. 69. Scrieţi zece locuţiuni (prepoziţionale, adverbiale) în structura cărora intră prepoziţia compusă *de-a*.

Ex. 70. Introduceţi în enunţuri prepoziţiile compuse: *dinapoia, dimprejurul, dinaintea, dindărătul*.

Ex. 71. Folosiţi în fraze următoarele conjuncţii compuse: *deoarece, decât, fiindcă, încât, întrucât, precum, vasăzică, aşadar, deşi*.

Scanned with OKEN Scanner

Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând

Testul nr. 4

Precizaţi formele ortografice recomandate de DOOM:

1. ☐ a) M-or troieni cu drag *Aduceri-aminte*;
   ☐ b) M-or troieni cu drag *Aduceri aminte*.

2. ☐ a) *aşa zisa* republică transnistreană;
   ☐ b) *aşa-zisa* republică transnistreană.

3. ☐ a) *auto-apărare, anatomo-patologic, anatomo-fiziologic*;
   ☐ b) *auto apărare; anatomo patologic; anatomo fiziologic*;
   ☐ c) *autoapărare; anatomopatologic; anatomofiziologic*.

4. ☐ a) *anarhoindividualism, anarhosindicalism*;
   ☐ b) *anarho-individualism, anarho-sindicalism*.

5. ☐ a) *bine-făcător, pur-sânge* (cal);
   ☐ b) *bine făcător, pur sânge* (cal);
   ☐ c) *binefăcător, pursânge* (cal).

6. ☐ a) *Bunăcreşterea* ei dovedeşte educaţie şi *bun-gust*.
   ☐ b) *Bună-creşterea* ei dovedeşte educaţie şi *bun gust*.
   ☐ c) *Buna creştere* dovedeşte educaţie şi *bun-gust*.

7. ☐ a) *Bun gust* are mâncarea!
   ☐ b) În vestimentaţie dovedeşte *bun-gust*.
   ☐ c) Spectacol lucrat cu mult *bun-gust*.

8. ☐ a) carenţele *bunei-creşteri*;
   ☐ b) efectele lăudabile ale *bunăcreşterii*;
   ☐ c) rezultatele *bunei creşteri*.

9. ☐ a) staţiune *balneoclimaterică*;
   ☐ b) cură *balneo-climaterică*.

10. ☐ a) Are un *bun simţ* pedagogic.
    ☐ b) Are un *bun simţ* auditiv.
    ☐ c) În relaţiile cu colegii dovedeşte *bun-simţ*.

11. ☐ a) o *bună înţelegere* a problemei;
    ☐ b) în *bună-înţelegere* cu vecinii;
    ☐ c) în *bună înţelegere* cu vecinii.

12. ☐ a) lipsa *bunului-simţ* cotidian;
    ☐ b) lipsa *bunului simţ* cotidian.

13. ☐ a) regulile de *bunăcuviinţă*;
    ☐ b) normele de *bună-cuviinţă*;
    ☐ c) lipsa de *bună cuviinţă*.

14. ☐ a) de *bunăvoie* şi nesilit de nimeni;
    ☐ b) de *bună-voie* şi nesilit de nimeni;
    ☐ c) de *bună voie* şi nesilit de nimeni.

15. ☐ a) după *voia bună* a Domnului;
    ☐ b) după *voia-bună* a Domnului.

16. ☐ a) S-a dus toată *voia-bună*!
    ☐ b) S-a dus toată *voia bună*![1]

17. ☐ a) Mi-am opărit *cerul gurii*.
    ☐ b) Mi-am ars *cerul-gurii*.

18. ☐ a) *cameră-de-gardă; gazetă-de-perete*;
    ☐ b) *cameră de gardă; gazetă de perete*.

19. ☐ a) *Domnia Sa, Domnia Ta, Domnia Voastră*;

1. Vezi Dorin Uritescu, Rodica Uţă-Uritescu, *Cuvinte cu dificultate de scriere în limba română*, Bucureşti, Editura Geneze, 1992, p. 21.

Scanned with OKEN Scanner

☐ b) *Domnia-Sa, Domnia-Ta, Domnia-Voastră*;
☐ c) *Domnia sa, Domnia ta, Domnia voastră*.

20. ☐ a) *cuvânt-cheie, oală-minune, set-motor*;
☐ b) *cuvânt cheie, oală minune, set motor*.

21. ☐ a) *redactorului şef, redactorilor şefi*;
☐ b) *redactorului-şef, redactorilor-şefi*.

22. ☐ a) *secretar adjunct, director tehnic*;
☐ b) *secretar-adjunct, director-tehnic*

23. ☐ a) *vice-preşedinte, vice-amiral, vice-cancelar, vice-guvernator*;
☐ b) *vicepreşedinte*; *viceamiral, vicecancelar, viceguvernator*.

24. ☐ a) *sud-american, nord-african*;
☐ b) *sudamerican, nordafrican*;
☐ c) *sud american, nord african*.

25. ☐ a) *sud-est europeni*;
☐ b) *sud-est-europeni*.

Testul nr. 5

Precizaţi formele corecte:

1. ☐ a) *rea-voinţă*;
☐ b) *reavoinţă*;
☐ c) *rea voinţă*.

2. ☐ a) graţie *bunăvoinţei*;
☐ b) graţie *bună-voinţei*.

3. ☐ a) atitudine de *bună-credinţă*;
☐ b) atitudine de *bună credinţă*.

4. ☐ a) Ţi-am adus aparatul în *bună stare*;
☐ b) lupta pentru *bunăstarea* generală.

5. ☐ a) după *bunul-plac* al patronului;
☐ b) după *bunul său plac*.

6. ☐ a) Şi-a luat *rămas-bun* de la bunici.
☐ b) Şi-a luat *rămas bun* de la ai săi.
☐ c) Am lăsat stiloul la tine şi *bun rămas* va fi!
☐ d) La plecare i-am zis: „*Bun rămas!*”.

7. ☐ a) *scurtcircuit electric*, maestru al *clarobscurului*;
☐ b) *scurt-circuit electric*, maestru al *clar-obscurului*.

8. ☐ a) *liber-profesionişti, liber-profesioniste, liber-cugetători*;
☐ b) *liberi-profesionişti, libere-profesioniste, liberi-cugetători*

9. ☐ a) un *zgârie nori*, nişte *pierde vară*, un *târâie brâu*;
☐ b) un *zgârie-nori*, nişte *pierde-vară*, un *târâie-brâu*.

10. ☐ a) un *calcă-n-strâchini* şi un *lasă-mă-să-te-las*;
☐ b) un *calcă-n strâchini* şi un *lasă-mă să te las*.

11. ☐ a) preocupare pusă pe *prim plan*;
☐ b) o tehnică nouă a *prim-planului*.

12. ☐ a) *primi-miniştri, primi-procurori, primi-viceprimi-miniştri*;
☐ b) *prim-miniştri, prim-procurori, prim-viceprim-miniştri*;

13. ☐ a) *drum-de-fier* sau *cale-ferată*;
☐ b) *drum de fier* sau *cale ferată*;
☐ c) *drum-de-fier* sau *cale ferată*.

14. ☐ a) *floarea-soarelui, floare-de-colţ*;
☐ b) *floare de câmp, floare de nu-mă-uita*.

15. ☐ a) hotărâre *bine venită*, om *bine crescut* (dezvoltat);
☐ b) decizie *bine-venită*, om *bine-crescut* (educat).

16. ☐ a) valoare *de-sine-stătătoare*;
☐ b) valoare *de sine stătătoare*.

17. ☐ a) *subsemnatul* şi *sus numitul*;
☐ b) *sub-semnatul* şi *sus-numitul*;
☐ c) *subsemnatul* şi *sus-numitul*.

Scanned with OKEN Scanner

18. ☐ a) *sus-numiţii, sus-citaţii, sus-puşii* ;
☐ b) *sus numiţii, sus citaţii, sus puşii.*

19. ☐ a) *nou-veniţii, nou-născuţii, nou-venitul, nou-născutul* ;
☐ b) *noii-veniţi, noii-născuţi, noul-venit, noul-născut.*

20. ☐ a) *aşa-zisele* regiuni, satisfacţie *propriu-zisă* ;
☐ b) *aşa-zisele* regiuni, satisfacţie *propriu zisă.*

21. ☐ a) *u-iu-iu !* (interj.), *be-he-he ! u-liu-liu !*
☐ b) *uiuiu !* (interj.), *behehe ! uliuliu !*

22. ☐ a) *tralala, haida-de, hop-aşa* ;
☐ b) *tra-la-la, hai-da-de, hopa-şa.*

23. ☐ a) Pe peron era un nesfârşit *du-te vino.*
☐ b) Pe peron era un nesfârşit *du-te-vino.*

24. ☐ a) Are un *vino încoace* irezistibil.
☐ b) Are un *vino-ncoace* cuceritor.

25. ☐ a) De fel era cam *gură-spartă.*
☐ b) De fel era cam *gură spartă.*

Testul nr. 6

Precizaţi formele corecte :

1. ☐ a) *cinci zeci, câteşi trei* ;
☐ b) *cincizeci, câteşitrei.*

2. ☐ a) *scurt-metrajele, val-vârtejurile* ;
☐ b) *scurtmetrajele, valvârtejurile.*

3. ☐ a) *pasămite, darămite* ;
☐ b) *pasă-mi-te, dară-mi-te.*

4. ☐ a) *miazănoapte* şi *miazăzi* ;
☐ b) *miază-noapte* şi *miază-zi.*

5. ☐ a) *surdo-mută, maimarele* ţiganilor ;
☐ b) *surdomută, mai-marele* ţiganilor.

6. ☐ a) din *prea plinul* sufletului său ;
☐ b) din *preaplinul* sufletului său

7. ☐ a) *răufăcător* şi *răuvoitor* ;
☐ b) *rău-făcător* şi *rău-voitor* ;
☐ c) *rău făcător* şi *rău voitor.*

8. ☐ a) *deajuns* (suficient) ;
☐ b) *de ajuns* (suficient).

9. ☐ a) *din totdeauna* şi *dintradins* ;
☐ b) *dintotdeauna* şi *dintr-adins.*

10. ☐ a) *îndeaproape, îndeajuns, încontinuu* (mereu) ;
☐ b) *în de-aproape, în de-ajuns, în continuu* (mereu).

11. ☐ a) *devale* (unde ?), *devreme* (când ?), *dinadins* ;
☐ b) *loc de vale, de vreme* rea, *de vreme ce, dinadins.*

12. ☐ a) *de obşte* (loc. adv.), *o dată cu* (loc. prep.) ;
☐ b) *îndeobşte* (adv.), *o dată ce* (loc. conj.).

13. ☐ a) *dublu decalitru, port-hartă, port-drapel* ;
☐ b) *dublu-decalitru, porthartă, portdrapel.*

14. ☐ a) *Cloşca cu Pui, Carul Mare, Ciobanul cu Oile* (astronime) ;
☐ b) *Cloşca-cu-Pui, Carul-Mare, Ciobanul-cu-Oile.*

15. ☐ a) *Hortensia Papadat Bengescu, Ştefan Mihăilescu Brăila* ;
☐ b) *Hortensia Papadat-Bengescu, Ştefan Mihăilescu-Brăila.*

16. ☐ a) *Tamara Buciuceanu-Botez, Grigore Vasiliu-Birlic* ;
☐ b) *Tamara Buciuceanu Botez, Grigore Vasiliu Birlic.*

17. ☐ a) *Roşu-Împărat, Ştefan-Vodă, Hassan-Paşa* ;
☐ b) *Roşu Împărat, Ştefan Vodă, Hassan Paşa.*

Scanned with OKEN Scanner

18. ☐ a) *Rilă-Iepurilă, Albă-ca-Zăpada, Făt-Frumos* ;
☐ b) *Rilă Iepurilă, Albă ca Zăpada, Făt Frumos.*

19. ☐ a) *dacoromân, istroromân, macedoromân* ;
☐ b) *daco-român, istro-român, macedo-român.*

20. ☐ a) *săt-mărean, new-yorkez, alba-iulian* ;
☐ b) *sătmărean, newyorkez, albaiulian.*

21. ☐ a) *afroasiatic, indoeuropean, anglofrancez* ;
☐ b) *afro-asiatic, indo-european, anglo-francez.*

22. ☐ a) *latino-american, moldo-valah, sârbo-croat* ;
☐ b) *latinoamerican, moldovalah, sârbocroat.*

23. ☐ a) *alb-gălbui, roșu-portocaliu, verde-aprins* ;
☐ b) *alb gălbui, roșu portocaliu, verde aprins.*

24. ☐ a) *de desubtul, din napoia, din dărătul* ;
☐ b) *dedesubtul, dinapoia, dindărătul.*

25. ☐ a) *camilpetrescian, termoizolant, gastrointestinal* ;
☐ b) *camil-petrescian, termo-izolant, gastro-intestinal.*

ADVERBE COMPUSE, LOCUȚIUNI ADVERBIALE ȘI GRUPURI SINTACTICE PARALELE[1]

Probleme teoretice

Termenii unui adverb compus, care, pierzându-și individualitatea semantică și gramaticală, s-au sudat, pot apărea, în alte împrejurări, *liberi*, când își păstrează înțelesul și valoarea gramaticală, situație în care ei se scriu separați prin pauză albă.

Asemenea formații *adverb compus / grup sintactic paralel* sunt de obicei omofone, adică au aceeași structură fonetică și, în consecință, se rostesc la fel : *numai / nu mai*.

Alteori ele se deosebesc totuși fonetic. De exemplu : *deodată* poate fi rostit *deo-da-tă*, cu trei silabe, pe când grupul *de o dată* se rostește, în orice împrejurare, cu patru silabe ; *altădată* are un singur accent principal, pe prima silabă, în timp ce grupul paralel *altă dată* are două accente.

Situațiile paralele de acest fel, mai frecvente, sunt consemnate în paginile următoare.

1. Pentru o informare mai detaliată a se vedea Dorin N. Uritescu și Rodica Uță-Uritescu, *Aspecte ortografice controversate*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.

Scanned with OKEN Scanner

*
* *

ALTĂ DATĂ	în altă împrejurare, cu altă ocazie, în alt rând a problemei calendaristică
ALTĂDATĂ	odinioară, demult, odată, cândva, în trecut cândva, în viitor

Exerciţii

Ex. 72. Completaţi spaţiile punctate cu formele cerute de context.

1. Ani de-a rândul simţise durerile loviturii de ciomag pe care i-o dăduse atunci în creştetul capului. Şi ..... procedase la fel.
(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)
2. Poate ajungem iarăşi, în timpul nostru mărginit, la un ciclu de ani cu ierni ca .....
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)
3. A luptat ..... cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l zvârle ca pe un sac la pământ.
(Cezar Petrescu – *Fram, ursul polar*)
4. Uite, îţi dau un mărgăritar să-l vinzi şi să-ţi cumperi alte oi. Dar ..... să nu mai bagi în traistă puii de veveriţă.
(*Apud* I.P. Necula – *Ortografia prin imagini şi comparaţii*, partea a III-a)
5. Aici a fost totdeauna locul vămilor; ..... erau vămi crâncene. Acum s-au îmblânzit.
(M. Sadoveanu – *Istorisiri din Ardeal*)
6. Cei doi copii, ruşinaţi, priveau în pământ. Amândoi îşi jurau, în cugetul lor, să nu mai mintă ..... nişte părinţi atât de iertători şi de buni.
(Cezar Petrescu – *Fram, ursul polar*)
7. Eu mă uitam zâmbind la dânsul, cu zâmbetul copilăriei de ..... şi moşul mă cunoscu pe dată.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)
8. În pământul patriei noastre s-au păstrat multe urme ale vieţii omeneşti de .....
9. Să-mi dai cartea .....
10. – Vezi, domnule maior? Nu ţi-am spus eu că tutunul nu e un lucru bun? ..... să nu mai fumezi.
(I.L. Caragiale – *Momente*)
11. Să mă pui ..... temeiu pe vorbele oamenilor?
(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

Scanned with OKEN Scanner

12. ... cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie şi cum să nu-ţi ridici fruntea, ca falnicii strămoşi de ..... mândru că poţi spune : Sunt român ! ?

(Al. Vlahuţă – *România pitorească*)

13. El ..... o să facă de serviciu.
14. Vin ..... la bibliotecă cu tine.
15. ..... o să fac curat în dulap.
16. Mi-aduc aminte de vremurile de .....
17. Poate visau pădurile străvechi şi umbroase în care vieţuiseră ....., pe vremea când fuseseră slobozi.

(Z. Stancu – *Şatra*)

18. ..... va veni să repare soneria.
19. ... ce-nseamnă astăzi munca şi ce-nsemna ..... vă pot demonstra cu un exemplu.

(*Apud* Dorin N. Uritescu şi Rodica Uţă-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)

20. În curte dispăruse chioşcul de .....
21. Trecerea timpului ne schimbă întruna. Nu mai suntem cei de .....
22. Mi-e totuna dacă-mi dai acum sau îmi dai .....
23. Nu mă mai despărţea decât o palmă de loc pentru a putea ajunge unde ..... ai trăit ai mei.
24. De o parte şi de alta a şoselei străjuiau plopii falnici ca şi .....
25. – Ai cumpărat această lucrare când ai fost ultima dată la Galaţi ?
– Nu, ...
26. De la un timp mă gândesc la traiul oamenilor de .....
27. ..... istorică, de care ne amintea, era ziua de 1 Decembrie 1918.

Ex. 73. Dintre alternativele ortografice trecute între paranteze, alegeţi pe cea corectă, cerută de context.

1. Oi veni eu la dumneavoastră (*altă dată*, *altădată*), într-o sară de faur...

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

2. Sosi primăvara : pomul înflori mai frumos şi legă mai mult decât (*altă dată*, *altădată*).
3. În sat la noi, la horă, au venit odată, cei mai bătăuşi oameni din partea locului şi au omorât o fată şi doi feciori. (*Altădată*, *Altă dată*) au venit vecinii şi au jucat flăcăii şi fetele noastre numai după placul lor.

(*Apud* I.P. Necula – *Ortografia prin imagini şi comparaţii*, partea a III-a)

4. Şi după ce-l răfuia bine, (Ivan) îi da drumul cu tocmeală să nu mai vină pe acolo (*altă dată*, *altădată*).
– Poftim ! După bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupâne Scaraoschi. Să te înveţi de (*altă dată*, *altădată*) a mai bântui oamenii.

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

5. Nu ţi-am spus să te astâmperi ?... Vezi ? ai supărat pe domnul ! (*Altădată*, *Altă dată*) n-o să-ţi mai aducă nici o jucărie.

(I.L. Caragiale – *Momente*)

Scanned with OKEN Scanner

6. Să te înveţi tu de (*altă dată*, *altădată*) a mai bântui oamenii, Sarsailă, spurcat ce eşti!

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

7. Şi când te gândeşti că (*altă dată*, *altădată*) ridica sacul de 80 de kilograme în spinare!
8. O dată mi-a spus că este de loc din Iaşi, (*altădată*, *altă dată*) că ar fi din părţile Galaţiului.
9. O să mergem cu toţii (*altădată*, *altă dată*) la cinematograf, acum vom merge la teatru.
10. (*Altădată*, *altă dată*) n-am să uit poveştile bunicului.
11. (*Altă dată*, *altădată*) treceam fără nici o umbră de frică prin pădure.

ALTFEL (adv.) *altminteri, în alt chip, în alt mod, în altă manieră.*
(un), (o) ALTFEL DE (loc. adj.) – *diferit, deosebit*
ALT FEL (DE) (adj. pron. + s) – *alt soi, alt tip*

Ex. 74. Completaţi spaţiile libere cu formele de mai sus, motivând alegerea făcută.

1. Unii copii cântau într-un fel, iar alţii în .....
2. Să te ascunzi şi să te adăposteşti la umbra ei, căci ..... soarele te va arde cu razele lui de foc.
3. Acesta este ..... de mâncare.
4. Unii elevi învaţă într-un fel, alţii în ....., mai bine, mai temeinic.
5. Să mi-l aduci aici cât mai repede, ..., unde îţi stau picioarele, acolo-ţi va sta capul.
6. În sfârşit, unii spuneau într-un fel, alţii în ..... şi multe se ziceau pe sama fetei împăratului Roşu.

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

7. În acei ani de demult, primăvara venea ....., nu pentru că o priveau ..... ochii mei de adolescent.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

8. Deodată ochii ei rotunzi se tulburară şi o ..... de spaimă simţi în ea izbucnind ca o fiară.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

9. Cei doi se foiră puţin, aşezându-se ....., ca s-asculte mai bine.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

10. – Ba se poate, zise Neghiniţă, sărind de pe masa sfatului – că multe nu stau scrise în cărţi şi mult mai multe sunt ..... de cum sunt ticluite din condei.

(B. Ştefănescu Delavrancea – *Nuvele şi povestiri*)

Ex. 75. Tăiaţi cu o linie forma ortografică incorectă:

1. Vreau să faci lucrarea (*alt fel*, *altfel*) de cum am procedat până acum.

Scanned with OKEN Scanner

2. Toți câinii ciobanilor au început să latre tare și gros, numai un cățeluș lățos lătra în (*alt fel*, *altfel*), mai subțire și mai încet.
3. (*De altfel*, *de alt fel*), tot ei doi au făcut multe adaptări la plută.
4. Câte emoții stârnește o (*altfel*, *alt fel*) de aniversare!

CÂTEODATĂ – *din când în când, uneori.*

CÂTE O DATĂ – *dată calendaristică*
– *dată* a unei probleme;
– în opoziție cu *de două ori/ de mai multe ori.*

CÂTE ODATĂ? – numai interogativ sau exclamativ, în corelație cu *câte azi? câte azi!* sau *câte acum? câte acum!*

Ex. 76. Completați spațiile libere cu formele de mai sus, motivând alegerea făcută.

1. Stau ..... și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau în părțile noastre pe când începusem a mă ridica băiețaș la casa părinților mei...
(Ion Creangă – *Povești*, *amintiri*, *povestiri*)
2. La fiecare dintre băieți să-i dai numai ..... voie să meargă în oraș. Ceea ce mă intriga era faptul că noi primeam doar ..... zaharicale, iar ei primeau de nenumărate ori. Trebuie să-l scoateți la plimbare toată săptămâna, dar numai..... pe zi.
(*Apud* Dorin N. Uritescu și Rodica Uță-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)
3. – În lucrare este bine să consemnezi ..... istorică, fie că este vorba de o răscoală, fie că este vorba de o bătălie celebră. ..... mă cuprindea un dor nestăvilit de casă. Din când în când verifică, pentru mai multă siguranță, ... a problemei.
(*Apud* Dorin N. Uritescu și Rodica Uță-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)
4. ..... prea arare... / A târziu când arde lampa,/ Inima din loc îmi sare...
(M. Eminescu – *Poezii*)
5. Aceia, fătul meu, sunt boierii cei bogați, care fac ..... ospețe, dar numai ei pe ei se omenesc și se ospătează.
(*Apud* – I.P. Necula – *Ortografia prin imagini și comparații*, partea a III-a)
6. Mama-mi spune ..... de-o întreb: a cui-s, mamă?
Zburătoru-ți este tată și pe el Călin îl cheamă.
(M. Eminescu – *Poezii*)
7. Ploua întruna și bătea un vânt iute și rece care aducea ..... nori albi, din care săgetau ace de gheață.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

Ex. 77. Alegeți forma ortografică impusă de context.

1. Vine-mi dorul (*câteodată*, *câte o dată*)/ Să mă sui la munți cu piatră.
(*Flori alese din poezia populară*)

Scanned with OKEN Scanner

2. Umblă Mara prin lume, aleargă sprintenă, se tânguieşte cu oamenii, se mai ia şi de cap (*câte o dată*, *câteodată*), plânge şi se plânge c-a rămas văduvă.
(I. Slavici – *Mara*)
3. Când trebuia (*câteodată*, *câte o dată*), sâmbăta după-amiază, să ne cetească din poveştile lui Creangă, ne privea întâi blând...
(M. Sadoveanu – *Amintiri literare*)
4. Sergentul zice, cam tulburat, neştiind ce să facă: – Aşa-i vine (*câte o dată*, *câteodată*). Răcneşte ca un surd.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)
5. Îl văd ca altădată: nalt, bine legat, zâmbind cu bunătate, încruntându-se (*câte o dată*, *câteodată*), însufleţindu-ne cu respect nemărginit.
(M. Sadoveanu – *Anii de ucenicie*)
6. Am dat numai (*câteodată*, *câte o dată*) învoire în oraş, deşi puteam da de mai multe ori fiecărui elev. Profesorul zăbovea la (*câte o dată*, *câteodată*) istorică mai mult decât la altele. De cele mai multe ori din coşul cu fructe a luat ea, iar ceilalţi copii, mai simţiţi, au luat doar (*câteodată*, *câte o dată*) fiecare. Vei da băieţilor (*câteodată*, *câte o dată*), iar fetelor de câte două ori doza de medicamente, pe care am prescris-o. Îmi amintesc (*câte o dată*, *câteodată*) pe care ei o uitau în legătură cu istoria noastră medievală. Deşi informaţia era bogată, lipsea (*câteodată*, *câte o dată*) mai puţin cunoscută cercetătorilor. Ştia să folosească, la nevoie, (*câte o dată*, *câteodată*) a problemei a cărei importanţă pentru rezolvarea acesteia nouă ne scăpa.
(*Apud* Dorin N. Uritescu şi Rodica Uţă-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)

DE ALTFEL	– *cu toate astea*, *cu toate acestea*; – *pe lângă acestea*; – *de altminteri*; – *însă*; – *diferit* (ca în ex. Cât *de altfel* este el!).
DE ALT FEL	– *de alt tip*, *de altă categorie*; *de alt soi*; *de altă varietate*; *de un fel deosebit*.

*
* *

Ex. 78. Motivaţi scrierea *de altfel*, *de alt fel* în textele de mai jos, raportându-vă la unul dintre sinonimele amintite.

1. *De altfel*, nu m-a chemat niciodată Marin Preda duminica sau sărbătorile legale.
2. În faţa mea, ca *de altfel* a tuturor absolvenţilor din acel an, se punea întrebarea: unde să mă duc?
3. Am căutat-o şi o mai caut şi acum, dar nu reuşesc s-o găsesc. *De altfel* i-am uitat înfăţişarea.

Scanned with OKEN Scanner

4. a) Stofa aceasta era *de alt fel* decât cea pe care am văzut-o luna trecută. S-au plantat în livadă pruni *de alt fel*. Era o muncă *de alt fel* decât aceea pe care o făcusem până atunci. Mă trezeam întruna în fața unor probleme *de alt fel* decât cele cu care eram obișnuit.

b) Era un om înțelegător, *de altfel*, și credea că doresc să lucrez numai piese *de alt fel*. De o parte a aleii care ducea la uzină erau numai trandafiri de un anumit fel, iar de cealaltă parte numai *de alt fel*. Această diferență crea impresia că, *de altfel*, sunt două alei. Părea superficial și indisciplinat, dar, *de altfel*, nu încurca pe nimeni.

(*Apud* Dorin N. Uritescu și Rodica Uță-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*, p. 94)

5. *De altfel*, biruitoare sau nu, nu există luptă zadarnică, așa cum nu există suferință zadarnică.

(Ana Blandiana – *Coridoare de oglinzi*)

DECÂT	1. *ca, comparativ cu...* 2. *numai, doar*; 3. *nimic în afară de...*; 4. *nu numai*; 5. *în loc de*; 6. *față de cum*.
DE CÂT	1. *în ce măsură, în ce grad*; 2. *în ce durată de timp*.

*
* *

Ex. 79. Completați spațiile punctate cu termenii *decât*, *de cât*, astfel ca textul să capete înțeles.

1. Fără să mai țină seama ..... va cheltui din ceea ce i-a încredințat Hașmașul Mare, descătușat de orice teamă sau prevedere, el aleargă spre stânci.

(G. Bogza – *Cartea Oltului*)

2. Sufletul lui, deși războinic, e mai avântat spre frumos ..... al curcanilor.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

3. Și-ntr-adevăr, omul acesta nu făcea altceva ..... colinda, haihui, munți și dealuri.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

Ex. 80. Tăiați cu o linie forma ortografică nepotrivită.

1. (*Decât*, *de cât*) timp ai sosit în oraș?
2. Cărăbușul se făcuse mai mic (*de cât*, *decât*) era, ținându-și sufletul.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

Scanned with OKEN Scanner

3. Nu simte nici o altă dorinţă (*decât*, *de cât*) să-şi scalde picioarele în unda rece, care-i trimite fiori până sub aripă.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

4. Iarba rea din holde piară ! / Piară duşmănia-n ţară ! / Între noi să nu mai fie/ (*De cât*, *decât*) flori şi omenie !

(V. Alecsandri – *Poezii*)

DEFEL = *nicidecum*, *deloc* ;

DE FEL = *de loc* ;
= *originar* ;
= *de neam*.

DE FEL = *gen de a fi*, *mod de comportament*.

FEL DE FEL = *felurite*, *variate*

Ex. 81. Completaţi spaţiile punctate cu formele cerute de contexte (*de fel*, *defel*, *fel de fel*).

1. Însoţitorii noştri ..... de prin aceste părţi, se dovediră bune călăuze.
2. Cunoşteau bine locurile din preajmă, căci ..... erau din Braşov.
3. Ciobanul era ..... cam morocănos.
4. Nu mă ispiteşte ..... acest mod de a-i cunoaşte caracterul.
5. Acum nu mă interesează ..... persoana lui. Demult mă băteau ..... de gânduri în legătură cu el.
6. Călătorul spunea că-i ..... dintr-un sat de peste munţi. Venise cu ..... de marfă s-o vândă prin satele noastre.
7. Ei nu aveau apucături rele .....
8. Noile noastre cunoştinţe erau ..... dintr-o ţară străină. Noi nu le cunoşteam ..... limba lor, dar ne făceam ..... de semne ca să ne înţelegem, căci nici ei nu cunoşteau ..... româneşte.

(*Apud* Dorin N. Uritescu şi Rodica Uţă-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)

Ex. 82. Tăiaţi cu o linie alternativa ortografică incorectă :

1. Suntem veniţi în Buzău de la Paşcani. (*De fel*, *Defel*) suntem din Iaşi.
2. Femeia era (*de fel*, *defel*) vorbăreaţă şi veselă.
3. Rezultatele examenelor nu i-au produs (*de fel*, *defel*) emoţie.
4. În jurnalul său acest tânăr nu-şi stăpâneşte (*defel*, *de fel*) amărăciunea.

DE LOC = *originar*, *de baştină*, *de fel din*
= *distanţă mică*, în expresia „*o palmă de loc*”

DELOC = *nicidecum*, *defel*, *cu nici un chip*

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 83. Completaţi spaţiile punctate cu una dintre formele *deloc*, *de loc*, impuse de context.

1. Cei trei ciobani proveneau din zone geografice diferite: unul era ..... din Vrancea, altul era ..... din Moldova, iar celălalt provenea din părţile Transilvaniei.
2. Îmi ştergeam, întruna, fruntea de sudoare şi nu ştiam ..... ce să fac.
3. S-a ridicat repede, dar de atunci îl lua mai rar la câmp şi-l purta numai la pas. În urmă nu-l mai lua .....

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

4. Sătenii se bucurau că o mai uşurează Dumnezeu, dar Fefeleaga nu se bucura .....

(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)

5. Mai aveam de străbătut doar o palmă de .....
6. Sabie şi foc, din vale, din deal, sabie şi foc!
   Ani de groază şi de sânge mulţi!... de linişte .....!

(Al. Davila – *Vlaicu-Vodă*)

7. Hubăr nu părea ..... a om care poate să-i fie tată lui Naţl.

(I. Slavici – *Mara*)

8. Nu te-ai schimbat ....., zise el Saşei.

(D. Zamfirescu – *Viaţa la ţară. Poezii. Nuvele*)

9. Totul era bine cultivat, o parte ..... rămăsese însă nearată.

Ex. 84. Tăiaţi cu o linie alternativa ortografică incorectă:

1. Stătea deoparte şi privea întruna la petecul acela (*deloc*, *de loc*) pentru care se zbătuse atâta.
2. El ştie pe dinafară pe fiecare de unde este (*de loc*, *deloc*).
3. – Săracu' de el, nu i-am luat (*deloc*, *de loc*) o pălărie şi uite că nu e învăţat s-o poarte, stă cu ea pe cap.

(M. Preda – *Moromeţii*)

DEMULT = *odinioară, altădată*
= *când*

DE MULT = *de multă vreme; de când*
= în formulări ca: *aşa de mult efort.*

Ex. 85. Să se completeze spaţiile punctate cu formele cerute de context: *de mult*, *demult*, *de demult*.

1. Iar copilaşul, care ..... nu se mai înviorase, o zări; întinse mânuşiţa spre obrazul mamei şi zâmbi uşor.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

2. În ziua aceea minunată a anilor de ..... s-a întâmplat să băgăm de seamă că cerul cel umed se răsfrânge în ochii duduii Ioniţa.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

3. Ne cunoaştem mai ..... cu duduiţa Ioniţa.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

Scanned with OKEN Scanner

4. Şi ca-n multe rânduri, spăriam pe Iţic Zodaru şi-i cântam un cântec ..... învăţat.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

5. A fost ..... – O rază care luptă/ Zadarnic cu câmpiile de gheaţă.

(O. Goga – *Poezii*)

6. Aşa domol te poartă firea,
Căci duce unda-ţi gânditoare
Durerea unui neam ce-aşteaptă
..... o dreaptă sărbătoare.

(O. Goga – *Poezii*)

7. Vlaicu se duse ..... în căile lui.

(I. Slavici – *Mara*)

8. De ce nu putea să ridice de pe inima mamei sale greutatea ce atât ..... o apăsa?

(I. Slavici – *Mara*)

9. Matei recunoscu pe maică-sa de ..... mai bine decât din tot restul persoanei ei de astăzi.

(D. Zamfirescu – *Viaţa la ţară*)

Ex. 86. Alegeţi, dintre alternativele ortografice trecute între paranteze, forma ortografică cerută de context.

1. Eu te-am văzut pe dumneata (*demult*, *de mult*).

(I. Slavici – *Mara*)

2. Dacă dobitoacele n-ar fi fost înfrânte, (*demult*, *de mult*) ar fi sfâşiat pe om.

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

3. În acei ani (*de demult*, *de de mult*) primăvara venea altfel.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

4. Apoi văd, apoi văd..., grăi cam batjocoritor părintele Costache. Ţi-ai adus aminte (*de de mult*, *de demult*).

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

5. Ca să poată munci cât mai bine, el învaţă şi acum, deşi şcoala a terminat-o (*de mult*, *demult*).

6. El a fost (*de mult*, *demult*) pe tărâmul celălalt ş-a cunoscut pe feciorii de crai, a văzut zmei şi balauri.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

7. Bătrânul a rămas privind cu ochii mari la mine, aproape să nu mă mai cunoască: plecasem (*de mult*, *demult*) în ţară şi acuma mă întorceam cu mustaţă, tânăr... de modă nouă.

(M. Sadoveanu – *Povestiri din Ardeal*)

8. (*Demult*, *de mult*) nu mai şedea în braţele uliţei (*demult*, *de mult*) nu se mai juca pe ea.

(I. Teodoreanu – *Uliţa copilăriei*)

9. Că (*demult*, *de mult*) ce eşti avut/ Bani de aur ai bătut,/ Făr-a-ţi fi de mine teamă,/ Făr-a vrea ca să-mi dai seamă.

(*** – *Balade populare româneşti*)

Scanned with OKEN Scanner

10. Pojorâta aceasta, din ce foc (*de demult*, *de de mult*) şi-o fi trăgând numele?
(G. Bogza – *Priveliști şi sentimente*)

11. ... pleoapele se lasă şi se ridică mereu de pe cele două răni alburii ce-nchipuie ochii, ca şi când ar încerca să tragă-n sus o piele neagră ce-acoperă luminile stinse (*demult*, *de mult*).
(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga*)

12. Slăvite fărmituri a vremii/ (*De mult*, *demult*) v-am îngropat văleatul.
(O. Goga – *Poezii*)

13. Gândul acesta o frământa atât (*de mult*, *demult*).
(I. Slavici – *Mara*)

DEODATĂ	= *pe neaşteptate*, *brusc*, *în acelaşi timp*, *simultan*, *concomitent*.
DE O DATĂ	= *dată calendaristică*; = *eveniment istoric*; = *dată (element) într-o problemă*.
DE ODATĂ	= *de odinioară*, *de cândva*; în opoziţie cu *de acum*.

Ex. 87. Completaţi spaţiile punctate cu una dintre formele ortografice menţionate mai sus, motivând alegerea făcută.

1. Rămase ..... singur, după zarva iscată la intrarea lor.
2. Burcel şi Şoim, trăsniţi în zbor,/ Căzură-n şanţ .....
Strigând ..... ţara lor/ Cea-n două despicată.
(G. Coşbuc – *Poezii*)
3. Nu poţi împuşca doi iepuri .....
4. Ar fi bine să-i priveşti pe amândoi .....
5. Sunt suflet în sufletul neamului meu
Şi-i cânt bucuria şi-amarul.
În rănile tale durutul sunt eu
Şi-otrava ..... cu tine o beu
Când soarta-ţi întinde paharul.
(G. Coşbuc – *Poezii*)

Ex. 88. Selectaţi alternativa ortografică impusă de context.

1. În salon era linişte şi (*deodată*, *de o dată*, *de odată*) i se făcu frică.
2. Castelul, ascuns o vreme de privirile lor, apăru (*de odată*, *deodată*) ca o pată uriaşă.
3. Cântau în el zece cocoşi, (*deodată*, *de o dată*), speriaţi şi bucuroşi.
4. După ce străbatem trestia biciuitoare a lacurilor, (*de odată*, *deodată*) ajungem pe malurile cu iarbă.
5. Pentru rezolvarea corectă a problemei, era nevoie (*deodată*, *de o dată*) suplimentară.
6. Mă copleşea amintirea vremurilor (*de o dată*, *deodată*, *de odată*).

Scanned with OKEN Scanner

PE DE O PARTE = în corelaţie cu *pe de alta*.

DE O PARTE = în corelaţie cu *de alta*;
= despre o *fracţiune* dintr-un grup, dintr-o mulţime, dintr-un obiect.

DEOPARTE = *izolat*, *retras*.

Ex. 89. Să se completeze spaţiile libere, în textele de mai jos, cu formele corespunzătoare cerute de înţelesul fiecărei propoziţii sau fraze.

1. Şi-n faţa lui i se păru că se ridică deodată, în fund, o iesle... în care un cal mănâncă straşnic şi că pentru dânsul e un locşor mic .....
(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)
2. ....., spre mare, erau stufării, nisipuri, de cealaltă parte, se întindeau câmpuri de nisip.
(Tr. Coşovei – *Dobrogea de aur*)
3. Se tolăni alene ceva mai ..... de noi, în ţărână.
(Z. Stancu – *Pădurea nebună*)
4. Trădat ..... dintre boierii mari, el pierdu bătălia.
5. Lăsând ..... grija pentru familie, domnitorul se pregătea întruna pentru o nouă bătălie; ..... şi de alta a munţilor avea prieteni credincioşi cărora nu le era indiferent cine domneşte în ţară.
(*Apud* Dorin N. Uritescu şi Rodica Uţă-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)
6. Domnitorul îşi orânduia oastea ..... şi de alta a văii înguste pe unde trebuia să treacă oastea duşmană.
7. Pun pijamaua ....., mă îmbrac, mai fac câţiva paşi prin salon.
8. Proiectul nu era susţinut decât ..... dintre oamenii institutului.
9. Trase ..... a păturii, (a cearşafului, a prelatei).
10. Nu s-au folosit decât ..... (a şoselei, a livezii).

Ex. 90. Tăiaţi cu o linie varianta ortografică incorectă.

1. Îl luă pe director mai (*deoparte*, *de o parte*) şi începu a-i şopti.
2. Vlad stătea (*de o parte*, *deoparte*) şi nu participa la veselia clasei.
3. (*Deoparte*, *de o parte*) şi de alta a drumului se înălţau ziduri puternice.
4. Un timp găsii în mine destulă putere ca să mă ţin (*deoparte*, *de o parte*).
5. În dimineaţa următoare, (*deoparte*, *de o parte*) şi de alta a Oltului se iveau o puzderie de vulcani mărunţi.
6. Cu toate că stătea (*deoparte*, *de o parte*) auzea foarte bine ce se petrecea în sala de şedinţe.
7. Apoi mai scoase nişte straie vechi şi s-apucă de le grijeşte bine şi le pune bine (*de o parte*, *deoparte*).
(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

Scanned with OKEN Scanner

8. Cum acestea se întâmplau pe vremea secerișului, numai ce dă hatmanul nostru poruncă oștenilor să lase armele (*de o parte*, *deoparte*) și să dea boierului o mână de ajutor la secerat.

(*Ștefan, Ștefan Domn cel Mare – Legende*)

9. Las cartea (*de o parte*, *deoparte*), mă urnesc și ridic receptorul.

10. Avea o pereche de case mai (*de o parte*, *deoparte*).

O DATĂ (cu) (ce)	– opus lui *de două ori*, *de mai multe ori*; – element al unei probleme; – *o dată* istorică; – *în același timp cu*; – *din moment ce*.
ODATĂ	1. *odinioară*, *mai demult*; *cândva*, *într-o bună zi*; 2. *imediat*, *brusc*; 3. *întreg*, *foarte bun*, *foarte reușit*, *excelent*, *de treabă*; 4. *în același moment*, *simultan*.

ODATĂ ȘI ODATĂ = *mai curând sau mai devreme*, *de foarte multă vreme*.

Ex. 91. În textele următoare tăiați cu o linie forma ortografică incorectă.

1. ... (*odată*, *o dată*) cu ciripirile lui aducea și florile genunilor.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

2. Auzind Chirilă asemenea cuvânt, a ridicat încă (*o dată*, *odată*) ochii spre fruntea Panțârului.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

3. (*O dată*, *odată*) cu negura serii sosiră și cinci gâște sălbatice.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

4. Călătorul (*odată*, *o dată*) se și opri, se întoarce cu fața la apus ca înspre o primejdie.

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

5. Câteva stânci curioase... ar mai vrea să mai privească (*odată*, *o dată*) la potopul acesta călător.

(Al. Vlahuță – *România pitorească*)

6. În sat la noi, la horă, au venit (*odată*, *o dată*) cei mai bătăuși oameni din partea locului și au omorât cu cuțitele o fată și doi feciori.

(*Apud* I.P. Necula – *Ortografia prin imagini și comparații*, partea a III-a)

7. Atunci dracul s-apucă zdravăn cu mâinile de torțile cerului, cască o gură cât o șură și când chiuie (*odată*, *o dată*) cutremură pământul.

(Ion Creangă – *Povești*, *amintiri*, *povestiri*)

8. Dar după ce s-a văzut singur, el a luat plumbul și a început să învețe a-și scrie numele. L-a scris (*odată*, *o dată*), l-a scris de două ori, de zece, de-o sută de ori.

(I. Slavici – *Nuvele*)

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 92. Să se completeze spaţiile punctate cu formele *odată*, *o dată*, cerute de context.

1. Ali începu să slăbească de atâta mâhnire şi ..... simţi că o să i se suie tot sângele de la inimă la cap.
(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)
2. Dar ..... cu anii s-au scurs şi puterea şi avântul lui.
(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)
3. Panţâru nu l-a cunoscut. Da' nevasta din dosul lui, din pragul casei, auzind glasul, a ţipat ..... de mare sfială.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)
4. – Da' haideţi, măi oameni, ...! urmă el, întorcându-şi capul spre şuri.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)
5. ... Pe Avrămoiu îl vedea cu nişte straie care i-au plăcut lui ..... şi le-a râvnit şi el în copilărie.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)
6. Harap-Alb, cum îl vede horăind, iese afară încetişor şi când îl croieşte ..... cu sabia pe la mijlocul gâtului, îi şi zboară capul cât colo... Atunci sângele cerbului ..... a şi-nceput a curge gâlgâind.
(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)
7. Ea îl priveghea, îl ajuta, îl apăra, de toate primejdiile în care tinereţile lui îl aruncau cu nesocotinţă şi nu ..... l-a scos, din fundul Brateşului, nu ..... l-a scăpat, abia nesfâşiat din gura fiarelor.
(*Legende populare româneşti*)
8. Moş Nechifor nu-i o închipuire din poveşti, ci e un om ca toţi oamenii; el a fost ....., când a fost, trăitor în mahalaua Ţuţuieni.
(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

NICIODATĂ	= *în nici o împrejurare*, *nicicând*, *cu nici un prilej*;
NICI O DATĂ	= opus lui *de două ori*; = *moment istoric*, *element al unei probleme*, *dată calendaristică*;
NICI ODATĂ	= în corelaţie cu *nici acum*.

Ex. 93. Completaţi punctele de suspensie cu una dintre formele ortografice date mai sus; motivaţi alegerea făcută.

1. Nu poţi ghici ..... visul cuiva, cum ..... nu poţi bănui gândul cuiva. N-am să pricep ..... de ce copiilor le plac puştile. Ei au marcat trei goluri, în timp ce noi n-am marcat ..... în poarta adversarilor. Nu deţinem ..... certă pentru a-l acuza pe Dan.
Frunză verde de alun/ ....., nici acum
Nu am zâs şi nici nu zâc.../ Că nu vreau ca să mă stric,
Să mă stric cu mândrele,/ Cu care-mi ţin sâmbrele.
(*Apud* Dorin N. Uritescu şi Rodica Uţă-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)

Scanned with OKEN Scanner

2. A fost odată ca-n poveşti/ a fost ca .....

(M. Eminescu – *Poezii*)

3. Acum ori ..... croieşte-ţi altă soartă.

(A. Mureşan – *Un răsunet*)

Ex. 94. Subliniaţi forma ortografică nepotrivită; motivaţi alegerea făcută.

1. Viaţa te adună şi te încurcă cu tot felul de oameni dintre cei mai ciudaţi, ale căror gânduri nu le poţi afla (*nici o dată*, *niciodată*). Tu ai fost la bunici de mai multe ori, dar eu (*nici o dată*, *niciodată*) măcar. Pe Costel l-a ascultat de trei ori, pe Vasile (*niciodată*, *nici o dată*), iar pe mine de două ori. Nu avem (*niciodată*, *nici o dată*) sigură cu privire la existenţa unei posibile localităţi.

(*Apud* Dorin N. Uritescu şi Rodica Uţă-Uritescu – *Aspecte ortografice controversate*)

2. Nu, Domnul nostru nu ne-a învăţat (*nici o dată*, *niciodată*), din pricină că se temea de cei mari...

(M. Sadoveanu – *Amintiri literare*)

VREODATĂ	– *mai demult*, *cândva*, *odată*; – *la un moment dat*; *în viitor*.
VREO DATĂ	– despre *o dată calendaristică*; – *un element* al unei probleme.

Ex. 95. Completaţi spaţiile libere cu una dintre formele ortografice date mai sus; motivaţi ortografia lor.

1. Poate-or fi muncit-o şi pe ea ..... gânduri mai luminoase, şi inima, în tinereţe, poate să-i fi tresărit ..... de vreo căldură tainică.

(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)

2. Nici nu mă gândeam ..... că voi ajunge dascăl în satul meu.
3. Era mai subţire decât fusese .....
4. Am cercetat toate dosarele instanţei pentru a găsi ..... care să constituie un punct de apărare în proces.
5. Este indicat să verifici textul problemei, pentru a nu omite .....
6. Mai cunoaşteţi ..... importantă din istoria naţională?
7. Spre castel ..... ochii/ N-am întors şi totuşi plâng/ Fundul mării, fundul mării/ Mă atrage în adânc.

(M. Eminescu – *Poezii*)

Ex. 96. Motivaţi alegerea formei ortografice potrivite.

1. Atenţie ca la lucrare să nu omiţi (*vreodată*, *vreo dată*) importantă.
2. Ne-ar fi trebuit aceşti bani, dar nu cred că-i vom avea (*vreodată*, *vreo dată*).
3. Dacă veţi urca (*vreo dată*, *vreodată*) – şi eu vă sfătuiesc să urcaţi – prin umbra Carpaţilor Răsăriteni, pe la Piatra-Neamţ şi Târgu-Neamţ, de la un timp veţi băga de seamă că...

(G. Bogza – *Rarăul*)

Scanned with OKEN Scanner

4. Cât aur vor fi scos unii şi alţii din piatra adusă în spinare de Bator, Măria nu s-a gândit (*vreodată*, *vreo dată*) să socotească.

(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)

ÎNTRUNA	– *mereu, fără întrerupere*; – *permanent, tot timpul.*
ÎNTR-UNA	– *în una (din două sau mai multe)*: *în una* + s. fem.

Ex. 97. Completaţi spaţiile libere cu una dintre formele ortografice date mai sus; motivaţi alegerea făcută.

1. Numai zumzetul de-albine/ Curge ....., parcă vine
   Din adâncul firii pline/ De răpaos.

(G. Coşbuc – *Poezii*)

2. Lucrează ..... timp de opt ore.
3. Copiii gălăgioşi săreau ..... peste tufele de răchită.
4. Valurile râului scăldau ..... faleza nisipoasă.
5. De sus cădeau ..... razele soarelui ce-i străbăteau prin păr şi-i beşicau pielea.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

6. În partea cealaltă fetele, grămădite buluc, şuşoteau .....
7. Ploua ....., ploaie măruntă de toamnă şi bătea un vânt iute şi rece care aducea câteodată nouri albi...

(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

8. Robotul urca ..... din adânc, cantităţi uriaşe de minereu...
9. Tătuca ..... blastămă şi suduie când cade câte o oaie.

(M. Sadoveanu – *Povestiri şi nuvele*)

TOTUNA	– *un fel, identic, acelaşi lucru*; *la fel, egal.*
TOT UNA	– *nu tot două*; *una, nu mai multe.*

Ex. 98. Completaţi spaţiile libere cu una dintre formele ortografice de mai sus.

1. ..... e dac-ai murit/ Flăcău ori moş îngârbovit;
   Dar nu-i ..... leu să mori/ Ori câne-nlănţuit.

(G. Coşbuc – *Poezii*)

2. De mori târziu, ori mori curând,/ De mori sătul, ori mori flămând,
   ..... e! Şi rând pe rând/ Ne ducem toţi!

(G. Coşbuc – *Poezii*)

3. De-acum vindem şi boii, căci ..... este.
4. Dacă făptuieşti cu gândul ori cu fapta e .....
5. Eu am citit trei pagini, iar el ..... ca şi ieri.
6. Ionel are o minge, iar eu am ....., dar de fotbal.
7. Mi-e ..... dacă îmi dai astăzi banii sau mi-i dai mâine.
8. A fi leneş este ..... cu a nu munci.
9. A nu primi o sarcină e ..... cu a fugi de răspundere.

Scanned with OKEN Scanner

C. Împrumutul de cuvinte
Adaptarea neologismelor[1]

Împrumutul de cuvinte reprezintă un mijloc extern de îmbogăţire a vocabularului unei limbi. Unele împrumuturi sunt mai vechi (slave, maghiare, turceşti, greceşti), iar altele sunt mai noi (moderne) : din latina savantă, precum şi cele din limbile : italiană, germană, franceză, engleză. Recurgerea la împrumuturi este determinată de mai mulţi factori : vecinătatea geografică, amestecul de populaţii (convieţuirea propriu-zisă), relaţiile politice, economice, culturale etc. Orice cuvânt nou apărut într-o limbă, indiferent dacă acesta e un împrumut sau reprezintă o creaţie internă a limbii respective prin derivare, compunere trebuie socotit un neologism. În lingvistica românească sunt socotite neologisme în special împrumuturile pe care româna le-a făcut din limbile apusene ori direct din latină pe cale savantă. Aceasta nu înseamnă că nu există şi neologisme create în interiorul limbii române. Se mai impune precizarea că orice cuvânt internaţional trebuie socotit neologism, indiferent de vechimea lui în limbă.

În legătură cu neologismele împrumutate din alte limbi, se pune problema adaptării la sistemul fonetic (fonologic) românesc. Din cauza diferenţelor articulatorii dintre limbi, adaptarea unui cuvânt nou nu se produce fără unele dificultăţi care se referă atât la forma ortografică, cât şi la cea ortoepică a cuvântului în cauză. Unele probleme privind adaptarea neologismelor la sistemul limbii române sunt prezentate în continuare.

- Unele limbi din care au fost împrumutaţi termenii neologici posedă sunete pe care limba română nu le are. Astfel, în limba franceză există vocala *ö* (scris *eu*) şi *ü* (scris *u*). Vorbitorii le-au înlocuit în limba română cu sunete asemănătoare, existente în limbă (*e*, *o*, *u* etc.) : *şofer*, *coafor*, *lichior* < fr. *chauffeur*, *coiffeur*, *liqueur* ; *coafură* < fr. *coiffure* ; *chiuvetă* < fr. *cuvette* etc.

Cu toate acestea, auzim adesea pronunţându-se greşit : *boxör*, *prömieră*, *bürou*, *şoför*, *masöză*, *masör*, în loc de *boxer*, *premieră*, *birou*, *şofer*, *maseză*, *masor*.

Nu în toate cuvintele s-a reuşit o asimilare la vocalele româneşti, uneori păstrându-se pronunţarea, alteori scrierea, din limba din care s-a împrumutat. Cuvântul *alură* se scrie ca în franceză şi se pronunţă *aliură* (nu *alură*, nici *alüră*). În schimb, *bleu*, redat grafic tot ca în franceză, păstrează şi pronunţarea din această limbă : *blö*. La fel, cuvântul *bleumarin* < fr. *bleu marin* se pronunţă corect *blömarin* (nu *blömaren*). Rostirea *ö* este recomandată de DOOM şi pentru

1. *Apud* V. Breban şi colab., *Limba română corectă*, Editura Ştiinţifică, 1973, pp. 171 şi urm. ; G. Beldescu, *Ortografia actuală a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, pp. 162 şi urm. ; Th. Hristea, *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, Bucureşti, 1984, pp. 50 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

dizör, *dizöză*, *suflör*, *grimör*, *blöf*, *lös* scrise: *dizeur*, *dizeuză*, *sufleor*, *grimeur*, *bluf*, *loess*. Cuvântul *lied* menţine scrierea din limba de origine (germ. *Lied*) şi se pronunţă *lid*.

- Unii termeni, proveniţi de la nume proprii, păstrează scrierea lor originară. Ei au devenit termeni internaţionali: *coulomb* (pron. *culomb*), *gauss*, *joule* (pron. *jul*), *watt*.
- Limba română are diftongul *-ie* în cuvinte ca: *baie*, *caiet*, *creier*, *femeie* etc. (vezi pp. 21-22). Este greşită folosirea acestui diftong în neologisme ca: *epocă*, *economie*, *elastic* etc. (în poziţie iniţială) sau ca: *maestru*, *influenţă*, *duet* etc. (în interiorul cuvintelor) – (vezi p. 17).
- Vocalele duble din interiorul unor neologisme nu trebuie rostite/ scrise în aşa fel încât să se obţină un diftong. Pentru vocalele duble (în hiat) *e-e*; *u-u*; *i-i*; *o-o*; – a se vedea pp. 15-17.
- Adesea *i* iniţial în neologisme este înlocuit în limbă cu *î*: *integru* (înlocuit cu *întegru*, înrudit cu *întreg*), *injurie* (înlocuit cu *înjurie*, înrudit cu *a înjura*). Pentru alte posibile înlocuiri – a se vedea *Indexul de cuvinte* de la finalul lucrării.
- Cuvintele de origine franceză, terminate în *o* accentuat au primit în limba română terminaţia *-ou* după modelul unor cuvinte mai vechi: *metrou*, *stilou*, *reşou* etc. În unele cazuri, adaptarea şovăie: *bolero*, dar şi *bolerou*; *rondo*, dar şi *rondou*; *tango* şi *tangou* (forma corectă fiind *tangou*). Denumirile *bordo* şi *maro* < fr. *Bordeaux* şi *maron* „castană" s-au acomodat limbii române cu această formă. Forma *maron* se explică, probabil, prin influenţa formei scrise în limba franceză.
- Neologismele de tipul *acvariu*, *comentariu*, *prezidiu*, *preludiu*, *cortegiu*, *naufragiu*, *refugiu*, *viciu*, *serviciu*, *definitoriu*, *contradictoriu*, *discriminatoriu* păstrează forma finală *-iu*. Tendinţa de eliminare a terminaţiei *-iu* trebuie combătută; deci nu se va pronunţa *contradictor*, *definitor* etc.
- Neologismele cu finalul *-ar* apar adesea scrise greşit, cu finalul *-ariu*. Corect: *centenar*, *itinerar*, nu *centenariu*, *itinerariu*. Dubletele *onorar* şi *onorariu* au sensuri şi valori diferite; ele nu trebuie confundate. Tot la fel: *executor* şi *executoriu*.
- Neologismele care conţin grupurile consonantice *cv* şi *gv* sunt redate în scris ca atare: *acvariu*, *acvatic*, *acvamarin*, *acvaforte*, *acvafortist*, *colocviu*, *cvadrigenar*, *cvartal*, *cvartet*, *cvasiunanim*, *cvintet*, *ecvestru*, *lingvist*, *lingvistică* etc. DOOM recomandă scrierea şi pronunţarea *cu*, *gu* în cuvintele *acuarelă*, *lingual*. Oscilaţii numeroase se produc în cazul cuvântului *sangvin* şi al altora din aceeaşi familie: *consangvin*, *sangvinic*, în sensul că apar rostiri/ scrieri cu *gu*. DOOM recomandă scrierea şi pronunţarea cu *gv*.
- Fluctuaţiile privind scrierea cu/fără *h* a unor neologisme se explică prin căile diferite prin care acestea au pătruns în limbă. Se scriu cu *h*: *halva*, *handicap*, *harpagon*, *harpă* etc. (vezi Mioara Avram, *Ortografie pentru toţi*, p. 33). Alte cuvinte au pierdut consoana *h*, scriindu-se şi pronunţându-se ca atare: *elice*, *elicopter*, *umor*, *igienă* (*idem*, p. 34).

Scanned with OKEN Scanner

- La cuvintele care încep cu *r* sau *l* prefixul de negaţie are forma *i-*, nu *in-*: *ireparabil*, *ireproşabil*, *ilegal* etc. (vezi p. 50).
- Pentru regimul grafic şi ortoepic al consoanelor *s*, *z*; *m*, *n* – a se vedea pp. 28-30.
- Când *s* urmează după *e* se produce greşeala înlocuirii cu *x (cs)* (vezi *Indexul de cuvinte*).
- Unii termeni pătrunşi mai recent în limbă cunosc o adaptare maximă atât la nivelul fonetic, cât şi la cel ortografic: *aisberg*, *brizbiz*, *capodoperă*, *cliring*, *glasvand*, *laitmotiv*, *lebărvurşt*, *lider*, *şezlong*, *trepied*, *vizavi*.
- Împrumuturi, îndeosebi mai recente, puţin frecvente în limba comună, apar în haină străină, neadaptate ortografic, adeseori nici fonetic. Ele sunt, de regulă, cuvinte internaţionale care conţin pe k, q, w, y; sunt termeni tehnici proveniţi de la nume proprii (*diesel*); sunt termeni de provenienţă variată, scrişi şi pronunţaţi ca în limba de origine: italiană (*allegro*, *intermezzo* etc.), engleză (*dirt-track*, *passing-shot*), franceză etc.[1]

1. Pentru o listă de neologisme împrumutate „ad-litteram" din diferite limbi – vezi Melu State, *Lexicul limbii române în comunicare. Repere teoretice şi exerciţii*, pp. 90-92, dar şi *Indexul de cuvinte* de la sfârşitul lucrării.

Scanned with OKEN Scanner

III. SCRIEREA SUBSTANTIVELOR ŞI A ADJECTIVELOR ARTICULATE ŞI NEARTICULATE

1. Probleme teoretice

La singular

Scrierea articolului hotărât enclitic **-l** în forma nominativ-acuzativ a substantivelor şi adjectivelor masculine/ neutre este obligatorie în toate cazurile care reclamă forma articulată: *bradu***l**, *viteazu***l**; *codru***l**, *simplu***l** etc. Articolul **-l** poate apărea şi la sfârşitul numeralelor şi pronumelor cu forma articulată, ca şi al cuvintelor asimilate cu acestea (prepoziţii provenite din adverbe), deşi *nu se pronunţă* decât în stilul solemn şi într-un tempo lent, înainte de pauză.

– numerale: *primu***l** (venit), *întâiu***l** (succes);
– pronume: *altu***l**, *dânsu***l**, *nici unu***l**, *vreunu***l**;
– prepoziţii: *înăuntru***l** *(dinăuntru***l***)*, *îndărătu***l** *(dindărătu***l***)*.

Forma „articulată" deosebeşte aceste prepoziţii de adverbele din care provin: *înăuntru*, *îndărăt*.

Articolul **-l** se scrie alipit direct, fără cratimă, de cuvântul articulat, formând cu acesta o unitate fonetică/ grafică. De la această regulă fac excepţie următoarele categorii de cuvinte, la care el poate apărea separat prin cratimă, dar împreună cu vocala de legătură *u*:

– neologisme neadaptate, cu finala scrisă şi pronunţată după reguli ale altor limbi: *show*-**ul** şi compuse scrise cu cratimă ca în limba de origine: *pick-up*-**ul**, *week-end*-**ul**;
– sigle: *A.S.E.*-**ul**; *O.N.U.*-**ul**, *C.F.R.*-**ul** etc.

În condiţiile în care articolul **-l** nu se pronunţă sau se pronunţă foarte slab, insuficient de distinct – lucru care se întâmplă frecvent în limbajul cotidian – funcţia lui este preluată de vocala precedentă *-u*, care reprezintă fosta desinenţă a substantivului nearticulat; prin aceasta opoziţia de articulare continuă să fie exprimată, în pronunţare şi în scris: *pom – pomu(l)*, *bun – bunu(l)*, *prim – primu(l)*, *tei – teiu(l)*, *întâi – întâiu(l)*.

Pentru scrierea substantivelor proprii cu/fără **-l** după *u* facem următoarele precizări: se scriu fără **-l** prenumele (*Alecu*, *Nelu*, *Ovidiu* etc.), numele de familie (*Corbu*, *Mândru*, *Negru*, *Popescu*, *Vasiliu* etc.), zoonimele, având tratamentul prenumelor (*Lupu*, *Roibu*, *Suru*); poreclele şi supranumele, precum

și astronimele se scriu cu **-l**, având tratamentul substantivelor comune: *Mihai Bravul*, *Mihai Viteazul*, *Petru Șchiopul*; *Berbecul*, *Carul-Mare* etc.

În privința numelor de localități, pe cale administrativă[1] s-a impus scrierea fără **-l** nu numai la nume fixate mai de mult astfel (ca *Giurgiu*, *Runcu*), ci și la alte nume simple (de exemplu *Izvoru*, *Măru*, *Cireșu*, *Țepu*) și mai ales compuse (de exemplu *Crăciunelu de Sus*, *Dealu Mare*, *Râmnicu Sărat*, *Sighetu Marmației*, *Târgu Bujor* etc.)[2].

Substantivele și adjectivele feminine cu tema în *j*, *ș*, se scriu și se rostesc cu *ă* la N. Ac. singular nearticulat: *birjă*, *cârjă*, *forjă*, *mreajă*, *plajă*, *schijă*, *șarjă*, *coajă*, *grijă*, *lojă*, *strajă*; *băștinașă*, *brândușă*, *broșă*, *creșă*, *drăgălașă*, *fișă*, *fruntașă*, *golașă*, *gingașă* etc. (vezi pp. 11-12).

Substantivele (adjectivele) de tipul celor de mai sus au formele articulate în **-a**: *cârja*, *ușa*, *uriașa* etc.

Substantivele feminine terminate în consoană + *e* au forma articulată în **-ea**: *bătrânețea*, *marginea*, *mătasea*, *tusea* etc.

La substantivele feminine de tipul *cazma*, *musaca*, *basma* și substantivul **zi**, articolul hotărât **-a** se atașează prin intermediul vocalei **u**: *musacaua*, *basmaua*, *macaraua*, *cazmaua*, *ziua* etc.

Formele articulate ale substantivelor (adjectivelor) feminine de tip: *i-e*: *agenție*, *roșie*, *vitejie*, *aurie* pentru nominativ-acuzativ singular se obțin prin înlocuirea terminației *-e* cu articolul **-a**: *agenția*, *roșia*, *vitejia*, *auria* (vezi și p. 16, § 3, c, d).

La plural

Substantivele și adjectivele masculine nearticulate au pluralul terminat totdeauna în **-i**, *pomi*, *mari*. Când au și rădăcina terminată în *-i-*, semnul pluralului (desinența) se adaugă la acesta: *(fi/u) fii*, *zglobii*. La nominativ-acuzativ plural ele primesc articolul **-i**: *pomi* + *i* = *pomii*; *mari* + *i* = *marii* (*pomi*); sau *fii* + *i* = *fiii*; *zglobii* + *i* = *zglobiii* (*elevi*). Cele mai multe, o dată cu articolul **-i**, capătă și o silabă în plus: neart. *pomi*, *mari* = câte o silabă; art. *po-mii*, *ma-rii* (*pomi*) = câte două silabe, deci o silabă în plus; sau: neart. *fii* = 1 silabă, *zglobii* = 2 silabe; articulat *fi-ii* = (2 silabe); *zglo-bi-ii* = (3 silabe), deci câte o silabă în plus. Numai substantivele și adjectivele cu rădăcina terminată în *r*, *l*, precedați de o consoană nu-și sporesc numărul de silabe la forma articulată: (*co-dru*), neart. = *co-dri* = 2 silabe; *acru* – *a-cri* = 2 silabe; articulat: *co-drii*, *ne-grii*, *a-crii* = tot câte 2 silabe.

Substantivele și adjectivele feminine terminate în *i-e* fac pluralul nearticulat în **ii**: *famili-e* = *familii*, *cenuși-e* = *cenușii*. Forma aceasta este omonimă (la fel) cu cea de genitiv-dativ singular: *multe familii*, ca și *(unei) familii*.

Substantivele neutre terminate în *-iu*, cu **i** (semivocală), fac pluralul nearticulat în **ii**: *fotol/iu* – *fotolii*.

1. A se vedea *Îndrumătorul de carte codificat al localităților din România, pe județe*, elaborat de Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor în 1983.
2. În *DOOM* se înregistrează totuși formele: Râmnicu*l* Sărat, Sighetu*l* Marmației, Târgu*l* Frumos, Târgu*l* Secuiesc.

Scanned with OKEN Scanner

Substantivele şi adjectivele feminine formează genitiv-dativul singular articulat hotărât de la G.D. nearticulat (care este, aşa cum am văzut, omonim cu pluralul nearticulat); *(unei) mese* + **i** (articol) = *mese***i**; *(unei) căni* + **i** (articol) = *căni***i**, *(unei) mari şcoli* + **i** (articol) = *mari***i** *(şcoli)*. Cele terminate la G.D. sing. neart. în *-i (unei căni)* primesc la forma articulată hotărât un al doilea *-i* şi o silabă în plus: neart. (acestei) *căni* = 1 silabă = + **i** (art.) = *că-ni***i** = 2 silabe; neart. *(acestei) mari şcoli)* = 1 silabă = + **i** (*mari***i** *şcoli* = 2 silabe.

Substantivele/ adjectivele feminine de tipul *i-e*: *albie*, *atenţie*, *comisie*; *academie*, *agenţie*, *grijulie*, *hazlie*, *sidefie* etc. formează G.D. singular articulat hotărât, adăugând articolul **-i** la forma de singular: *albiei*, *atenţiei*, *comisiei*; *academiei*, *agenţiei*, *grijuliei*, *hazliei*, *sidefiei* etc.

Substantive (adjective) masculine

Exerciţii

Ex. 1. Explicaţi ortografia următoarelor cuvinte: *anii*, *marii*, *puii*, *arbitrii*, *copiii*, *alţii*, *întâii*, *primii*.

Ex. 2. Precizaţi regula ortografică aflată la baza scrierii următoarelor substantive/ adjective: *fii*, *cafegii*, *aurii*, *proprii*, *copii*, *roşii*.

Pluralul nearticulat al substantivelor şi adjectivelor masculine terminate în *-iu* precum şi al substantivului *copil* şi al adjectivului *roşu* se scrie cu *ii*.

Ex. 3. Ce regulă se foloseşte în scrierea următoarelor cuvinte: *arbitrii*, *caii*, *lupii*, *aricii*, *unchii*, *albaştrii*, *albii*, *mirii*, *vechii*, *noii*?

Nominativ-acuzativul plural al substantivelor şi adjectivelor masculine, cu excepţia celor cu singularul în *-iu* (+ *copil*) se scrie cu 2 *i* (*ii*), când sunt articulate hotărât.

Ex. 4. Formaţi pluralul articulat al următoarelor cuvinte şi menţionaţi regula aplicată: *fiu*, *vizitiu auriu*, *propriu*, *roşu*, *copil*.

Nominativ-acuzativul plural articulat al substantivelor şi adjectivelor masculine cu singularul în *-iu*, al substantivului *copil* şi al adjectivului *roşu* se scrie cu 3 i (*iii*).

Ex. 5. Asociaţi cuvintelor *aceşti*, *doi*, *mulţi* formele de plural ale substantivelor: *băiat*, *cumătru*, *codru*, *cuscru*, *litru*, *membru*, *metru*, *ministru*, *socru*; *copil*, *fiu*; încercaţi să formulaţi o concluzie ortografică.

Scanned with OKEN Scanner

Cuvintele *aceşti*, *doi*, *mulţi* cer la dreapta lor pluralul nearticulat al substantivelor masculine îndeplinind rolul de indicatori de control pentru scrierea lor corectă.

Ex. 6. Material: *pomi*, *copaci*, *bărbaţi*, *pui*, *hangii*, *copii*, *şcolari*, *boi*, *fii*, *mineri*, *oameni*, *soli*; *albi*, *buni*, *argintii*, *cenuşii*, *cuminţi*, *durdulii*, *groşi*, *leneşi*, *mari*, *demni*, *orbi*, *pestriţi*, *răi*, *tineri*.

Sarcini:

a) de recunoscut ce părţi de vorbire sunt şi la ce formă se află;
b) de rostit fiecare cuvânt cu o silabă în plus;
c) de precizat modificarea gramaticală ce se produce şi consecinţele ei în plan ortografic.

Ex. 7. Material: lista de substantive şi adjective de mai sus.

Sarcini: de rostit/ de scris fiecare cuvânt însoţit de *toţi*, *amândoi* înaintea acestora sau după ele; de observat modificarea gramaticală produsă; de explicat consecinţele ortografice ale acestor transformări.

Reţineţi modelul

Substantive masculine articulate + *toţi*, *amândoi*;
sau
amândoi, *toţi* + **substantive masculine articulate.**

Ex. 8. Material: a) *barcagiu*, *cazangiu*, *fiu*, *vizitiu*; b) *chiulangiu*, *mijlociu*, *reclamagiu*, *scandalagiu*.

Sarcini:

a) de potrivit fiecărui substantiv numit la punctul *a* câte un adjectiv (sau mai multe) enumerat(e) la punctul *b*;
b) de scris fiecare grup astfel obţinut însoţit de *mulţi*, *nişte* şi de explicat ortografia;
c) de rostit şi scris fiecare grup însoţit de *toţi (amândoi)* şi de explicat ortografia.

Ex. 9. Material:

A. 1. Lică se ştia sprijinit de *stăpânii* **ţinutului**. 2. *Ochii* **lui Tudor** se negurară. Dintre *copiii* **mortului** numai tu ai rămas la fel. *Oştenii* **lui Potcoavă** s-au uitat miraţi. Niciodată *tătarii* **lui Cantemir** n-au călcat pământul nostru.

B. 1. Nişte *copii* **ai vecinului** ne deranjează. 2. Aceiaşi *flăcăi* **ai satului** duseseră vestea la domnie. 3. Unii *elevi* **ai clasei** noastre sunt premianţi la olimpiade.

Sarcini: de raportat ortografia substantivelor masculine la cele două categorii de genitive care le însoţesc; de formulat regula ortografică.

Reţineţi modelul[1]

Substantive masculine articulate + substantiv la genitiv (atribut) fără articol *al/ ai*, dar substantive masculine nearticulate + substantiv la genitiv (atribut) însoţit de articolul *al/ ai*.

1. Regula este valabilă şi pentru substantivele feminine sau neutre. Să se compare: *într-o cameră a bunicii*; *într-un colţ al salonului*; *camera bunicii*, *colţul salonului*. Au fost reţinute însă numai formele de plural masculin din considerente ortografice.

Ex. 10. Material:

Fratele meu	se joacă mereu cu	*copil* / *băiat*	(ai) vecinului.
	se întâlneşte zilnic cu nişte	*frate* / *verişor*	(ai) prietenului.

Sarcini: de rostit/ de scris toate propoziţiile posibile; de explicat transformările morfologice produse şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 11. Material: Se dau următoarele propoziţii: *Un băiat e zglobiu ? Un părinte e grijuliu ? Un copil e durduliu ? Un căţeluş e grăsuliu ? Un castan e auriu ? Un perete e cărămiziu ? Un plop e argintiu ?*

Sarcini:

1. Transformaţi propoziţiile după modelul:

Da, toţi copiii sunt zglobii.

2. Explicaţi transformarea morfologică produsă şi urmarea ei în planul scrierii.

Ex. 12. Se dau următoarele grupări: *meşteri pricepuţi; oameni destoinici, peri sălbatici, stejari seculari, fluturi albi, trandafiri catifelaţi, munţi semeţi, tigri fioroşi, codri mândri, nori negri.*

Sarcini: de transformat după modelul:

meş-teri pri-ce-puţi/ meş-te-rii pri-ce-puţi
pri-ce-puţi meş-teri/ pri-ce-pu-ţii meş-te-ri;

de explicat transformările morfologice produse şi consecinţele lor ortografice.

Observaţii

Prin articulare substantivele/ adjectivele masculine la plural capătă o silabă în plus.

La pluralul substantivelor şi adjectivelor masculine terminate la singular în consoană + *r* sau *l* + *u* (de tipul *arbitru, astru, codru, cuscru, litru, membru, metru, ministru, socru*, respectiv *acru, albastru, aspru, negru, amplu, dublu, multiplu, multiplu, simplu, suplu*) numărul de silabe rămâne acelaşi. În scris cele două serii de forme trebuie marcate deosebit: nearticulat *membri* – articulat *membrii* ca şi *elevi* – *elevii*.

Ex. 13. Material: *ochelari fumurii, solzi aurii, copii zglobii, fluturi albăstrii, nori cenuşii, obraji trandafirii.*

Sarcini: de articulat substantivele însoţindu-le de *amândoi*; de schimbat topica: *(s + adj.) → (adj. + s)* şi de explicat transformările produse.

Ex. 14. Scrieţi înaintea substantivelor de mai jos, formele de nominativ plural ale numeralelor ordinale: *întâiul* şi *primul*; *concurenţi, delegaţi, muncitori, scriitori, exploratori.*

Explicaţi ortografia numeralelor şi a substantivelor astfel modificate.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 15. Material:

a) *Pom*
Măr
Păr *aceştia* *sunt roditori.*
Prun *ceilalţi*
Cais

b) *Ileana a* *căutat* *nişte* *ciorap.*
găsit *mulţi* *papuc.*
aceşti *pantof.*
toţi *galoşi, şoşoni.*

Sarcini: de scris toate propoziţiile posibile; de explicat transformările produse şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 16. Se dau următoarele enunţuri:

1) **Marii** oameni se întrec prin cărţile lor.
2) **Uriaşii** codri se zvârcoleau neputincioşi.
3) **Cenuşiii** nori coborâseră parcă pe pământ.
4) **Bunii** noştri părinţi ne aşteptau la cabană.
5) **Dragii** lor copii fuseseră prinşi de urgia vremii nemiloase.

Sarcini: de scris propoziţiile fără atributele adjectivale subliniate; de explicat ce modificări gramaticale se produc şi ce situaţii ortografice au apărut.

Ex. 17. Material: enunţurile de mai sus.

Sarcini: de scris fiecare propoziţie aşezând atributele subliniate după substantivele pe care le determină; de explicat modificările gramaticale şi ortografice apărute în urma inversiunii.

Ex. 18. Material: 1) *Ei sunt bolnav-*. 2) *Au rămas leneş-*. 3) *Elev- sunt toţi*. 4) *Şofer- par mulţi*.

Sarcini: de completat cuvintele cu ceea ce lipseşte (2 posibilităţi); puteţi interpreta conţinutul propoziţiilor de mai sus în două feluri, după natura completărilor; explicaţi ortografia.

Ex. 19. *Vinovaţ- sunt elev-. Sosiţ- par a fi străin-.*

Sarcini: de completat cuvintele cu ceea ce lipseşte, în funcţie de interpretarea conţinutului (3 posibilităţi); de explicat ortografia.

Ex. 20. Adaptaţi la necesităţile contextului forma substantivelor date în paranteză.

- Vizitiul tuşi: **(cal)** îşi scutură **(zurgălău)**. M-am întors lângă unchiaş. Părea că dormitează, cu **(ochi)** închişi.

(M. Sadoveanu – *Nunta Domniţei Ruxanda*)

- După ce **(zurgălău)** de la **(cal)** se auziră pe vale numai cu un ţârâit, moş Ile... dădu drumul copoilor şi **(pădurar)** intrară în sihlă.

(M. Sadoveanu – *Nunta Domniţei Ruxanda*)

- Ştiu ce gândeşti tu: să cazi cu fruntea în pământ înaintea ei, să-i cuprinzi **(genunchi)**, să te apleci, apoi să-i săruţi **(condur)**.

(M. Sadoveanu – *Nunta Domniţei Ruxanda*)

- Intrarăm pe mahalaua muntenimii, pe drumul zis al sării. **(Gospodar)** îşi scoteau **(viţei)** către imaşul lui Aron-Vodă.

(M. Sadoveanu – *Nunta Domniţei Ruxanda*)

Scanned with OKEN Scanner

- (**Moşnegi**) toţi fărâmă lacrimi
  Cu genele tremurătoare,
  Aprinşi, (**feciori**) strâng prăseaua
  Cuţitului din cingătoare.

  (O. Goga – *Poezii*)
- (**Sfinţi**) coboară cerul pe pământ, (**oameni**) obişnuiţi strămută pământul în cer.

  (N. Iorga – *Cugetări*)
- (**Nor**) negri fugeau către apus ca nişte zdrenţe aruncate de un om mânios din partea dinainte a trenului.

  (P. Dan – *Scrieri alese*) ;
  (*Apud* Tr. Blajovici ş.a. – *Culegere de texte pentru dictări*)
- (**Abur**) uşori ai nopţii ca fantasme se ridică.

  (V. Alecsandri – *Poezii*)
- Aci (**stejar**), (**brad**) şi (**fag**) trufaşi înalţă capul lor spre cer.

  (N. Bălcescu – *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)
- Înfruntând (**dulău**) cei răi, intră în ogradă şi se înfipse lângă stejarul încolăcit de sfoara zmeului.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- Şi mâinile Monicăi pluteau liniştite pe (**genunchi**) împreunaţi.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- Palmele lui negre şi bătătorite învăluiau, ocrotitoare, (**pumnişor**) albi încleştaţi pe hăţuri ca două coji de nucă miezurile fragede.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- Cu (**dinte**) strânşi, cu (**ochi**) închişi, cu fruntea încordată, Dănuţ se iuţea după Olguţa.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- (**Cal**) opriţi gâfâiau din greu ; suflările lor alergau încă, zbuciumându-l pe loc.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- E o amintire de la (**părinte**) săi.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- Cu (**dinte**) şi (**pumni**) strânşi, Monica o luă la goană, orbită de întuneric.

  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- Au auzit (**logăfăt**) şi l-au pârât boierului că îndeamnă (**rumân**) la răscoală.

  (Z. Stancu – *Desculţ*)
- (**Călăreţ**) împlu câmpul şi roiesc după un semn.

  (M. Eminescu – *Poezii*)
- (**Vultur**) porniţi la ceruri pân'la ramuri nu ajung.

  (M. Eminescu – *Poezii*)
- De-aşa vremi se-nvredniciră (**cronicar şi rapsod**).

  (M. Eminescu – *Poezii*)
- De pe (**perete**)-ngălbeniţi
  Se dezlipeşte-n pături varul.

  (O. Goga – *Poezii*)

Scanned with OKEN Scanner

• Prezența articolului *-i* pentru N.Ac. pl. este obligatorie în scris, inclusiv atunci când avem a face cu un substantiv sau adjectiv la care se atașează o formă pronominală, conjunctă de dativ, de exemplu: *în ochii-mi*, *propriii-mi fii*, sau când se produc contrageri accidentale de tipul *ochii-aceia*.

• Posesivele *noștri*, *voștri* nu sunt articulate cu articolul enclitic și în consecință nu trebuie să aibă niciodată doi *i (ii)*, după cum nu au nici *-l* la singular.

Substantive (adjective) feminine

Ex. 21. Articulați cu articol hotărât și formați pluralul nearticulat al următoarelor substantive: *aschie*, *rochie*, *pârghie*, *albie*, *industrie*, *prăpastie*, *răspântie*; formulați regulile ortografice.

Substantivele de mai sus (de tipul *i-e* la singular) se scriu la plural N.Ac. nearticulat cu doi *i (-ii)*, formă care se identifică și cu G.D. singular nearticulat. Primul *i* aparține radicalului, iar al doilea *i* este desinență.

Ex. 22. Material: *albie*, *atenție*, *comisie*, *concepție*, *construcție*, *corabie*, *declarație*, *discuție*, *drojdie*, *educație*, *familie*, *funcție*, *industrie*, *inovație*, *instituție*, *istorie*, *linie*, *medie*, *opinie*; *organizație*, *perie*, *populație*, *prăpastie*, *primejdie*, *producție*, *protecție*, *relație*, *repartiție*, *revoluție*, *sabie*, *serie*, *situație*, *stație*, *victorie*, *zodie*.

Sarcini: Treceți la N.Ac. plural nearticulat hotărât, apoi la G.D. singular nearticulat după modelul:

albie – niște albii – unei albii

explicați apoi ortografia.

Ex. 23. Material: *academie*, *agenție*, *bărbie*, *chirie*, *cofetărie*, *datorie*, *domnie*, *farfurie*, *farmacie*, *gospodărie*, *hârtie*, *librărie*, *melodie*, *mânie*, *ortoepie*, *ortografie*, *pălărie*, *poezie*, *prietenie*, *robie*, *vie*; *burlăcie*, *dibăcie*, *fățărnicie*, *hărnicie*, *josnicie*, *mojicie*, *sălbăticie*, *sărăcie*, *silnicie*, *trăinicie*, *ucenicie*, *veșnicie*, *vrednicie*, *zădărnicie*.

Sarcini: Treceți substantivele de mai sus la forma nearticulată hotărât pentru cazurile N.Ac. plural, apoi pentru G.D. singular, urmând modelul de la exercițiul anterior; explicați prin analiză morfologică scrierea cu *-ii*.

Ex. 24. Se dau:

a) substantivele: *familie*, *farfurie*, *hârtie*, *magazie*, *poezie*, *rochie*, *sărăcie*;

b) adjectivele: *argintie*, *aurie*, *grijulie*, *hazlie*, *lucie*, *portocalie*, *purpurie*.

Sarcini: de asociat unui substantiv câte un adjectiv potrivit; de trecut la formele nearticulate hotărât pentru N.Ac. plural, apoi la G.D. singular după modelul anterior; de explicat ortografia.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 25. Treceţi la G.D. singular articulate hotărât substantivele sau adjectivele de la exerciţiile anterioare (22, 23, 24). Explicaţi cum aţi procedat.

Substantivele/adjectivele feminine terminate în hiatul *i-e* la singular formează G.D. singular articulat hotărât, adăugând articolul *-i* la forma de singular (vezi anterior p. 90).

Obs.: Formele: *membrii familiii*, *modelul auriii rochii* sunt greşite. În limba literară nu se admite secvenţa *iii* la genitiv-dativul feminin singular articulat (deşi forma nearticulată corespunzătoare este în *-ii*[1]).

Ex. 26. Treceţi la D.G. singular articulat hotărât următoarele substantive/adjective şi explicaţi ortografia: *carte*, *uşă*, *bunică*, *creangă*, *viaţă*; *gălbuie*, *femeie*, *odaie*; *mică*, *veche*.

Substantivele feminine formează G.D. singular articulat hotărât adăugând la forma de plural (sau de G.D. singular nearticulat) articolul hotărât *i*: *curţ*ii, *mic*ii.

Ex. 27. Scrieţi formele de G.D. singular articulate cu articol hotărât ale următoarelor substantive: *scară*, *uşă*, *colibă*, *noapte*, *aripă*, *asociere*, *aşchiere*, *aţipeală*, *ciupeală*, *amăgeală*.

Model: **scară–scări–scării.**

De explicat ortografia substantivelor astfel transformate.

Ex. 28. Stabiliţi forma corectă a următoarelor substantive: *uşa/uşea*; *mănuşea/mănuşa*; *mătuşa/mătuşea*; *tuşa/tuşea*; *vraja/vrajea*.

Substantivele şi adjectivele feminine cu tema în *ş*, *j* primesc, la singular, articolul hotărât *-a* în locul terminaţiei *-ă*: *uşa*, *vraja* etc.

Ex. 29. Să se arate care sunt formele de N.Ac. singular articulate ale substantivelor/adjectivelor: *avalanşă*, *broşă*, *bucşă*, *cămaşă*, *cătuşă*, *cenuşă*, *cireaşă*, *cocoaşă*, *cravaşă*, *creşă*, *faşă*, *fişă*, *gogoaşă*, *mănuşă*; *băştinaşă*, *bogătăşă*, *chiriaşă*, *drăgălaşă*, *fruntaşă*, *ucigaşă*, *vrăjmaşă*.

Ex. 30. Se dau următoarele propoziţii:

1. *Această pălărie este uzată ?*
2. *Această albie este inundată ?*
3. *Această datorie este achitată ?*
4. *Această discuţie este importantă ?*
5. *Această farmacie este renovată ?*

Sarcini: 1. Transformaţi respectând etapele:

a) **Pălăria** *aceasta este uzată.*

1. Alte amănunte în Mioara Avram, *lucr. cit.*, p. 39.

b) *Celelalte* **pălării** *sunt uzate.*
c) **Pălăriile** *celelalte sunt uzate.*

2. Explicați de fiecare dată transformările fonetice, morfologice produse și consecințele lor în planul scrierii.

Ex. 31. Material: a) *farfurie, hârtie, magazie, materie, pârtie, sufragerie.*
b) *cafenie, aurie, pustie, stranie, cenușie, mijlocie.*

Sarcini: 1) de potrivit fiecărui substantiv numit la punctul *a* câte un adjectiv din *b*; 2) de articulat cu articolul hotărât *-a* substantivele și de observat modelul ortografic respectat (vezi și p. 15 § 3); de inversat locul cuvintelor în grup și de comentat transformările produse și consecințele lor ortografice; 4) de trecut grupurile substantiv + adjectiv la plural și de comentat scrierea lor.

Ex. 32. Se dau adjectivele: *aurie, portocalie, purpurie, vișinie, arămie.*

Sarcini: de însoțit fiecare adjectiv de câte un substantiv feminin singular nearticulat postpus; de exemplificat ortografia adjectivelor, valorificând modelul ortografic de la p. 15; de schimbat topica grupului și de explicat consecințele morfologice și ortografice.

Ex. 33. Se dau textele: 1. Găsim peste tot dovezile **vechii** noastre așezări răzășești. 2. Așa arată pământul **întregii** țări. 3. E bucuria **târziei** lor prietenii. 4. Palmele **micii** femei schimbaseră casa într-o zi. 5. În amintirea **marii** noastre amiciții voi scrie câteva rânduri.

Sarcini:
- de scris propozițiile fără atributele subliniate;
- de explicat modificările gramaticale produse;
- de precizat ce situații ortografice au apărut în urma lor.

Ex. 34. Materialul de mai sus.

Sarcini: de scris fiecare propoziție așezând atributele subliniate după substantivele pe care le determină; de explicat modificările gramaticale și ortografice apărute în urma inversiunii.

Ex. 35. Se dau propozițiile: 1. Mama e în casă. 2. Fetele stau în jurul ei. 3. Își așteaptă prietenele. 4. Le-au pregătit dulciuri. 5. Le vor arăta cărți.

Sarcini: de spus, apoi de scris prima propoziție vorbind și despre *copii*, a doua vorbind despre *băieți*, a treia vorbind și despre *prieteni*, a patra vorbind și despre *jucării*, iar ultima despre *fotografii*. Explicați ortografia cuvintelor introduse.

Ex. 36. Material (cel de la ex. 27).

Sarcini: Folosiți substantivele date cu valoare de atribut substantival la genitiv singular, articulate hotărât. Explicați ortografia acestora.

Ex. 37. Material: *durdulie, hazlie, grăsulie, grijulie, zurlie.*

Sarcini:
- de trecut adjectivele de mai sus la G.D. singular înaintea unor substantive potrivite;
- de schimbat ordinea și de explicat transformările produse în planul morfologic și ortografic;
- de alcătuit 3 enunțuri cu grupurile adjectiv + substantiv la forma de genitiv.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 38. Material : *hârtie*, *poezie*, *bucurie* ; *Lucia*, *Felicia*, *Maria*.
Sarcini :
- de pus substantivele de mai sus la G.D. singular articulate hotărât după modelul : **câmpie – câmpiei** ;
- de trecut 5 dintre ele în enunţuri având funcţia de atribut substantival sau de nume predicativ.

Ex. 39. Adăugaţi după substantivul *frumuseţea* 4 substantive proprii feminine (nume de persoană sau denumiri geografice) la cazul genitiv, din categoria celor terminate în *i-a*. Explicaţi regula formării genitivului.

Ex. 40. Material : *familie*, *compoziţie*, *moşie*, *chirie*, *pensie*.
Sarcini :
- de trecut la forma G.D. plural articulat hotărât ;
- de remarcat şi explicat aspectul ortografic al acestora ;
- de alcătuit 5 propoziţii în care acestea îndeplinesc funcţia de atribut substantival genitival sau de nume predicativ.

Ex. 41. Dintre cele două forme suprapuse de mai jos, să se stabilească forma corectă şi să se explice de ce trebuie considerată astfel :
1. S-au răspândit ca *potârnichele/potârnichile*.
2. Aici sunt urmele *străvechei/străvechii* aşezări.
3. Azi este ajunul *marei/marii* sărbători.
4. Materialul *rochiii/rochiei* este frumos.
5. Fugi de plăcerea care dă naştere *durerei/durerii*.

Ex. 42. Adaptaţi la necesităţile contextului forma substantivelor date în paranteză ; explicaţi transformările morfologice şi urmările lor ortografice :

- Voi singuri străjuiţi altarul
  (Nădejde) noastre de mai bine.

- Cu mila-i nesfârşită, cerul
  (Clipire) voastre-nduioşate
  I-a dat cea mai curată rază
  Din sfânta lui seninătate.

- Mult iscusita *(vreme)* slovă
  Nu spune clipa milostivă
  Ce ne-a-nfrăţit pe veci necazul
  Cu veselia deopotrivă.

- Din cetăţuia *(strălucire)*
  Coboară razele de lună,
  Pe-argintul *(frunte)* lui boltite
  Din aur împletesc cunună.

- În taina *(tăcere)* porneşte-se vânt
  Să mângâie trestia-n vale.

Scanned with OKEN Scanner

- Încetişor la sânu-i
  Obrajii să-mi îngroape,
  Şi lacrima *(nădejde)*
  Să-i tremure-n pleoape.

- Din funduri de peşteri din umbre şirag
  S-asculte amarul *(cântare)*.
  De patima *(doină)* şi umbrele mor,
  Cu lacrimi plâng genele *(zare)*.

- Să fim *(copii)* iscuţi ai *(fire)*,
  Să-nvăţăm din sfânta ei cântare,
  Să furişăm în mintea noastră picuri
  Din înţeleapta *(fire)* îndrumare.
  (O. Goga – *Poezii*)
- Şi tot mai lumină se face;
  S-albeşte strâmtoarea *(cărare)*,
  Pe rând depărtările *(zare)*
  S-apropie-ncet.
  (G. Coşbuc – *Poezii*)
- Veniţi, veniţi în ceasul *(dimineaţă)*
  Când, sub clipirea *(boltă)*-mbujorate
  Sărbătoreşte-al *(înviere)* praznic
  Biserica de frunze-nrourate.
  (O. Goga – *Poezii*)
- Limba noastră-i graiul *(pâne)*
  Când de vânt se mişcă vara
  În rostirea ei *(bătrân)*
  Cu sudori sfinţit-au ţara.
  (Al. Mateevici – *Limba noastră*)
- Din farfuriile schimbate se înalţă mirosul *(friptură)*... Chemaţi la el, *(dulău)* din ogradă – cu *(ochi)* de haiduc şi sfieli de căprioară – răsăriră-ntunecaţi pe scări şi nu îndrăzniră.
  (I. Teodoreanu – *La Medeleni*)
- S-adun flori în şezătoare
  De painjen tort să rumpă,
  Şi anină-n haina *(noapte)*
  Boabe mari de piatră scumpă.
  (M. Eminescu – *Poezii*)

Ex. 43. Treceţi la nominativ-acuzativ plural nearticulat următoarele substantive neutre: *concediu*, *incendiu*, *mediu*, *sediu*, *studiu*, *craniu*, *domeniu*, *mileniu*, *elogiu*, *litigiu*, *naufragiu*, *omagiu*, *prestigiu*, *refugiu*, *stagiu*, *vestigiu* (vezi 4 c, p. 16).

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 44. Articulaţi cu articolul hotărât *-le* pentru N.Ac. plural substantivele de mai sus; menţionaţi ce transformări fonetice se produc ca urmare a articulării.

Ex. 45. Material: *apogeu, ateneu, clişeu, defileu, drajeu, expozeu, fotoreleu, ghişeu, imprimeu, instantaneu, jubileu, liceu, matineu, mausoleu, muzeu, nucleu, neglijeu, planşeu, perineu, portmoneu, procedeu, releu, traseu, turneu.*

Sarcini: Puneţi la N.Ac. plural formă nearticulată şi articulată hotărât substantivele de mai sus; explicaţi ortografia acestora.

Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând

Testul nr. 1

Consolidaţi-vă deprinderea formării corecte a G.D. substantivelor feminine la singular articulate cu articol hotărât, valorificând următorul material lexical[1]. La nevoie, consultaţi *DOOM* sau *Indexul de cuvinte* de la sfârşitul lucrării.

- ambuscadă; altitudine; bragă; cravată; comandă; degringoladă; datină; estradă; firidă; frizură; garderobă; gardă; horă; hartă; ignoranţă; izbândă; jale; judecată; lele; ligă; marmeladă; metafizică; năframă; nădejde; ocară; oaste; petardă; patimă; ruladă; rugină; stâncă; soartă; toacă; talpă; uliţă; uşă; vrajbă; votcă; zacuscă; zăpadă.
- amendă; ardoare; brânză; brăţară; copertă; cenuşă; decadă; didactică; escală; eseistică; fabulă; faşă; gintă; gimnastică; haită; îmbrăcăminte; imagine; logopedă; livadă; madonă; metodică; nostimadă; nălucă; oranjadă; oglindă; plajă; păcură; răchită; răsplată; savoare; stupoare; tăgadă; toporişcă; uzină; urdoare; vată; voie; zestre; zeamă.
- acvilă; albeaţă; bufonadă; bazilică; ciocolată; cărămidă; debandadă; daltă; elice; faclă; făină; gaşcă; gravură; hrană; haleală; iudă; impudoare; mucava; mătuşă; navă; noră; orhidee; ogradă; pravilă; panglică; răşină; rigă; sinecdocă; stâncă; textură; tiradă; vână; vrajă; zână; zgardă.
- acoladă; agentură; busculadă; bute; cucută; cireadă; dâră; dulceaţă; echipă; epopee; fasole; favoare; grijă; gumă; hărţuire; holeră; ispită; izbelişte; limonadă; lojă; marfă; monedă; optică; osândă; povară; promenadă; rangă; regulă; sincopă; smântână; trăire; tuia; vâlvă; vigoare; zăbavă; zicătoare.
- amică; alee; baricadă; boltă; cadă; candoare; dugheană; dumbravă; eglogă; eroziune; faună; frică; greaţă; grindă; onoare; opţiune; particulă; papură; sfadă; stranâ; tulipă; turbincă; vină; vitrină; zaharină; zămislire.
- butadă; brigadă; carlingă; cazemată; doică; droşcă; etate; falangă; flacără; ofertă; ordine; privată; plămadă; strună; statistică; virgulă; vale.

1. Vezi şi Melu State, *Lexicul limbii române în comunicare. Repere teoretice şi exerciţii*, E.P.L. Bucureşti, 1996.

Scanned with OKEN Scanner

- dilemă; doniță; dovadă; dobândă; escapadă; etică; estetică; odisee; ofrandă; omidă; oroare; paradă; piuă; plapumă; publicistică.
- alică; bacă; beregată; birjă; bortă; cascadă; căpșună; cârjă; celulă; colindă; corolă; cratiță; esplanadă; fregată; gălușcă; halva; harță; hlamidă; humă; înghețată; jalbă; langoare; lișiță; monadă; notiță; oină; pălămidă; plasă; risipă; rățușcă; ruină; salată; soră (med.); suliță; urină; virulență; vișinată.
- aripă; balalaică; baltă; barbă; boală; coadă; coajă; discotecă; fonetică; funingine; fragă; groapă; lună; luncă; lotcă; matcă; maică-sa; mazăre; mlaștină; nară; obcină; omidă; orgă; paloare; politețe; politică; piersică; rană; ridiche; soră (rudă); sudoare; tocmeală; ulucă; umoare; vamă; zgură.

Testul nr. 2

Marcați răspunsurile corecte:

1. ☐ a) exemplu acesta;
   ☐ b) exemplul acesta;
2. ☐ a) acest exemplu;
   ☐ b) acest exemplul;
3. ☐ a) bătrânu meu codru;
   ☐ b) bătrânul meu codru;
4. ☐ a) simplul său exemplu;
   ☐ b) simplu său exemplu;
5. ☐ a) al său exemplu;
   ☐ b) al său exemplul;
6. ☐ a) socru său;
   ☐ b) socrul său;
7. ☐ a) bunul tău tovarăș;
   ☐ b) bunu tău tovarăș;
8. ☐ a) grădiniță de copiii;
   ☐ b) grădiniță de copii;
9. ☐ a) toți copiii din tabără;
   ☐ b) toți copii din tabără;
10. ☐ a) mulți îndrăgiți arbitrii;
    ☐ b) mulți îndrăgiți arbitri;
11. ☐ a) ceilalți cunoscuți cumetri;
    ☐ b) ceilalți cunoscuți cumetrii;
12. ☐ a) ambii miniștri;
    ☐ b) ambii miniștrii;
13. ☐ a) păpușei, talpei; vitelușii; potârnichei, urechei;
    ☐ b) păpușii, tălpii; vitelușei; potârnichii, urechii;
14. ☐ a) avantajele arendei; acoperișul bărăcii;
    ☐ b) avantajele arenzii; acoperișul barăcii;
15. ☐ a) ordinii, liniștii; marginii, secerii, tehnicii;
    ☐ b) ordinei, liniștei; marginei, secerei, tehnicei;
16. ☐ a) gustul căpșunii; mirosul fragei; în mijlocul horii;
    ☐ b) gustul căpșunei; mirosul fragii; în mijlocul horei;
17. ☐ a) din cauza neghinei; vârful obcinii; capătul luntrei;
    ☐ b) din cauza neghinii; vârful obcinei; capătul luntrii;
18. ☐ a) gustul găluștei; înălțimea flăcării; conținutul duzinei;
    ☐ b) ușa dughenii; mulțumită dorinței; forma coperții;
    ☐ c) din pricina cârjei; fata neichii; sosirea papei;

Scanned with OKEN Scanner

19. ☐ a) de culoarea vişinei ; ocupaţia ţărancei ; chemarea uliţei ;
☐ b) de culoarea vişinii ; ocupaţia ţărăncii ; chemarea uliţii ;

20. ☐ a) din cauza toartei ; coada săpăligii ; malul râpei ;
☐ b) din cauza torţii ; coada săpăligei ; malul râpii ;

21. ☐ a) vârful suliţii, deplasarea şatrei ; plata poliţii ;
☐ b) vârful suliţei, deplasarea şatrei ; plata poliţei ;

22. ☐ a) îmbrăcăminte mai acătărei ; balada popei ; sfaturile tatii ;
☐ b) îmbrăcăminte mai acătării ; balada popii ; sfaturile tatii ;
☐ c) îmbrăcăminte mai acătării ; balada popii ; sfaturile tatei ;

23. ☐ a) graţie maică-mii ; datorită soră-sii ; mulţumită nevesti-mii ;
☐ b) graţie maică-mi ; datorită soră-si ; mulţumită nevesti-mi ;

24. ☐ a) fir-ar al naibei ;
☐ b) fir-ar al naibii ;

25. ☐ a) itinerar – itinerarii ;
☐ b) itinerar – itinerare ;

Testul nr. 3

Marcaţi variantele corecte :

1. ☐ a) ora unu ; numărul unu ; de unu singur ;
☐ b) ora unul ; numărul unul ; de unul singur ;
☐ c) ora unu ; numărul unu ; de unul singur ;

2. ☐ a) Au căzut toţi până la unul ; înăuntrul casei ;
☐ b) Au căzut toţi până la unu ; înăuntru casei ;

3. ☐ a) toţi unu şi unu ; câinele meu Lupul ; Petru Şchiopul ;
☐ b) toţi unul şi unul ; câinele meu Lupu ; Petru Şchiopul ;

4. ☐ a) Mihai Viteazul ; Lacul Sărat ; Păstorul-cu-Oile (astr.)
☐ b) Mihai Viteazul ; Lacu Sărat ; Păstoru-cu-Oile (astr.)

5. ☐ a) Târgu Frumos ; al vostrul nepot ; Roibul, Surul ;
☐ b) Târgul Frumos ; al vostru nepot ; Roibu, Suru ;

6. ☐ a) ai noştri tineri ; aceşti litri consumaţi ; în ochii-mi ;
☐ b) ai noştrii tineri ; aceşti litrii consumaţi ; în ochi-mi ;

7. ☐ a) pe roşii obraji ; toţi chiulangii aceştia ; proprii-mi fii ;
☐ b) pe roşiii obraji ; toţi chiulangiii aceştia ; propriii-mi fii ;

8. ☐ a) întâi participanţi ; uni dintre cei plecaţi ;
☐ b) întâii participanţi ; unii dintre cei plecaţi ;

9. ☐ a) doi fii nerecunoscători ; aceşti metri străbătuţi ;
☐ b) doi fiii nerecunoscători ; aceşti metrii străbătuţi ;

10. ☐ a) Mă poţi convinge de contrariu ;
☐ b) Mă poţi convinge de contrariul ;

11. ☐ a) parfumul cameei ; locuitorii comunei ; culorile copertei ;
☐ b) parfumul cameei ; locuitorii comunei ; culorile coperţii ;
☐ c) parfumul cameii ; locuitorii comunei ; culorile coperţii

12. ☐ a) efectele oblojelei ; frunzele iederii ; consecinţele grindinii ;
☐ b) efectele oblojelii ; frunzele iederei ; consecinţele grindinei ;

Scanned with OKEN Scanner

13. ☐ a) înaintea şurei ; mijlocul poienei ; datorită pârii ;
☐ b) înaintea şurii ; mijlocul poienii ; datorită pârei ;

14. ☐ a) datorită jalei ; datorită lenei ; datorită savoarei ;
☐ b) din cauza jelii ; din pricina lenii ; asemenea savorii ;

15. ☐ a) dorul lelii ; uşa sobii ; acoperişul casii ;
☐ b) dorul lelei ; uşa sobei ; acoperişul casei ;

16. ☐ a) mulţumită justeţii ; amintirea tandreţii ; graţie nobleţii ;
☐ b) mulţumită justeţei ; amintirea tandreţei ; graţie nobleţei ;

17. ☐ a) gustul brăgii ; plata frizurii ; culoarea ciocolatei ;
☐ b) gustul bragăi ; forma frizurei ; preţul ciocolăţii ;

18. ☐ a) din pricina vrajbei ; bucuria izbânzii, respectarea datinii ;
☐ b) din pricina vrăjbii ; bucuria izbândei ; respectarea datinei ;

19. ☐ a) estradei ; firidei, cravatei, oştii, ligii, judecăţii ;
☐ b) estrăzii ; firizii, cravăţii ; oastei, ligei, judecatei ;

20. ☐ a) ardorii ; brânzei ; brăţării ; copertei, cenuşii ;
☐ b) ardoarei, brânzii ; brăţarei ; coperţii, cenuşei ;

21. ☐ a) bazilicei ; cărămidei ; elicei ; daltei ; gravurei ;
☐ b) bazilicii ; cărămizii ; elicei ; dălţii ; gravurii ;

22. ☐ a) îmbrăcăminţii, zânii ; zemei ; orhideii, zgardei ;
☐ b) îmbrăcămintei, zânei ; zemii ; orhideei, zgărzii ;

23. ☐ a) itinerar – itinerare ; orar – orare ; obligatoriu – obligatorii ;
☐ b) itinerar – itinerarii ; orar – orarii ; obligator – obligatorii ;

24. ☐ a) salar – salarii ; solar – solare ; delfinar – delfinare ;
☐ b) salariu – salarii ; solariu – solarii ; delfinariu – delfinarii ;

25. ☐ a) întâiei zile ; întâi oameni ; banca întâia ;
☐ b) întâii zile ; întâii oameni ; banca întâi.

Testul nr. 4

Marcaţi formele corecte :

1. ☐ a) Râmnicu-Sărat ;
☐ b) Râmnicul Sărat ;

2. ☐ a) Râmnicu-Vâlcea ;
☐ b) Râmnicul Vâlcea ;

3. ☐ a) Sfântul Gheorghe (localitate) ;
☐ b) Sfântu Gheorghe ;

4. ☐ a) Sighetu Marmaţiei ;
☐ b) Sighetul Marmaţiei ;

5. ☐ a) Târgul Frumos ;
☐ b) Târgu Frumos ;

6. ☐ a) Târgul Jiu ;
☐ b) Târgu-Jiu ;

7. ☐ a) Târgu-Mureş ;
☐ b) Târgul Mureş ;

8. ☐ a) Satul Mare ;
☐ b) Satu Mare ;

9. ☐ a) Târgu-Secuiesc ;
☐ b) Târgul Secuiesc ;

10. ☐ a) Pătrundem înăuntrul.
☐ b) Pătrundem înăuntru.

11. ☐ a) înăuntrul casei ;
☐ b) înăuntru casei ;

Scanned with OKEN Scanner

12. ☐ a) dinăuntru camerei ;
☐ b) dinăuntrul camerei ;

13. ☐ a) Crişul Repede ;
☐ b) Crişu Repede ;

14. ☐ a) Aron Pumnu ;
☐ b) Aron Pumnul ;

15. ☐ a) Dimitrie Onciu ;
☐ b) Dimitrie Onciul ;

16. ☐ a) densitatea pe metru pătrat ;
☐ b) densitate pe metrul pătrat ;

17. ☐ a) Alexandru cel Bun ;
☐ b) Alexandrul cel Bun ;

18. ☐ a) un membrul al nostru ;
☐ b) un membru al nostru ;

19. ☐ a) sub beneficiu de inventar ;
☐ b) sub beneficiul de inventar ;

20. ☐ a) cu titlul de curiozitate ;
☐ b) cu titlu de curiozitate ;

21. ☐ a) Liftu defect ! Fumatu oprit !
☐ b) Liftul defect ! Fumatul oprit !

22. ☐ a) Târgu-Bujor ;
☐ b) Târgul Bujor ;

Sunt articulate cu articol hotărât cuvintele din seria :

23. ☐ a) fiii ; geamgiii ; propriii ; copiii ;
☐ b) domenii ; familii ; salarii ; studii ;

24. ☐ a) cireşii ; munţii ; pomii ; albii ; bunii ;
☐ b) academii ; capricii ; exerciţii ; farfurii ; genii ;

25. ☐ a) durdulii ; grăsulii ; argintii ; cenuşii ;
☐ b) obrajii ; castanii (substantiv), băieţii ; socrii.

Scanned with OKEN Scanner

IV. SCRIEREA CU INIŢIALĂ MAJUSCULĂ ŞI CU MINUSCULĂ

1. Majusculă după semne de punctuaţie

Scrierea cu iniţială majusculă sau minusculă serveşte la marcarea începutului unui text şi la divizarea textului, la delimitarea enunţurilor ; ea depinde de analiza gramaticală şi de prezenţa unor semne de punctuaţie anterioare[1].

Exerciţii

Ex. 1. Cum se justifică scrierea cu majusculă la iniţialele următoarelor texte :

- *Fumatul oprit* ; *Intrarea interzisă* ; *Apa otrăvită* ; *Orar 10-18* ; *Biblioteca* ; *Secretariat*.

Se scrie cu iniţială majusculă primul cuvânt al oricărui text, oricât de scurt ar fi acesta.

- *Familiei prof. Danielescu* ; *Către Inspectoratul Silvic…* ; *Dragă mamă* ; *Bădie Mihai* ; *Vezi capitolul…*

Se scrie cu iniţială majusculă primul cuvânt al unei adrese, al unei formule de adresare în vocativ, al notelor din subsolul paginii din textele ştiinţifice.

Ex. 2. Citiţi următoarele texte şi încercaţi să justificaţi *folosirea majusculei* :

a) • *Se plimbase. Ca să nu se mai gândească la nimic.*
• *Dar aparatul nu voia să cânte. Nici măcar încet, cum ar fi fost voie.*

b) • *Unde ai fost până acum ? Te-am căutat peste tot ! Aş fi vrut să vii cu mine la teatru.*
• *Zice : I-am cunoscut slova… Ia arată-mi-o !*
(I.L. Caragiale – *O scrisoare pierdută*)
• *Deodată mi se pare că aud ceva… Ciulesc urechea şi aştept să se repete.*

1. Pentru scrierea cu majuscule sau cu minuscule în cazul abrevierilor vezi pp. 121-124.

Scanned with OKEN Scanner

a) Se scrie cu iniţială majusculă primul cuvânt care urmează după punct ca semn de punctuaţie, chiar dacă acesta izolează părţi ale unui enunţ.

b) Se foloseşte iniţială majusculă când semnul întrebării, al exclamării şi punctele de suspensie încheie un enunţ.

Ex. 3. Desprindeţi regula scrierii cu iniţială majusculă / minusculă după semnul numit două puncte în cazul textelor:

a) Mama-mi spune câteodată de-o întreb: – Al cui îs, mamă?
(M. Eminescu – *Poezii*)

b) Aşa cum spunea N. Iorga: „Când chemi la muncă, să-ţi văd sapa în mână". Vorba proverbului: „Lesne a da ş-anevoie a lua".

c) Oamenii se împart în două: unii care caută şi nu găsesc, alţii care găsesc şi nu-s mulţumiţi.
(M. Eminescu – *Cugetări şi maxime*)

d) Cei de faţă stăteau încremeniţi: încă nu-şi veniseră în fire.
(M. Sadoveanu – *Nicoară Potcoavă*)

e) Aşa scrie regulamentul: dacă un pasager n-are bilet şi nu declară că n-are bilet, i se ia o amendă de 7 lei şi 50 de bani...
(I.L. Caragiale – *Momente*)

f) ... urmau douăsprezece tunuri trase de boi, apoi o ceată de ofiţeri călări în fruntea cărora erau trei: unul în floarea vârstei, posomorât, gânditor, necăjit, şi doi mai bătrâni.
(Costache Negruzzi – *Fragmente istorice*)

g) În sfârşit venea duiumul oştei: trăsuri, bagaje, pedestraşi, şleahtă pospolită...
(Costache Negruzzi – *Fragmente istorice*)

1. După semnul numit două puncte se scrie cu iniţială majusculă când acesta marchează începutul altui enunţ independent de cel anterior (în cazul vorbirii directe, al unui citat, marcat de ghilimele).

2. După semnul numit două puncte se foloseşte iniţiala minusculă, în cazul continuării aceluiaşi text: enumerări, explicaţii.

Ex. 4. Alcătuiţi texte în care după semnul numit două puncte se foloseşte iniţială majusculă/minusculă.

Ex. 5. Comparaţi textele următoare cu cele de la ex. nr. 2 şi motivaţi de ce după semnul întrebării şi al exclamării se scrie cu literă mică.

Ce e ? fată sau băiat ?
Vai ! ce frig mi-e !

Scanned with OKEN Scanner

Se admite scrierea cu literă mică după aceste semne de punctuaţie când se consideră că e vorba de continuarea aceluiaşi enunţ.

Ex. 6. Se dau textele:

1. – Da? se miră sarcastic Dan Bogdan.

(G. Călinescu – *Bietul Ioanide*)

2. – Cine ţi-a spus? Imposibil! sări Gulimănescu, foarte crispat la faţă.

(G. Călinescu – *Bietul Ioanide*)

3. – Şi în definitiv... zice Lache.

(I.L. Caragiale – *Nuvele şi schiţe*)

Sarcini: cele de la exerciţiul anterior.

După semnul întrebării, semnul exclamării şi punctele de suspensie se scrie cu iniţială mică la primul cuvânt al propoziţiei sau al frazei care conţine un verb de declaraţie (urmat după vorbirea directă).

Ex. 7. Desprindeţi regula scrierii cu iniţială majusculă/minusculă după semnul numit punct şi virgulă, analizând textele:

a) Conducătorul însă nu înţelege, pretinde bilet; dacă nu, la staţia apropiată, trebuie să-l dea jos pe d. Goe.

(I.L. Caragiale – *Momente*)

b) – Măi Buduleo, nu mai purta şi copilul cu tine; pune-i o bucată de pâne în traistă şi trimite-l la şcoală, ca să-mi bat şi eu capul cu dânsul.

(I. Slavici – *Nuvele*)

Se scrie cu iniţială minusculă primul cuvânt care urmează după semnul numit punct şi virgulă, prin excelenţă semn de punctuaţie interioară.

Ex. 8. Precizaţi o regulă în care după virgulă se scrie cu iniţială majusculă.

Se scrie cu iniţială majusculă primul cuvânt al textului propriu-zis al unei scrisori, al unei cereri sau al unui memoriu care urmează după o formulă de adresare construită cu vocativul (separată prin virgulă).

Obs. Chiar atunci când virgula are funcţia unui semn de punctuaţie finală, separând vorbirea directă care ar fi trebuit încheiată prin punct de enunţul cu verb de declaraţie aşezat după ea, primul cuvânt al acestui enunţ se scrie cu iniţială minusculă.

Scanned with OKEN Scanner

Exemple:

- Am fost la şcoală, zise el.
- La vreme de război, aici domnii Moldovei obicinuiesc a-şi trimite averile lor, răspunse Potoţki.

(Costache Negruzzi – *Fragmente istorice*)

Ex. 9. Comparaţi următoarele texte şi precizaţi regula scrierii cu iniţială majusculă/ minusculă în interiorul parantezelor:

a) *Nu i-am dat numărul de telefon. (Nu voiam să fiu deranjat.).*
b) *Nu i-am dat numărul meu de telefon (căci nu voiam să fiu deranjat).*

Se scrie cu iniţială majusculă în interiorul parantezelor când acestea marchează începutul unui enunţ independent; se scrie cu literă mică atunci când aceasta marchează începutul unui fragment de enunţ dependent de restul textului.

2. Majuscula la substantivele proprii

Ex. 10. Care este regula generală de scriere a numelor proprii de persoane (inclusiv celor date personajelor literare)?

Exemplificaţi.

Numele proprii de persoane, prenume, nume de familie, porecle, supranume (inclusiv pseudonime) date personajelor literare, se scriu cu iniţială majusculă la toţi termenii cu excepţia cuvintelor ajutătoare: *Mihai Eminescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Constantin Rădulescu-Motru, Grigore Vasiliu-Birlic, Mihai Viteazul, Ştefan cel Mare, Richard Inimă de Leu, Cuza-Vodă, Ali-Paşa, Roşu-Împărat (dar împăratul Roşu), Albă-ca- Zăpada, Făt-Frumos-din-Lacrimă, Păunaşul--Codrilor, Statu-Palmă-Barbă-Cot, Păsări-Lăţi-Lungilă* etc.

Ex. 11. Să se sublinieze forma ortografică recomandată în cazul construcţiilor de mai jos:

a) Dragoş-Vodă / Dragoş-vodă; Mihnea-Vodă / Mihnea-vodă; Roşu-Împărat / Roşu-împărat; Alb-Împărat / Alb-împărat; Sinan-Paşa / Sinan-paşa; Tuman-Bei / Tuman-bei; Genghis-Han / Genghis-han; Petru-Voievod / Petru-voievod.
b) Petru cel Mare / Petru Cel Mare; Radu cel Frumos / Radu Cel Frumos.

Ex. 12. Analizaţi următoarea listă de cuvinte şi precizaţi regula ortografică ce se desprinde:

academician, colonel, deputat, director, ministru, prim-ministru, preşedinte.

Scanned with OKEN Scanner

Numele de titluri ştiinţifice şi profesionale, de funcţii şi grade se scriu cu iniţială minusculă, indiferent de importanţa lor.

Ex. 13. Cu ce fel de iniţială se scriu numele proprii mitologice şi religioase?

Cu iniţială majusculă la toţi termenii (exclusiv cuvintele ajutătoare): *Hercule, Jupiter, Afrodita, Alah, Mohamed, Iehova, Buda, Hristos (Cristos), Mântuitorul, Sfânta Maria, Maica Domnului, Precista.*

Ex. 14. Puteţi indica o situaţie în care nume de personaje literare se pot scrie cu iniţială mică?

Numele unor personaje literare se pot scrie cu iniţială mică, atunci când devin substantive comune, desemnând anumite tipuri umane: *donjuan* (amorezul); *harpagonul* (avarul); *păcală* (glumeţul, poznaşul).

Ex. 15. Includeţi în enunţuri următoarele cuvinte şi motivaţi de ce se scriu cu iniţială mică: *ielele, zână, nimfă, sfânt.*

Se scriu cu iniţială mică numele comune de fiinţe mitologice reprezentate în multe exemplare.

Ex. 16. Comparaţi textele date şi motivaţi ortografia diferită a cuvintelor subliniate.

a) Pe cer străluceşte *soarele*. Faţa ruginie a *lunii* s-a acoperit de nori;
b) Au fost lansate rachete spre *Lună*, *Marte* şi *Venus*.

Numele corpurilor cereşti se scriu cu iniţială majusculă. ***Luna, Soarele, Pământul*** se scriu cu iniţială majusculă numai în terminologia astronomică, fiind nume de aştri.

Ex. 17. Citiţi cu atenţie următoarea listă şi desprindeţi regula scrierii denumirilor geografice şi ale celor teritorial-administrative: *Bucureşti, Câmpulung, Londra, Paris, Dunăre, Mureş, Volga, Caraiman, Carpaţi, Ceahlău, Everest; Cipru, Creta; Sâmbăta de Sus, Drobeta-Turnu-Severin, Slănic-Moldova, Târgu-Jiu, Târgu-Mureş; Someşul Mic; Târnava Mare, Carpaţii Occidentali, Alpii Occidentali, Africa Centrală* etc.

Denumirile geografice şi cele teritorial-administrative se scriu în general cu iniţială majusculă la toţi termenii, cu excepţia cuvintelor ajutătoare, dacă acestea nu se află pe primul loc (ex. *La Om, Între Gârle* (stradă).

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 18. Indicaţi o situaţie în care termenii generici : *baltă, câmpie, deal, insulă, lac, mare, munte, ocean, peninsulă, pârâu, vale, vârf,* etc ; *alee, bulevard, cale, cătun, intrare, piaţă, pasaj, sat, stradă, şosea* etc. fac parte dintr-o denumire şi se scriu, ca atare, cu iniţială majusculă. Ilustraţi răspunsul cu exemple.

Termenii aceştia fac parte din denumire şi se scriu cu iniţială majusculă când sunt urmaţi de un cuvânt sau de o formă flexionară care nu se poate folosi singur(ă) ca denumire în cazurile date : de unul sau mai multe subst. în genitiv.

Balta Brăilei (nu *Brăilei*), *Canalul Siciliei, Cheile Bicazului, Câmpia Transilvaniei, Delta Dunării, Insula Şerpilor, Marea Caraibilor, Măgura Odobeştilor, Munţii Sebeşului, Râul Doamnei, Ţara Haţegului, Valea Prahovei, Aleea Blocurilor, Bulevardul Aviatorilor, Calea Victoriei, Drumul Sării, Intrarea Armaşului, Pasajul Victoriei, Piaţa Unirii, Strada Bărăţiei, Şoseaua Viilor, Valea Mărului.*

Ex. 19. Motivaţi scrierea cu majusculă a termenului generic din construcţiile : *Baia Mare, Câmpia Română, Capul Verde, Lacul Roşu, Marea Neagră, Munţii Apuseni, Oceanul Pacific, Peninsula Balcanică, Pârâul Rece, Valea Rea, Oceanul Îngheţat de Nord ; Piaţa Romană, Strada Mare.*

Se scrie cu majusculă termenul generic din cadrul unei denumiri geografice (teritorial-administrative) când acesta este însoţit de un adjectiv.

Ex. 20. Cum este corect să se scrie :
Bulevardul 1848/bulevardul 1848 ? Strada 1907/strada 1907 ?

Când termenii generici *bulevard, stradă,* sunt urmaţi de un numeral, aceştia se scriu cu iniţială majusculă.

Ex. 21. Subliniaţi forma corectă : *Borşa-Cătun, Tuşnad-Băi, Broşteni-Deal, Bolintin-Vale, Borşa-cătun, Tuşnad-băi, Broşteni-deal, Bolintin-vale.*

Termenul generic aflat pe locul al doilea în cadrul unei denumiri geografice (teritorial-administrative) se scrie cu iniţială majusculă.

Ex. 22. Încercaţi să explicaţi de ce scriem cu iniţială majusculă termenul generic din următoarele construcţii : *Baia-Sprie, Balta-Tocila, Ocna-Şugatag, Poiana-Braşov, Piatra-Olt, Râmnicu-Vâlcea, Târgu-Neamţ, Târgu-Măgurele.*

Termenul generic se scrie cu iniţială majusculă pentru că el denumeşte altă realitate geografică decât cuvântul compus.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 23. Încercaţi să explicaţi de ce scriem cu iniţială minusculă termenii generici din următoarea listă: *balta* Călăraşi, *bulevardul* Nicolaie Titulescu, *calea* Floreasca, *comuna* Ţepu, *fluviul Dunărea*, *insula Sfânta Elena*, *intrarea* Popa Nan, *judeţul* Galaţi, *lacul* Bâlea, *munţii* Carpaţi, *munţii* Retezat, *parcul* Cişmigiu, *pasul* Bran, *peninsula* Florida, *piaţa* 1 Mai, *republica* Kampuchia Democrată, *râul* Olt, *strada* Tudor Pamfile, *şoseaua* Mihai Bravul, *vârful* Omul.

Se scriu cu iniţială minusculă termenii generici care nu fac parte din denumirea geografică şi teritorial-administrativă, atribuiţi unei realităţi care corespunde sensului lor, fiind urmaţi de un substantiv cu forma de N.Ac.

Ex. 24. Scrieţi numele unor întreprinderi, instituţii (centrale, judeţene) şi precizaţi regula ortografică aplicată.

Se scriu cu iniţială majusculă toţi termeni constitutivi ai numelor proprii ale întreprinderilor, instituţiilor, asociaţiilor, indiferent de natura lor (politică, economică, socială, culturală, sportivă) sau de importanţa lor (internaţională, naţională, locală) şi indiferent de lungimea lor.

Ex. 25. Motivaţi folosirea ghilimelelor în scrierea denumirilor unor instituţii: *Liceul Teoretic „Calistrat Hogaş”*, *Liceul de Filologie-Istorie „George Călinescu”*.

Se folosesc ghilimelele pentru deosebirea denumirii propriu-zise când există două niveluri ale denumirii.

Ex. 26. Deduceţi regula privind scrierea corectă a denumirilor evenimentelor istorice, politice, sociale analizând următoarea listă: *Comuna din Paris*, *Renaşterea*, *Reforma*, *Unirea Principatelor*, *Războiul de Independenţă*, *Al X-lea Congres Internaţional al Lingviştilor*.

Denumirile evenimentelor istorice, politice etc. se scriu cu iniţială majusculă la toţi termenii, cu excepţia cuvintelor ajutătoare.

Ex. 27. Scrieţi după dictare: *Camera Lorzilor*; *Organizaţia Naţiunilor Unite*; *Biblioteca Centrală Pedagogică*; *Biblioteca Judeţeană „V.A. Urechia”*, *Fabrica de Mase Plastice*, *Facultatea de Automatizări şi Calculatoare*, *Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu”*, *Întreprinderea de Oţeluri Aliate*, *Ministerul Afacerilor Externe*, *Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa”*, *Societatea de Ştiinţe Naturale „Grigore Antipa”*, *Societatea de Ştiinţe Filologice*, *Şcoala Generală Nr. 10*, *Uniunea Scriitorilor din România* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 28. Folosiți în propoziții câteva denumiri ale sărbătorilor calendaristice, religioase, naționale sau internaționale. Explicați ortografia.

Denumirile acestor sărbători se scriu cu inițială majusculă la toți termenii, cu excepția cuvintelor ajutătoare.

Ex. 29. Scrieți după dictare: *Crăciun(ul)*, *Paște(le)*, *Anul Nou*, *1 Decembrie*, *8 Martie*, *1 Iunie*, *Întâi Mai*, *Ziua Internațională a Copilului* etc.

Ex. 30. Scrieți câte două titluri de publicații periodice, de opere literare, științifice și artistice, de documente și legi, de rubrici și capitole, de spectacole și concursuri și precizați regula ortografică aplicată.

Aceste titluri se scriu cu inițială majusculă la termenul unic și la primul termen, dar cu literă mică la ceilalți termeni constitutivi. Când sunt citate într-un text, titlurile se marchează prin ghilimele, subliniere sau cu caractere cursive când sunt tipărite.

Ex. 31. Scrieți după dictare: *Convorbiri literare*, *Limba și literatura română*, *Gazeta matematică*, *România liberă*, *Curierul național*, *Evenimentul zilei*, *Viața liberă*, *Amintiri din copilărie*, *Împărat și proletar*, *Glasul pământului*, *Glasul iubirii*, *O scrisoare pierdută*, *Rapsodia română* (G. Enescu), *Fântâna de la Brebu* (Șt. Luchian), *Zeul războiului* (D. Paciurea), *Istoria armatei române* (N. Iorga), *Regulamentul organic* etc.

Ex. 32. Numiți câteva mărci de produse industriale, de vehicule și precizați ce regulă ortografică se aplică.

Numele proprii de mărci de produse industriale, de vehicule se scriu cu inițială majusculă la termenul unic și la primul termen, dar cu inițială mică la ceilalți termeni constitutivi. De exemplu: *Farmec*, *Miraj* (produse cosmetice), *Flori de câmp* (săpun), *Gloria* (aparat de radio), *Independența* (navă maritimă), *Săgeata* (navă fluvială).

Ex. 33. Introduceți în enunțuri următoarele formule de politețe alcătuite din substantive și pronume (adjective posesive); enunțați regula ortografică aplicată: *Domnia sa*, *Domnia ei (lui, ta, voastră)*, *Excelența sa (voastră)*, *Măria ta*, *Alteța sa regală*, *Maiestatea sa*, *Maiestățile lor regale*.

Formulele de politețe alcătuite din substantiv + una sau mai multe determinări atributive se scriu cu inițială majusculă numai la primul termen.

Ex. 34. Numele de popoare și de locuitori, de curente culturale, de epoci istorice și geologice se scriu cu inițială majusculă sau cu inițială mică? Exemplificați.

Scanned with OKEN Scanner

Numele de popoare şi de locuitori, de curente culturale, de epoci istorice şi geologice se scriu cu literă mică la iniţială, fiind socotite substantive comune: *român, francez, englez, american; sclavagism, feudalism; clasicism, iluminism, romantism; paleolitic, paleozoic* etc.

Ex. 35. Cum se scriu numele neologice şi populare ale punctelor cardinale? Există excepţii de la regulă?

Numele punctelor cardinale sunt socotite substantive comune şi, ca atare, se scriu cu iniţială mică.

Se scriu cu iniţială majusculă atunci când reprezintă un termen constitutiv al unui substantiv propriu compus (vezi cap. I B) şi în cazul abrevierilor: *N, S, E, V.*

Ex. 36. Explicaţi de ce numele punctelor cardinale din următoarele construcţii se scriu cu iniţială majusculă:

- O, tu nici visezi, bătrâne, câţi în cale mi s-au pus!
  Toată floarea cea vestită a întregului **Apus**.

  (M. Eminescu – *Poezii*)
- influenţa **Occidentului**;
- (ţările din) Extremul **Orient**;
- America de **Nord**; Oceanul Îngheţat de **Nord**;
- Gara de **Nord**.

Numele punctelor cardinale se scriu cu iniţială majusculă când sunt folosite ca toponime, când intră în structura unui nume propriu geografic sau de instituţie.

Ex. 37. Cu ce fel de iniţială se scriu numele literare/ populare ale lunilor anului? Există excepţii de la regulă?

... cu iniţială mică.

Se foloseşte iniţiala majusculă în situaţia în care numele lunii reprezintă termenul constitutiv al unei sărbători calendaristice (naţionale, internaţionale) (vezi ex. 29 anterior).

Ex. 38. Ce normă ortografică se respectă în cazul numelor disciplinelor de învăţământ? Există excepţii de la regulă?

Numele disciplinelor de învăţământ se scriu cu iniţială mică. Se scriu cu iniţială majusculă în denumirile unităţilor de învăţământ (Facultatea de Istorie, Liceul de Matematică-Fizică) **(vezi ex. nr. 25, 27 anterioare).**

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 39. Interpretați din punct de vedere ortografic următoarele construcții:
- *Limba română* (rubrică în catalog);
- *Limba română. Manual pentru clasa a V-a*;
- mă pregătesc pentru teza de *limba română*;
- *Catedra de Limbă și Literatură Română*;
- *Limba română* (revistă).

Conform regulii sintactice a începutului de text (vezi ex. 1 anterior) scriem cu majusculă în diverse rubrici sau liste (rubricile catalogului și în titluri de manuale sau de publicații conținând numele obiectului de studiu. Se folosește majuscula (la toți termenii) când e vorba de denumirea unei instituții (vezi ex. 24 anterior).

Ex. 40. Precizați două situații în care este posibilă scrierea cu inițială majusculă în locul celei cu inițială mică. De ce criterii este motivată această scriere?

Scrierea cu inițială majusculă în loc de minusculă este posibilă la orice cuvânt dacă intervine intenția de reliefare pentru sugerarea importanței sau a atitudinii de reverență.

Am visat-o pe Mama. *Tudor Arghezi a cântat* Omul. Procedeul e folosit mai ales în adresări directe și indirecte: *Domnule Director*, *Domnule Profesor*.

Ex. 41. Cum explicați folosirea inițialei majuscule în texte de tipul celui de mai jos:

Amândoi vom merge-n lume
Rătăciți și singurei,
Ne-om culca lângă izvorul
Ce răsare sub un tei.

(M. Eminescu – *Poezii*)

Se scriu cu inițială majusculă primul cuvânt din fiecare vers al unei poezii, indiferent de valoarea lui sintactică.

Obs.: **Scrierea cu inițială mică în loc de majusculă la început de vers este permisă dacă așa a scris poetul respectiv. Ea este o caracteristică a poeziei moderne, în opoziție cu cea tradițională.**

Scanned with OKEN Scanner

Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând

Testul nr. 1

Marcaţi casetele corespunzătoare răspunsurilor corecte:

1. ☐ a) Cuza-Vodă, Calea Victoriei, Pasul Bran;
   ☐ b) Cuza-vodă, calea Victoriei, pasul Bran;
   ☐ c) Cuza-Vodă, Calea Victoriei, pasul Bran;

2. ☐ a) Genghis-han, Hassan paşa, Insula Şerpilor;
   ☐ b) Genghis-Han, Hassan-Paşa, insula Şerpilor;
   ☐ c) Genghis-Han, Hassan-Paşa, Insula Şerpilor;

3. ☐ a) Munţii Măcinului, Munţii Retezat, Poiana Braşov;
   ☐ b) munţii Măcinului, munţii Retezat, Poiana Braşov;
   ☐ c) Munţii Măcinului, munţii Retezat, Poiana-Braşov;

4. ☐ a) Munţii Carpaţi, Munţii Apuseni, Cosmeşti-deal;
   ☐ b) munţii Carpaţi, Munţii Apuseni, Cosmeşti-Deal;
   ☐ c) munţii Carpaţi, munţii Apuseni, Cosmeşti-Deal;

5. ☐ a) Sala sporturilor, Anul Nou, Lapte de crin (săpun);
   ☐ b) sala sporturilor, Anul Nou, Lapte de Crin (săpun);
   ☐ c) Sala sporturilor, Anul Nou, lapte de crin (săpun);

6. ☐ a) Parcul Tineretului, Parcul Herăstrău, Parcul Cişmigiu;
   ☐ b) parcul Tineretului, parcul Herăstrău, parcul Cişmigiu;
   ☐ c) Parcul Tineretului, parcul Herăstrău, parcul Cişmigiu;

7. ☐ a) Ziua Internaţională a Femeii; Ziua Internaţională a Copilului;
   ☐ b) Ziua internaţională a femeii; Ziua internaţională a copilului;

8. ☐ a) Balta Brăilei, Munţii Sebeşului, Piaţa Unirii;
   ☐ b) bulevardul Aviatorilor, Câmpia Română, Lacul Sărat;
   ☐ c) vârful cu Dor, vârful Omul, Bicaz-chei;

9. ☐ a) balta Călăraşi, câmpia Bugeac, Insula Şerpilor;
   ☐ b) satul Florica, Satul Nou, insula Cipru;
   ☐ c) Tuşnad-Băi, Lacul Sărat, Gazeta matematică;

10. ☐ a) Excelenţa Voastră, Simfonia Fantastică, Regulamentul Organic;
    ☐ b) Excelenţa voastră, Simfonia fantastică, Regulamentul organic;

11. ☐ a) Alteţa sa Regală, Măria-Sa, Domnia-Sa;
    ☐ b) Alteţa sa regală, Măria sa, Domnia sa;

12. ☐ a) Piaţa Romană, piaţa 1 Mai, Balta-Tocila (localit.);
    ☐ b) Piaţa Romană, Piaţa 1 Mai, balta-Tocila (localit.);

13. ☐ a) Cheile Bicazului, Bulevardul Aviatorilor, Râul Doamnei;
    ☐ b) cheile Bicazului, bulevardul Aviatorilor, râul Doamnei;

14. ☐ a) revista *Limba şi literatura română*; abonament la *Convorbiri literare*, paginile *Revistei de pedagogie*;

Scanned with OKEN Scanner

☐ b) revista *Limba şi Literatura română*; abonament la *Convorbiri Literare*, paginile *Revistei de Pedagogie*;

15. ☐ a) sărbătoarea Paştelui, zilele Crăciunului;
☐ b) sărbătoarea paştelui, zilele crăciunului;

16. ☐ a) Valea Prahovei, Valea Mărului, vârful Negoiul;
☐ b) râul Olt, Pârâul Rece, comuna Ţepu;

17. ☐ a) Delta Dunării, Podişul Transilvaniei, Izvorul Muntelui (staţiune);
☐ b) strada Tudor Pamfile, Strada 1907, Bulevardul 1848;

18. ☐ a) Grădina botanică, izvorul Oltului, Broşteni-deal;
☐ b) Grădina Botanică, izvorul Oltului, Broşteni-Deal;

19. ☐ a) columna lui Traian, palatul Republicii, casa memorială „George Bacovia", Casa Poporului;
☐ b) Columna lui Traian, Palatul Republicii, Casa memorială „George Bacovia", Casa Poporului;

20. ☐ a) câine Buldog, rasa Mangaliţa, măr Creţesc;
☐ b) câine buldog, rasa mangaliţa, măr creţesc;

21. ☐ a) Flori de liliac (săpun), Macul roşu (pudră), porumb Pioneer;
☐ b) Flori de Liliac (săpun), Macul roşu (pudră), porumb Pioneer;

22. ☐ a) măr Ionatan, Insula Sfânta Elena, Piaţa Crângaşi;
☐ b) măr ionatan, insula Sfânta Elena, piaţa Crângaşi;

23. ☐ a) audienţă la Preşedintele României; hotărârea Primului-ministru;
☐ b) audienţă la preşedintele României; hotărârea primului-ministru;

24. ☐ a) cuvântul Domniei Sale;
☐ b) cuvântul Domniei-Sale;
☐ c) cuvântul Domniei sale;

25. ☐ a) Trecerea oprită! Închis pentru inventar!
☐ b) Trecerea Oprită! Închis pentru Inventar!

Testul nr. 2

Marcaţi caseta corespunzătoare variantei corecte:

1. Zărim de departe *Măgura* Odobeştilor.
☐ a) corect; ☐ b) greşit;

2. Pătrundem în *Ţara* Haţegului.
☐ a) incorect; ☐ b) corect;

3. Locuieşte pe *bulevardul* Carol.
☐ a) corect; ☐ b) incorect;

4. Ajungem la *lacul* Sfânta Ana.
☐ a) greşit; ☐ b) corect;

5. Producţiile cele mai mari se obţin în *Câmpia* Română.
☐ a) greşit; ☐ b) corect;

6. Vom poposi la *Vârful* cu Dor.
☐ a) corect; ☐ b) greşit;

7. Municipiul Piatra-Neamţ este situat la poalele *vârfului* Pietricica.
☐ a) corect; ☐ b) greşit;

8. Cele mai spectaculoase serpentine sunt la *Cheile* Bicazului.
☐ a) greşit; ☐ b) corect;

9. *râul* Berheci; *Râul* Doamnei, *Pârâul* Rece;
☐ a) greşit; ☐ b) corect;

10. Roşu-*Împărat*; Ali-*paşa*;
☐ a) corect; ☐ b) greşit;

Scanned with OKEN Scanner

11. *împăratul* Verde, *paşa* Sinan ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

12. Trecem prin *judeţul* Galaţi.
☐ a) greşit ; ☐ b) corect ;

13. Domnule *ministru* ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

14. Vom da teză la *Limba română*, *Matematică* şi *Istorie*.
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

15. *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a ; *Matematică*. Manual pentru clasa a VI-a ; *Istorie*. Manual pentru clasa a VII-a ;
☐ a) greşit ; ☐ b) corect ;

16. Ţările din Extremul *Orient* ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

17. *1* decembrie 1918 ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

18. Locuim în *Satu* Nou / *Satu* Mare.
☐ a) greşit ; ☐ b) corect ;

19. *satul* Frunzeasca, *satul* Ţigăneşti ;
☐ a) greşit ; ☐ b) corect ;

20. Dama cu *camelii* (parfum) ; spuma *mării* (săpun) ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

21. Cosmeşti-*Vale* ; Broşteni-*Deal* ; Lehliu-*Gară* ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

22. *Delta* Dunării, *Canalul* Mânecii ; *intrarea* Popa Nan ; *strada* Cuţitul de Argint ; *calea* Floreasca, *vârful* Ciucaş ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

23. Domnia *Voastră* ; Excelenţa *Sa*, Măria *Ta* ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

24. Blocarea Interzisă ! Închis pentru Revizie !
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

25. Facultatea de *limbă şi literatură română* ; Facultatea de *matematică* ; Facultatea de *istorie* ;
☐ a) corect ; ☐ b) greşit ;

Scanned with OKEN Scanner

V. ABREVIEREA. ORTOGRAFIA CUVINTELOR ABREVIATE

Repere teoretice[1]

A. Într-o definiţie cuprinzătoare, abrevierea poate fi considerată drept un procedeu general şi convenţional de reducere grafico-fonetică, aplicabil pe de o parte unităţilor lexicale compuse şi sintagmelor (*P.A.L.* ; *ş.a.m.d.*), iar pe de altă parte şi unităţilor lexicale simple din limba scrisă (*m*, *arh.*).

Caracteristice limbajului tehnico-ştiinţific şi celui administrativ, care utilizează destul de frecvent diverse abrevieri convenţionale, acestea pot fi folosite şi în alte stiluri funcţionale ; cel mai puţin se întâlnesc în stilul beletristic.

Mioara Avram, în urma unei analize riguroase, propune o tipologie complexă a abrevierilor, bazată pe criterii lingvistice şi extralingvistice, demonstrând abordarea sistematică şi plurivalentă a fenomenului.

În timp ce majoritatea abrevierilor sunt de sine stătătoare, *libere* sau *absolute*, independente de o anumită vecinătate, unele abrevieri sunt contextuale, depinzând de anumite vecinătăţi directe fără de care nu pot apărea (cifre, date, nume proprii de persoană). Unele prescurtări sunt specific naţionale, deoarece pornesc de la cuvinte româneşti (*d.a.*, *intr.*, *ş.a.m.d.*, *şos.*), iar altele au caracter internaţional (*Ag.*, *m*, *loc. cit.*, *ss.*).

Exerciţii

Ex. 1. Explicaţi de ce sunt socotite *monovalente* următoarele abrevieri : *Au* „aur”, *cca* „circa”, *E* „est”, *ha* „hectar”, *p.* sau *pag.* „pagină” ; *d.* sau *dl* „domnul”, *dna* „doamna”, *dlui* „domnului”, *dnei* „doamnei”, *dlor* „domnilor”.

Ex. 2. Decodaţi (explicaţi) următoarele abrevieri şi motivaţi de ce acestea sunt *polivalente* ; *cap.*, *fig.*, *N*, *sec.*, *gr*, *onor.*

Ex. 3. Grupaţi următoarele abrevieri după structura bazei folosite (cuvinte simple/cuvinte compuse) : *Br* „brom”, *dr.* „doctor”, *C.P.* „cal-putere”, *şos.* „şoseaua”, *str.* „strada”, *lt.-col.* „locotenent-colonel”, *d.a.* „după-amiază”, *a.m.* „înainte

1. Vezi Mioara Avram, *Ortografie pentru toţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990, p. 125 ; G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie, punctuaţie*, Bucureşti, 1982, p. 73 ; G. Beldescu, *Ortografia actuală a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, pp. 110 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

de amiază"/„antemeridian", *dal* „decalitru", *art.* „articulat", dar și „articol" (juridic), *km*, *kg*, *plt.* „plutonier", *slt.* „sublocotenent", *guv.* „guvern"/„guvernamental", *O.Z.N.*, *V.S.H.*, *sec.*, *P.F.L.* „placă fibrolemnoasă", *Plafar* etc.

Ex. 4. Cum se abreviază corect următoarele cuvinte: *onoratul (-a, -lui, -ei, -i, -le, -lor)*? Sunt corecte structurile *onor. călătorii*, *onor. familiei Vasilescu ?*

Ex. 5. Cum decodați următoarele abrevieri contextuale? Precizați vecinătatea directă de care sunt legate: *p.*, *r.*, *sec.*, *vol.*, *l*, *m*, *a.c.*, *e.n.*, *î.Chr.*, *d.Chr.*

Ex. 6. Cum abreviați următoarele nume de titluri academice, nume de persoane, termeni sau formule de adresare: *doctor*, *inginer*, *profesor*, *academician*; *Alexandru*, *Ion*; *domnul*, *doamna ?*

Ex. 7. Abreviați următoarele cuvinte: *dumneavoastră*, *dumneata*, *șoseaua*, *înainte de amiază*, *și altele*, *și așa mai departe*, *mai mult ca perfectul*, *perfectul simplu.*

Ex. 8. Care sunt abrevierile naționale corespunzătoare următoarelor abrevieri internaționale: *HP*, *a.m.*, *p.m.*, *U.S.A. ?*

Ex. 9. Abreviați următoarele indicații bibliografice: *articol*, *capitol*, *figura*, *lucrarea citată*, *nota noastră*, *observația*, *pagina*, *rândul*, *sublinierea noastră*, *vezi*, *volumul.*

Ex. 10. Scrieți cinci cuvinte abreviate care denumesc unități de măsură.

Ex. 11. Abreviați corect numele lunilor anului.

Ex. 12. Cum se abreviază termenii și formulele următoare caracteristice limbajului administrativ: *anul curent*, *comuna*, *expeditor*, *destinatar*, *județul*, *oficiul poștal*, *căsuța poștală*, *locul sigiliului*, *municipiul*, *(cu) semnătura sa*, *societate cu răspundere limitată ?*

*

* *

B. Se cunosc următoarele modalități de realizare a abrevierilor:

- litera inițială a cuvântului în cauză sau literele inițiale ale cuvintelor dintr-o îmbinare sau dintr-o denumire compusă: *a.c.*, *î.e.n.*, *C.F.R.*
- literele nesuccesive din structura cuvântului în cauză: (prima și ultima) *dl* „domnul", *dr.* „doctor", *mr.* „maior"; (inițiala prefixului și a bazei) *slt.* „sublocotenent"; (inițialele unui termen compus) *cm* „centimetru", *dv.* „dumneavoastră", *ha* „hectar", *kgm* „kilogrammetru"; (inițiala și altă literă sau alte litere) *Ag* „argint", *cpt.* „căpitan", *tg* „tangentă";
- segmentul inițial al cuvântului respectiv sau segmentele inițiale ale cuvintelor dintr-o îmbinare sau dintr-un compus: *arh.* „arhitect", *cos* „cosinus", *cosec* „cosecantă", *greg.* „gregorian", *intr.* „intrarea", *long.* „longitudinal"; *art. cit.* „articolul citat", *lucr. cit.* „lucrarea citată", *serg. maj.* „sergentul major", *ASTRA* „Asociația Transilvană".
- combinații de litere și segmente; *cca* „circa", *dna* „doamna", *ADAS* „Administrația Asigurărilor de Stat", *TAROM* „Transporturile Aeriene Române";
- combinații de litere și cuvinte: *D-sa* „Domnia sa";
- combinații de segmente și cuvinte: *Eurasia.*

Scanned with OKEN Scanner

*

* *

În abrevierea unor cuvinte se pot folosi, după caz, următoarele semne de ortografie: *punctul*, *cratima*, *bara*; uneori cuvintele abreviate se scriu fără nici un semn ortografic.

Abrevierile se pot scrie cu literă mică: cele uzuale (cu puţine excepţii), cele de titluri academice, de grade militare, abrevierile pronumelor de politeţe, ale indicaţiilor bibliografice. Altele se pot scrie cu literă mare: numele punctelor cardinale, simboluri, nume proprii.

Normele actuale recomandă notarea semnelor diacritice în cazul literei *Î* (nu şi la *I*) şi la litera *Ş*: *AIŞJ* „Asociaţia Internaţională de Ştiinţe Juridice"; *S.Ş.F.* „Societatea de Ştiinţe Filologice", *Î.T.B.* „Întreprinderea de Transport Bucureşti", *ÎOOP* „Îndreptarul ortografic, ortoepic şi de punctuaţie". În practica exprimării curente se constată foarte adesea omiterea acestor semne.

Întrebări şi exerciţii

Ex. 13. Unele perechi de abrevieri/simboluri constând din aceleaşi litere se pot deosebi între ele prin scrierea cu/fără punct. Încercaţi să decodaţi următoarele abrevieri: *Co./Co*; *n./n*; *r./r*; *Rh./Rh*; *sec./sec*; *str./str!*

Ex. 14. Explicaţi de ce nu se foloseşte punctul ca semn ortografic în următoarele abrevieri: *cca*, *dl*, *dna*, *dnei*, *jr*; există excepţii de la regula pe care o veţi descoperi?

Ex. 15. Motivaţi de ce nu se folosesc punctele interioare în cazul următoarelor tipuri de abrevieri: *laser*, *radar*, *VAR*; *ADAS*, *TAROM*, *ROMPRES*, *SANEPID*, *ICECHIM*, *SERVAGROMEC*.

Ex. 16. Precizaţi dacă este corectă/greşită folosirea punctului în abrevieri de tipul: A.D.N.; A.C.T.H.; C.F.R.; O.N.U.; S.U.A.

Ex. 17. Ce semn ortografic veţi folosi în abrevierea unor compuse de tipul: *economist-contabil*; *locotenent-colonel*; *general-locotenent*; *general-maior*; *nord-vest*; *dumneata*, *dumitale*, *dumnealui*, *dumnealor*, *Domnia sa*; *administrativ-juridic*, *anglo-saxon*?

Ex. 18. Este corectă folosirea cratimei în abrevierea următoarelor cuvinte simple: *doamna*, *domnul*, *doamnei*, *domnului*, *doamnelor*, *domnilor*?

Ex. 19. Cum explicaţi scrierea diferită a următoarelor perechi de abrevieri: *d-lui/dlui*; *d-ei/dnei*; *d-lor/dlor*?

Ex. 20. Indicaţi două situaţii în care se foloseşte bara ca semn ortografic în abrevieri.

Ex. 21. Perechi de abrevieri/simboluri constând din aceeaşi literă sau aceleaşi litere se pot deosebi între ele prin scrierea cu majuscule sau minuscule. Comparaţi următoarele forme abreviate şi apoi încercaţi să le decodaţi: *cl/Cl*; *d-ta/D-ta*; *n/N*; *t/T*.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 22. Apreciaţi dacă sunt corecte următoarele tipuri de abrevieri: *ROMPRES*, *Rompres*; *ROMARTA*, *Romarta*; *ROMPETROL*, *Rompetrol*; *PLAFAR*, *Plafar*; *TAROM*, *Tarom*.

Ex. 23. Abrevierile *d.a.*, *p.m.*, *ş.a.*, *ş.a.m.d.*, *de ex.*; *acad.*, *ing.*, *prof.*, *D. Mazilu*, *d. Popa* se citesc întregite sau aşa cum apar ele în scris (neîntregite)?

Ex. 24. Observaţi dacă sunt corecte/greşite următoarele enunţuri care cuprind abrevieri:

a) În fiecare primăvară ţăranii se confruntă cu *en* probleme la lucrările agricole.
b) Peste trei săptămâni *Cefereul* va majora preţurile la transportul de călători.
c) *Aseul* din Bucureşti va mai primi 30 de locuri în cămin.

Ex. 25. Abrevierile numelor de familie de tipul: *C-tinescu* (Constantinescu), *D-trescu* (Dumitrescu), *D-triu* (Dumitriu) sunt recomandabile/nerecomandabile?

Ex. 26. Este corect să abreviem prenume feminine ca: *M.* (Maria), *El.* (Elena), *T-ra* (Tamara) sau de localităţi precum: *G-ţi* (Galaţi), *C-va* (Craiova), *B-şani* (Botoşani), *S-va* (Suceava)?

Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând

Testul nr. 1

Încercuiţi litera care corespunde răspunsului corect privind următoarele abrevieri:

1. „doctor”
   ☐ a) dr ☐ b) dr.
2. „dumneavoastră”
   ☐ a) dvs. ☐ b) dv.
   ☐ c) dvoastră
3. „cosecanta”
   ☐ a) cosec. ☐ b) cosec
4. „doamna”
   ☐ a) d-na ☐ b) dna
5. „Îndreptarul ortografic, ortoepic şi de punctuaţie”
   ☐ a) IOOP ☐ b) ÎOOP
6. „junior”
   ☐ a) jr. ☐ b) jr
7. „locotenent”
   ☐ a) lt ☐ b) lt.
8. „Administraţia Asigurărilor de Stat”
   ☐ a) A.D.A.S. ☐ b) ADAS.
   ☐ c) ADAS
9. „servicii” + „agricultură” + „mecanizare”
   ☐ a) SERV.AGROMEC
   ☐ b) SERVAGROMEC
   ☐ c) SERV-AGROMEC
10. „fier” (chim.)
    ☐ a) Fe ☐ b) Fe.
11. ☐ a) onor. familiei Zamfir
    ☐ b) onor. familii Zamfir
    ☐ c) onor. fam. Zamfir
12. „Gheorghe”
    ☐ a) Ghe. ☐ b) Gh.
13. „noiembrie”
    ☐ a) noi. ☐ b) n.
14. „30 de metri”
    ☐ a) 30 m. ☐ b) 30 m ☐ c) 30 de m.
15. „Transporturile Aeriene Române”
    ☐ a) TAROM ☐ b) Tarom
    ☐ c) T.A.R.O.M. ☐ d) T.A.Rom.
16. „în loc de”/î.l.d.
    ☐ a) recomandabil
    ☐ b) nerecomandabil

Scanned with OKEN Scanner

17. m pătrat
☐ a) recomandabil
☐ b) nerecomandabil

18. „centigram”
☐ a) cg ☐ b) cg. ☐ c) cgr

19. „bulevardul”
☐ a) b-dul ☐ b) bd.

20. „Casa de Economii şi Consemnaţiuni”
☐ a) C.E.C. ☐ b) CEC
☐ c) CEC.

21. „dumnealui”
☐ a) dlui ☐ b) d-lui

22. „domnilor”
☐ a) d-lor ☐ b) dlor

23. „D-tru” pentru „Dumitru”
☐ a) recomandabil
☐ b) nerecomandabil

24. „obiecte zburătoare neidentificate”
☐ a) O.Z.N. ☐ b) o.z.n.

25. „M. Popa” pentru „Maria Popa”
☐ a) corect ☐ b) incorect

Testul nr. 2

Încercuiţi litera care corespunde răspunsului corect privind următoarele abrevieri:

1. „centimetru”
☐ a) cm. ☐ b) cm

2. „cosinus”
☐ a) cos. ☐ b) cos

3. „circa”
☐ a) cca. ☐ b) cca

4. „Societatea de Ştiinţe Filologice”
☐ a) S.S.F. ☐ b) S.Ş.F.

5. „maior”
☐ a) mr ☐ b) mr.

6. „Banca Română pentru Dezvoltare”
☐ a) B.Rom.D. ☐ b) B.R.D.
☐ c) B.R.d.D.

7. Statele Unite ale Americii
☐ a) S.U.A. ☐ b) SUA

8. „Gheorghe”
☐ a) Gh. ☐ b) Ghe.

9. „noiembrie”
☐ a) nb. ☐ b) n. ☐ c) nov.

10. „est”
☐ a) E ☐ b) E. ☐ c) e.

11. „locotenent-colonel”
☐ a) lt.-col. ☐ b) lt.cl.

12. „treizeci de kilometri”
☐ a) 30 de km. ☐ b) 30 de km
☐ c) 30 km

13. „de exemplu”
☐ a) d.ex. ☐ b) de ex.; ☐ c) d.e.

14. „metru cub”
☐ a) metru^3 ☐ b) m^3

15. „cotangentă”
☐ a) cot ☐ b) cotg ☐ c) cot.

16. „decigrame”
☐ a) dg ☐ b) dgr ☐ c) dgr.

17. „est”, „nord”, „sud”, „vest”
☐ a) E., N., S., V.
☐ b) E, N, S, V ☐ c) e., n., s., v.

18. „Organizaţia Naţiunilor Unite”
☐ a) ONU ☐ b) Org. N.U.

19. „domnului”
☐ a) dlui ☐ b) d-lui

20. „dumnealor”
☐ a) dlor ☐ b) d-lor

21. „C-tin” pentru „Constantin”
☐ a) recomandabil
☐ b) nerecomandabil

22. „Căile Ferate Române”
☐ a) Cefereul ☐ b) C.F.R.

23. „Organizaţia Mondială a Sănătăţii”
☐ a) O.M.S. ☐ b) OMS

24. „Banca Naţională a României”
☐ a) B.N.R. ☐ b) BNR

25. „S-va” pentru oraşul „Suceava”
☐ a) recomandabil
☐ b) nerecomandabil

Scanned with OKEN Scanner

VI. SCRIEREA CU CRATIMĂ ŞI CU APOSTROF

Cratima este, în scrierea românească, atât semn ortografic, cât şi semn de punctuaţie. În ortografie, cratima este semnul principal, pe când în punctuaţie este un semn secundar, chiar periferic.

1. Cratima la cuvinte rostite împreună

Cratima, ca semn de ortografie, separă în scris ceea ce se rosteşte într-o silabă şi ţine de cuvinte diferite : **pe-o** creangă = silaba *pe-o* este alcătuită din prepoziţia **pe** + **o** (articol nehotărât) ; **pe-a/proape** = silaba **pe-a** este alcătuită din **pe** (prepoziţie) + **a** (iniţiala vocalică a cuvântului *aproape*) ; **ci/ne-i** = silaba **/ne-i** cuprinde sfârşitul cuvântului **cine** + **i** (*este*) ; **floa/re-al/bastră** = silaba **/re-al/** e alcătuită din sfârşitul cuvântului *floare* şi începutul cuvântului *albastră*.

Rostirea într-o silabă se realizează uneori prin **contragerea** într-un diftong (triftong) a vocalei finale a unui cuvânt cu vocala iniţială a cuvântului următor : *ne-***o** dă, *şi-***o** aduce, *te-***ai** schimbat, *ne-***ar** *da*, *de-***a***proape*, *mare-***a***lbastră*, *operele-* ***-a****celea*, *pe-***a***colo*.

Alteori rostirea într-o silabă are drept consecinţă **elidarea** uneia dintre vocalele în hiat : *m-a văzut*, *s-a dus*, *dintr-o clipă*, *într-un ceas*, *printr-însul*, *n-am uitat*, *ne-ntoarcem*, *înc-un om*, *cu-nşelăciune*.

Cratima poate marca şi o **includere silabică** a unui cuvânt neaccentuat într-o silabă tot neaccentuată, finală sau iniţială, fără să fi existat hiat : *ţi-o aduce*, *l-am certat*, *mi-l caută*, *i-l împrumută*, *fără a-ţi da*, *l-aştept*, *l-îmbracă*.

Se rostesc frecvent într-o silabă cu un alt cuvânt, cu o parte din alt cuvânt sau între ele formele neaccentuate de dativ şi acuzativ ale pronumelor personale şi reflexive : **te-a** văzut = silaba **te-a** cuprinde pronumele **te**, pers. a II-a sing., acuzativ + **a** auxiliar) ; **te-aş/teaptă** = silaba *te-aş* cuprinde acelaşi pronume + **aş/**, începutul cuvântului *aşteaptă* ; **ţi-l** dau = silaba **ţi-l** cuprinde două pronume neaccentuate, primul de persoana a II-a sing. în dativ, al doilea de pers. a III-a sing., masc., în acuzativ.

Cratima separă şi *cuvinte neaccentuate* aşezate după cuvântul accentuat de care depind : **văzut-ai** ? = **-ai**, auxiliar aşezat după participiul verbului de conjugat, la perfectul compus, formă inversată. Uneori cuvântul monosilabic

Scanned with OKEN Scanner

neaccentuat aflat după un cuvânt accentuat se rostește împreună cu acesta *fără a produce vreo contopire silabică*: **îmbracă-te**. Cele două cuvinte alcătuiesc o *unitate fonetică* în care accentul principal devine mai intens, anulând pauza dintre cuvinte.

Cele mai frecvente cuvinte neaccentuate care se pot afla după cuvântul accentuat de care depind sunt formele atone (neaccentuate) de dativ și acuzativ ale pronumelor personale și reflexive: **rógu-te**, fii bun... = verb la indicativ prezent + **te**, pronume personal în acuzativ, persoana a II-a sing., complement direct al verbului; **scrie-ne** = verb la imperativ + **ne**, pronume personal la dativ, pers. I, pl., complement indirect al verbului; **gândindu-se** = gerunziu la diateza reflexivă, cu reflexivul **se** în acuzativ, persoana a III-a, după verb.

2. Alte împrejurări

Cratima îndeplinește un rol important în scrierea cuvintelor compuse, mai ales a substantivelor, adjectivelor și, relativ rar, a unor adverbe (locuțiuni adverbiale) și interjecții (vezi pp. 59-61).

> **De reținut** că nu există numerale, pronume, verbe și conjuncții compuse care să se scrie cu cratimă; nu sunt corecte grafii ca *două-sute*, *ceea-ce*, *însu-și*, *vre-unul*, *vre-un*, *altcine-va*, *bine-voi*, *fiind-că*, *întru-cât*.

Un rol secundar îndeplinește cratima în scrierea unor derivate cu prefixe și cu sufixe. La ambele categorii de cuvinte există situații în care cratima este obligatorie și altele în care ea este facultativă (vezi p. 48).

Cratima se poate folosi în unele forme flexionare, înaintea articolului enclitic sau a unor desinențe, în cazul unor compuse din abrevieri (*C.A.R.-ul*; *C.A.R.-ului*), al unor neologisme cu grafie străină, diferită de pronunțare în partea finală (*show-ul*, *show-urile*) și al altor cuvinte cu situații speciale, cum sunt denumirile literelor (*c-ul*, *i-ul*, *x-ul*), notațiile cifrice ale numeralelor (*2-ul*, *al 2-lea* sau *al II-lea*).

> Obs. La acest ultim tip de scriere a numeralelor ordinale, cratima poate lipsi numai dacă elementul final este scris la umărul cifrei: I^{ul}, *al* II^{lea} sau *al* 2^{lea}, respectiv a 2^{a} sau a II^{a}. Această notație e mai puțin obișnuită.

În lucrări de lingvistică, cratima se folosește la notarea unor segmente izolate din cuvinte: desinențe, articole, rădăcini, teme, elemente de compunere, forme pronominale și verbale exclusiv neaccentuate, afixe (sufixe, prefixe) izolate: *anti-*, *ne-*, *re-*, (prefixe); *bio-*, *psiho-* (elemente de compunere); *-ism*, *-tor*, *-ică* (sufixe); *-m*, *-uri* (desinențe), *-l*, *-le* (art. hotărâte) etc.

Scanned with OKEN Scanner

Cratima se foloseşte, de asemenea, în abrevieri de cuvinte compuse, fie că o preia pe cea existentă în bază (de exemplu *lt.-col.* „locotenent-colonel"), fie că marchează discontinuitatea elementelor din care este alcătuită abrevierea; de exemplu *d-ei* „dumneaei"; *D-sa* „Domnia sa" (vezi cap. referitor la abrevieri).

În sfârşit, cratima se întrebuinţează şi pentru a marca despărţirea cuvintelor la capăt de rând (vezi pp. 31 şi urm.), situaţie în care ea se scrie numai la sfârşitul primului rând, fără să se repete şi la începutul rândului următor[1].

Exerciţii

Ex. 1. Motivaţi scrierea cu cratimă a următoarelor grupuri de cuvinte: *ne-o trimite*; *pe-ai mei*, *şi-ai mei*, *de-o vreme*, *pe-un drum*, *te-aştept*, *te-a căutat*, *de-ai casei*, *ne-ar ajunge*, *floare-albastră*.

Cratima marchează reducerea hiatului la întâlnirea sfârşitului vocalic al unui cuvânt cu începutul vocalic neaccentuat al cuvântului următor.

Ex. 2. Cum se motivează folosirea cratimei în cazul următoarelor construcţii: *m-a căutat*, *s-a gândit*, *printr-o şcoală*, *într-un cuvânt*, *printr-înşii*, *într-adevăr*, *intră-n casă*, *vine-ndată*?

Cratima marchează desfiinţarea hiatului prin dispariţia (eliziunea) uneia dintre vocale.

Ex. 3. Cum se justifică folosirea cratimei în următoarele situaţii: *să-mi dai*, *fără a-ţi trimite*, *mi-l împrumută*, *ţi-o cere*, *l-am văzut*, *l-aştept*?

Cratima marchează o includere silabică a unui cuvânt neaccentuat într-o silabă tot neaccentuată, finală sau iniţială, fără să fi existat hiat.

Ex. 4. Explicaţi folosirea cratimei în scrierea următoarelor grupuri: *fă-ţi*, *dă-le*, *auzindu-şi*, *dându-şi-l*, *pare-mi-se*, *iată-mă*, *na-ţi*, *în cartea-i*, *în trista-i viaţă*, *asupră-i*, *vedea-va*; *făcutu-mi-l-a*, *vedea-i-aş*, *frate-meu*, *soră-sa*, *nu-i*, *că-s*, *afară-i cald*.

Ex. 5. Cum se motivează folosirea cratimei în scrierea următoarelor grupuri: *s-a lăsat*, *dac-o găseşti*, *s-asculte*, *dup-aceea*, *făr-o vorbă*, *lâng-un pom*, *n-a crezut*, *n-aud*, *dacă-ncep*, *să-ncălzeşti*, *la-nceputuri*, *cântă-n cor*.

Ex. 6. Transcrieţi grupurile din exerciţiul anterior, fără cratimă, eliminând contragerile şi eliziunile care au motivat folosirea ei.

1. Vezi Mioara Avram, *lucr. cit.*, pp. 138 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 7. Material: 1. Am adus **aparatul.** 2. Aş vrea să ascult **buletinul de ştiri.** 3. Au prins **antena.** 4. Ei ar prefera **muzica bună.** 5. Au simţit **spinii.** 6. Ar mirosi **trandafirii.** 7. Aţi adus **florile.** 8. Ar înmulţi **lalele.** 9. A povestit **surorilor.** 10. Citeşte **mamei!** 11. A citit **mamei.**

Sarcini:

1. Înlocuiţi substantivele (subliniate) cu rol de complement direct sau indirect prin pronume personale neaccentuate.
2. Explicaţi modificările gramaticale produse şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 8. Material: a) A adus **ceasul?** A găsit **pantofii?** Au cumpărat **jucăriile?** Ar aduna **banii?** Aţi citit **romanul?** b) Bunica ar spune **povestea?** Eu aş rupe **floarea?** Tata a zidit **casa?** Tu ai ascultat **pe mama?** El ar întreba **pe Mioara?**

Sarcini: Răspundeţi afirmativ, înlocuind prin pronume personale neaccentuate substantivele cu funcţie sintactică de complement.

Model: *L-a adus. Bunica ar spune-o* etc.

Ex. 9. Material: Aşteptaţi trenul? Aduni banii? Prindeţi maşina? Scrii problemele? Vindeţi caii? Aduc rezultatul astăzi? Îl vezi în fiecare zi? O certi pentru obrăznicia sa? O apreciaţi pentru declaraţia dată? Îl feliciţi pentru producţia obţinută? Îi mulţumeşti pentru victoria din final? O lauzi pentru discuţia întreţinută?

Sarcini: Transformaţi după modelul: – *Nu, nu-l aştept.*

Explicaţi modificările gramaticale produse şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 10. Material: Andrei a citit **ziarul.** Vasile ar urca **munţii.** Ion a scris **problemele.** Gheorghe a stricat **magnetofonul.** Sandu a desenat **harta (hărţile).** Mircea a trimis **scrisoarea (scrisorile).** Vasile ar coborî **drapelul.** Ion ar parcurge **distanţa** cu dificultate. Dan a parcurs tot **traseul** (toate **traseele**). Viorel a străbătut tot **defileul** (toate **defileele**). Oana a vizitat tot **muzeul** (toate **muzeele**).

Sarcini: Înlocuiţi substantivele subliniate cu pronume personale neaccentuate, folosindu-vă de modelul: *Andrei l-a citit.*

Ex. 11. Material: Aţi aşteptat metroul? Aţi anunţat părinţii? Aţi constituit seria? Aţi purtat discuţia? Ai depăşit sărăcia? Ai condamnat josnicia? Aţi uitat mânia? Aţi plătit chiria? Ar memora poezia? Aţi vizita librăria? Ai plătit datoria?

Sarcini: Răspundeţi negativ, după modelul: *Nu, nu l-am aşteptat.*

Ex. 12. Transformaţi construcţiile de mai jos punând verbele la modul imperativ (la persoana a II-a singular pe cele date la singular; la persoana a II-a plural pe cele date la plural) urmate de subiect.

- mi-l repară / *repară-mi-l*;
- mi-l depuneţi / .....
- ţi le culegi / .....
- vi le culegeţi / .....
- mi-l depune / .....
- mi-l depuneţi / .....
- ni le ziceţi / .....
- ţi-o scrie / .....
- i le scrieţi / .....
- ţi le pune / .....

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 13. Material: 1. Eu am aruncat **mingea** (ţie, lui, vouă, lor). 2. Cornel a spus **o poveste** (mie, nouă, ţie, vouă, lor). 3. Colegii au arătat **un tablou** (ţie, mie, lui, nouă, vouă, lor). 4. Eu aş dărui **o carte** (ţie, vouă, lui, lor). 5. Tu ai făcut **jucăria** (nouă, lor, lui, mie, ei). 6. Eu aş aminti **definiţia** (lui, lor, vouă, mie, ţie). 7. Viorele, aminteşte **întâmplarea**! (mie, ţie, lui). 8. Copii, dăruiţi **florile**! (lui, mie). 9. Bunicul ar spune **o glumă** (nouă, lui, ţie, mie).

Sarcini: Introduceţi în texte formele neaccentuate ale pronumelor personale (reflexive), corespunzătoare celor indicate în paranteză. Verificaţi caracterul lor nesilabic.

Ex. 14. Material:

1. Pe toţi colegii de clasă (**nouă**) ..... -i cheamă la repetiţie.
2. Ieşim din clasă când (**nouă**) ..... -i sete.
3. Geamul (**nouă**) ..... -l repară un geamgiu.
4. Cărţile (**nouă**) ..... -s păstrate cu grijă.
5. Pe toţi prietenii (**nouă**) ..... -i aduce la sărbătoarea Paştelui.
6. Bagajul necesar excursiei (**nouă**) ..... -l face mama.
7. Banii de care vom avea nevoie (**nouă**) ..... -i trimite prin poştă.
8. Geanta de voiaj (**nouă**) ..... -o împrumută Sandu.
9. Biletele de călătorie (**nouă**) ..... -s puse în geanta de voiaj.

Sarcini: Înlocuiţi în enunţurile date pronumele accentuate de persoana I plural (notate în paranteză) cu formele pronominale neaccentuate corespunzătoare.

Ex. 15. Material: Cel de la exerciţiul anterior.

Sarcini: Substituiţi pronumele neaccentuate folosite cu formele *mi-*, *ţi-*, *vi-*, făcând modificările necesare în text.

Ex. 16. Material (dictare): Auzindu-**ne** că vrem să plecăm, a plâns, rugându-**ne** să-l luăm şi pe el. Temându-**ne** de necazuri şi crezându-**ne** isteţi, am ieşit pe nesimţite, furişându-**ne** care încotro, cu gând să **ne**-ntâlnim la şcoală.

Sarcini: Efectuând modificările care se impun, înlocuiţi pronumele neaccentuate de persoana I plural cu formele corespunzătoare de pers. a II-a plural. Explicaţi situaţiile ortografice apărute.

Ex. 17. Material (dictare): Eu **te**-am văzut când **te**-ai dat jos din autobuz şi am auzit când **te**-au strigat colegii. Mama **te**-a chemat la ea, dar tu nu **te**-ai dus. Ea **te**-ar ierta pentru această greşeală, însă eu **te**-aş certa.

Sarcini: Transcrieţi textul, înlocuind pronumele neaccentuate cu cele de persoana a II-a plural, a III-a singular şi plural (masc. şi fem.)

Ex. 18. Material: I-am scris (ţie, vouă, lor, mie, nouă)
I-am adus. I-am trimis. I-am expediat.

Sarcini: Introduceţi în enunţurile date pronumele accentuate notate în paranteză, urmate de formele neaccentuate corespunzătoare.

Ex. 19. Material: 1. Alerga spre casă **strigând** (pe cine?). 2. Făcea semne **chemând** (pe cine?). 3. A întârziat **aşteptând** (pe cine?).

Sarcini: Alcătuiţi toate propoziţiile posibile, punând după verbele subliniate pronumele personale neaccentuate care răspund la întrebarea *pe cine?* Model: *Alerga spre casă strigându-mă.*

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 20. Material: Când **m**-a văzut mama, **m**-a îmbrăţişat şi a spus că ar fi fericită dacă **m**-aş sili să învăţ mai bine, pentru că numai aşa **m**-ar iubi ea mai mult şi voi **m**-aţi respecta.

Sarcini: Transcrieţi textul, înlocuind succesiv pronumele neaccentuate de persoana I cu cele de persoana a II-a, a III-a (masc., fem.), întâi la singular, apoi cu cele de plural.

Ex. 21. Material: 1. Lucrează arătându-**mi** cum trebuie să fie mânuite aparatele. 2. Punându-**mi** o notă bună, doamna învăţătoare s-a bucurat. 3. Arăt mamei că sunt ordonat aşezându-**mi** hainele, lustruindu-**mi** ghetele şi punându-**mi** întotdeauna lucrurile la locul lor.

Sarcini: Înlocuiţi pronumele neaccentuate de persoana I cu *ne*, *ţi*, *vă*, făcând modificările care se impun.

Ex. 22. Material:

Cineva se duce la spectacol.		**Eu**
Cineva s-a dus la spectacol.		**Tu**
Cineva s-ar duce la spectacol.		**Noi**
Cineva	**îşi** scrie lecţiile.	
	şi-ar scrie tema.	**Voi**
	şi-a scris adresa.	

Sarcini: Introduceţi cuvintele din coloana din dreapta în enunţurile date, astfel încât să aibă funcţia de subiect. Explicaţi ce modificări gramaticale se produc şi care sunt consecinţele lor ortografice.

Ex. 23. Material: a) A chemat *pe cineva* **(pe ea)**. Ar chema *pe cineva* **(pe ea)**. b) Spală *pe cineva!* **(pe mine, pe tine, pe el, pe ea; pe noi, pe ei)**. c) Ascultă *pe cineva!* **(pe mine, pe el, pe ea; pe noi, pe ele)**. d) Repară *cuiva* stiloul **(mie, ţie, lui, nouă, lor)**.

Sarcini: Înlocuiţi complementele subliniate cu formele pronominale neaccentuate corespunzătoare celor date în paranteză.

Ex. 24. Material:

a) **(Pe mine)** **(Pe el)** **(Pe noi)** **(Pe ei)** **(Pe ele)** — *-a auzit* — *lăudând* / *felicitând* — **-(pe el).** **-(pe ea).** **-(pe ei).** **-(pe ele).**

b) **(Pe el)** **(Pe ei)** **(Pe ele)** **(Pe ea)** — *-am surprins* — **(mie) (nouă)** **(ţie) (vouă)** hainele. **(lui) (lor)**

c) **(Pe el)** **(Pe ei)** **(Pe ele)** **(Pe ea)** — -a văzut dând — **-(mie)** **-(lui)** **-(lui)** **-(nouă)** **-(vouă)** **-(lor)** — **(pe ea).** **(pe ei).** **(pe ei).** **(pe ei).**

Sarcini: Alcătuiţi toate propoziţiile posibile, folosind formele neaccentuate în locul pronumelor personale accentuate din paranteză.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 25. Material:

Mama		a adus o carte.
Colegul	**mi-**	a arătat un album.
Prietenul		a povestit un basm.

Sarcini: de scris toate propoziţiile posibile; de substituit, pe rând, pronumele personal neaccentuat *mi-* cu: *ţi-*, *i-*, *ne-*, *v-*, *le-*, refăcând enunţurile obţinute mai sus.

Ex. 26. Material: Nu mă asculta! Nu te îmbrăca prea repede! Nu-l opri din drum! Nu-i cere acum banii! Nu te mulţumi cu producţia obţinută! Nu vă mulţumiţi cu comisia constituită! Nu ne certa pentru media obţinută! Nu te întrista pentru opinia exprimată!

Sarcini: Răspundeţi afirmativ după modelul: *Îmbracă-te mai repede!* Explicaţi modificările gramaticale produse şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 27. Material: **Andrei** a citit anunţul. **Ileana**? 2. **Vasile** a cumpărat caietele. **Ion**? 3. **Sanda** a văzut spectacolul de operetă. **Elena**? 4. **Nicu** a anunţat părinţii. **Ei**? 5. **Eu** am trăit a doua oară experienţa. **Voi**? 6. **Costel** a dus sabia la armurier. **Ei**? 7. **Tata** a arătat biciul cel fermecat. **Bunicul**? 8. **Toderică** a spus toată păţania. **Radu**? 9. **Nică** a ascultat vorbele bunicii. **Oana**? 10. **Elena** a demonstrat toată teorema. **Noi**?

Sarcini: Înlocuind subiectele propoziţiilor date, răspundeţi negativ după modelul următor: *Ileana nu l-a citit*. Explicaţi modificările gramaticale apărute şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 28. Material: 1. **Te**-a văzut ştergându-**te**? 2. **Te**-a surprins mirându-**te**? 3. **V**-a lăsat spălându-**vă**? 4. **Te**-au găsit pregătindu-**te**? 5. **V**-au simţit mişcându-**vă**? 6. Te-ai dus grăbindu-**ţi** fraţii? 7. **V**-au aprobat mângâindu-**vă** obrajii? 8. **V**-a împins lovindu-**vă** mâinile? 9. Te-a zărit ajutându-**ţi** colegii? 10. **V**-a felicitat oferindu-**vă** cărţi?

Sarcini: Remarcaţi structura ortografică identică a enunţurilor. Transformaţi enunţurile de mai sus, opunând formelor pronominale neaccentuate de persoana a II-a pe cele de persoana I singular sau plural. Model: *M-a văzut ştergându-mă. Ne-a lăsat spălându-ne*.

Ex. 29. Rezolvaţi după modelele:

Eu **sunt** / **îs** / **nu-s** elev cuminte. El **este** / **îi** / **nu-i** elev cuminte.

1. Eu sunt în locuinţa mea. 2. Ei sunt în locuinţa lor.
1. Bunicul este acasă la noi. 2. Părinţii mei sunt în concediu.
1. Colegul meu de clasă este respectuos. 2. Prietenii mei sunt respectuoşi

Ex. 30. Material: Nu mă aştepta mai mult! Nu te apropia de el! Nu ne opri din drum! Nu vă depărtaţi de noi! Nu le vizitaţi astăzi! Nu-mi mai aduce aminte! Nu-ţi lua şi haina! Nu-i daţi voie! Nu-l întreba pe el! Nu-i privi insistent! N-o credeţi în toate! Nu le pierdeţi urma! Nu mi-l puneţi în seamă! Nu ne-o cereţi acum! Nu i le pregătiţi în grabă! Nu ţi-i face prieteni!

Sarcini: 1. Explicaţi situaţiile ortografice apărute în unele enunţuri. 2. Treceţi propoziţiile la forma afirmativă (Model: *Aşteaptă-mă mai mult!*) 3. Explicaţi modificările gramaticale produse şi consecinţele lor ortografice.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 31. Material:

a) 1. I-a condus la gară? 2. I-au dat la liceu? 3. L-a primit la şcoală? 4. L-au găsit la serviciu? 5. V-a împăcat acasă?

b) 1. I-a văzut plimbându-se? 2. I-au găsit jucându-se? 3. L-a aşteptat odihnindu-se? 4. L-a întâlnit certându-se? 5. L-a ascultat plângându-se?

Sarcini: Transformaţi propoziţiile interogative de mai sus în enunţiative, urmând modelele: a) *Da, l-a condus*. b) *Da, l-a văzut plimbându-se*.

Ex. 32. Material: I-am întrebat: – Vă aranjaţi locuinţa? L-a întrebat: – Îţi menajezi forţele? Ne-a întrebat: – Vă încurajaţi prietenii? Le-a întrebat: – Vă deranjaţi vecinii? Ne-a întrebat: – Vă omagiaţi sărbătoriţii? L-a întrebat: – Îţi triezi cărţile? A întrebat-o: – Îţi invidiezi colegii?

Sarcini: Transformaţi enunţurile de mai sus după modelul: *I-am întrebat dacă-şi aranjează locuinţa*.

Ex. 33. Transformaţi în vorbire indirectă textele următoare, punând la conjunctiv verbele aflate la imperativ. Explicaţi consecinţele ortografice ale acestei transformări.

- – **Lasă**-l dracului pe neamţul acela! grăi Trică necăjit.
  (Ion Slavici – *Mara*)
- – **Nu-ţi face**, mamă, gânduri rele – grăi dânsa –, că n-ai de ce să ţi le faci.
  (Ion Slavici – *Mara*)
- – **Fă**-ţi de lucru pe afară – răspunse ea – că eu am să mă duc în cămară şi o să mă vezi cum merg...
  (Ion Slavici – *Mara*)
- – **Loveşte**-mă, **alungă**-mă – grăi el –, **ceartă**-mă cu cea mai mare asprime, dar să ai inima de părinte pentru copilul meu, care nu e născut din căsnicie nelegitimă.
  (Ion Slavici – *Mara*)

Ex. 34. Transformaţi în vorbire directă textele de mai jos, fiind atenţi la modificările ortografice ce se vor produce:

- La plecare, Costel l-a sfătuit să-şi reţină biletul de călătorie pentru decontare.
- Învăţătoarea m-a sfătuit s-o recit (poezia), mai rar şi mai expresiv.
- Ne-a rugat să ne repetăm lecţiile.
- Profesorul ne-a îndemnat să ne pregătim temeinic teza.
- Librarul m-a sfătuit să-mi cumpăr cartea preferată.
- Bunicul m-a povăţuit să-mi menajez forţele în vederea examenului.
- Spânul i-a poruncit să-i aducă fata împăratului Roş.

Model: *La plecare, Costel l-a sfătuit:*
– Reţine-ţi biletul de călătorie pentru decontare!

Ex. 35. Material: Cel rezultat din efectuarea exerciţiului 13.

Sarcini: Modificaţi topica, aşezând înaintea verbelor complementele directe subliniate. Observaţi consecinţele ortografice apărute.

Model: *Mingea eu ţi-am aruncat-o*.

Ex. 36. Material: Cel de la exerciţiul 8.

Sarcini: Modificaţi topica, aşezând înaintea verbelor determinate complementele subliniate.

Model: *Ceasul l-a adus. Povestea ar spune-o bunica* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 37. Material: Au trimis **cina** gustoasă? Aţi luat **florile** din grădină? Ai pus **cărţile** deoparte? Ar răsturna toate **planurile**? Voi aţi stârnit **răscoala**? Ai ascuns **tabachera**? A înmuiat **inima** mamei? Aţi împărţit **raţia** zilnică?

Sarcini: Cele de la exerciţiul anterior.

Model: *Cina gustoasă au trimis-o.*

Ex. 38. Material: 1. Am povestit *numai prietenului meu*. 2. Aş mulţumi *şcolii*. 3. Au răspuns *tuturor*. 4. Ar scrie *profesorilor*. 5. Ar aprecia *toate intervenţiile*. 6. Aţi frecventa *amândouă librăriile*. 7. Aţi cumpărat *toate serviciile*. 8. Au oferit *bunicilor*. 9. Am declarat *presei*. 10. Aţi difuzat *gazetarilor*.

Sarcini: Scrieţi fiecare propoziţie, aşezând grupul complementelor indirecte (directe) subliniate înaintea verbelor determinate de ele. Explicaţi modificările gramaticale apărute şi consecinţele lor în plan ortografic.

Ex. 39. Material: 1. Ai citit *numai primul volum*. 2. Aş alege *locul de la fereastră*. 3. A cumpărat *şi ultimul roman apărut*. 4. Ar mai vedea *pinii din parc*. 5. Am adus *cartea* ieri. 6. Aş prefera *plaja de la Mamaia*. 7. Au cercetat *toate documentele*. 8. Ar expedia întâi *toate pachetele grele*. 9. Aţi îmbunătăţit *nivelul ortografic*. 10. Ar încuraja-o *pe eleva sfioasă*.

Sarcini: Scrieţi propoziţiile, aşezând grupul complementelor directe subliniate înaintea verbelor determinate de ele. Explicaţi modificările gramaticale apărute şi consecinţele lor ortografice.

Model: *Numai primul volum l-ai citit.*

Ex. 40. Efectuaţi conform modelului dat:

a) **Găseşte-mi-l! Găseşte-mi!**
b) **Găseşte-mi-l! Găseşte-l!**
c) **Găseşte-mi-l! Găseşte!**

1) Scrie-ţi-le! 2) Scrieţi-le-o! 3) Pune-ţi-i! 4) Puneţi-vi-i! 5) Aprinde-ţi-o! 6) Aprindeţi-le-o! 7) Culege-ţi-l!

Ex. 41. Material: 1. Nu ţi l-ai văzut. 2. Nu vi l-aţi căutat. 3. Nu mi i-au mai cerut. 4. Nu şi l-au mai lăudat. 5. Nu mi-ai mai înapoiat-o. 6. Nu mi l-a mai dat.

Sarcini: Reduceţi progresiv enunţurile conform etapelor de mai jos:

a) *Nu mi l-am scris.*
b) *Nu mi-am scris.*
c) *N-am scris.*
d) *Am scris.*

Ex. 42. Material: 1) Să nu mi-l mai lauzi. 2) Să nu mi-o mai înapoiezi. 3) Să nu mi-l mai dezmierzi. 4) Să nu mi-o mai maschezi. 5) Să nu vi-i mai amintiţi. 6) Să nu i-l mai dai. 7) Să nu i-o mai ceri.

Sarcini: Reduceţi progresiv enunţurile, respectând etapele:

Model: *Să nu mi-l mai trimiţi*. b) *Să nu-l mai trimiţi*. c) *Să-l mai trimiţi*. d) *Să mai trimiţi*.

Ex. 43. Material:

A. 1. **(Solului)** vom trimite mesajul. 2. **(Mesajul)** vom trimite solului. 3. **(Solului + Mesajul)** vom trimite.

B. 1. **(Solilor)** vom trimite mesajul. 2. **(Mesajul)** vom trimite solilor. 3. **(Solilor + Mesajul)** vom trimite.

Scanned with OKEN Scanner

C. 1. Vom trimite **(mamei)** scrisoarea. 2. **(Scrisoarea)** vom trimite mamei. 3. **(Mamei + scrisoarea)** vom trimite.

Sarcini: Înlocuiți, pe rând, substantivele dintre paranteze cu formele neaccentuate ale pronumelor personale, respectând cazul și numărul la care se află acestea.

Ex. 44. Material: 1. Mi **l**-a găsit. 2. Ți **l**-a adus. 3. I **l**-a înmânat. 4. I **l**-am împrumutat. 5. I **le**-ar cere. 6. Mi **l**-a oferit. 7. Mi **l**-ai povestit. 8. Vi **l**-a dăruit. 9. Vi **l**-ar spune. 10. Vi **le**-ați alege.

Sarcini: Înlăturați din fiecare propoziție complementul direct (primul cuvânt legat cu cratimă). Explicați modificările produse și consecințele lor ortografice.

Ex. 45. Material:

1. N-ai văzut. **Ție**? 2. N-ai văzut. **Pe el**? 3. N-ai văzut. **Ție**? **Pe el**?
1. N-au spus. **Lui**? 2. N-au spus. **Pe el**? 3. N-au spus. **Lui**? **Pe el**?
1. N-au cerut. **Nouă**? 2. N-au cerut. **Pe el**? 3. N-au cerut. **Nouă**? **Pe ei**?

Sarcini: Transformați respectând etapele de mai jos date ca model: a) *N-am scris*. b) *Nu mi-am scris*. c) *Nu l-am scris*. d) *Nu mi l-am scris*.

Ex. 46. Material: 1. Scrie! **Pe ele**? 2. Scrie! **Ție**? 3. Scrie! **Ție**? **Pe ele**?

1. Scrieți! **Pe ea**? 2. Scrieți! **Lor**? 3. Scrieți! **Lor**? **Pe ea**?
1. Pune! **Pe ei**? 2. Pune! **Ție**? 3. Pune! **Ție**? **Pe ei**?
1. Puneți! **Pe ei**? 2. Puneți! **Vouă**? 3. Puneți! **Vouă**? **Pe ei**?

Sarcini: Dezvoltați propozițiile date, introducând în fiecare dintre ele formele neaccentuate ale pronumelor personale (reflexive) scrise cu litere aldine.

Ex. 47. Material: Salomia începuse a nu mai avea astâmpăr, **(a-și rupe)** degetele și **(a-și mușca)** buzele. 2. Bolnavul se ridică din nou încet **(a se trudi)**; se coborî din pat **(a se îndrepta)** spre ușă, gata să cadă. 3. Târziu, **(a mă întoarce)**, îl găsii înseninat, căci mioara i se înviorase. 4. După aceea, trebuie să facă drumul înapoi cu sacul de minereu în spate, **(a se târî)** pe burtă, **(a se strecura)** pe sub stânci, **(a-l ține)** uneori în dinți. 5. – Irino, ia du-te pe la fete, hai! zise Boțoghină **(a se uita)** la fiica lui, **(a-i face)** semn aspru cu capul să plece. 6. Oamenii își dau drumul pe gura puțului, **(a și-l lumina)** fiecare cu felinarul.

Sarcini: Puneți verbele din paranteze la modul gerunziu; explicați consecințele ortografice ale acestei tansformări.

Model: Salomia începuse a nu mai avea astâmpăr, *rupându-și* degetele și *mușcându-și* buzele.

Ex. 48. Înlocuiți pronumele în dativul posesiv cu pronume personale la cazul genitiv sau cu adjective pronominale posesive corespunzătoare:

- Visător cu degetele-**i** lungi pătrunde vântul.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

- Pleoapele-**i** sunt cremene,/ zadarnic cearc-a mai clipi,/ căci ochii-**i** s-au închis, ca melcii, peste iarnă.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

- Din genele-**i** de stufuri/ strâng lacrimi de văpaie.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

Scanned with OKEN Scanner

- Unul caută-n oglindă de-**şi** buclează al său păr,
  Altul caută în lume şi în vreme adevăr.

(M. Eminescu – *Poezii*)

- Vezi-**ţi** de treabă... ! Muncim cu toţii aici ca să trăim cum e bine...

(M. Preda – *Moromeţii*)

- firea-**vă** cea blândă ; asupră-**le** ; în juru-**i** ; înainte-**ţi**.
- Inima-**i** creştea de dorul/ Al străinului frumos.

(M. Eminescu – *Poezii*)

Ex. 49. Construiţi propoziţii în care pronumele *îmi*, *îţi*, *îşi*, *ne*, *vă* să fie folosite :
1. ca pronume reflexiv cu funcţia de complement indirect ;
2. ca pronume reflexiv cu funcţia de atribut (pronume în dativul posesiv).

Ex. 50. Transformaţi construcţiile imperative obţinute la exerciţiul 12 în construcţii gerunziale, apoi introduceţi-le în enunţuri. Explicaţi ortografia.
Model : *mi-l repară/ repară-mi-l/ reparându-mi-l* ş.a.m.d.

Ex. 51. Transcrieţi textele de mai jos, punând la perfectul compus verbele aflate la indicativ (timpuri simple). Explicaţi consecinţele ortografice ale acestei transformări :

- Butia o *luă* apa umflată şi lină şi o *duse* ca pe o luntre la vale. Împăratul o *privi* până o *pierdu* din ochi. Împărăteasa leşinase... O *luară* pe sus...

(B. Ştefănescu Delavrancea – *Nuvele şi povestiri*)

- El o *duse* la împăratul şi i-o *arătă*, spunându-i că-i mireasa lui.

(M. Eminescu – *Proză literară*)

- Împăratul *zâmbi*, apoi îl *luă* de mână pe Făt-Frumos... şi-l *trase* la o fereastră mare.

(M. Eminescu – *Proză literară*)

- El *se uită* cu milă la ea, o *mângâie*, dar apoi, desfăcându-se din îmbrăţişările ei, *se avântă* pe şaua calului şi *plecă* în lume.

(M. Eminescu – *Proză literară*)

- El *se sculă*, îşi *netezi* părul de pe frunte şi-l *dete* pe spate ; el îi *cuprinse* mijlocul, ea-i *înconjură* grumazul şi astfel... intrară în palatul de marmură al împăratului...

(M. Eminescu – *Proză literară*)

- Dar când *aţinteşte* ochii asupra jertfei sale..., un tremur groaznic îl *apucă*, *ridică* satârul, *voieşte* a izbi, dar mâna îi *cade*, puterile îi *slăbesc*, groaza îl *stăpâneşte* şi, trântind la pământ satârul, *fuge* printre mulţimea adunată împrejur.

(N. Bălcescu – *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)

- Când *venea* tata noaptea de la pădure din Dumesnicu..., noi îl *spăriam* sărindu-i în spate pe întuneric... Iar după ce *se aprindea* opaiţul şi tata *se punea* să mănânce, noi *scoteam* mâţele de prin ocniţe... şi le *flocăiam* şi le *şmotream* dinaintea lui, de le *mergea* colbul ; şi nu *puteau* scăpa bietele mâţe..., până ce nu ne *zgâriau* şi ne *stupeau* ca pe noi.

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

- Mă *luă* cu el şi-mi *arătă* acareturile, florile, fântâna.

(Z. Stancu – *Pădurea nebună*)

Scanned with OKEN Scanner

- Muierea le *ţinea* partea, îi *mângâia*, îi *săruta*, pe obrăjorii scorţoşi, de pe care mereu se desprindea un praf ca o pulbere de făină.
(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)
- Îi *pofteşte* la masă, ei îl *roagă* să-i ierte că nu pot... ; îi *roagă* să beie măcar un pahar cu apă, ei îi *mulţumesc* iar.
(Sadoveanu – *Amintiri literare*)
- După un moment, *se-ntoarce* cu cheseaua goală, o *pune* pe masă, *se apropie* de mine, îmi *ia* de pe mescioară tabacherea cu ţigarete regale, *scoate* una, o *pune* în gură şi mă *salută* milităreşte, ca orice soldat care *cere* unui ţivil să-i împrumute foc.
(I.L. Caragiale – *Momente*)
- Mama, râzând, îmi *face* cu ochiul şi mă-*ndeamnă* să servesc pe domnul maior. *Întind* ţigareta mea, militarul o *aprinde* pe a lui şi, fumând, ca orice militar, se *plimbă* grav de colo până colo.
(I.L. Caragiale – *Momente*)
- Iară Greuceanu şi frate-său *merseră* cale lungă şi mai lungă, până ce li *se făcură* calea cruci ; aici *se opriră*, *se aşezară* pe iarbă, apoi *se despărţiră*, după ce *se îmbrăţişără* şi *plânseră* ca nişte copii...
(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)
- *Sosi* zmeul şi *se luară* la bătaie ; în săbii *se bătură* ce *se bătură* şi *se rupseră* săbiile ; în suliţi *se loviră* şi *se rupseră* suliţele ; apoi *se luară* la luptă ; *se zguduiau* unul pe altul, de *se cutremura* pământul...
(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)
- Făt-Frumos o *apucă* de mijloc şi o *trânti* cu toată puterea într-o piuă mare de piatră... Baba îl *apucă* de mijloc, *se lungi*, răpezindu-se cu el până-n nori, apoi îl *izbi* de pământ şi-l *băgă* în ţărână până-n glezne. Făt-Frumos o *izbi* pe ea şi o *băgă*-n pământ până-n genunchi... C-o putere îndoită... o *smuci* pe babă de mijloc şi o *băgă*-n pământ până-n gât. Apoi o *izbi* cu buzduganul în cap şi-i *risipi* creierii.
(M. Eminescu – *Proză literară*)
- Fata... îl *apucă* pe Niculae de subsuori. Îl *urcă* sus şi îl *înveli*. După aceea Moromete îi *întinse* fetei coroana şi cărţile.
(M. Preda – *Moromeţii*)
- Teodorescu... îi *dădu* o coroană şi câteva cărţi şi-i *şopti* să spună poezia. *Se făcuse* linişte, dar premiantul încă *nu-şi spunea* poezia ; învăţătorul îi tot *şoptea*, dar se *vedea* că elevului i *se întâmplă* ceva...
(M. Preda – *Moromeţii*)
- *Mă gândesc* fel şi chip şi *am* un vis care-mi *mănâncă* sănătatea şi mă *îmbătrâneşte*.
(M. Sadoveanu – *Baltagul*)
- *Îşi lepădase* cojocul şi-i *silise* să se dezbrace şi ei de straiele groase.
(M. Sadoveanu – *Baltagul*)
- Tacâmurile *se învălmăşiră*, mesenii *se ridicară* spăriaţi... *Se făcuse* tăcere. Preotul cel bătrân şi burduhos *îşi făcu* loc, gâfâind. Bărbaţii *se descoperiră*.
(M. Sadoveanu – *Baltagul*)

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 52. Puneţi la indicativ prezent verbele aflate la perfectul compus; explicaţi consecinţele ortografice ale acestor tansformări:

- Rucsacul mi l-*a împrumutat* un coleg, iar bocancii mi i-a dăruit bunicul.
- Bagajul ţi l-*am pregătit* (vi l-*am pregătit*) eu, iar banii pentru biletul de drum ţi i-*am lăsat* /vi i-*am lăsat*) pe masă. Pachetul cu cărţi i l-*am dat* fratelui tău.
- Banii de care mai aveţi nevoie vi i-*am trimis* chiar azi.
- Cartea cerută ţi-am trimis-o (ne-*a trimis*-o, v-*a trimis*-o) prin poştă.
- Mi-*ai scăpat*-o de la moarte şi-ţi voi plăti boiereşte.

(G. Galaction – *La Vulturi!*)

Ex. 53. Transformaţi textele de mai jos, punând la modul conjunctiv verbele aflate la modul infinitiv însoţite de pronume neaccentuate:

- Trebuie să-mi sacrific toate acestea, *pentru a*-ţi *satisface* ura dumitale.
- N-am nici o intenţie *de a*-l *păgubi* nici măcar cu o centimă pe domnul Anderson.
- – Atunci, în acele cărţi ai arătat leşilor că eşti gata *a*-i *sluji*, punându-le în cunoştinţă şi unele lucruri tainice...

(M. Sadoveanu – *Zodia Cancerului*)

- Îl ardea de viu dorinţa *de a*-şi *ridica* ţara la bunăstare şi civilizaţie.

(E. Camilar – *Povestiri eroice*)

- Şi, supărată, Afrodita a hotărât *a*-l *pedepsi* pe Tindar, regele din Sparta.

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

- Atunci a cugetat că-i bine *a*-i *trage*-n cursă şi *a*-i *pierde*.

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

- Cărăbuşului nu-i venea *a*-şi *crede* ochilor că mai e în viaţă.

(Em. Gârleanu – *Cea dintâi durere*)

- Atunci se învoiră *a*-i *da* o odaie să lucreze numai Prâslea...

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

Ex. 54. Modificaţi textele de mai jos, punând la modul infinitiv verbele subliniate aflate la modul conjunctiv.

- Fără *să*-l *salut*, cu capul sus şi silindu-mă să iau o atitudine nepăsătoare, părăsii încăperea.
- Tot mergând, fără *să*-mi *dau seama*, ajunseserăm la cealaltă extremitate a Londrei.
- Nu e aşa de greu *să*-ţi *faci* o părere.
- Chiar în seara vizitei dumitale, am ţinut *să*-l *pun* pe domnul profesor la curent cu cele întâmplate.
- Tonul din vorbele şi purtările sale erau destinate *să*-i *acorde* încrederea clienţilor.
- Nici tatăl Valentinei nu consimţi *să*-şi *dea aprobarea* pentru această căsătorie.
- Notarul deschise o uşă şi-mi făcu semn *să*-l urmez.
- Şi dacă mi-e sortit cu-adevărat ca eu *să*-mi *nimicesc* părinţii?

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

- Ca *să*-şi *răzbune* sclavul, barbarul cel albit a scos o sabie.

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

Scanned with OKEN Scanner

- Împăratul porunci *să-l lege* decât cu un fir lung de mătase şi-l coborî ca *să-l înece* în puţul din curtea domnească.

(B. Ştefănescu Delavrancea – *Nuvele şi povestiri*)

- Şi ca *să-şi fudulească* şi el caprele lui, le-a făcut coarne de sticlă.

(T. Arghezi – *Versuri şi proză*)

Ex. 55. Material: Urmăreşte-*o*! Creeaz-*o*! Ataşeaz-*o*! Afişeaz-*o*! Subliniaz-*o*! Omagiaz-*o*! Situeaz-*o*! Efectueaz-*o*!

Sarcini: 1. Alcătuiţi enunţuri mai ample cu construcţiile date. 2. Refaceţi apoi enunţurile obţinute, înlocuind forma neaccentuată *-o* cu cea de feminin plural *-le*.

Ex. 56. Material: 1. *Ieri l-a ascultat pe Ion*. 2. *Astăzi a ascultat-o pe Ana*.

Sarcini: Analizaţi structura modelelor. Respectând structura modelelor date, alcătuiţi altele folosind, pe rând, verbele: *a chemat*, *a lăudat*, *a felicitat*, *a apreciat*. Explicaţi situaţiile ortografice apărute.

Ex. 57. Material:

a) 1. Suntem în sat. 2. Am căutat *satul* toată ziua.
b) 1. Iată câţiva prieteni. 2. N-am mai văzut *prietenii* de câţiva ani.
c) 1. Asta e cărarea. 2. Am rătăcit *cărarea* pe la prânz.
d) 1. Îţi mai aminteşti întâmplările de atunci? 2. Am trăit *întâmplările* dramatic.
e) 1. Aceasta e măseaua cariată. 2. Am tratat *măseaua* la stomatolog.
f) 1. Am observat şovăiala. 2. Aţi încercat *această şovăială* la examen.
g) 1. Iată geamul de la fereastră. 2. Aţi spart *acest geam* în recreaţie.
h) 1. Uite-n vale cărăruia. 2. Aţi pierdut *această cărăruie* în timpul drumeţiei.

Sarcini: Îmbinaţi în frază fiecare grup de două propoziţii, înlocuind cuvintele subliniate prin pronumele relativ *care* la cazul şi numărul corespunzător. Explicaţi ce modificări gramaticale s-au produs şi ce situaţii ortografice s-au creat.

Model: *Suntem în satul pe care l-am căutat toată ziua*.

Ex. 58. Material: *spunând*, *cerând*, *spălând*, *luând*, *amintind*.

Sarcini: Alcătuiţi enunţuri în care verbele date la gerunziu să fie urmate de formele pronominale neaccentuate: *-mi*, *-ţi*, *i-*, *-ne*, *-vă*, *-le*.

Ex. 59. Material: *dând*, *zicând*, *cerând*.

Sarcini: Alcătuiţi scurte enunţuri, folosind modelele:

1. *Zicându-mi să plec*, *m-am supărat*.
2. (După rezolvare). Refaceţi propoziţiile, introducând pe rând, în locul pronumelui neaccentuat de persoana I, pe cele de persoana a II-a (singular şi plural).

Ex. 60. Material: *a adus*, *ai adus*, *au povestit*, *aţi împrumutat*.

Sarcini: Construiţi scurte enunţuri introducând pe lângă verbele date pronumele neaccentuate *mi-*.

(După rezolvare). Substituiţi, pe rând, în enunţurile formulate pronumele *mi-* cu *ne-*, *le-*, *i-*.

Ex. 61. Material: *I-a văzut, dar nu i-a salutat*.

Sarcini: 1. Analizaţi structura modelului de mai sus. Respectând structura acestuia, introduceţi în enunţuri perechile: *ai adus / ai mulţumit*, *am cerut / am restituit*, *aţi sancţionat / aţi descalificat*, *au certat / au concediat*.

Scanned with OKEN Scanner

2. (După rezolvare). Refaceţi enunţurile, introducând în locul pronumelui neaccentuat *i-* forma neaccentuată *-o*. Motivaţi ortografia.

Ex. 62. Material: Când l-a văzut, l-a şi recunoscut.

Sarcini: 1. Analizaţi structura modelului.

2. Respectând modelul de mai sus, introduceţi în enunţuri perechile de verbe: *a auzit / a recunoscut*; *ar premia / ar felicita*; *aţi închiriat / aţi plătit*; *am expediat / am achitat*.

Ex. 63. Material: 1. Gheorghe l-a văzut pe Ion. Ion se ducea la şcoală. 2. Sandu m-a zărit. Mă spălam afară. 3. Nu te-am auzit. Te certai în clasă. 4. Tata v-a găsit. Vă jucaţi pe stradă. 5. I-am surprins pe amândoi. Îl căutau prin curte. 6. De multe ori am văzut-o pe Ana. Ana îşi ajuta colegii la pregătirea temelor. 7. Sandu m-a zărit. Îmi lustruiam pantofii. 8. Bunicul v-a găsit. Vă aşezaţi cărţile în rafturile bibliotecii.

Sarcini: 1. Realizaţi din perechile de enunţuri date câte o propoziţie dezvoltată care să respecte modelul: *Gheorghe l-a văzut pe Ion ducându-se la şcoală.*

2. Explicaţi transformările morfologice produse în partea a doua a enunţurilor şi care sunt consecinţele lor ortografice.

Ex. 64. Material: 1. Copilul se joacă pe stradă. Copilul aude un zgomot. 2. Mama se duce la serviciu. Mama întâlneşte o prietenă. 3. Ne uităm pe fereastră. Îl vedem pe Mihai. 4. Mă îndreptam spre tramvai. L-am zărit pe Vasile. 5. Te-ai urcat în turn. Ai privit ruinele cetăţii. 6. Mama s-a întors acasă. Ea ne-a găsit la televizor. 7. M-am aşezat tăcut între ei. Mi-am dat seama de nevinovăţia lor. 8. O potrivi la marginea mesei. A izbit-o cu pumnul drept. 9. I-a apucat mâna. I-a spus doar câteva cuvinte.

Sarcini: 1. Din fiecare pereche de enunţuri realizaţi câte o propoziţie dezvoltată care să respecte modelul: *Jucându-se pe stradă, copilul aude un zgomot.*

2. Explicaţi transformările morfologice produse în prima parte a enunţurilor şi care sunt consecinţele lor ortografice.

Ex. 65. Material: Lovindu-se, nu a mai ajuns la timp la şcoală.

Sarcini: Construiţi propoziţii după modelul de mai sus pornind de la verbele: *împiedicând, oprind, ascunzând, certând, înfuriind, înspăimântând, înfricoşând, îmbolnăvind.*

Ex. 66. Material: Ascunzându-te, n-ai făcut un lucru înţelept.

Sarcini: 1. Construiţi enunţuri asemănătoare cu modelul de mai sus, pornind de la verbele: *necăjind, temând, bătând, certând, înjosind.*

2. Înlocuiţi pronumele neaccentuat de persoana a II-a singular cu persoana a II-a plural.

Ex. 67. Material: Piesa pe care am văzut-o m-a impresionat.

Sarcini: Identificaţi structura modelului, analizând fraza. Alcătuiţi fraze cu structura celei analizate, vorbind pe rând despre: *un prieten întâlnit*; *un dinte tratat*; *o minge primită*; *o poezie învăţată*; *un ajutor oferit*; *o hartă desenată*; *o expoziţie vizitată*; *o maşină reparată*; *un film vizionat.*

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 68. Material: Frazele obținute după rezolvarea exercițiului anterior.

Sarcini: Refaceți frazele referindu-vă la: *niște prieteni întâlniți*; *niște dinți tratați*; *niște mingi primite*; *niște poezii învățate*; *niște ajutoare oferite*; *niște hărți desenate*; *niște expoziții vizitate*; *niște mașini reparate*; *niște filme vizionate*. Explicați situațiile ortografice apărute.

Ex. 69. Material: 1. Ajungem la pod. N-am mai văzut *podul acela* de doi ani. 2. Intrăm în clasă. Am visat *clasa aceea* toată viața. 3. Trecem pe lângă munți. N-am mai urcat *munții aceia* de mic. 4. Ne îndreptăm spre culmi. Am căutat *culmile acestea* ziua întreaga. 5. Intrăm într-un muzeu. N-am mai vizitat *acest muzeu* de mult. 6. Urmărim un film de aventuri. Televiziunea a reprogramat *acest film*. 7. Bunicul îmi povestește întâmplări de altădată. N-am mai auzit *aceste întâmplări* niciodată.

Sarcini: Construiți fraze după modelul:

Ajungem la podul pe care nu l-am mai văzut de doi ani (vezi și ex. 57).

Explicați consecințele ortografice ale acestor tansformări.

Ex. 70. Material:

1. Prietenul pe care ....-ar întâlni .....
2. Cartea pe care aș citi-.....
3. Mașina pe care ai reparat-.....
4. Pomii pe care .....-ar îngriji .....
5. Florile pe care .....-ar culege .....
6. Prietena căreia ....-a scris .....
7. Orașul căruia ....-ar închina opera .....
8. Grădinile cărora .....-au înflorit trandafirii .....

Sarcini: Completați punctele de suspensie cu pronumele neaccentuate cerute de contextul gramatical și apoi terminați fiecare început de frază. Motivați înlocuirile și explicați situațiile de ortografie apărute.

Ex. 71. Material:

1. *A anunțat* de ieri conferința, *trimițând* invitații scrise.
2. *Am mulțumit* toți, *arătând* entuziasm pentru temă.
3. *Am ascultat* cu mare interes, dar *n-am înțeles* în întregime demonstrația.
4. *Aș fi cerut* lămuriri, dar colegul nostru *a repetat* singur argumentele, așa încât *am reținut* până la sfârșit ideile.
5. *Am apreciat* în mod deosebit bogăția informației și logica expunerii.

Sarcini: Introduceți pentru fiecare verb câte un complement direct sau indirect exprimat prin pronume personal neaccentuat; explicați situațiile ortografice apărute.

Ex. 72. Construiți câte o propoziție cu verbele: *ascultă*, *ocrotește*, *înnoiește*, precedate de fiecare dintre pronumele *mi-*, *ți-*, *i-*, *l-*, *(mă-)*, *m-*, *v- (vă-)* și scrieți sub text prima silabă din fiecare construcție în felul următor: *mi-as/.....*; *ți-o/.....*; *mă-n/...* etc.

Ex. 73. Construiți câte două propoziții în care pronumele *mi-*, *ți-*, *i-*, să se afle înaintea formei *e* a verbului *a fi*. Pronumele să fie însoțite de formele lor accentuate. Explicați prin sensul cuvintelor și prin valoarea lor gramaticală de ce în unele cazuri scriem *mie*, *ție*, iar în altele *mi-e*, *ți-e*.

Scanned with OKEN Scanner

Ex. 74. Construiţi propoziţii sau fraze în care verbele *ai trimis*, *aţi primit*, *aş împodobi*, *ai înnoi*, *aţi convinge*, *aţi învinge*, să fie însoţite de pronumele *-o*. Subliniaţi în mod diferit verbul şi pronumele *-o*.

Ex. 75. Construiţi câte o propoziţie cu fiecare dintre formele verbale date. Verbul să fie însoţit de pronumele neaccentuate la dativ din stânga lui şi de pronumele *-o*.

mi-aţi cerut, *au cerut*
le-aş da, *aţi da*
ne-ai împrumutat, *aţi împrumutat*
v-au expediat, *ar expedia*.

Ex. 76. Scrieţi imperativul verbului *a privi* la singular, urmat de pronumele: *-mă*, *-te*, *-le*, *-o*, apoi la plural, urmat de pronumele *-l*, *-o*, *-le*.

Ex. 77. Construiţi patru propoziţii sau fraze în care verbul la imperativ *ia* (tu) să fie urmat de pronumele *-ţi* şi patru propoziţii (fraze) în care să se afle verbe la persoana a II-a plural a perfectului compus precedate de pronumele *i-*.

Ex. 78. Construiţi două propoziţii (fraze) cu predicatul exprimat prin verbul la imperativ: *ia* (tu) + pronumele *-i* şi două cu acelaşi verb la persoana a II-a singular, perfect compus sau optativ prezent, precedate de pronumele *i-*. Motivaţi scrierea corectă, indicând subiectul şi sensul pronumelui neaccentuat.

Ex. 79. Scrieţi trei propoziţii (fraze) în care gerunziul verbelor *a da*, *a pierde*, *a cere* să fie urmat de pronumele *-i* şi trei propoziţii cu predicatele *dădui*, *pierdui*, *cerui*.

Ex. 80. a) Construiţi câte două propoziţii interogative cu adverbele *unde* şi cu fiecare dintre pronumele *cine*, *care*, *ce*, urmate de pronumele *-l* sau *-i*. b) Alcătuiţi fraze în care conjuncţiile *că*, *fiindcă*, *ci* şi pronumele relativ *ce* să fie urmate de pronumele *-l*; *-i*; conjuncţiile *că* şi *dacă* să fie urmate de pronumele *-o*. Precizaţi sensul pronumelor neaccentuate prin înlocuirea lor cu formele accentuate.

Ex. 81. Construiţi propoziţii în care pronumele din coloanele de mai jos să fie folosite ca pronume enclitice faţă de cuvântul indicat înaintea fiecărui rând de pronume:

nu	*îi*, *o*	o muncitoare	*îl*, *îi*
aşa	*îi*, *îţi*	această victorie	*îi*
atâta	*îi*, *îţi*	două zile	*îţi*, *îi*
ea	*îl*, *îi*	câteva persoane	*îţi*, *îi*

Subliniaţi în mod diferit cuvintele aflate în relaţie.

Ex. 82. Asociaţi următoarelor prepoziţii: *dintru*, *întru*, *printru*, cuvintele *o*, *un*, *un*, *una*, *alt(ul)*, *altă*, *alta*, *însul*, *însă*, *înşii*, *însele*, *încoace*, *acolo*, *adins*, *atât*, apoi construiţi enunţuri cu ele.

Ex. 83. Material: Construcţiile pronominale: *şi-l*, *şi-i*, *şi-o*.

Sarcini: 1. Alcătuiţi propoziţii în care acestea să însoţească verbe la timpurile simple ale indicativului, apoi la conjunctiv sau la infinitiv.

b) Alcătuiţi propoziţii în care aceste grupuri însoţesc verbe la gerunziu.

Ex. 84. Material:

1. *începe* + *a alerga*, *a bate*, *a crede*, *a discuta*, *a fura*, *a plânge*;
2. *însemna* + *a admite*, *a bănui*, *a controla*, *a convinge*, *a dărui*;

Scanned with OKEN Scanner

3. *a îndrăznit + a afirma, a brutaliza, a crede, a deschide*;
4. *s-a îndurat + a cere, a oferi, a permite, a trimite, a vorbi*;
5. *a dat + a înțelege.*

Sarcini: 1. Asociați verbelor la infinitiv pronumele personale (reflexive) neaccentuate de dativ sau acuzativ.

2. Introduceți în enunțuri aceste verbe cu valoare de complement (în 1, 3, 4, 5) și de nume predicativ (în 2) pe lângă verbele din coloana din stânga.

Ex. 85. Material:

1. *s-a obișnuit + a asculta, a explica, a povesti, a raporta*;
2. *a se preface + a ascunde, a lămuri, a spune*;
3. *a reușit + a cerceta, a strânge, a scădea, a traversa.*

Sarcini: 1. Puneți între verb și prepoziția *a* a infinitivului unul dintre pronumele neaccentuate *-mi, -ți, -i, -l, -și*;

2. Folosiți în propoziții aceste verbe cu valoare de complement pe lângă verbele din coloana din stânga.

Ex. 86. Transformați construcțiile următoare în construcții cu dativul posesiv:

- sfatul *tău* prețios – sfatu-*ți* prețios;
- vorbele *mele* aspre – .....
- pieptul *tău* larg – .....
- pe fruntea *lui* de-ntuneric – .....
- firea *voastră* cea blândă – .....
- albele *lui* gene – .....

Ex. 87. Scrieți în locurile libere formele inverse ale perfectului compus corespunzătoare celor date. Subliniați pronumele neaccentuate din construcțiile inversate:

ai venit / venit-ai; *i l-a dat / .....*; *i-a primit / .....*; *mi i-a trimis / .....*; *s-a dus / .....*; *vi i-ați luat / .....*; *au văzut / .....*; *vi i-a dăruit / .....*; *m-ai priceput / ...../*; *și-a adus aminte / ..../ mi-a fost statornic / .....*

Ex. 88. Scrieți în coloana alăturată formele inverse ale verbelor la viitor:

voi pleca / pleca-voi; *va sosi / .....*; *vom trimite / .....*; *veți vedea / .....*; *vor plăti / .....*; *mă va alunga / .....*; *te voi mulțumi / .....*; *se vor vindeca / .....*; *o vei găsi / .....*

Ex. 89. În construcțiile de mai jos înlocuiți substantivele articulate hotărât cu substantivele nearticulate. Explicați consecințele ortografice ale acestei tansformări.

tatăl meu / .....; sora mea / .....; maica ta / .....; unchiul tău / .....; mătușa mea / .....; bunica ta / .....;

Ex. 90. Material: *îmblânzește, îmbrățișează, îmbrâncește, îmbunează, încălzește, încercuiește, încheie, închide, înciudează, încurajează, îndeamnă, înduioșează, înfașă, înfioară, înfurie, înghesuie, îngrijește, înmatriculează, înnebunește, înscrie, înspăimântă, înșală, înștiințează, întovărășește, întreține, învață, învârtește, învoiește.*

Sarcini:

1. Însoțiți verbele de mai sus cu una din formele neaccentuate ale pronumelor personale: *mă (te, o, ne, vă, le).*

2. Rostiţi grupurile astfel constituite, evitând hiatul, făcând deci economie de o silabă.

3. Scrieţi grupurile pronume + verb.

Model: *Mama mă întreabă dacă e nevoie să mă întovărăşească la examen. 2. Mama mă-ntreabă dacă e nevoie să mă-ntovărăşească la examen.*

Ex. 91. Material: *adoptă, aduce, agreează, alege, aliniază, alimentează, amăgeşte, ambiţionează, amuză, angajează, aplaudă, aprinde, apropie, ascunde, asediază, asociază, asurzeşte, aşază, atacă, atenţionează, audiază, autorizează, avantajează.*

Sarcini: Însoţiţi verbele de mai sus cu formele neaccentuate ale pronumelor personale: *mă, te, ne, vă, le.*

Model: 1. *Profesorul te ascultă în fiecare zi.*
2. *Profesorul te-ascultă în fiecare zi.*

Ex. 92. Material:

- Eu am ascultat emisiunea mereu. Tu .....
- Eu am aşteptat excursia mereu. Tu .....
- Eu am vizitat expoziţia mereu. Tu .....
- Eu am dat definiţia mereu. Tu .....
- Eu am vizitat această regiune mereu. Tu .....

Sarcini: Transformaţi după modelul:

Eu am apreciat sugestia primită. Tu n-ai apreciat-o niciodată.

Ex. 93. Refaceţi enunţurile de mai sus, vorbind despre: *emisiuni, excursii, definiţii, regiuni.*

3. Cratima în cazuri de omofonie

Probleme teoretice

Prin **omofonie** se înţelege calitatea unor silabe sau a unor cuvinte de a se rosti asemănător, dar de a se scrie diferit. Identitatea de pronunţare implică identitatea structurii fonematice (aceleaşi sunete, în aceeaşi succesiune), cât şi identitatea structurii accentuale (formaţiile au acelaşi accent, pe aceeaşi silabă, ori sunt total lipsite de accent, deci neaccentuate). Aşadar, o situaţie de *omofonie* impune această dublă identitate de structură fonetică: *într-una / întruna, alegeţi* (voi), dar *alege-ţi* cărţile (tale), *l-a* văzut şi *la* cinematograf, pari *cam* străin, simt *c-am* obosit.

Când grupul de cuvinte conjuncte nu are accent, iar cuvântul paralel este accentuat, asemănarea dintre ele este parţială, avem deci de-a face cu identitate de sunete alcătuitoare. Să se compare *i-a adus / trebuia să iá*; *s-a* întors / locuinţa *sá*; *i-ar* trebui / *iár* vine.

Situaţii de omofonie apar mai ales printre monosilabice. Termenii opoziţiei (ambii sau măcar unul dintre ei) au o mare frecvenţă în limbă, căci reprezintă, de regulă, instrumente gramaticale. De aici se desprinde importanţa scrierii lor

Scanned with OKEN Scanner

corecte. Iată o listă de omofone (*cf.* Mioara Avram, *Ortografie pentru toţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990, p. 111).

- *a-i* (prepoziţie + pronume: *pentru a-i vedea*) şi *ai* (articol: *ai* mei; substantiv reg.: *un ai*; interjecţie: *ai*); dar şi auxiliar pentru perfectul compus, optativ;
- *a-l* (prepoziţie + pronume: *pentru a-l vedea*) şi *al* (articol: *al bunicii*);
- *a-şi* (prepoziţia infinitivului + pronume reflexiv: *pentru a-şi aminti*) şi *aşi* (substantiv: *doi aşi*);
- *a-ţi* (prepoziţia infinitivului + pronume: *pentru a-ţi aminti*) şi *aţi* (auxiliarul perfectului compus şi al optativului: *aţi vrut, aţi vrea*);
- *c-a* (conjuncţia *că* elidată + auxiliarul perfectului compus: *ştiu c-a venit*; conjuncţia *că* elidată + articol: *ştiu c-a mea e mai bună*) şi *ca* (adverb de mod: *ca la munte*; conjuncţie: *ca să*);
- *c-ai* (conjuncţia *că* elidată + auxiliarul verbal: *ştiu c-ai venit*; conjuncţia *că* elidată + articol: *ştiu c-ai tăi sunt aici*) şi *cai* (substantiv: *doi cai*);
- *c-al* (conjuncţia *că* elidată + articol: *ştiu c-al tău e mai bun*) şi *cal* (substantiv: *un cal*);
- *c-am* (conjuncţia *că* elidată + auxiliar: *ştiu c-am fost*) şi *cam* (adverb: *cam târziu*);
- *c-ar* (conjuncţia *că* elidată + auxiliarul optativului: *ştiu c-ar veni*) şi *car* (substantiv: *un car de lemne*);
- *că-i* (conjuncţie + pronume: *că-i dai*; conjuncţie + verb: *că-i bine*) şi *căi* (substantiv: *două căi*);
- *ce-a* (pronume + auxiliar verbal: *ce-a găsit*) şi *cea* (articol adjectival: *şcoala cea nouă*);
- *ce-ai* (pronume + auxiliar verbal: *ce-ai găsit*) şi *ceai* (substantiv: *o ceaşcă de ceai*);
- *ce-i* (pronume + pronume: *ce-i pasă ?*; pronume + verb: *ce-i aici ?*) şi *cei* (articol adjectival: *pomii cei mari*);
- *ce-l* (pronume + pronume: *ce-l doare ?* şi *cel* (articol adjectival: *feciorul cel mare*);
- *de-a* (prepoziţie + prepoziţie: *de-a dura*; prepoziţie + articol: *de-a ta*) şi *dea* (verb: *să dea*);
- *de-al* (prepoziţie + articol: *de-al meu*) *de-a-l* (prepoziţie + prepoziţie + pronume: *plăcerea de-a-l vedea*) şi *deal* (substantiv: *un deal*);
- *i-a* (pronume + auxiliarul perf. c.: *i-a dat*); *ia* (verb: *ia un măr*) şi *ia* (interjecţie);
- *i-ar* (pronume + auxiliarul optativului: *i-ar da*) şi *iar* (adverb: *iar pleacă*) şi *iar* (conjuncţie: *El pleacă, iar ea rămâne*);
- *i-au* (pronume + auxiliar perf. c.: *i-au luat*) şi *iau* (verb: *iau un măr*);
- *l-a* (pronume + auxiliar perf. c.: *l-a văzut*) şi *la* (prepoziţie: *la munte*);
- *l-ai* (pronume + auxiliar verbal: *l-ai luat, l-ai întreba*) şi *lai* (adjectiv: *berbec lai*);

Scanned with OKEN Scanner

- *l-aş* (pronume + auxiliar optativ: *l-aş cumpăra*) şi *laş* (adjectiv: *un om laş*);
- *l-aţi* (pronume + auxiliar perf. c./optativ: *l-aţi examinat, l-aţi întreba*) şi *laţi* (adjectiv: *umeri laţi*);
- *m-ai* (pronume + auxiliar perf. c./optativ: *m-ai examinat; m-ai vedea*) şi *mai* (adverb: *mai aşteaptă*; substantiv: *luna mai*);
- *m-aţi* (pronume + auxiliar perf. c./optativ: *m-aţi văzut, m-aţi vedea*) şi *maţi* (adjectiv: *ciorapi maţi*);
- *m-au* (pronume + auxiliar perf. c.: *m-au dat*) şi *mau* (interjecţie);
- *mi-a* (pronume + auxiliar perf. c.: *mi-a dat*) şi *mia* (substantiv: *o oaie cu miel şi o mia*);
- *mi-i* (pronume + pronume: *mi-i daţi*; pronume + verb: *mi-i bine*) şi numeral (*două mii*);
- *n-a* (adverb de mod elidat + auxiliar perf. c.: *n-a sosit*) şi *na* (interjecţie: *na un măr!*);
- *n-ai* (adverb de mod elidat + auxiliar perf. c./optativ: *n-ai sosit, n-ai veni*) şi *nai* (substantiv: *cântă la nai*);
- *n-aş* (adverb de mod elidat + auxiliar optativ: *n-aş pleca*) şi *naş* (substantiv: *un naş*);
- *ne-a* (pronume + auxiliar perf. c.: *ne-a citit*) şi *nea* (substantiv: *un fulg de nea*);
- *ne-am* (pronume + auxiliar perf. c.: *ne-am gândit*) şi *neam* (substantiv: *un neam de-al meu*);
- *s-a* (pronume + auxiliar perf. c.: *s-a dus*) şi *sa* (adjectiv pronominal posesiv: *cartea sa*);
- *s-ar* (pronume + auxiliar optativ: *s-ar duce*) şi *sar* (verb: *eu sar coarda*);
- *s-au* (pronume + auxiliar perf. c.: *s-au certat*) şi *sau* (conjuncţie: *tu sau el*);
- *ţi-i* (pronume + pronume: *ţi-i trimit*; pronume + verb: *ţi-i bine*) şi *ţii* (verb: *tu ţii la mine*);
- *v-a* (pronume + auxiliar perf. c.: *v-a auzit*) şi *va* (auxiliarul viitorului: *va sosi*);
- *v-ar* (pronume + auxiliar optativ: *v-ar însoţi*) şi *var* (substantiv: *am dat cu var*);
- *vi-i* (pronume + pronume: *vi-i trimite*; pronume + verb: *vi-i bine*) şi *vii* (adjectiv: *peştii vii*; verb: *vii cu noi*; substantiv: *dealuri cu numeroase vii*);

Unele omofone pot fi realizate cu forme populare ale verbului auxiliar de viitor:

- *c-or* (conjuncţia *că* elidată + auxiliar viitor popular: probabil *c-or trece şi pe la noi*) şi *cor* (substantiv: *cânţi la cor*);
- *m-oi* (pronume + auxiliar viitor popular: *m-oi întoarce*) şi *moi* (adjectiv: *pere moi*);

Scanned with OKEN Scanner

- *m-or* (pronume + auxiliar viitor popular: *m-or troieni*) și *mor* (verb: *să mor*; interjecție *mor!*);
- *n-oi* (adverb de mod elidat *nu* + auxiliar viitor popular: *n-oi veni*) și *noi* (adjectiv: *haine noi*);
- *n-or* (adverb de mod elidat *nu* + auxiliar viitor popular: *n-or mai veni*) și *nor* (substantiv: *un nor pe cer*);
- *v-oi* (pronume + auxiliar viitor popular: *vouă v-oi da*) și *voi* (pronume: *cu voi*; auxiliar viitor: *eu voi trece*);
- *v-or* (pronume + auxiliar viitor popular: *vouă v-or da*) și *vor* (verb: *ei vor să cânte*; verb auxiliar: *vor veni*).

Omofonele pot fi și de 2, 3 sau mai multe silabe.

- *c-ale* (conjuncția *că* elidată + articol: *știu c-ale tale sunt mai bune*) și *cale* (substantiv: *o cale lungă*);
- *du-ne* (verb + pronume: *du-ne acasă*) și *dune* (substantiv: *dune de nisip*);
- *într-una* (prepoziție + articol nehotărât: *într-una din zile*) și *întruna* (adverb: *curge întruna*);
- *n-are* (adverb de mod elidat *nu* + verb: *n-are părinți*) și *nare* (substantiv: reg.: *o nare*);
- *zi-le* (verb + pronume: *zi-le doina*) și *zile* (substantiv: *două zile*).

O omofonie care vizează multe verbe de conjugarea a treia este aceea dintre persoana a doua singular a imperativului + pronumele neaccentuat *-ți* și persoana a doua plural a imperativului sau a indicativului prezent sau a conjunctivului prezent fără pronume, de tipul: *deschideți/deschide-ți*.

Rețineți mijlocul de control care reglează ortografia în cazul acestor omofonii: **când subiectul este *tu* (exprimat/inclus), *-ți* este pronume și se separă prin cratimă; când subiectul este *voi* (exprimat/inclus), *-ți* este desinența verbului și nu se separă prin cratimă.** Sau schematic:

Vb *-ți* – Subiect *tu* (exprimat/inclus)	Vb *-ți* – Subiect *voi* (exprimat/inclus)

Exerciții

Ex. 94. Material: I-a spus să se spele. Le-a ordonat să se spele. I-am cerut să se șteargă. I-a comunicat să se șteargă.

Sarcini: Transformați enunțurile după modelul: *I-a spus*: – *Spală-te!*

Ex. 95. Material: L-a rugat să-și aleagă cărțile. I-a rugat să-și aleagă cărțile. L-a avertizat să-și ascundă banii. I-a avertizat să-și ascundă banii.

Sarcini: Ca mai sus. Pentru cazurile de omofonie, folosiți modelele de mai sus.

Ex. 96. Material: Spune-i să-și scrie colegii. 2. Spune-i să-și culeagă prunii. 3. Spune-le să-și șteargă pantofii. 4. Spune-i să-și aleagă jucăriile. 5. Sfătuiește-l

Scanned with OKEN Scanner

să-şi scrie temele. 6. Sfătuieşte-i să-şi scrie temele. 7. Îndeamn-o să-şi pună în ordine cărţile. 8. Îndeamnă-le să-şi pună la punct temele. 9. Spune-i să-şi reţină loc la hotel mai devreme. 10. Spune-le să-şi reţină biletul pentru decontare.

Sarcini: Transformaţi enunţurile după modelul: *Sfătuieşte-l*: – *Scrie-ţi temele!*

Pentru reglarea scrierii construcţiilor omofone, folosiţi modelele ortografice date anterior.

Ex. 97. Material: 1. Nu-ţi şterge pantofii! 2. Nu-ţi prinde nasturii! 3. Nu-ţi drege patinele! 4. Nu-ţi culege toţi căpşunii! 5. Nu-ţi sparge toţi sâmburii! 6. Nu-ţi aprinde astăzi focul! 7. Nu-ţi ţine banii la vedere!

Sarcini: Alcătuiţi propoziţii afirmative, respectând modelul: *Şterge-ţi pantofii!*

Pentru reglarea ortografiei, folosiţi modelele ortografice date mai sus.

Ex. 98. Material: Enunţurile de la exerciţiul anterior, având subiectul inclus *voi*, de această dată.

Sarcini: Alcătuiţi propoziţii afirmative, respectând modelul: *Ştergeţi-vă pantofii!*

Ex. 99. Material: 1. Şterge-l de praf! 2. Şterge-ţi-l de praf! 3. Ştergeţi paltonul de praf! 4. Ştergeţi-l de praf! 5. Alege-o acum! 6. Alege-ţi-o acum! 7. Alege-ţi acum cartea! 8. Alegeţi-o acum! 9. Învinge-l repede! 10. Învinge-ţi-l repede! 11. Învinge-ţi repede duşmanul! 12. Învingeţi-l repede! 13. Culege-le cu plăcere! 14. Culege-ţi-le cu plăcere! 15. Culege-ţi roadele cu plăcere! 14. Culegeţi-le cu plăcere!

Sarcini: Motivaţi scrierea construcţiilor legate prin cratimă, raportându-vă la unul dintre cele două modele ortografice date mai înainte.

Ex. 100. Material: Cel de la exerciţiul anterior.

Sarcini: 1. Treceţi propoziţiile la forma negativă.

2. Explicaţi modificările gramaticale produse şi consecinţele lor ortografice.

Ex. 101. Material:

I-a — îndemnat să ia cărţile.
I-a — chemat să ia masa împreună.
I-a — arătat să ia drumul cel mai scurt.

Sarcini: Alcătuiţi toate enunţurile posibile. Explicaţi situaţiile ortografice conflictuale: *ia/i-a*.

Ex. 102. Material:

L-a — îndemnat la lucru.
L-a — chemat la masă.
L-a — arătat la televizor.

Sarcini: Alcătuiţi toate propoziţiile posibile. Explicaţi situaţiile ortografice conflictuale: *l-a/la*. După modelele de mai sus, alcătuiţi altele asemănătoare.

Ex. 103. Completaţi spaţiile libere cu una dintre formele paralele: *a-l/al*; *a-i/ai*; *ce-l/cel*; *ce-a/cea*; *ce-i/cei*. Analizaţi morfologic grupurile omofone.

- Drumul fusese ales foarte rău, numai cu gândul de a găsi mai repede pe Ştefan, de .... zdrobi, ... prinde de barbă, cum era porunca.

(N. Iorga – *Istoria lui Ştefan cel Mare*)

Scanned with OKEN Scanner

- Nevestele lor ies întru întâmpinare și încep ..... lua cu vorba și ..... dezmierda care de care mai măgulitor.

(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

- Să binevoiască ..... primi acei călugări și i-a sluji cu credință.

(M. Sadoveanu – *Cântecul Mioarei*)

- Fratele Greuceanului se întoarse la locul de despărțire și se puse ..... aștepta acolo cu bucurie.

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

- Frunzele uscate foșneau încet de pasul mărunt ..... copilei, sunau uscat de pasul îndesat ..... feciorului.

(I. Agârbiceanu – *Duhul băilor*)

- Și ce cap frumos răsare! / Nu-i ..... meu? .... meu e oare?
  Dar ..... cui! Și la ureche,/ Uite-o floare!

(G. Coșbuc – *Poezii*)

- Zboară, murgule, cu mine!
  Zboară, că să zbor îmi vine!
  Tânăr ești de patru ierni,
  Câmp .... larg să mi te-așterni!

(G. Coșbuc – *Poezii*)

- Ce folos .... tu c-o strângi?

(G. Coșbuc – *Poezii*)

- Ah, mamă, tu! Ce slabă ești!
  N-.... glas de vifor, să jelești;
  N-.... mâni de fier, ca fier să frângi;
  N-.... mări de lacrămi, mări să plângi.

(G. Coșbuc – *Poezii*)

- Nu vezi cum sar grăbiți .... tăi?

(G. Coșbuc – *Poezii*)

- Sfetnicul .... palavatic merse la împăratul și zise...

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

- Apoi poate să vină o sută de Greuceni că n-are .... mai face, lucrul fiind sfârșit.

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

- Urla prin aerul cernit Mama-Pădurilor ..... nebună.

(M. Eminescu – *Proză literară*)

- Țăranii știau însă ..... așteaptă pe dânșii și pe toți .... lor.

(N. Iorga – *Istoria lui Ștefan cel Mare*)

- De aceea, am trimis pe cei șapte feciori ..... am și, uite, până dimineața ți-am strâns oaste nouă la loc.

(*Legende populare românești*)

- A luat o mână de țărână din trupul ..... fertil al Geei.

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

- Fănuță a venit ..... din urmă, fiindcă și-a spălat mânile la robinetul din ogradă.

(I. Teodoreanu – *Prăvale-Baba*)

Scanned with OKEN Scanner

- Fugi, Urâte! baba zice,
  Peste codrul ..... frunzos
  În pustiu întunecos.
  (V. Alecsandri – *Poezii*)
- În dumbrava ..... vecină, / Unde buhna greu suspină,
  Vezi ..... zare de lumină?
  (V. Alecsandri – *Poezii*)

Ex. 104. Construiţi propoziţii independente în care să se folosească grupurile conţinând pronume neaccentuate şi cuvântul indicat în dreptul fiecărui grup.

i-i / ii (substantiv) *ţi-i / ţii*
mi-i / mii *vi-i / vii* (substantiv, adjectiv, verb)

Ex. 105. Alcătuiţi propoziţii (fraze) cu următoarele forme paralele: *na, nai, naş, nea, neam / n-a, n-ai, n-aş, ne-a, ne-am.*

Ex. 106. Includeţi în propoziţii (fraze) următoarele forme omofone: *s-a, s-au, să-i, s-ar / sa, sau, săi, sar.*

Ex. 107. Completaţi coloanele libere cu verbele date, la persoana a III-a singular la viitor şi la perfect compus cu auxiliarul însoţit de pronumele neaccentuat *v-*.

Verbele	Viitorul	Perfectul compus
1. a da	.....	.....
2. a primi	.....	.....
3. a aranja	.....	.....
4. a citi	.....	.....
5. a realiza	.....	.....

Ex. 108. În mod similar: auxiliarele *aş, ai, aţi*, ale optativului şi prepoziţia (*pentru*) *a* a infinitivului + *-şi, -i, -ţi.*

Verbele	Optativul cu auxiliarul			Infinitivul prepoziţional		
	aş	ai	aţi	pentru a-şi	pentru a-i	pentru a-ţi
1. a citi	aş citi	ai citi		pentru a-şi citi	pentru a-i citi	pentru a-ţi citi
2. a oferi	.....					
3. a alege	.....					
4. a restitui	.....					

Ex. 109. Realizaţi opoziţia *de-al/deal, i-ar/iar, l-aş/laş, l-aţi/laţi, ce-ai/ceai*, construind propoziţii (fraze) corespunzătoare.

Ex. 110. Alcătuiţi propoziţii cu următoarele omofone, apoi analizaţi-le morfologic: *c-ale/cale, c-are/care, du-ne/dune, n-are/nare, zi-le/zile.*

Ex. 111. Verificaţi scrierea corectă cu cratimă a următoarelor grupuri prin întregirea lui *c-, m-, v-* în *că, mă, vă*: *c-a (plecat), c-ai (ştiut), c-ale (mele), c-am (plătit), c-ar (vrea), c-are, c-aţi (vrut), m-a (ajutat), m-ai (ascultat), m-au (întors), v-a (făcut), v-aţi (spălat), v-am (uitat), v-ar (zâmbi).*

Scanned with OKEN Scanner

Apostroful[1] (') notează rostirea incompletă a unui cuvânt sau a unui număr reprezentat cifric. El marchează rostirea incompletă, cu pierdere de sunet(e), a unui cuvânt care, pronunţat normal, întreg, în compensarea îndepărtării apostrofului se scrie fără nici un semn ortografic: *Las' pe mine – Lasă pe mine*; *'Mneaţa – (Bună) dimineaţa*.

Pierderile de sunet(e) marcate de apostrof pot avea loc în orice parte a cuvântului:

- la iniţială: *'Neaţa!, Unde te 'ci?*
- în corpul cuvintelor: *Dom'le, Sal'tare!*

Pierderea de sunet(e) poate reflecta:

- un mod de rostire mai economic şi mai puţin îngrijit, cu răspândire în vorbirea familiară şi în cea populară: *făr' să spui, pân' la tine, dom' profesor*.
- o rostire alterată:
  Eş' du'ce, 'ne Iancule. Un' e m'gem?
  (I.L. Caragiale – *Repausul duminical*)
- o necesitate metrică:
  Pân' ce-oi strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plai.
  (V. Alecsandri – *Poezii*)

Pierderea de sunet(e) din cadrul unui cuvânt se poate proba prin confruntarea formei incomplete cu cea din rostirea literară; de exemplu, *pân' să* este incomplet, prezentând pierderea lui *-ă* final, în raport cu *până să*, forma literară; tot la fel *'nainte* este incomplet faţă de *înainte*, formă consemnată de DOOM.

Cuvântul incomplet cu pierdere de sunet(e) marcată de apostrof nu este conjunct. La cuvintele conjuncte, scrise deci cu cratimă, pierderea de sunete este subordonată:

1. rezolvării unui hiat şi, ca urmare, cuvintele se rostesc într-o silabă: *v-am dat – v(ă) – am dat*; *c-aştept – c(ă) -aştept*; *intră-n casă – intră-(î)n casă*; *dintr-acolo – dintr(u)-acolo*;
2. normei de scriere a cuvintelor neaccentuate enclitice (vezi anterior p. 127)
   Ţin-te bine – Ţin(e)-te bine.
   Înşir-te, mărgărite – Înşi(ră)-te, mărgărite.

În cazuri ca: *Făr' de bani, făr' de ciocoi* ((V. Alecsandri – *Cântec haiducesc*); *Las' că v-am găsit eu ac de cojoc* (I. Creangă – *Povestea lui Harap Alb*); *Pân' ce-oi strivi toţi lupii...* pierderile de sunete nu rezultă din reducerea unui hiat, ca urmare nu se produce o silabă comună, iar *de, că, ce*, de după *făr', las', pân'*, nu sunt cuvinte enclitice (cuvinte neaccentuate aşezate după cuvântul accentuat de care se leagă fonetic şi gramatical): *făr(ă) de* este o prepoziţie compusă cu

1. Vezi G. Beldescu, *Ortografie, ortoepie, punctuaţie*, Bucureşti, 1982, p. 82; G. Beldescu, *Ortografia actuală a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984, p. 236.

Scanned with OKEN Scanner

ambii termeni neaccentuaţi în vorbire; *pân(ă) ce* este o locuţiune conjuncţională, tot fără accent; iar *că* este o conjuncţie care ţine de propoziţia subordonată: *că v-am găsit eu ac de cojoc*, nu de regentă, reprezentată prin *Las'*.

Aşadar, întrucât absenţa accidentală din rostire a unor sunete cu diverse poziţii într-un cuvânt poate fi marcată în unele situaţii prin cratimă, iar în altele prin apostrof, se poate formula următoarea regulă: **dacă se ajunge la rostirea împreună, în sensul de cuprindere în aceeaşi silabă a sunetelor în jurul celui absent (sau celor absente) se foloseşte cratima; dacă nu, se foloseşte apostroful, care este un semn pentru un singur cuvânt, nu între cuvinte.**

Când lipsa de sunete se produce la începutul sau la sfârşitul cuvintelor, apostroful este precedat şi, respectiv, urmat de pauza albă după şi înainte de alt cuvânt (pentru alte detalii vezi G. Beldescu, *Ortografia actuală a limbii române*, pp. 237 şi urm. şi Mioara Avram, *Ortografie pentru toţi*, p. 114).

Verificaţi-vă cunoştinţele rezolvând

Testul nr. 1

Marcaţi litera care corespunde răspunsului corect:

1. ☐ a) Aratămi-te iară!
   ☐ b) Arată-mite iară!
   ☐ c) Arată-mi-te iară!

2. ☐ a) Spunei de cel aduci.
   ☐ b) Spune-i de ce-l lauzi.
   ☐ c) Spunei de ce-l chemi.

3. ☐ a) I-am întrebat pe cei trei ce-i nou pe la ei.
   ☐ b) I-am întrebat pe ce-i trei cei nou pe la ei.
   ☐ c) I-am întrebat pe cei trei cei nou pe la ei.

4. ☐ a) Duceli-s-ar vestea!
   ☐ b) Duce-li-sar vestea!
   ☐ c) Duce-li-s-ar vestea!

5. ☐ a) Văzutu-iaţi şi va-ţi bucurat?
   ☐ b) Văzutu-ia-ţi sau v-aţi culcat?
   ☐ c) Văzutu-i-aţi şi v-aţi mirat?

6. ☐ a) Hotărâreai nu mă miră.
   ☐ b) Hotărârea-i nu mă miră.
   ☐ c) Hotărâre-ai nu mă miră.

7. ☐ a) Mi-a dat, dar nu mi-a mulţumit.
   ☐ b) Mi-a dat, dar nu mia mulţumit.
   ☐ c) Mia dat, dar nu mi-a mulţumit.

8. ☐ a) L-a abandonat propriui prieten.
   ☐ b) L-a abandonat propriu-i prieten.
   ☐ c) La abandonat propriul prieten.

9. ☐ a) Scrisoarea vo trimit prin poştă.
   ☐ b) Scrisoarea vi-o trimit prin poştă.
   ☐ c) Scrisoarea v-o trimit mâine.

10. ☐ a) Ştergeţi hainele pe care ţi le-a dat.
    ☐ b) Ştergeţi hainele pe care vi le-a dat.

11. ☐ a) Adu-ţi-l şi tu!
    ☐ b) Aduţi-l şi tu!
    ☐ c) Aduce-ţi-l şi voi!

12. ☐ a) Ia-ţi în primire serviciul!
    ☐ b) I-aţi în primire serviciul!

13. ☐ a) Sfătuiţi-o să vină mâine!
    ☐ b) Sfătui-ţi-o să plece astăzi.
    ☐ c) Sfătu-i-ţi-o să vină la noi.

14. ☐ a) Tu vezi-ţi de treabă!
    ☐ b) Tu veziţi de şcoală!

Scanned with OKEN Scanner

15. ☐ a) Înţelesu-mai sau nu?
☐ b) Înţelesu-ma-i sau nu?
☐ c) Înţelesu-m-ai sau nu?

16. ☐ a) Mama mare se ridică bătrâneşte.
☐ b) Mama-mare se ridică bătrâneşte.

17. ☐ a) Am luat masa la vagonul-restaurant.
☐ b) Am luat o cafea la vagonul restaurant.

18. ☐ a) Produsele petroliere se transportă cu vagoanele cisternă.
☐ b) Produsele petroliere se transportă cu vagoanele-cisternă.

19. ☐ a) Am călătorit într-un vagon-de--dormit.
☐ b) Am călătorit într-un vagon de dormit.

20. ☐ a) Nu fii zgârie-brânză!
☐ b) Nu fi zgârie brânză!
☐ c) Nu fi zgârie-brânză!

21. ☐ a) reîntoarcerea în oraş;
☐ b) rentoarcerea în oraş;

22. ☐ a) excampionul mondial;
☐ b) ex campionul mondial;
☐ c) ex-campionul mondial;

23. ☐ a) show-ul;
☐ b) showul;

24. ☐ a) Bistriţa-Năsăud;
☐ b) Bistriţa Năsăud;

25. ☐ a) Târgul-Frumos;
☐ b) Târgul Frumos.

Testul nr. 2

Marcaţi litera/literele corespunzătoare răspunsului (răspunsurilor) corecte:

1. ☐ a) duce-maş;
☐ b) duce-m-aş;
☐ c) duce-m-aşi;

2. ☐ a) trimite-ţiaş;
☐ b) trimite-ţi-aşi;
☐ c) trimite-ţi-aş;

3. ☐ a) Ai început a-i spune verzi şi uscate.
☐ b) Ai început ai spune verzi şi uscate.
☐ c) A-i început a-i spune verzi şi uscate.

4. ☐ a) Mulţumire-aţi va fi deplină.
☐ b) Mulţumi-re-a-ţi va fi deplină.
☐ c) Mulţumirea-ţi va fi deplină.

5. ☐ a) Dă-i lui în primire pe zurbagii aceia.
☐ b) Dă-i-i lui în primire pe zurbagiii aceia.

6. ☐ a) Străduinţa-ţi va fi apreciată.
☐ b) Străduinţ-aţi va fi apreciată.
☐ c) Străduinţaţi va fi apreciată.

7. ☐ a) Strânge-ţi cărţile şi pleacă!
☐ b) Strângeţi cărţile şi plecaţi!

8. ☐ a) Nu întârzia! Alege-ţi-o acum!
☐ b) Nu ezitaţi! Alege-ţi acum!
☐ c) Nu ezitaţi! Alegeţi-o acum!

9. ☐ a) Le-ai răsădit. Culegeţi-le pe toate!
☐ b) Le-ai răsădit. Culege-ţi-le pe toate!
☐ c) Aţi muncit mult. Culegeţi-le cu plăcere!
☐ d) Aţi depus eforturi. Culege-ţi-le şi vă bucuraţi!

10. ☐ a) Nu il dau acum!
☐ b) Nu i-l dau acum!

11. ☐ a) pentru aşi ajuta părinţii;
☐ b) pentru a-şi ajuta părinţii;
☐ c) Aş ajuta părinţii, dar nu pot.

12. ☐ a) pasă-mi-te că ştia bine;
☐ b) pasămite că ştia bine;

13. ☐ a) I-aţi cu tine haina!
☐ b) Ia-ţi cu tine haina!

Scanned with OKEN Scanner

14. ☐ a) Realegeţi cartea singur!
☐ b) Realege-ţi cartea singur!
☐ c) Realegeţi cartea singuri!

15. ☐ a) Ia, mă duc şi eu la moară!
☐ b) I-a, mă duc şi eu la moară!

16. ☐ a) I-ale, că-s frumoase!
☐ b) Ia-le, că-s frumoase!
☐ c) Ia-le, căs frumoase!

17. ☐ a) Au construit nişte zgârie nori!
☐ b) Au înălţat nişte zgârie-nori!

18. ☐ a) Scris-cititul reprezintă o sarcină elementară.
☐ b) Scris, cititul reprezintă o sarcină elementară.

19. ☐ a) cu sufletul ne-mpăcat;
☐ b) cu sufletul nempăcat;
☐ c) cu sufletul ne'mpăcat;
☐ d) cu sufletul neîmpăcat;

20. ☐ a) un om nenţeles;
☐ b) un om ne'nţeles;
☐ c) un om neînţeles;
☐ d) un om ne-nţeles;

21. ☐ a) articolul hotărât *l*;
☐ b) articolul hotărât *-l*;

22. ☐ a) Păunaşul Codrilor;
☐ b) Păunaşul-Codrilor;

23. ☐ a) Bejan Ana Maria;
☐ b) Bejan Ana-Maria;

24. ☐ a) Râmnicul-Vâlcea;
☐ b) Râmnicul Vâlcea;
☐ c) Râmnicu-Vâlcea;

25. ☐ a) Tuşnad-băi;
☐ b) Tuşnad-Băi;
☐ c) Tuşnad Băi.

Testul nr. 3

Alegeţi răspunsurile corecte:

1. ☐ a) Alungatu-o-ai pe dânsa.
☐ b) Alungatu-ai pe dânsa.
☐ c) Alungat-o-ai pe dânsa.

2. ☐ a) Adu-o mai repede!
☐ b) Ad-o mai repede!

3. ☐ a) E cam târziu, c-am întârziat.
☐ b) E cam târziu, cam întârziat.
☐ c) E c-am târziu, c-am întârziat.

4. ☐ a) Tot românul plânsumi-sa.
☐ b) Tot românul plânsu-mi-s-a.
☐ c) Tot românul plânsu-mi-sa.

5. ☐ a) Banii ţii trimit prin poştă.
☐ b) Banii ţi-i trimit mâine.

6. ☐ a) A-ţi face griji e inutil.
☐ b) Aţi face griji e important.

7. ☐ a) Aduţi-l şi tu!
☐ b) Adu-ţi-l şi tu!
☐ c) Adu-ţil şi tu!

8. ☐ a) Mărturiseşte-ţil şi tu gândul!
☐ b) Mărturiseşteţi-l şi tu gândul!
☐ c) Mărturiseşte-ţi-l şi tu gândul!

9. ☐ a) Aprindeţi focul şi pleacă!
☐ b) Aprinde-ţi focul singuri!
☐ c) Aprinde-ţi focul când te scoli!

10. ☐ a) Ţineţi banii cu atenţie!
☐ b) Ţine-ţi banii pentru a-ţi ajuta prietenul!
☐ c) Ţineţi banii cu grijă; alţii nu vei mai primi!

11. ☐ a) Sfătuitu-l-aţi să plece?
☐ b) Sfătuitu-la-ţi să plece?
☐ c) Sfătuitul-aţi să plece?

12. ☐ a) Trimisu-iai vestea?
☐ b) Trimisu-i-ai vestea?
☐ c) Trimisu-ia-i vestea?

13. ☐ a) Iamă, racule, cu tine!
☐ b) Ia-mă, racule, cu tine!

14. ☐ a) Iaţi ce-ţi place!
☐ b) I-aţi ce-ţi place!
☐ c) Ia-ţi ce-ţi place!

15. ☐ a) în pieptui de aramă;
☐ b) în pieptu-i de aramă;

Scanned with OKEN Scanner

16. ☐ a) Iai şi pe băieţi în excursie!
☐ b) I-ai şi pe băieţi în excursie!
☐ c) Ia-i şi pe băieţi în excursie!

17. ☐ a) Datu-mi-tea taică-tău!
☐ b) Datu-mi-te-a taică-tău!
☐ c) Da-tu-mi-te-a taică-tău!

18. ☐ a) derivarea cu sufixele *re*, *-aş*, *-leţ*;
☐ b) derivarea cu sufixele *-re*, *aş*, *leţ*;
☐ c) derivarea cu sufixele *-re*, *-aş*, *-leţ*;

19. ☐ a) împăratul-Roşu;
☐ b) împăratul Roşu;
☐ c) Roşu-Împărat;

20. ☐ a) baba Cloanţa;
☐ b) Baba-Cloanţa;
☐ c) baba Zamfira;

21. ☐ a) după-masă („când”?);
☐ b) după masă („când”?);

22. ☐ a) audio-vizual;
☐ b) audiovizual;

23. ☐ a) Baia Mare;
☐ b) Baia-Mare;

24. ☐ a) Lacul Sărat;
☐ b) Lacul-Sărat;

25. ☐ a) non-violenţă;
☐ b) nonviolenţă.

Testul nr. 4

Alegeţi răspunsurile corecte, încercuind litera/literele corespunzătoare:

1. ☐ a) Ce-i harnici nu ştiu ce-i oboseala.
☐ b) Cei harnici nu ştiu cei oboseala.
☐ c) Cei harnici nu ştiu ce-i oboseala.

2. ☐ a) Ce-a vrut oare fata cea înaltă?
☐ b) Cea vrut oare fata ce-a înaltă?
☐ c) Cea vrut oare fata cea înaltă?

3. ☐ a) Revino-ţi în fire!
☐ b) Revi-no-ţi în fire!

4. ☐ a) Adusuţi-ai cortul?
☐ b) Adusu-ţiai cortul?
☐ c) Adusu-ţi-ai cortul?

5. ☐ a) N-o s-amân plecarea pân-s-on-nopta.
☐ b) N-o s-amân plecarea pân's-on-nopta.
☐ c) N-o s-amân plecarea pân's-o-n-nopta.

6. ☐ a) Ion n-a ştiut, dară-mi-te Vasile!
☐ b) Ion n-a ştiut, darămite Vasile!

7. ☐ a) Scrieţi temele şi pleacă!
☐ b) Scrie-ţi temele şi plecaţi!
☐ c) Scrie-ţi temele şi du-te!
☐ d) Scrieţi temele, apoi vă distraţi!

8. ☐ a) cogeamite flăcăul;
☐ b) cogea-mi-te flăcăul;

9. ☐ a) atmosfera liniştită din oraşele târguri;
☐ b) atmosfera plăcută din oraşele-târguri;

10. ☐ a) control efectuat de trei contabili-şefi;
☐ b) control efectuat de trei contabili şefi;

11. ☐ a) Popescu este socru mare.
☐ b) Popescu este socru-mare.

12. ☐ a) Excelenţa-sa;
☐ b) Excelenţa sa;

13. ☐ a) Domnia ta;
☐ b) Domnia-ta;

14. ☐ a) Nu-s acolo.
☐ b) Nu s-acolo.

15. ☐ a) Ceasul nu-l am astăzi.
☐ b) Ceasul nu l-am astăzi.

16. ☐ a) Nu mi-arde de glumă.
☐ b) Nu-mi arde de glumă.

Scanned with OKEN Scanner

17. ☐ a) lupta anti-drog ;
☐ b) lupta antidrog ;

18. ☐ a) Copşa-Mică ;
☐ b) Copşa Mică ;

19. ☐ a) Un-te uiţi ?
☐ b) Un'te uiţi ?

20. ☐ a) făr'să vină ;
☐ b) făr-să vină ;

21. ☐ a) făr'a plăti ;
☐ b) făr-a plăti ;

22. ☐ a) scoal-devreme ;
☐ b) scoal'devreme ;
☐ c) scoal-acuma ;
☐ d) scoală acuma ;

23. ☐ a) pân-ce-oi strivi ;
☐ b) pân'ce-oi strivi ;

24. ☐ a) pân'a veni ;
☐ b) pân-a veni ;

25. ☐ a) dacă-ntreabă ;
☐ b) dacă'ntreabă.

Testul nr. 5

Încercuiţi litera/literele corespunzătoare răspunsurilor corecte :

1. ☐ a) curge într-una ;
☐ b) curge întruna ;

2. ☐ a) Nu ţie ruşine ?
☐ b) Nu ţi-e ruşine ?

3. ☐ a) Am cunoscut-o, dar n-am îndrăgito.
☐ b) Am cunoscut-o, dar n-am îndrăgit-o.

4. ☐ a) Stiu de ajuns.
☐ b) Ştiu de-ajuns.

5. ☐ a) Îmi place cel de al doilea.
☐ b) Îmi place cel de-al doilea.

6. ☐ a) maxi-taxi ;
☐ b) maxitaxi ;

7. ☐ a) verb semiauxiliar ;
☐ b) verb semi-auxiliar ;

8. ☐ a) analiză morfosintactică ;
☐ b) analiză morfo-sintactică ;

9. ☐ a) conflict anglo-saxon ;
☐ b) conflict anglosaxon ;

10. ☐ a) vicepreşedinte ;
☐ b) vice-preşedinte ;

11. ☐ a) istro-român „român din Istria" ;
☐ b) istroromân „român din Istria" ;

12. ☐ a) iudeo-spaniol „evreu din Spania" ;
☐ b) iudeospaniol „evreu din Spania" ;

13. ☐ a) staţiune balneo-climaterică ;
☐ b) staţiune balneoclimaterică ;

14. ☐ a) profil aerodinamic ;
☐ b) profil aero-dinamic ;

15. ☐ a) laboratorul anatomopatologic ;
☐ b) laboratorul anatomo-patologic ;

16. ☐ a) Hortensia Papadat Bengescu ;
☐ b) Hortensia Papadat-Bengescu ;

17. ☐ a) climat de silvostepă ;
☐ b) climat de silvo-stepă ;

18. ☐ a) vre-unul dintre voi ;
☐ b) vreunul dintre ei ;

19. ☐ a) Lehliu-Gară ;
☐ b) Lehliu Gară ;

20. ☐ a) întrucât-va ;
☐ b) întrucâtva ;

21. ☐ a) băi-mărean, săt-mărean ;
☐ b) băimărean, sătmărean ;

22. ☐ a) Las-pe mine !
☐ b) Las'pe mine !

23. ☐ a) pas-de treci, tot-nainte, dom-le ;
☐ b) pas'de treci, tot'nainte, dom'le ;

24. ☐ a) newyorkez, antonpannesc ;
☐ b) new-yorkez, anton-pannesc ;

Scanned with OKEN Scanner

25. ☐ a) contramarcă, contrapartidă, supraabundentă;
☐ b) contra-marcă, contra-partidă, supra-abundentă.

Testul nr. 6

Alegeţi variantele corecte:

1. ☐ a) cow-boyul;
☐ b) cow-boy-ul;
2. ☐ a) pick-up-urile;
☐ b) pick-upurile;
3. ☐ a) voltaire-ian;
☐ b) voltairian;
4. ☐ a) al 2 lea;
☐ b) al II-lea;
5. ☐ a) al 2lea;
☐ b) al 2-lea;
6. ☐ a) a III-a;
☐ b) a IIIa;
7. ☐ a) dra „domnişoara";
☐ b) d-ra „domnişoara";
8. ☐ a) d-lui „domnului";
☐ b) dlui „domnului";
9. ☐ a) astă-iarnă;
☐ b) astă iarnă;
10. ☐ a) iarna-asta;
☐ b) iarna asta;
11. ☐ a) după-masă („unde?");
☐ b) după masă („unde?");
12. ☐ a) sociocultural;
☐ b) socio-cultural;
13. ☐ a) psiho-lingvistică;
☐ b) psiholingvistică;
14. ☐ a) locuitorii Bruxellesului;
☐ b) locuitorii Bruxelles-ului;
15. ☐ a) vino'ncoace;
☐ b) vino-ncoace;
16. ☐ a) ţin'te bine;
☐ b) ţin-te bine;
17. ☐ a) tat'su;
☐ b) tat-su;
☐ c) tat'-su;
18. ☐ a) înşir'te, mărgărite;
☐ b) înşir-te, mărgărite;
☐ c) înşir'-te, mărgărite;
19. ☐ a) n-aţi fost auzit;
☐ b) na-ţi banii înapoi;
20. ☐ a) fi-r-ar să fie;
☐ b) fi-rar să fie;
☐ c) fir-ar să fie;
21. ☐ a) zi-sa badea;
☐ b) zi-s-a badea;
☐ c) zis-a badea;
22. ☐ a) de-acu'ncolo;
☐ b) de-acu-ncolo;
23. ☐ a) n-o-nţelege;
☐ b) n-o'nţelege;
24. ☐ a) shakespeareian;
☐ b) shakespeare-ian;
25. ☐ a) sânge de nouă fraţi (bot.);
☐ b) sânge-de-nouă-fraţi (bot.).

Test recapitulativ

1. În cuvântul *dulceaţă* întâlnim:
☐ a) 8 litere şi 8 sunete;
☐ b) 8 litere şi 6 sunete;
☐ c) 8 litere şi 7 sunete;
2. Cuvântul *ghemotoc* are:
☐ a) 7 litere şi 7 sunete;
☐ b) 8 litere şi 7 sunete;
☐ c) 8 litere şi 6 sunete;
3. Cuvântul *dragi* conţine:
☐ a) o vocală, 4 sunete;
☐ b) două vocale, 5 sunete;

Scanned with OKEN Scanner

4. Cuvintele *aer*, *fiind*, *haos* conţin:
☐ a) diftongi, o silabă;
☐ b) vocale în hiat, două silabe;

5) În cuvintele *arunci*, *chiar*, *dregi*, *i* este:
☐ a) literă ajutătoare;
☐ b) vocală;
☐ c) semivocală;

6. Litera *h* este literă ajutătoare în:
☐ a) *chemare*;
☐ b) *chiler*;
☐ c) *gheţar*;
☐ d) *ghimpe*.

7. În cuvintele *braconier*, *brigadier*, *plutonier* şi *şifonier*, secvenţa *-nier* se pronunţă corect:
☐ a) într-o silabă (conţine diftong);
☐ b) în două silabe (conţine vocale în hiat);

8. În cuvintele *machiez / machiem*; *trunchiez / trunchiem* secvenţa *ie* se rosteşte:
☐ a) într-o silabă (diftong);
☐ b) în două silabe (hiat);

9. Secvenţa *ia* din cuvântul *Caragiale* se rosteşte:
☐ a) într-o silabă;
☐ b) în două silabe;

10. În cuvintele *diabolic* şi *diavol*, secvenţa *ia* se rosteşte;
☐ a) într-o singură silabă (cu diftong) în ambele cuvinte;
☐ b) în două silabe (hiat) în ambele cuvinte;
☐ c) cu hiat în primul, cu diftong în al doilea;

11. Formele de imperfect: *mergeai / mergeau*; *treceai / treceau*; *urecheai / urecheau*; *vegheai / vegheau*:
☐ a) conţin toate triftongi;
☐ b) conţin toate diftongi;
☐ c) unele conţin diftongi, altele triftongi;

12. Se scriu cu *oa*, dar se pronunţă *ua* cuvintele din seria:
☐ a) *graţioasă*, *mânioasă*, *pretenţioasă*;
☐ b) *oază*, *farfurioară*, *linioară*;
☐ c) *roagă*, *scoate*, *soarbe*;
☐ d) *mioară*, *surioară*, *vioară*;

13. În cuvintele *exala*, *exalta*, *exaspera* litera x se citeşte:
☐ a) *cs*;
☐ b) gz;

14. Sunt corect scrise cuvintele din seria:
☐ a) *exchiva*, *excrocherie*, *exil*;
☐ b) *excroc*, *excorta*, *excava*;
☐ c) *exsudat*, *exsudaţie*;
☐ d) *escală*, *exhibiţie*, *escapadă*, *eczemă*.

Marcaţi litera/literele corespunzătoare răspunsurilor corecte:

15. ☐ a) un *ruxac* bine *tixit*;
☐ b) un *rucsac* bine *ticsit*;
☐ c) un *ruxac* frumos *văcsuit*;
☐ d) un *rucsac* frumos *văxuit*;

16. ☐ a) funerarii;
☐ b) funeralii;

17. ☐ a) dimensiuni *fixe*;
☐ b) dimensiuni *ficse*;

18. ☐ a) pereţi *fixi*;
☐ b) pereţi *ficşi*;

19. ☐ a) *escrocherie* bine *escamotată*;
☐ b) *excrocherie* bine *excamotată*;

20. ☐ a) se *aşază* şi *deşartă*;
☐ b) *deşartă* şi se *înşeală*;
☐ c) *jecmăneşte* fără *jelanie*;
☐ d) *jegmăneşte* fără *jălanie*;

21. ☐ a) *pripeală* şi *şovăeală*;
☐ b) *agoniseală* fără *şovăială*;

22. ☐ a) o *aleie* spre *moscheie*;
☐ b) o *alee* spre *moschee*;

Scanned with OKEN Scanner

23. ☐ a) *infirmier* la o *infirmierie*;
☐ b) *infermier* la o *infermerie*;
☐ c) *infirmier* la o *infirmerie*;

24. ☐ a) *reșeu supraâncălzit*;
☐ b) *reșeu supraîncălzit*;
☐ c) *reșou supraîncălzit*;

25. ☐ a) o porție de *biftec* cu *piure*;
☐ b) o porție de *biftek* cu *piureu*;
☐ c) o porție de *biftek* cu *pire*;

26. ☐ a) cinci *chiftele* reci;
☐ b) cinci *piftele* reci;

27. ☐ a) grupă *sanghină*;
☐ b) grupă *sanguină*;
☐ c) grupă *sangvină*;

28. ☐ a) zece *genuflexiuni*;
☐ b) zece *genoflexiuni*;

29. ☐ a) *monedăria* statului;
☐ b) *monetăria* statului;

30. ☐ a) *fierăstrău* electric;
☐ b) *ferăstrău* electric;

31. ☐ a) litere adânc *incrustate*;
☐ b) litere adânc *încrustate*;

32. ☐ a) un *foarfec* nou pentru *manechiură*;
☐ b) un *foarfece* nou pentru *manichiură*;
☐ c) o *foarfecă* bine ascuțită pentru *maniuchiură*;

33. ☐ a) animale *erbivore* dintr-o *prerie*;
☐ b) animale *ierbivore* dintr-o *preerie*;
☐ c) un *ierbar* cu plante dintr-o *prerie*;

34. ☐ a) tratamente cu *ierbicide* puternice;
☐ b) tratamente cu *erbicide* noi;

35. ☐ a) ca pe spini și pe *jeratic*;
☐ b) ca pe spini și pe *jăratic*;
☐ c) ca pe spini și pe *jăratec*;

36. ☐ a) *reziduri* aruncate la *container*;
☐ b) *reziduuri* aruncate la *conteiner*;
☐ c) *reziduuri* puse la *container*;

37. ☐ a) măsuri *paleative*;
☐ b) soluții *paliative*;

38. ☐ a) o situație *echivoacă*;
☐ b) o problemă *echivocă*;

39. ☐ a) *oracul* fără *adaus*;
☐ b) *oracol* fără *adaos*;

40. ☐ a) un *maiou* și un *mileu*;
☐ b) un *maieu* și un *milieu*;
☐ c) un *maiou* și un *milieu*;

41. ☐ a) *tumoră* operată;
☐ b) *tumoare* malignă;

42. ☐ a) măsuri *coercitive*;
☐ b) hotărâri *coiercitive*;

43. ☐ a) *încunoștiințare* prin scrisoare;
☐ b) *încunoștințare* prin telefon;

44. ☐ a) *particule sensitive*;
☐ b) *particole senzitive*;
☐ c) *particule senzitive*;

45. ☐ a) o *segvență* dintr-o atitudine *promtă*;
☐ b) o *secvență* de servire *promptă*;

46. ☐ a) bolnav de *dizenterie*;
☐ b) bolnav de *dezinterie*;

47. ☐ a) blestém, léșin, únic;
☐ b) ácvilă, candíd, minúscul;
☐ c) aló, epócă, felcerîță;

48. ☐ a) caractér, líotă, rúcsac, trafíc;
☐ b) carácter, liótă, rucsác, tráfic;

49. ☐ a) dăscăliță, duglíș, vátman;
☐ b) dăscălíță, dúgliș, vatmán;

50. ☐ a) regizór, radár, vípie;
☐ b) regízor, rádar, vipíe;

51. ☐ a) boj-de-u-că, ma-u-so-leu;
☐ b) boj-deu-că, mau-so-leu;

52. ☐ a) ba-ca-lau-re-at;
☐ b) ba-ca-la-u-re-at;

53. ☐ a) ab-stra-ge-re;
☐ b) abs-tra-ge-re;

Scanned with OKEN Scanner

54. ☐ a) un *su-biect* despre *bie-lo-ruşi* ;
☐ b) un *su-bi-ect* despre *bi-e-lo-ruşi* ;

55. ☐ a) cno-ca-ut ;
☐ b) cnoc-aut ;

56. ☐ a) de-o-par-te ;
☐ b) deo-par-te ;

57. ☐ a) fii-că, fii-ce-le, de-spre ;
☐ b) fi-i-că, fi-i-ce-le, des-pre ;

58. ☐ a) i-nex-pli-ca-bil, su-ba-pre-ci--e-re ;
☐ b) in-ex-pli-ca-bil, sub-a-pre-ci--e-re ;

59. ☐ a) de-scrip-tiv, bu-doar, in-a-ni--mat ;
☐ b) des-crip-tiv, bu-do-ar, i-na-ni--mat ;

60. Nu s-au format prin prefixare negativă cuvintele :
☐ a) *nevolnic* ;
☐ b) *nestatornic* ;
☐ c) *neant* ;
☐ d) *nemernicie* ;

61. S-au format cu prefixul *dis-* cuvintele :
☐ a) *discontinuu* ;
☐ b) *discret* ;
☐ c) *dispreţ* ;
☐ d) *distins* ;

62. Cuvântul *des* face parte din aceeaşi familie lexicală cu :
☐ a) *despre* ;
☐ b) *îndestulare* ;
☐ c) *îndesire* ;

63. Cuvintele *subaprecia*, *subofiţer*, *subcapitol* s-au format prin :
☐ a) derivare cu prefixul *sub-* ;
☐ b) contopirea prepoziţiei cu un substantiv ;
☐ c) sunt împrumuturi din alte limbi ;

64. Cuvântul *calorimetru* este format prin :
☐ a) derivare de la substantivul *cal* ;
☐ b) contopirea a două cuvinte ;
☐ c) este împrumutat din alte limbi ;

65. Sunt cuvinte compuse prin contopire :
☐ a) *Plafar* ;
☐ b) *triunghi* ;
☐ c) *supermagazin* ;

66. Cuvintele *dezmierda*, *dezmetici* sunt :
☐ a) derivate cu sufixe ;
☐ b) derivate cu prefixe ;
☐ c) nu sunt analizabile (sunt moştenite) ;

67. Cuvintele *dezinvolt*, *dezodoriza* sunt :
☐ a) derivate cu sufixe ;
☐ b) derivate cu prefixe ;
☐ c) împrumuturi din alte limbi ;

68. Sunt cuvinte compuse :
☐ a) *convieţuire* ;
☐ b) *biblioraft* ;
☐ c) *electromacara* ;
☐ d) *ultrasunet* ;
☐ e) *fotomontaj* ;

69. Cuvântul *cincisutist* este format :
☐ a) prin derivare ;
☐ b) prin compunerea a două cuvinte ;
☐ c) prin derivare şi compunere ;

70. Antonimele verbelor următoare se pot obţine cu ajutorul prefixului *des-* :
1. *a îndoi*, *a îngheţa*, *a lipi*, *a umfla* ;
2. *a încuraja*, *a împacheta*, *a încheia* ;
3. *a bobina*, *a machia*, *a regla* ;
☐ a) în toate seriile ;
☐ b) în seria 1 ;
☐ c) în seria 2 ;
☐ d) în seria 3 ;

71. Sunt corecte formele :
☐ a) *conmesean*, *connaţional*, *conlocatar* ;
☐ b) *comesean*, *conaţional*, *colocatar* ;

72. Sunt corecte cuvintele din seria :
☐ a) *înainte*, *înapoi*, *înot*, *îneca* ;
☐ b) *înnainte*, *înnapoi*, *înnot*, *înneca* ;
☐ c) *înnodat*, *înnăscut*, *înnobilat* ;
☐ d) *înodat*, *înăscut*, *înobilat* ;

Scanned with OKEN Scanner

Arătați seriile corecte prin marcarea literei corespunzătoare:

73. ☐ a) bărbat *a tot puternic*, om *a tot ştiutor*;
☐ b) bărbat *atotputernic*, om *atotştiutor*;
☐ c) bărbat *a totputernic*, om *a totştiutor*;

74. ☐ a) cu bună ştiinţă;
☐ b) cu bună-ştiinţă;

75. ☐ a) de bună voie;
☐ b) de bună-voie;
☐ c) de bunăvoie;

76. ☐ a) Buna-Vestire;
☐ b) Buna Vestire;

77. ☐ a) după bunul-plac;
☐ b) după bunul plac;
☐ c) după bunul său plac;

78. ☐ a) cu toată bună-voinţa sa;
☐ b) cu toată bunăvoinţa lui;

79. ☐ a) bună-cuviinţă;
☐ b) bunăcuviinţă;

80. ☐ a) Lacul-Sărat, Lacul-Roşu;
☐ b) Lacul Sărat, Lacul Roşu;
☐ c) Lacu Sărat, Lacu Roşu;

81. ☐ a) Râmnicul Sărat;
☐ b) Râmnicul-Sărat;

82. ☐ a) Râmnicu-Vâlcea;
☐ b) Râmnicul Vâlcea;

83. ☐ a) Ocna Mureş, Piatra Olt;
☐ b) Ocna-Mureş, Piatra-Olt;

84. ☐ a) Copşa-Mică, Baia-Mare;
☐ b) Copşa Mică, Baia Mare;

85. ☐ a) Eforie-Nord, Eforie-Sud, Ploieşti-Vest;
☐ b) Eforie Nord, Eforie Sud, Ploieşti Vest;

86. ☐ a) Gura-Humorului, Podu-Turcului;
☐ b) Gura Humorului, Podu Turcului;

87. ☐ a) Albă-ca-Zăpada, Stan-Păţitul;
☐ b) Albă ca Zăpada, Stan Păţitul;

88. ☐ a) Băile Felix, Băile Herculane;
☐ b) băile Felix, băile Herculane;

89. ☐ a) aceşti cunoscuţi codri;
☐ b) aceşti cunoscuţi codrii;

90. ☐ a) parfumul orhideei;
☐ b) parfumul orhideii;

91. ☐ a) mărimea coperţii;
☐ b) mărimea copertei;

92. ☐ a) de culoarea căpşunei;
☐ b) de culoarea căpşunii;

93. ☐ a) ţin'te bine;
☐ b) ţin-te bine;

94. ☐ a) cu ochii'n patru;
☐ b) cu ochii-n patru;

95. ☐ a) dra „domnişoara";
☐ b) d-ra „domnişoara";

96. ☐ a) d-lui „domnului";
☐ b) dlui „domnului";

97. În abrevieri punctul este semn:
☐ a) de punctuaţie;
☐ b) de ortografie;

98. ☐ După titlurile de opere literare, muzicale:
☐ a) se pune punct;
☐ b) nu se pune punct;

99. După abrevieri ca ADAS:
☐ a) se pune punct;
☐ b) nu se pune punct;

100. Punctele cardinale se scriu când sunt abreviate:
☐ a) urmate de punct;
☐ b) neurmate de punct;

Scanned with OKEN Scanner

ANEXE

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA 1

Scrierea cu cratimă şi cu apostrof
Texte pentru dictare

• Fratele Greuceanului se întoarse la locul de despărţire şi se puse a-l aştepta acolo cu bucurie.

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

• Nevestele lor ies întru întâmpinare şi încep a-i lua cu vorba şi a-i dezmierda care de care mai măgulitor.

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

• Văzându-l tăcut şi robace, l-a lăsat la vara lui fără a-l nelinişti cu întrebări.

(M. Sadoveanu – *Cântecul Mioarei*)

• Grigoraşcu să binevoiască a-i povesti în casă ce mai are de povestit, ca s-audă şi fata.

(M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

• Şi cât ne-a prins în larg, a şi-nceput a se posomorî şi, din ce în ce mai cu mânie, a-şi ridica oştirile-i de valuri înaintea noastră.

(Al. Vlahuţă – *România pitorească*)

• Vâră-ţi minţile în cap şi învaţă rânduiala lumii şi-a vieţii, c-a venit vremea să-ţi prindă bine.

(M. Sadoveanu – *Cocostârcul albastru*)

• Lasă-l, c-a fost vrednic, îl apără tatăl, aşezându-se sub umbra rogojinii.

(M. Preda – *Moromeţii*)

• Nu ştia ce-i, dar simţea că-i amar şi nu ştia de ce-i mai vine în minte că, adică, de ce mai trăieşte omul pe lumea asta?

(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)

• Se simţea că-i mai mult decât ei, că-i mai bună creştină decât dânşii.

(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)

• – Stai, fricosule! Mă vezi tu că-i ţin parte? Bate-te cu el!

(M. Preda – *Moromeţii*)

• Eu/ nu mă căiesc,/ c-am adunat în suflet şi noroi...

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

Scanned with OKEN Scanner

• El tace – pentru că-i e frică de cuvinte.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

• Apoi poate să vină o sută de Greuceni că n-are ce-i mai face, lucrul fiind sfârşit.

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

• Atunci Făt-Frumos îşi luă ziua bună de la părinţi, ca să se ducă să se bată el singur cu oştile împăratului ce-l duşmănea pe tată-său.

(M. Eminescu – *Proză literară*)

• Iar Hermes, zeul cel şiret, i-a dat copilei glasul lui mângâietor şi subţirel...

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

• Prometeu îşi urma în minte gândul ce-l frământase încă din vremea când era copil.

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

• Oamenii se încălzeau şi-i mulţumeau celui ce-i ocrotea iar.

(Al. Mitru – *Legendele Olimpului*)

• – Ia să văd dacă Ştefan Damaschin poate să-mi spună ce-i crida?

(I. Teodoreanu – *Prăvale-Baba*)

• – Cei care ştiu să scrie să vie aici, în băncile din faţă...

(I. Teodoreanu – *Prăvale-Baba*)

• ... tot ce-i ne-nţeles/ se schimbă-n ne-nţelesuri şi mai mari.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

• ... şi-ntâia oară simt/ întreaga vrajă, ce-a cuprins-o magul în povestea lui.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

• Se tot uită-n sus bolnavă/ La cea stea peste dumbravă.

(L. Blaga – *Poemele luminii*)

• Dragă puiule, băiete,/ Trage-ţi mâna din cel joc/ Ce se-ntoarce lângă foc.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Hai, voinice, la cel mal/ zis-a fata către cal.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• În dumbrava cea vecină,/ Unde buhna greu suspină,/ Vezi cea rază de lumină?

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Hai cu mine-n codrul verde/ S-auzi Doina cea de jale/ Când plăieşii trec la vale.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

Scanned with OKEN Scanner

• De voie, de nevoie, trebui să se scoale, să-i sărute mâna soacrei şi să-i arate ce-a lucrat.

(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

• Încet-încet, nora s-a dat la brazdă şi baba era mulţumită de alegerea ce-a făcut.

(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

• – Biata mămucă lasă cu limbă de moarte că fratele cel mare să-i ieie locul şi casa despre răsărit, cel mijlociu cea de la apus, iar noi ca mezini ce suntem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

(Ion Creangă – *Poveşti, amintiri, povestiri*)

•Adesea ieşea Aleodor la vânătoare ca să-şi petreacă ceasurile ce-i prisoseau de la treburile împărăteşti. El ţinea minte ce-i spusese tătâne-său şi se silea să-i păzească cuvintele cu sfinţenie.

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

• Dar însă îmi fac milă de ani şi de-a ta minte,
Gândind la bătrâneţea ce-apasă al meu părinte.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Şi-atunci inima numai de-a bate să încete
Când voi culca sub ţărână a duşmanilor cete.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• – Ia te uită, frate, înapoi şi spune-mi ce vezi?

(P. Ispirescu – *Basmele românilor*)

• Aşa i-a găsit Doamna care-a intrat uşurel fără s-o simtă nimeni.

(I. Teodoreanu – *Prăvale-Baba*)

• Şerban Postelnicu... s-a grăbit să ia tocmai locul lui Ştefan Damaschin, iar de acolo, a întors capul şi i-a aruncat o privire peste umăr.

(I. Teodoreanu – *Prăvale-Baba*)

• – Ia astea şi pune-i-le undeva.

(M. Preda – *Moromeţii*)

• Când l-a găsit, când i-a văzut aripa ruptă, a înţeles că era pierdut.

(I.Al. Brătescu-Voineşti – *Întuneric şi lumină*)

• I-a apucat mâna şi nu i-a spus nimic.

(M. Sadoveanu – *Fraţii Jderi*)

• Văzut-au şi beii că fuga e bună
Şi bietului paşă dreptate i-au dat.

(G. Coşbuc – *Poezii*)

Scanned with OKEN Scanner

• I-au dat ordin să sară peste cal în chestiunea depunerii grâului jos.
(M. Preda – *Morometii*)

• Ia astea şi pune-i-le undeva... prăpăditul de el... Când l-am văzut pe scena aia acolo, mi-a secat inima.
(M. Preda – *Morometii*)

• – Era cam departe. O singură alică l-a ajuns la o aripă.
(I.Al. Brătescu-Voineşti – *Întuneric şi lumină*)

• Dacă ar fi trăit, l-aş fi luat. I-aş fi spus că mi-e drag şi l-aş fi rugat să mă ceară tatei şi mamei de nevastă.
(Z. Stancu – *Pădurea nebună*)

• Aţi venit amândoi şi v-aţi pus şi l-aţi omorât cu ciomegele.
(M. Preda – *Morometii*)

• Până Toma se găteşte,/ Murgul coama-şi netezeşte./ Şi din gură mi-i grăieşte.
(*Balade populare româneşti*)

• Spun tatii că mi-i sete şi-mi face semn să beau.
(N. Labiş – *Albatrosul ucis*)

• Sunt zece mii de stânjeni de-aci pân'la izvor?
(V. Alecsandri – *Comedii şi drame*)

• Am păstrat în sângele nostru vitejia celor două popoare mari din care ne tragem şi nu o dată ne-am arătat urmaşii vrednici ai legionarilor biruitori care-au vânzolit lumea... Vijelii cumplite au trecut peste noi, la toate am ţinut piept şi nu ne-am dat, ş-aici am stat. Ca trestia ne-am îndoit sub vânt şi nu ne-am rupt.
(Al. Vlahuţă – *România pitorească*)

• – Ceapă cu mămăligă? d-apoi neam din neamul meu n-a mâncat aşa bucate.
(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

• Şi mie-mi place, domnu Alecu, măcar că nu-s neam de turc.
(M. Sadoveanu – *Povestiri*)

• Acu n-are cine mă spăla, n-are cine mă îngriji, n-are cine-mi spune o vorbă bună.
(M. Sadoveanu – *Povestiri şi nuvele*)

• Doarme colo în poiată/ pruncuşor fără de tată.
Şi măicuţa, mama lui/ se tot plânge boului
C-a născut în Vifleim/ n-are scutece de in.
N-are apă, n-are faşă/ nici opaiţ, nici nănaşă.
(L. Blaga – *Poemele luminii*)

• O şoaptă de sus/ Aievea mi-a spus
Că orice-am lucra/ Noaptea s-a surpa

Scanned with OKEN Scanner

Pân-om hotărî/ În zid de-a zidi
Cea-ntâi soţioară,/ Cea-ntâi sorioară
Care s-a ivi/ Mâni în ziori de zi...

(*Balade populare româneşti*)

• Da tu ce mergi aşa moale? întrebă el pe mioara lui. Aşa-i că te doare? te-a trântit şi te-a pălit răul acela... He, dac-aş fi eu batâr ca bădiţa Mihai, l-aş fi apucat de piept şi l-aş fi scuturat: măi, cum să-mi calci tu mie oaia?... Hai încet, c-apoi în dumbravă te-i odihni.

(M. Sadoveanu – *Povestiri şi nuvele*)

• Cântecul ce-ades ţi-l cânt/ Când te-adorm în fapt de sară.
Puiule, e-un cântec sfânt,/ Vechi şi simplu, de la ţară.
Mama, mi-l cânta şi ea,/ Şi la viersul lui cel dulce
Puiul ei se potolea/ Şi-o lăsa frumos să-l culce.

(Şt.O. Iosif – *Versuri originale şi tălmăciri*)

• Făt-Frumos,... binele ce mi l-ai făcut mie nu ţi-l pot plăti nici cu lumina ochilor, oricât de scumpă mi-ar fi, şi cu toate astea vin să-ţi cer şi mai mult.

(M. Eminescu – *Proză literară*)

• Bob-de-Grâu s-a ridicat îndată şi, apucându-şi buzduganul, l-a rotit de trei ori şi i-a făcut vânt îndărăt. A zburat buzduganul şuierând, a zburat şi-a tot zburat, oprindu-se doar când s-a izbit de fruntea lui Salcotea.

(Vl. Colin – *Basme*)

• Primprejur nici ţipenie de om. El a oprit-o şi a luat-o de mână, iar ea a început îndată să plângă cu hohote şi să-i impute că a părăsit-o. Ion vru s-o liniştească, dar nu-i putu spune decât:

– Lasă, Anuţă, fii liniştită...

(L. Rebreanu – *Ion*)

• Răscoala am stârnit-o noi toţi, satul întreg, satul pe care îl storci şi-l beleşti dumneata...

– Care eşti tu, măi, ăla de vorbeşti cu atâta necuviinţă? Ieşi, măi, la margine, să-ţi văd mutra!...

– Nu numai mutra să mi-o vezi, boierule, să-mi vezi şi spinarea.

(Z. Stancu – *Desculţ*)

• – Când ai intrat, lovi-te-ar turbarea? Lasă jos, n-auzi?

– Dă-i şi apă, zice Moromete liniştit.

(M. Preda – *Moromeţii*)

• – Mânca-te-ar câinii să te mănânce! scrâşni apoi Niculaie repezindu-i-se în cap şi trăgând-o jos de păr.

(M. Preda – *Moromeţii*)

• La steaua care-a răsărit/ E-o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă.

(M. Eminescu – *Poezii*)

Scanned with OKEN Scanner

• Ardă-te-ar focul făgui
La ce n-ai venit să-mi spui
Când ţi-a dat frunza dintâi.

(Folclor)

• Şi când i-a murit copila aceasta din urmă, Fefeleaga n-a spus o zi nimănui nimic. Cât ce-a închis ochii, a pus luminiţa în sfeşnic, să ardă mai departe, a ieşit în curte, a dezlegat pe Bator de la pociumb, l-a tras întins de căpăstru, l-a dus în şopronul plin de fân şi l-a lăsat acolo slobod. Nu i-a zis nimic, ci, din întâmplare, şi-a ridicat ochii spre capul bălanului. Pleoapele-i stăteau deschise, fără să clipească. Nicicând nu-i păruseră cele două răni alburii aşa de grozave, aşa de adânci ca acum.

(I. Agârbiceanu – *Fefeleaga şi alte povestiri*)

• Mi-am pierdut-o acum trei ani la treierat. Mi-a prins-o batoza şi mi-a rupt-o. Cumplit m-a durut. Credeam c-o să-mi sară ochii din cap. Mi-au tăiat la spital mâna strivită şi-am scăpat cu viaţă.

(Z. Stancu – *Pădurea nebună*)

• – Ia lasă-i şi tu, măi nevastă, lasă-i, că se bucură şi ei de venirea mea, zicea tata, dându-ne huţa... Numai de-ar fi sănătoşi să mănânce şi să se joace acum cât îs mititei, că le-a trece lor zburdăciunea, când or fi mai mari şi i-or lua grijile înainte; nu te teme, că n-or scăpa de asta. Ş-apoi nu ştii că este o vorbă: „dacă-i copil, să se joace; dacă-i cal, să tragă; dacă-i popă, să cetească".

(Ion Creangă – *Poveşti*, *amintiri*, *povestiri*)

• Când în lunca-ngălbenită/ Filomela cântă-n cor,
Viorica vestejită/ Doarme-n valea fără flori.

(M. Eminescu – *Poezii*)

• Ah! în curând satul în vale-amuţeşte,
Ah! în curând pasu-mi spre tine grăbeşte,
Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ţi-voi cât îmi eşti dragă.

(M. Eminescu – *Poezii*)

• Cu mila-i nesfârşită, cerul
Clipirii voastre-nduioşate
I-a dat cea mai curată rază
Din sfânta lui seninătate.

(O. Goga – *Poezii*)

• Voi să-i daţi lui popa Naie
Liturghii o lună-ntreagă,
Că-i sărac şi popa Naie
Şi n-are bucate, dragă.

(O. Goga – *Poezii*)

Scanned with OKEN Scanner

• Şi imnul omenirei, un imn de ardoare,
Ajunge pân' la tine în slabă suspinare.
(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Două aripi sorioare
Se înalţă pân' la soare,
Două inimi merg în zbor
Pân' la raiul 'ncântător.
(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Sus, în tabăra turcească
Dat-au tusa măgărească.
Răpciugoşii crunt tuşesc,
Cu ghiulele-n noi stropesc.

Las' să crape mici şi mari...
Trageţi hora, măi tunari.
(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Vin' ca-n ceasul de urgie
Când zbori noaptea blestemând,
Ca să-mi faci tu pe-al meu gând,
Că de-acum în vecinicie
Ţie sufletul îmi vând.
(V. Alecsandri – *Poezii*)

• – Da' voi un' vă duceţi amu?
– Ia cu 'nealui să-l scoatem pân' devale-n sat.
(C. Hogaş – *În munţii Neamţului*)

• – Ia vezi, măi Dumitre, ce naiba are pârdalnica as' de vită?
(C. Hogaş – *În munţii Neamţului*)

• Şi amândoi mi se păru că se privesc în ochi cu înţeles.
– Da' du-te – urmă el, după o pauză –, că moş Căpăţână i-acolo şi ţi-a da.
– Da' voi un' vă duceţi amu?
(C. Hogaş – *În munţii Neamţului*)

• – Cine vine?
– Un motan.
– Ce-are-n gură?
– Un ciolan.
– De-unde vine?
– De-un' să vie?
Vine din bucătărie.
(Cicerone Teodorescu – *Hoţul*, *Apud* Tr. Blajovici ş.a., *Culegere de texte pentru dictări*, p. 228.)

Scanned with OKEN Scanner

• Las' ochii, mamă, las' să plângă.

(G. Coşbuc – *Poezii*)

• – Tată moşule, da' cocorii un' se duc când se duc?
– În ţara cocorilor.

(B. Ştefănescu Delavrancea – *Nuvele şi povestiri*)

• – Ce v-a spus, dom' caporal? întrebă unul din ei, cu ochii jucându-i în cap între nădejde şi nelinişte.

(M. Preda – *Albastra zare a morţii*)

• Peste puţin Axinia intră în odaie.
– Da' 'neavoastră, mă întrebă ea, îţi rămânea aici ori mergem înainte?

(C. Hogaş – *Pe drumuri de munte*)

• Deodat' el dă cu ochii de sarbădul român
Ce stase-n loc la umbră, sub un stejar bătrân.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• Străin şi făr' de lege de voi muri – atunce
Nevrednicu-mi cadavru în uliţă l-arunce.

(M. Eminescu – *Poezii*)

• Foaie verde de trei flori,
Ciobănaş de la miori.
Un' ţi-a fost moartea să mori?
– Sus pe vârful muntelui,
În bătaia vântului,
La cetina bradului!
– Şi de ce moarte-ai murit?
– De trăznet când a trăznit.
– De jelit cin' te-a jelit?
– Păsările-au ciripit
Pe mine că m-au jelit.
– De scăldat cin' te-a scăldat?
– Ploile când a plouat.
Pe mine că m-au scăldat.

(L. Blaga – *Antologie de poezie populară*,
Apud Tr. Blajovici, *lucr. cit.*, p. 229.)

Scanned with OKEN Scanner

Rescrieţi următoarele texte populare, corectând greşelile de ortografie introduse intenţionat :

• Cât mi ţii lumia de largă,
Nui ca puica mea de dragă ;
Multe fetes pe pământ,
Da ca mândra mea nu sunt.
Cum e luna printre stele,
Aşa-i mândra printre ele.
Multe fetes luminoase,
Dar ca luna nus frumoase ;
Multe fetes frumuşele,
Dar ca luna nui nici una.

(Tudor Pamfile,
Cântece de ţară)

• La părul cel retezat,
Şede Ionel culcat
Şii căta Ileanan cap.
Las să cate, nui păcat,
Că ia fost amurizat ;
Las săi cate, nui mânie,
Ca luao de soţie.

(Tudor Pamfile,
Cântece de ţară)

• Iancule, no fi păcat ?
Multe oraşe team purtat ;
Team trecut Oltul vărsat,
Făr de luntre, făr de pod,
Şi nimic nu ţiam udat,
Nici colţul dela manta,
Când team trecut cu mândra,
La mândruţa dela Jii,
Careai sărutato ntâi.
Nui deal meu suflet păcat,
Să mă dai peun sărutat ?

• – Placuţi fete, ori nuţi plac,
Întrebare eu nuţi fac.
– Placumi fete, miar plăcea,
Că doar astai treaba mea.

• Răsărita lunan prag,
Nui aici cine mii drag.
Răsărita lunan şură,
Nui aici cinemi dă gură.
Arde lumina pe masă,
Cine mii drag nui acasă.
Arde luminiţa bine,
Cine mii drag nu mai vine.
Ducemaş ca lunan nor,
Nu mai pot deal badii dor.
Ducemaş ca lunan stele,
Nu mai pot deal badii jele.
De nar plânge inima,
Nici ochii nar lăcrăma,
Inimuţan mine plânge,
Dorul sufletul mil stinge.

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA 2

Scrierea cu -i, -ii, -iii. Texte pentru dictare

• Şi când a adunat oştenii în leafă şi ţara în jurul său, şi când a alungat beii şi beglerbeii şi a închis vadurile Dunării, s-a cunoscut că s-a ridicat un leu în miazănoaptea Împărăţiei.

(M. Sadoveanu – *Nicoară Potcoavă*)

• Ruşinea-i şi a părinţilor noştri şi a bunicilor noştri. Căci întâi bunicii şi părinţii noştri au lăsat să li se lenevească săbiile şi n-au dat îndărăt de la hotarele creştinătăţii pe ismailiteni ; ruşinea noastră e că noi facem ca şi părinţii şi bunicii noştri lăsându-ne călcaţi în picioare de necredincioşi.

(M. Sadoveanu – *Nicoară Potcoavă*)

• Totuşi bărbaţii pot sta deasupra vieţii şi a morţii, păstrându-şi cumpăna inimii în urgii, pentru că au de împlinit aici pe pământ... o datorie.

(M. Sadoveanu – *Nicoară Potcoavă*)

• Cârciuma, la ţară,... este locul de întâlnire unde schimbi o vorbă cu un prieten, locul unde pricepuţii şi isteţii satului dau lupte de convorbire şi de idei, locul unde păcălicii şi ghiduşii îşi aruncă născocirile lor...

(G. Galaction – *La Vulturi*)

• Lună tu, stăpân-a mării, pe a lumii boltă luneci
Şi gândirilor dând viaţă, suferinţele întuneci.

(M. Eminescu – *Poezii*)

• Paşii lui se sfiau pe celelalte uliţe ; ochii îi erau uluiţi de învălmăşeală, urechile asurzite de larmă ; sufletul înfricoşat.

(I. Teodoreanu – *Uliţa copilăriei*)

• S-au vestejit salcâmii şi sălciile, plopii şi măceşii au început a-şi lepăda frunzele. Au devenit ruginii câmpurile.

(Z. Stancu – *Desculţ*)

• Vizitiii aprinseră un foc mare în şopron şi se încălzeau în jurul lui.

(Camil Petrescu – *Un om între oameni*)

• Mai rămăseseră pe lângă vetre moşnegii, femeile şi copiii. Oamenii în putere şi tineretul, bucuroşi, ieşiseră la oi pe culmi...

(G. Galaction – *La Vulturi*)

Scanned with OKEN Scanner

• Se certară regii şi împăraţii între ei, pentru averi, pentru pământuri, şi pun soldaţi să se ia în spângi, în săbii, să se împuşte, să se omoare.

(Z. Stancu – *Desculţ*)

• De treci codrii de aramă, de departe vezi albind
Ş-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.

(M. Eminescu – *Poezii*)

• Afară, învăţătorii şi învăţătoarele îşi strigau premianţii şi copiii spuneau poezii...

(M. Preda – *Moromeţii*)

• Spre prânz norii se împrăştiară şi soarele începu să usuce pământul. Mama şi copiii stăteau singuri la masă, singuri în această zi; Moromete se întoarse târziu de miezul nopţii.

(M. Preda – *Moromeţii*)

• – Ba să mă slăbeşti dumneata cu ţopârlanii dumitale, înţelegi?... Nu ne tot luaţi pe noi cu ţăranii, că noi ştim prea bine ce-i la ţară.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Pândarii nu ştiu, n-au văzut, argaţii nu, nimic, în sfârşit nimeni nu ştie.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Ţăranii rămaşi în antreu se uitau unii la alţii, uluiţi. De-abia într-un târziu Serafim Mogoş, om cu cinci copii, ridică glasul.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Că multe vorbesc oamenii şi la Bucureşti. Unii într-un fel, alţii în alt fel. Nici boierii nu ştiu cum ar fi mai bine şi cum ar face să împace toţi oamenii.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Mi-au arătat atâtea moşii boiereşti, moşii peste moşii, mari şi frumoase.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• – Nu-l mai satură Dumnezeu de moşii, mânca-l-ar viermii să-l mănânce.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Toţi oamenii erau grăbiţi, unii chiar fugeau ca şi când i-ar fi alungat cineva din urmă.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Grigore Iuga văzu în capul scării pe servitorii lui în discuţie cu un domn străin.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• Birjarul apucă pe Calea Victoriei, latră, murdară şi gălăgioasă, cu fel de fel de magazine în faţa cărora vânzătorii se războiau cu trecătorii şovăitori să-i facă negreşit clienţi.

(L. Rebreanu – *Răscoala*)

• În mijlocul drumului picotesc câinii învăţătorului Zaharia Herdelea, cu ochii întredeschişi, suflând greu.

(după L. Rebreanu – *Ion*)

Scanned with OKEN Scanner

• În cinci sute de ani şi-a văzut de paisprezece ori bisericile prefăcute în geamii : creştinii trebuiau să s-ascundă prin beciuri ca să se poată închina în legea lor.

(Al. Vlahuţă – *România pitorească*)

• Luptătorii sunt piept la piept.

(Al. Vlahuţă – *România pitorească*)

• Şi pe când spahiii lui tremură prin bălării, din tabăra românilor se-nalţă-n liniştea nopţii cântece de biruinţă.

(Al. Vlahuţă – *România pitorească*)

• Flăcăii... goneau de-a lungul şi de-a latul ţării, să-şi dezmorţească trupurile mlădioase după frigul iernii sau se luptau în trântă dreaptă.

(Al. Mitru – *În ţara legendelor*)

• Tăcuseră şi solii, tăceau şi căpeteniile oastei, tăcea marele preot...

(Al. Mitru – *În ţara legendelor*)

• S-a avântat pe prima treaptă a scării înguste, boltite, răsucite, care ducea spre mijlocul cetăţii, cu paloşul către duşmanii care năvăleau spre el.

(Al. Mitru – *În ţara legendelor*)

• – Atuncea cântă! ... au grăit bărbaţii, femeile şi chiar copiii.

(Al. Mitru – *În ţara legendelor*)

• În spatele oştii muntene s-aruncă
Urlând ianicierii, prin flinte şi fum.

(G. Coşbuc – *Poezii*)

• Spahiii din corturi se-ndeasă grăbit,
Să-i deie scăpare.

(G. Coşbuc – *Poezii*)

• E sabie-n ţară! au năvălit tătarii!
Şi-acum în bălţi de sânge îşi joacă armăsarii!

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de trai
Pân' ce-oi strivi toţi lupii, toţi şerpii de pe plai.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

• O! Dan viteaz, ferice ca tine care piere,
Având o viaţă verde în timpul tinereţii
Şi albă ca zăpada în iarna bătrâneţii.

(V. Alecsandri – *Poezii*)

Scanned with OKEN Scanner

ANEXA 3

Texte recapitulative[1]

Ex. 1. Prietene, pune-ţi mâna pe masă, iar voi puneţi mâinile pe tocuri. Scrieţi-vă tema şi scrie-ţi-o şi tu! Nu trebuie să-ţi explic de ce n-am să trec cu vederea nici o greşeală. Fii atent, nu fi distrat. Să fi fost în locul alor voştri, v-aş fi creat condiţii favorabile de muncă. Pentru a-ţi atinge ţelul, efortul continuu s-a recomandat mai mult, dar tu n-ai ascultat îndeajuns.

Pomenitu-i-ai pe amatorii de distracţii uşoare? Nu te-aş sfătui să-i urmezi. Auzii că unii s-au dezobişnuit să stăruie asupra problemelor mai dificile.

Dacă l-ai găsi pe dascăl, dă-i-i lui în primire pe copiii vecinului, pentru că te-au împiedicat în muncile tale şi orice moment pierdut îţi creează neajunsuri.

Ia-ţi din timp toate acele articole şi studii de care ai nevoie, neuitând că numai ce-i bine chibzuit e lucru sănătos.

V-aţi dumirit că n-o s-amân pân' s-o înnopta să-i revăd pe chiulangiii aceia care şi-au dat în petic.

Ex. 2. Copiii nu s-au descurajat, deşi li s-au făcut observaţii: ba unii i-au ameninţat că-i vor pedepsi şi-i vor opri să se ia la întrecere de-a lungul străzii.

Nici unul n-a depus vreun efort pentru schimbarea acestei situaţii, ceea ce v-a convins de astă dată că nu vă agreează deloc. Ascultaţi-i întrebările şi sfătuiţi-o să-şi vadă de ale ei pân' s-or lămuri lucrurile.

Trebuie să fii atent şi să depui un efort continuu pentru a-ţi ajunge ţelul. Văzutu-i-ai pe uşuraticii aceia? Nu-i bine să-i urmezi.

Dacă l-i întâlni pe frate-său dă-i-i în primire pe năzdrăvanii aceia şi spune-i că în viitor nici o nemulţumire nu vei lua-o în seamă, pentru că prea multe s-au trecut cu vederea.

Fii atent şi ţine seama de ce i-a spus. Ia-ţi în primire clasa şi nu fi supărat pe ei, fiindcă ei vor să-ţi dea un ajutor.

V-aţi convins că n-o s-aştept pân' s-o înnopta ca să-i întâlnesc pe chiulangiii aceia, despre care vă vorbii şi ieri.

Ex. 3. Adunatu-s-au copiii în faţa şcolii pentru a-i întâmpina cu flori şi cântece pe colegii lor mai mici.

---

1. Din Tr. Blajovici ş.a. – *Culegere de texte pentru dictări*, E.D.P., Bucureşti, 1969, pp. 234 şi urm.

Scanned with OKEN Scanner

Nici un zgomot nu s-a auzit pân' n-a început a se înnora. V-aţi convins că numai lipsa de disciplină creează situaţii condamnabile. Nu-i nici o perspectivă să-l schimbi pe cel înrăit, dacă i-ai tolerat şi tu şi taică-său prea multe. Dacă l-i vedea pe diriginte, dă-i-i lui în primire pe indisciplinaţii aceia şi spune-le că în viitor nu-i vei cruţa deloc.

Fii atent şi depune un efort continuu pentru a-ţi ajunge ţelul. Ia-ţi în primire şcolarii, ascultă-i şi ajută-i, fiindcă numai aşa s-or îndrepta de-a binelea.

Nu fi pesimist, urmează-ţi chemarea pe care ai simţit-o din anii tinereţii şi ceea ce n-ai reuşit să realizezi, poţi să fii sigur că vei realiza în viitor.

A-ţi face griji când n-ai de ce e inutil. Vezi-ţi de studii, nu urma exemplu-i rău şi mulţumirea-ţi va fi deplină doar în ziua aceea când ai noştri ţi-or aduce elogii.

Ex. 4. Aducându-i-se la cunoştinţă ce s-a întâmplat, el nu s-a mirat deloc. Fiindcă nici unul nu-i de vină, hotărâţi-vă ce-i de făcut. Vorbii cu câţiva, dar m-am convins că nu oricine poate a-şi lămuri exact cauza neînţelegerii. Prea v-aţi încrezut şi ceea ce-i mai rău i-aţi derutat şi pe colegii voştri. Nu fi supărat! Dacă pentru a-i auzi te-ai deranjat până aici, bine-ar fi să-i vezi şi să-i asculţi. Duce-li-s-ar vestea că multe concesii le-aţi mai făcut. Numai convingându-se că-i rău a-i ierta pe chiulangiii aceia, s-a decis să-i pedepsească. Fii prudent, impune-ţi un efort continuu, pregăteşte-te şi, ca să fii sigur că n-ai să mai faci vreo greşeală, corectează întotdeauna ce-ai scris. Înţelesu-m-ai sau e nevoie să-ţi reamintesc cele întâmplate ieri? Vino-ţi în fire pân' nu-i prea târziu. N-aş vrea ca mâine să-mi reproşezi c-am neglijat viitorul tău. N-ai idee câte s-au spus de-a lungul unei singure zile despre oamenii aceia. Mulţi s-au grăbit să-i compătimească, deşi n-au meritat.

Sfătuiţi-vă şi sfătuiţi-i şi pe ei să-şi vadă de studii ca să-i putem felicita pentru răspunsurile lor.

Ex. 5. Cheamă-i şi atrage-le atenţia să-şi vadă de lecţii cu aceeaşi seriozitate ca şi până acum. Nici o scuză nu-i admisibilă, de vreme ce s-a spus ce obligaţii aveţi. Gânditu-te-ai la ceea ce se poate întâmpla dacă nu-ţi faci datoria?

De-a lungul unui an v-aţi putut convinge ce-i esenţial în această muncă. N-aş vrea să-i uiţi pe cei care v-au ajutat şi i-au ajutat şi pe ceilalţi. L-a chemat şi nu întâmplător, i-a spus să fie atent. Fii atent şi îndeamnă-i pe colegii voştri să analizeze situaţia ce s-a creat. Ia-ţi în primire serviciul şi achită-te de el onorabil, căci numai aşa acel perpetuu schimb de cuvinte nu-şi va mai avea rostul. V-aţi convins cu toţii că întotdeauna chiulangiii îşi dau în petic.

Amintiţi-i voi că s-ar cuveni să-i sprijine, orice efort le-ar cere aceasta. Nu fi egoist! Ceea ce-ţi cerem n-o să te obosească.

*

* *

Ex. 6. Şi-apăi când a început a secera, cădeau grâiele dealuri-dealuri şi singurele se legau în snopi. Lucea tăişul de aur al lunii de-ai fi zis că fulgeră şi,

Scanned with OKEN Scanner

privindu-l, rămaseră oamenii cu gurile căscate. Cât ai răsuci o ţigară, nu se mai zărea din holda aceea decât mirişte ţepoasă, iar Bob-de-Grâu se înălţă din spate şi aşeză binişor luna pe cer la locul ei.

– Voinic bărbat, grăi atunci bătrânul care vorbise dintâi, şi cu toţii-i mulţumiră lui Bob-de-Grâu, care le dăduse ajutor.

Da-n timp ce se întrebau ei de una şi de alta, se stârni un vârtej de vânt care răsturnă oamenii ca pe nişte gândăcei, şi numai Bob-de-Grâu, cât era el de voinic, abia dovedi să se ţină pe picioare. Venea, pasămite, Salcotea, cel din lumea zmeilor şi cu barba de nouăzeci şi nouă de stânjeni.

– Aţi secerat? i se auzi glasul hărmăluind. Dar tu cine eşti? mai strigă, dând ochii cu Bob-de-Grâu. Cum îndrăzneşti să calci pe pământurile mele?

Şi nici ziua bună nu-i dădu, că odată-l chemă la luptă.

Voinicul nu se sperie – doar nu era copil de babă! – ci spuse numai:

– Bine, dacă ai poftă de bătaie. Dar să-mi răspunzi întâi la una: în luptă să ne luptăm, sau în săbii să ne tăiem?

– Ba în luptă, că-i mai scurtă, strigă Salcotea, şi se şi aruncă asupra lui Bob-de-Grâu.

(Vladimir Colin – *Basme*)

Ex. 7. Într-al zecelea an, dacă văzu şi văzu că n-are ce face, se scutură o dată Salcotea şi, subţiindu-se ca o aţă, se răsuci şi se-nşurubă într-o bortă pierind în fundul pământului, în lumea zmeilor.

– Stai, zmeule, strigă Bob-de-Grâu în urma lui. Opreşte!

Ţi-ai găsit! Se topise, pierise Salcotea.

– Ce facem, oameni buni?

– Ce să facem? răspunse careva. Om fără necaz şi iarnă fără frig nu s-a pomenit... Ne-om canoni şi mai departe cu Salcotea...

Dar Bob-de-Grâu nu pricepea asemenea gând şi nici nu voia să priceapă.

– Nu aşa, oameni buni, că am şi eu o treabă cu Salcotea! Nu mă las până nu dau de el, de-o fi să-l caut şi-n gaură de şarpe... Nu ştiţi pe unde-şi are casa?

– Asta nimeni n-o ştie, voinice...

– Rămâneţi cu bine.

Şi din nou o porni Bob-de-Grâu şi merse, merse voiniceşte, întrebând de Salcotea în dreapta şi-n stânga.

(Vladimir Colin – *Basme*)

Scanned with OKEN Scanner

INDICAŢII ŞI SOLUŢII LA EXERCIŢII

I. *Fonetica şi problemele de ortografie şi de ortoepie*

1. În desinenţe, sufixe gramaticale şi lexicale se scrie *ă*, nu *e*: *o gogoaşă uriaşă*, nu o *gogoaşe uriaşe* etc.

2. Sufixul imperfectului este *a* la verbele de conjugarea I (scris *ea* la cele cu tema terminată în *k'*, *g'*) şi la cele de conjugarea a IV-a cu infinitivul în *î*, dar *ea* la toate celelalte verbe.

3. *afişam*, *afişai*, *afişaţi*; *înfăţişam*, *înfăţişai*, *înfăţişaţi* ş.a.m.d.

4. *îngroşa*, *săvârşea*, *încuraja*, *buşea*, *înceţoşa*; pentru motivare, vezi anterior răspunsul la ex. 2.

5. a) *aranjează*, *aşază*, *creează*, *se descurajează*, *se declanşează*, *înfaşă*, *înmănunchează*; b) *să ne revanşăm*, *ne încrucişăm*, *să ne descurajăm*.

6. *declanşează*, *aranjează*; *declanşăm*, *aranjăm*; *să declanşăm*, *să aranjăm*; *declanşă*, *aranjă*; *declanşând*, *aranjând*. În desinenţe şi în sufixe gramaticale şi lexicale se scriu *ă*, *ea*, *a*.

7. *defrişare*, *îmbrăţişare*, *înduioşare*, *înfricoşare*, *angajare*, *aranjare*, *etajare*, *încurajare / defrişări*, *îmbrăţişări* etc.; motivarea ortografiei la p. 12.

8. *avantajează*, *dirijează*, *etajează*, *încurajează*, *înfăţişează* ş.a.m.d.; motivarea ortografiei la p. 12.

10. *aşază*, *deşală*, *deşartă*, *şade*; motivarea ortografiei la p. 12.

11. *-eală*, *-eaţă*, *-ească*, *-ant*; vezi p. 12.

12. *clujean*, *doljean*, *lugojean*, *argeşean*, *oşean*, *făgărăşean*, *ieşean*.

13. *cârjă*, *coajă*, *grijă*, *lojă*, *plajă*, ..., *uriaşă* ş.a.m.d. Substantivele şi adjectivele feminine cu tema în *j*, *ş* se pronunţă şi se scriu numai cu *-ă* la nominativ-acuzativ sing.

14. *avalanşă – avalanşe*, *bucşă – bucşe*, *cătuşă – cătuşe*, *cravaşă – cravaşe*; *păpuşă – păpuşi*, *urechiuşă – urechiuşe*.

15. *declanşează*, *declanşăm*, *să declanşăm*, *declanşă*, *declanşând* ş.a.m.d.; motivarea la p. 12.

16. *şarpe*, *şaua*, *jale*, *jăratic*, *jelanie*, *şătrar*, *se aşază*, *afişează*, *se îngroaşă*, *deşartă*, *înşală*, *înşela*, *şăgalnic*.

18. *iarăşi* (în 1); *totuşi* (în 2); *făţiş* (în 3-4) şi *chiorâş* (în 5).

20. *aceeaşi* (în 2, 3, 4, 7, 10); *aceiaşi* (în 1, 5, 6, 8, 9).

24. *scriind*, *liniind*, *ştiind*, *abreviind*, *priind*, *sfiind*; primul *i* aparţine radicalului, al doilea aparţine sufixului.

25. *alcool*, *baie*, *cereală*, *coechipier*, *coerent*, *coexistenţă*, *contraargument*, *crea*, *ideal*, *licean*, *respectuos*.

28-29. cu *ie* iniţial cuvintele din fondul tradiţional; cu *e* iniţial neologismele.

Scanned with OKEN Scanner

30. *urechea*, *împerechea* (motivaţia la pp. 12, 18); *îmbăia*, *înapoia* (*model*: ī-*ia*, *ie*).

31. Vezi pp. 19, 21.

32. *cheamă*, *îngheaţă*, *ochească*, *dezmiardă*, *blochează*, *piardă*.

33. Structura morfologică a acestor verbe este: *cre/ez*, *cre/ezi*, *cre/ează*, *să cre/eze* ca şi *lucr/ez*, *lucr/ezi*, *lucr/ează*, *să lucr/eze*; primul *e* aparţine radicalului, iar al doilea aparţine desinenţei.

34. a) *expediez*, *mă recreez*, *înapoiez*, *mă îndoiesc*, *îmbăiez*; b) *expediezi*, *te recreezi*, *să-ţi îngreuiezi*, *să fii*, *diminuezi*; c) *aranjează*, *aşază*, *creează*, *se descurajează*, *se declanşează*, *înmănunchează*, *agreează*, *să restituie*, *şerpuieşte*, *să-şi îngrijească*, *să contribuie*.

35. Vezi pp. 12, 19-21.

36. Verbele *crea* şi *dilua* aparţin tipului *a lucra*; *copia* respectă modelul ī-*ia*, *ie*; *întemeia* respectă modelul *i-ia*, *ie*.

37. Vezi pp. 12, 19-21.

38. Vezi explicaţiile de la ex. 36.

39. Vezi modelele ortografice de la p. 19.

40. După consoane scriem *ia* când există forme alternante cu *ie*.

41. *ceas*, *ceaţă* etc. (vezi p. 18).

42. Respectă modelul ī-*ia*, *ie*; la pers. I-II sing. formele verbale sunt identice.

43. *încovoia* şi *muia* respectă modelul ī-*ia*, *ie*; celelalte urmează *i-a*; *i-e*.

44. *aceea* (în 1, 3, 4, 5, 8); *aceia* (în 2, 6); *aceeaşi* (în 7, 10, 11, 12, 13); *aceiaşi* (în 9, 14).

45. Variante ortografice: *abrevia*, *avaria*, *fotografia*, *bisturie*, *întârzie*, *situaţia*, *zădărnicia*, *scriem*; variante ortoepice – celelalte forme.

46. *aleea*, *amiaza*, *baia*, *ceata*, *geana*, *geanta*, *joia*, *legea*, *nuiaua*, *piatra*, *tăcerea*, *tinicheaua*, *urechea*. Vezi pp. 18-22.

47. Vezi pp. 11-12, 18-22.

50. Se scrie diftongul *ea*, nu *ia*, după consoanele *b*, *p*. *m*, *f*, *v* când există forme alternante cu *e*.

51. Vezi p. 21.

52. *încleiază*, *ambreiază*, *învăpăiază*, *întemeiază*, *tămâiază* (model ī-*ia*, *ie*); *liniază*, *fotografiază* (model *i-a*); *eşuează*, *creează*, *retuşează*, *neglijează* (tipul *a lucra*).

53. Se va observa alternanţa *o-oa*: *respectuos/respectuoasă*.

54. Aceeaşi motivare ca la ex. 53.

55. Vezi pp. 23-24.

57. Varianta ortografică *oa*, iar cea ortoepică *ua*.

58. a) modelul *oa...*; b) consoană + *oa* cu alternanţa *o*; c) vocală + *ua* (vezi pp. 23-24).

59. Vezi indicaţiile de la ex. 58.

60-61. Scrierea cu *m* + *p*, *b*.

62. Vezi pp. 28-29.

63. Vezi pp. 28-29, 49; pp. 28-29.

64-65. Alternanţa *z/j* se produce în cuvinte mai vechi; neologismele îl păstrează pe *z* neschimbat.

66-67. Vezi pp. 28-29, 49.

68. Vezi pp. 21, paragraf 6.

Scanned with OKEN Scanner

II. *Formarea cuvintelor şi problemele de ortografie şi de ortoepie*

1. *concetăţean, combate, compatriot, conştiinţă, contopire, comesean, coproprietar, cooperaţie, colocatar, colateral, cobeligerant, constrânge, coparticipare, compune, compătimi, confrate, coraportor, coreferat.*

2. *convieţui, convorbire, constrânge, consacra, consimţi, complini, compunere, combatant, coautor, coaxial.*

9-10. Pentru motivare vezi p. 49.

11. *descoperit – neacoperit, desfăcut – nefăcut, dezlipit – nelipit, deszăvorât – nezăvorât, descheiat – neîncheiat, dezlegat – nelegat.*

14. *dezbina, dezlegat, desţeleni, descusut, dezgropa, dezvinovăţi, răzbunare, răscumpărat, răzgândi, răsfira, răscroi, răsplăti, răznepot, răstălmăci.*

16. *lunatic, nebunatic, primăvăratic, roşiatic, tomnatic, uşuratic, văratic, jăratic.*

17. *-amânt.*

18. *acoperământ, învăţământ, despărţământ, îngrăşământ, aşezământ.*

21. *mănuşărie, lăcătuşărie, birjărie, maimuţărie, pielărie, pepenărie.*

22. Sufixele amintite se păstrează şi după *ş, j, ţ*: *orăşean, orăşeancă, oblojeală, ameţeală şi fierbinţeală.*

23. După o silabă terminată în orice vocală în afară de *i*, se scrie *ia, ie* (vezi şi pp. 19-21)

24. a) *argeşean, băcăuan, botoşănean, buhuşean, buzoian, crişean, giurgiuvean, haţegan, hurezean, jian, mangaliot, păşcănean, predelean, romaşcan, sibian, sinăian, slobozean, tărcăuan, turdean, vasluian, zimnicean*; b) *albaiulian, băimărean, bistriţean, câmpulungean, argeşean, cernavodean, severinean, humorean, miercurean, pietrean, râmnicean, vâlcean, gheorghian, sânnicolean, târgujian, târgumureşean, nemţean, turnean*; c) *belgrădean, berlinez, bizantin, bruxellez, camerunez, cipriot, costarican, gabonez, genovez, kievean, londonez, madrilen, monegasc, moscovit, peruan (peruvian), togolez, zairez.*

27. Sufixul adjectival *-ească* (masc. *-esc*) se scrie şi se pronunţă cu *ea* (nu *-a*) când este precedat de o consoană, deci şi după *ş, f, s, z, t*: *ostăşească, băieţească* etc.

28. Se scrie şi se pronunţă *-iască* (masc. *-iesc*) atunci când sufixul *-esc* se adaugă la o rădăcină cu o finală vocalică: *feme/ie-feme/iască, ciocoi-ciocoiască, secui--secuiască* etc.

29. În limba literară actuală este corect sufixul substantival *-eţe* (nu *-eţă*);

31. Vezi p. 49.

32. *întredeschis, îmbujorat, contraatac, înecat, reexaminarea, înnorează, dezice, deszăpezire, incoruptibil, corupă.*

34. *botgrosul – botgroşii, bunăvoia, valvârtejul, deînmulţitul, demâncarea, fărădelegea, untdelemnul, portaltoiul.*

35. *gurii-leului, ciuboţelei-cucului, zilei-muncă, maşini-unelte, primul-solist, prim-solişti, cai-putere, ani-lumină, blocuri-turn, relei-voinţă.*

36. *porthart, sinucigaş, scurtmetraj, untdelemn, primăvară.*

38. Îmbinări stabile de cuvinte: *viţă de vie, sfeclă de zahăr, şoarece de câmp, viermele de mătase, gândacul de Colorado.*

Scanned with OKEN Scanner

40. Compusele cu elemente de compunere se scriu sudate (fără cratimă).

42. Fără cratimă: *bunăstare*, *bunăvoie*, *bunăvoinţă* – caracterizate prin unitate morfologică; cu cratimă – celelalte, caracterizate prin independenţă morfologică.

43. Cu cratimă: *maşină-unealtă*, *mamă-mare*, *locotenent-colonel*, *rea-voinţă*, *buhai-de-baltă*, caracterizate prin menţinerea independenţei morfologice.

44. Vezi pp. 56-61.

45. Vezi p. 60.

46. Sunt corecte formele: *Bistriţa-Năsăud*, *Râmnicul Sărat*, *Râmnicu-Vâlcea*, *Târgu-Mureş*, *Târgul Frumos*, *Podu Turcului*, *Caraş-Severin*, *Eforie-Nord*, *Broşteni-Vale*, *Bucureşti-Triaj*, *Ana-Maria*, *H. Papadat-Bengescu*.

47. Cu cratimă între termenii componenţi şi cu majusculă la iniţiala acestora (cu excepţia prepoziţiilor, articolelor).

49. Sunt corecte: *bunăstarea*, *scurtcircuit*, *buna-cuviinţă*, *după-masă*, *electro-şocul*, *bunăvoie*, *bunăvoinţa*, *rea-voinţă*, *Piatra-Neamţ*.

50-51. Vezi p. 58, paragraful *adjective*.

53. *nou-născut*, *nou-născută*, *nou-născuţi*, *nou-născute*, *nou-născutul*, *nou-născuta*, *nou-născuţii*, *nou-născutele*.

54. Vezi p. 60, paragraful *adjectivul*.

63. Fără cratimă: *fiecare*, *oarecare* ş.a.

64. Pronumele negativ: *nici unul*, *nici una*; pronumele relativ compus: *cel ce*, *ceea ce*.

66. Numeralele compuse prin contopire (*unsprezece*, *nouăsprezece*, *treizeci*); numeralele compuse prin contopire şi alăturare: *douăzeci şi doi* etc.

67. *cincisprezece*, *şaptesprezece*, *nouăsprezece*, *douăzeci*, *douăzeci şi şapte*, *cincizeci şi unu*, *cincizeci şi nouă*, *şaizeci*, *şaizeci şi trei*, *optzeci*, *optzeci şi nouă*, *nouăzeci*, *nouăzeci şi trei*, *o sută*, *cincizeci şi nouă*, *o mie nouă sute optzeci şi doi*, *zece mii trei sute paisprezece*.

68. *al nouălea – a noua*, *al zecelea – a zecea*, *al cincisprezecelea – a cincisprezecea*, *al optsprezecelea – a optsprezecea*, *al nouăsprezecelea – a nouăsprezecea*, *al douăzecilea – a douăzecea*, *al cincizecilea – a cincizecea*, *al şaizeci şi cincilea – a şaizeci şi cincea*.

69. *de-a ascunselea*, *de-a azvârlita*, *de-a berbeleacul*, *de-a binelea*, *de-a buşilea*, *de-a călare*, *de-a curmezişul*, *de-a dreapta*, *de-a dreptul*.

72. *altădată* (în 1, 2, 5, 7, 8, 12, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 24); *altă dată* (în 3, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 23, 25, 26, 27).

73. *altădată* (în 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11); *altă dată* (în 3, 8).

74. *altfel* (în 2, 5, 7, 9, 10); *alt fel* (1, 3, 4, 6); *altfel* (8).

75. Sunt corecte formele: *altfel* (în 1, 3, 4); *alt fel* (în 2).

76. *câteodată* (în 1, 3, 4, 5, 6, 7); *câte o dată* (în 2, 3).

77. Sunt corecte formele: *câteodată* (în 1, 2, 3, 4, 5); *câte o dată* (în 6).

79. *de cât* (1); *decât* (2, 3).

80. Sunt corecte formele: *decât* (2, 3, 4); *de cât* (1).

81. *de fel* (1, 2, 3, 6, 7, 8); *defel* (4, 5, 8); *fel de fel* (5, 6, 8).

82. *de fel* (1, 2); *defel* (3, 4).

83. *deloc* (în 2, 3, 4, 6, 7, 8); *de loc* (1, 5, 9).

84. *de loc* (1, 2); *deloc* (3).

Scanned with OKEN Scanner

85. *demult* (2, 5, 9); *de mult* (1, 3, 4, 6, 7, 8).
86. *de mult* (2, 7, 8, 9, 11, 12, 13); *demult* (1, 5, 6); *de demult* (3, 4, 10).
87. *deodată* (1, 2, 3, 4, 5).
88. *deodată* (1, 2, 3, 4); *de o dată* (5); *de odată* (6).
89. *de o parte* (2, 4, 5, 6, 8, 9,10); *deoparte* (1, 3, 5, 7).
90. *deoparte* (1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10); *de o parte* (3, 5).
91. *o dată* (cu) (1, 2, 3, 5, 8); *odată* (4, 6, 7).
92. *odată* (1, 3, 4, 5, 6, 8); *o dată* (2, 7).
93. *niciodată* (1, 2, 3); *nici o dată* (1); *nici odată* (1).
94. *nici o dată* (1); *niciodată* (1, 2).
95. *vreodată* (1, 2, 3, 5); *vreo dată* (4, 5, 6).
97. *întruna* (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9).
98. *totuna* (1, 2, 3, 4, 7, 8, 9); *tot una* (5, 6).

III. *Scrierea substantivelor şi a adjectivelor articulate şi nearticulate*

1. Substantivele masculine articulate hotărât se scriu, de regulă, la plural cu doi *i (ii)*; substantivul *copil* şi cele terminate la singular în *-iu* fac pluralul articulat cu trei *i (iii)*.

6. Rostindu-se cu o silabă în plus, substantivele (adjectivele) masculine se articulează hotărât şi se scriu cu *ii* sau *iii*.

7. Adjectivele *toţi*, *amândoi* cer pluralul articulat al substantivelor (adjectivelor) masculine scrise cu *ii* sau *iii*. Ex.: *toţi băieţii*, *toţi copiii*; *copiii toţi*; *amândoi elevii*;

8. Contextele *mulţi* şi *nişte* cer substantive masculine nearticulate (scrise cu *i* sau *ii*); contextul *toţi* şi *amândoi* solicită formele articulate hotărât.

11. Prin transformarea propusă substantivele se articulează hotărât, cu consecinţele ortografice prezentate la exerciţiile anterioare.

12. Vezi răspunsul de la ex. 6.

13. Prin schimbarea topicii, adjectivele preiau articolul hotărât, scriindu-se cu trei *i*: *albăstriii fluturi*, ş.a.m.d.

14. Numeralele ordinale preiau articolele hotărâte, având forma: *întâii* şi *primii*.

15. Contextele *aceştia*, *ceilalţi* (după substantive), *toţi* însoţesc substantive masculine articulate hotărât, celelalte contexte cer substantive nearticulat hotărât.

16. Prin eliminarea atributelor adjectivale subliniate, substantivele masculine se articulează hotărât, cu consecinţele ortografice prezentate la exerciţiile anterioare.

17. În succesiunea *substantiv + adjectiv*, substantivul apare articulat hotărât; pentru aspectul ortografic vezi exerciţiile anterioare.

18. *Ei sunt bolnavi. Ei sunt bolnavii. Au rămas leneşi. Au rămas leneşii. Elevii sunt toţi. Elevi sunt toţi. Şoferi par mulţi. Şoferii par mulţi.*

19. *Vinovaţi sunt elevii. Vinovaţii sunt elevi. Vinovaţii sunt elevii. Sosiţi par a fi străini. Sosiţii par a fi străini. Sosiţii par a fi străinii.*

20. Atenţie la scrierea cu *i*, *ii*, *iii* a substantivelor masculine la plural.

33. Substantivele se articulează cu articolul hotărât de G. D. sing. *i*: tipul – *ii* (*aşezării*, *ţării*, *femeii*); tipul – *ei* (*prieteniei*, *amiciţiei*);

Scanned with OKEN Scanner

35. Vezi mai sus ex. 33. Mama şi *copiii* sunt în casă. Fetele şi *băieţii* stau în jurul ei. Îşi aşteaptă prietenele şi *prietenii*. Le-au pregătit dulciuri şi *jucării*. Le vor arăta cărţi şi *fotografii*. Substantivele masculine introduse sunt articulate hotărât, cele feminine sunt nearticulate. Pentru aspectul ortografic vezi exerciţiile anterioare.

37–38–39. Substantivele (adjectivele) feminine de tipul *i-e* formează G.D. sing. articulat, adăugând articolul hotărât *-i* la această formă: *câmpie – câmpiei*; *roşie – roşiei*.

40. A se observa hiatul *ii*: *familiilor* etc.

41. *potârnichile*, *străvechii*, *marii*, *rochiei*, *durerii*.

42. Substantivele feminine adaptate la context sunt de tipul *-ii* (excepţie: *doinei*).

43. *Concedii*, *incendii* ş.a.m.d.

44. *Concediile*, *incendiile* ş.a.m.d. cu *i-i* în hiat.

VI. *Scrierea cu cratimă şi cu apostrof*

4. Cratima separă şi cuvinte neaccentuate aşezate după cuvântul accentuat de care depind.

5. Cratima marchează o eliziune (căderea unei vocale produsă la întâlnirea sfârşitului vocalic al unui cuvânt cu începutul vocalic neaccentuat al cuvântului următor).

7. Pronumele neaccentuate se scriu cu cratimă.

33. *Trică îl sfătui necăjit să-l lase în pace pe neamţul ăla* etc.

34. *La plecare Costel l-a sfătuit: – Reţine-ţi biletul de călătorie pentru decontare!* ş.a.m.d.

38. *Numai prietenului meu i-am povestit* etc.

48. *degetele lui (sale)*, *pleoapele lui* etc.

88. *pleca-voi* ş.a.m.d.

89. *tată-meu* etc.

Scanned with OKEN Scanner

SOLUŢIILE CORECTE ALE TESTELOR

I. *Fonetica şi problemele de ortografie şi de ortoepie*

Testul nr. 1 – 1 d; 2 a; 3 b; 4 c; 5 c; 6 b; 7 c; 8 a; 9 c; 10 b; 11 b; 12 b; 13 a, b; 14 c; 15 a, b; 16 b; 17 c; 18 b, c; 19 c; 20 a; 21 b, d; 22 b; 23 a; 24 b; 25 b.

Testul nr. 2 – 1 a, c; 2 a, c; 3 a; 4 a; 5 b; 6 a; 7 a; 8 a, b; 9 b; 10 a; 11 b; 12 b; 13 a; 14 c; 15 b; 16 b; 17 c; 18 a; 19 a; 20 a, d; 21 a, b; 22 a, d; 23 c; 24 a; 25 a.

Testul nr. 3 –1 a; 2 b; 3 a; 4 a; 5 c; 6 b; 7 a, b; 8 b; 9 a, c; 10 a; 11 a, b; 12 a; 13 a, b; 14 c; 15 b, c; 16 a, d; 17 b, c; 18 b; 19 b, c; 20 d; 21 a; 22 c; 23 c; 24 c; 25 a.

Testul nr. 4 – 1 c; 2 b; 3 a, c, d; 4 b; 5 b; 6 b; 7 c; 8 a; 9 c; 10 c; 11 b, c; 12 a; 13 b; 14 b; 15 b; 16 b; 17 b; 18 c; 19 a; 20 b; 21 b; 22 c; 23 c; 24 b; 25 c.

Testul nr. 5 – Variantele accentuate admise de DOOM:
1. academíe, áripă, ácvilă, antíc, aló; 2. baríton, baritón, bolnáv, bárem, barém; 3. calcár, carusél, cătínă, companíe; 4. délco, diáspora, disjunctór, déspot, despót, díhor, dihór; 5. embolíe, ; 6. fenomén, fosfát, férigă, facsimíl; 7. gógoriţă, gărgăriţă, godín, gíngaş; 8. hátman, hatmán, hipérbolă; 9. intím, ínvers, inductór; 10. júnior, juniór, jílav; 11. lápoviţă, líotă, leşín, letopiséţ, legítim, lacúnă; 12. máxim, matúr, mascúl, módic; 13. mínim, mobíl, míting, mălúră; 14. novíce, neútru, néutru; 15. obârşie, osána, osaná; 16. pegás, pónei, protectór, prevedére; 17. pivót, perfíd, palmarés, preceptór, pánglică; 18. regizór, radár, rúcsac, repórter, rábin; 19. supórter, sudoríţă, sevér, stímul, suburbíe, satíră; 20 sindróm, simpózion, sincópă; 21. trafíc, tumúlt, tranzistór; 22. tustréi, tubércul, tutóre; 23. verígă, varíce; 24. vestibúl, vetúst; 25. unaním, uríc; 26. Baláci, Bolliác; 27. -; 28. Hógaş, Máior; 29. Négri; 30. Rússo.

Testul nr. 6 – Despărţirea corectă în silabe:
1. a-cla-ma, alt-ci-ne-va, arc-tic, a-cua-re-lă; 2. a-nu-al, aus-tru, a-nu-ar; 3. boj-deu-că, bin-o-clu, baiţ, bie-lo-rus; 4. biu-tă, co-a-gu-la, col-e-mi-e, chiasm; 5. ce-re-a-le, coa-for, co-le-o-pter, co-le-ste-rol; 6. dez-um-fla-re, de-li-cios; 7. deo-da-tă, dez-u-ni-re, de-zi-ra-bil, do-le-an-ţă, di-u-re-tic, da-i-rea; 8. ex-ha-us-tiv, e-mail, es-tu-ar, ep-si-lon, e-mul, em-bar-go; 9. fi-ord, feld-ma-re-şal, fo-to-liu, foa-ier, fer-moar; 10. ge-o-gra-fi-e, ghi-o-noa-ie, hi-drant, hi-dra-zi-dă; 11. in-e-vi-ta-bil, in-a-mic, in-e-fa-bil; 12. in-ani-mat, i-di-om, in-e-fi-ca-ce; 13. lă-cră-mioa-ră, le-an-dru, lă-i-cer; 14. mi-tra-li-or, ma-chi-aj, mar-ti-riu; 15. na-u-tic, ne-ant,

Scanned with OKEN Scanner

necr-op-si-e; 16. o-blo-ni, o-pa-iţ, o-su-ar, o-fi-ci-os, ob-şte, o-xi-ur; 17. poş-tă, punc-taj, pom-pi-er, pi-o-ni-er, punc-ţi-e, pi-a-ni-nă, po-li-o-mi-e-li-tă, port-al-toi; 18. post-e-mi-nes-ci-an, pi-e-ton, pau-pe-ri-za, pie-des-tal, post-u-ma-ni-ta-te, pleoa-pă; 19. pan-o-ra-mă, pas-teu-ri-za, pan-op-tic, pe-hli-van, ple-u-ră, pa-u-şal, post-o-pe--ra-to-riu; 20. ra-liu, re-a-li-ta-te, rea-văn, re-u-ni-u-ne, rec-vi-em; 21. su-plu, sand-vici, sub-li-ni-e-re; 22. sto-i-cism, sub-es-ti-ma, su-i-cid, sub-ar-bust, sub-e-va--lu-a-re; 23. sanc-ţi-u-ne; 24. vârst-nic, veci-nic.

II. *Formarea cuvintelor şi problemele de ortografie şi de ortoepie*

Testul nr. 1 – 1 b; 2 c; 3 c; 4 a; 5 a; 6 c; 7 a, b; 8 a, c; 9 b; 10 a; 11 a; 12 b; 13 b, c; 14 b, c; 15 b; 16 a, c; 17 b; 18 b; 19 c; 20 b; 21 c; 22 b; 23 c; 24 b; 25 b, c.

Testul nr. 2 – 1 b; 2 b; 3 a; 4 b; 5 a; 6 a; 7 a; 8 a; 9 c; 10 a, c; 11 b; 12 a; 13 c; 14 a; 15 a, c; 16 b; 17 a, b; 18 a, c; 19 a; 20 a; 21 b; 22 c; 23 c; 24 c; 25 a.

Testul nr. 3 – 1 b; 2 a; 3 a; 4 b; 5 a; 6 b; 7 a; 8 a, b; 9 a; 10 a; 11 b; 12 b; 13 a; 14 a; 15 b; 16 c; 17 a, b; 18 b; 19 a; 20 b; 21 b; 22 a; 23 b; 24 a; 25 a, b.

Testul nr. 4 – 1 a; 2 b; 3 c; 4 a; 5 c; 6 c; 7 a, b, c; 8 c; 9 a; 10 a, b, c; 11 a, c; 12 a; 13 b; 14 a; 15 a; 16 b; 17 b; 18 b; 19 c; 20 a; 21 b; 22 a; 23 b; 24 a; 25 b.

Testul nr. 5 – 1 a; 2 a; 3 a; 4 a, b; 5 a, b; 6 a, c, d; 7 a; 8 a; 9 b; 10 a; 11 a, b; 12 b; 13 c; 14 a; 15 a; 16 b; 17 c; 18 a; 19 a; 20 a; 21 b; 22 a; 23 b; 24 b; 25 a.

Testul nr. 6 – 1 b; 2 b; 3 a; 4 a; 5 b; 6 b; 7 a; 8 b; 9 b; 10 a; 11 a, b; 12 a, b; 13 b; 14 b; 15 b; 16 a; 17 a; 18 a; 19 a; 20 b; 21 b; 22 b; 23 a; 24 b; 25 a.

III. *Scrierea substantivelor şi a adjectivelor articulate şi nearticulate*

Testul nr. 2 – 1 b; 2 a; 3 b; 4 a; 5 a; 6 b; 7 a; 8 b; 9 a; 10 b; 11 a; 12 a; 13 b; 14 b; 15 a; 16 b; 17 a; 18 a, c; 19 a; 20 a; 21 b; 22 c; 23 a; 24 a, b; 25 b.

Testul nr. 3 – 1 c; 2 a; 3 b; 4 a; 5 b; 6 a; 7 b; 8 b; 9 a; 10 a; 11 a; 12 b; 13 b; 14 a; 15 b; 16 b; 17 a; 18 a; 19 a; 20 a; 21 b; 22 b; 23 a; 24 b; 25 b.

Testul nr. 4 – 1 b; 2 a; 3 a; 4 b; 5 a; 6 b; 7 a; 8 b; 9 b; 10 b; 11 a; 12 b; 13 a; 14 b; 15 b; 16 a; 17 a; 18 b; 19 a; 20 b; 21 b; 22 a; 23 a; 24 a; 25 b.

IV. *Scrierea cu iniţială majusculă şi cu minusculă*

Testul nr. 1 – 1 c; 2 c; 3 c; 4 b; 5 a; 6 c; 7 a; 8 a; 9 a, b, c; 10 b; 11 b; 12 a; 13 a; 14 a; 15 a; 16 a, b; 17 a, b; 18 b; 19 b; 20 b; 21 a; 22 b; 23 b; 24 c; 25a.

Testul nr. 2 – 1 a; 2 b; 3 a; 4 b; 5 b; 6 a; 7 a; 8 b; 9 b; 10 a; 11 a; 12 b; 13 a; 14 b; 15 b; 16 a; 17 a; 18 b; 19 b; 20 b; 21 a; 22 a; 23 b; 24 b; 25 b.

Scanned with OKEN Scanner

V. *Abrevierea. Ortografia cuvintelor abreviate*

1. Deoarece desemnează o singură noţiune sau corespund unei singure forme flexionare.

2. Deoarece desemnează două sau mai multe noţiuni, de obicei din domenii diferite: *cap.* „capitolul", „caporal"; *fig.* „figura", „figurat"; *N* „nitrogen"/„azot", „newton", „nord" sau corespund mai multor forme flexionare: *sec.* „secolul, secolele, secolului, secolelor", *gr* „gram, grame", *onor.* „onoratul, onoratului, onorata, onoratei...".

3. Sunt formate de la cuvinte simple următoarele abrevieri: *Br, dr., şos., str., art., guv.*; celelalte sunt formate de la cuvinte compuse.

4. Abrevierea corectă este *onor.*, iar structurile date sunt incorecte, deoarece articolul enclitic este inclus în forma adjectivului abreviat.

5. *pagina, rândul, secolul, volumul, litru, metru, anul curent, era noastră, înainte de Hristos, după Hristos.* Aceste abrevieri sunt legate de cifre, date.

6. *dr., ing., prof., acad., Al., I., d.* sau *dl, dna.*

7. *dv., dvs., d-voastră, d-ta, şos., î.a., ş.a., ş.a.m.d., m.m.perf., perf.s.*

8. *C.P., î.a., d.a., S.U.A.*

9. *art., cap., fig., loc. cit., lucr. cit., n.n., obs., p. sau pag., r., subl.n., v., vol.*

10. *g* şi *gr* „gram", *l* „litru", *m* „metru", V „volt", *km* „kilometru", *hm* „hectometru", *dal* „decalitru", *mg* „miligram" etc.

11. *ian., febr., mart., apr., iun., iul., aug., sept., oct., n., dec.*
Obs. Numele lunii mai nu se abreviază.

12. *a.c., com., exp., dest., jud., of.p., C.P., l.s., mun., ss, S.R.L.*

13. Punctul deosebeşte abrevierile *company, nota, rândul, factor în medicină, secundă / secolul, strada,* de abrevierile internaţionale *cobalt, număr* (întreg), *röntgen, secantă, steradian.*

14. Nu se foloseşte punctul ca semn ortografic în substantivele care conţin ultima literă a bazei. Excepţii reale: *dr.* „doctor", *mr.* „maior", *lt.* „locotenent"; excepţii aparente: *nr.* (numărul – formă articulată, nu *număr*), *bd.* (*bulevardul*, formă articulată, nu *bulevard*).

15. a) Nu se foloseşte punctul în interiorul unor abrevieri literale ale unor îmbinări terminologice, caracterizate prin sudură, datorată posibilităţii de lectură cursivă.
b) Nu se foloseşte punctul în interiorul unor abrevieri de la nume proprii compuse în a căror structură intră (şi) segmente sau cuvinte întregi.

16. Punctele sunt facultative la abrevierile compuse din litere iniţiale ale unor cuvinte compuse şi îmbinări terminologice, precum şi în cazul numelor proprii de instituţii, organisme, state.

Obs. 1. Scrierea fără puncte interioare este recomandabilă în situaţiile în care abrevierea nu este uşor analizabilă, existând riscul unei disocieri eronate a unor segmente în litere fără corespondent real.
2. Abrevierile compuse fără puncte interioare nu se scriu cu punct nici la sfârşit.

Scanned with OKEN Scanner

17. Se foloseşte cratima : a) în situaţia în care e preluată din bază, în cazul abrevierii unor cuvinte compuse nesudate ; b) pentru a marca discontinuitatea elementelor din structura abrevierii în cazul unor cuvinte sudate şi al unor formule echivalente cu pronumele de politeţe.

18. Nu este corectă folosirea cratimei pentru marcarea discontinuităţii în cazul unor cuvinte simple. Prescurtarea lor corectă este *dna*, *dl*, *dnei*, *dlui*, *dlor*.

Obs. Nu sunt recomandabile nici abrevierile *C-tin* „Constantin", *D-tru* „Dumitru" ; formele corecte sunt C. şi D.

19. Forma cu cratimă abreviază structurile pronominale compuse : *dumneaei*, *dumnealui*, *dumnealor* ; cea fără cratimă abreviază forme simple.

20. a) în abrevierea prefixului *contra-* în *c/val.* „contravaloarea" ; b) cu valoare de „pe" în abrevierea unor forme distributive de felul *km/h* „kilometru pe oră".

21. „centilitru"/„clor", „dumneata"/„Domnia ta", număr (întreg)/„azot", „newton", „nord", „tonă"/„tritiu".

22. De regulă abrevierile numelor proprii compuse se scriu cu toate elementele majuscule. Unele dintre ele care pot fi citite legat, în a căror structură intră (şi) segmente sau cuvinte întregi se scriu atât integral cu majuscule, cât şi numai cu iniţială majusculă.

23. Ori de câte ori se cunoaşte corespondentul unei abrevieri se recomandă întregirea ei la lectura orală. Nu este corectă pronunţarea ca atare a abrevierilor date. În situaţia termenilor de adresare şi de referire, a titlurilor academice şi profesionale folosirea orală a abrevierilor este chiar nepoliticoasă.

24. Aspectul oral al abrevierilor alcătuite dintr-o singură literă sau din mai multe litere citite ca atare nu trebuie confundat cu cel grafic prin transpunerea în scris a fonetismului. În consecinţă, grafiile folosite sunt greşite.

25. La numele proprii de persoane se poate abrevia în mod obişnuit numai prenumele, nu şi numele de familie. Abrevierile de acest tip sunt greşite.

Obs. În mod excepţional numele de familie se abreviază – numai prin iniţială – atunci când se urmăreşte camuflarea parţială a identităţii cuiva.

26. Cu excepţia propriei semnături, nu este recomandabilă abrevierea prenumelor feminine ; numele proprii de localităţi nu se abreviază. În cazul omonimiei cu numele de judeţe (GL, TL), indicativul acestora nu se poate folosi pentru desemnarea oraşului.

Testul nr. 1 – 1 b ; 2 a, b ; 3 b ; 4 b ; 5 b ; 6 b ; 7 b ; 8 c ; 9 b ; 10 a ; 11 b ; 12 b ; 13 b ; 14 b ; 15 a, b ; 16 b ; 17 b ; 18 a ; 19 b ; 20 a, b ; 21 b ; 22 b ; 23 b ; 24 a, b ; 25 b.

Testul nr. 2 – 1 b ; 2 b ; 3 b ; 4 b ; 5 b ; 6 b ; 7 a, b ; 8 a ; 9 b ; 10 a ; 11 a ; 12 c ; 13 b ; 14 b ; 15 a, b ; 16 a ; 17 b ; 18 a ; 19 a ; 20 b ; 21 b ; 22 b ; 23 a, b ; 24 a, b ; 25 b.

Scanned with OKEN Scanner

VI. *Scrierea cu cratimă și cu apostrof*

Testul nr. 1 – 1 c; 2 b; 3 a; 4 c; 5 c; 6 b; 7 a; 8 b; 9 c; 10 b; 11 a; 12 a; 13 a; 14 a; 15 c; 16 b; 17 a; 18 b; 19 b; 20 c; 21 a; 22 c; 23 a; 24 a; 25 b.

Testul nr. 2 – 1 b; 2 c; 3 a; 4 c; 5 b; 6 a; 7 a, b; 8 a, c; 9 b, c; 10 b; 11 b, c; 12 b; 13 b; 14 b, c; 15 a; 16 b; 17 b; 18 a; 19 a, d; 20 c, d; 21 b; 22 b; 23 b; 24 c; 25 b.

Testul nr. 3 – 1 a; 2 b; 3 a; 4 b; 5 b; 6 a; 7 b; 8 c; 9 c; 10 a, b; 11 a; 12 b; 13 b; 14 c; 15 b; 16 c; 17 b; 18 c; 19 b, c; 20 b, c; 21 a; 22 b; 23 a; 24 a; 25 b.

Testul nr. 4 – 1 c; 2 a; 3 a; 4 c; 5 c; 6 b; 7 c, d; 8 a; 9 b; 10 a; 11 b; 12 b; 13 a; 14 a; 15 a; 16 b; 17 b; 18 b; 19 b; 20 a; 21 b; 22 b, c, d; 23 b; 24 b; 25 a.

Testul nr. 5 – 1 b; 2 b; 3 b; 4 a, b; 5 a, b; 6 a; 7 a; 8 a; 9 a; 10 a; 11 b; 12 b; 13 b; 14 a; 15 a; 16 b; 17 a; 18 b; 19 a; 20 b; 21 b; 22 b; 23 b; 24 a; 25 a.

Testul nr. 6 – 1 b; 2 a; 3 b; 4 b; 5 b; 6 a; 7 a; 8 b; 9 a; 10 b; 11 b; 12 a; 13 b; 14 b; 15 b; 16 a, b; 17 a, b; 18 a, b; 19 a, b; 20 c; 21 c; 22 b; 23 a; 24 b; 25. b.

Testul recapitulativ – 1 c; 2 b; 3 a; 4 b; 5 a; 6 în toate cuvintele; 7 b; 8 b; 9 a; 10 c; 11 b; 12 a, b, d; 13 b; 14 c, d; 15 b; 16 b; 17 a; 18 b; 19 a; 20 a, c; 21 b; 22 b; 23 c; 24 c; 25 a; 26 a; 27 c; 28 a; 29 b; 30 b; 31 a; 32 b; 33 a, c; 34 b; 35 b; 36 b; 37 b; 38 b; 39 b; 40 c; 41 b; 42 a; 43 b; 44 c; 45 b; 46 a; 47 b; 48 a; 49 b; 50 a; 51 b; 52 b; 53 b; 54 a; 55 b; 56 a, b; 57 a; 58 b; 59 a; 60 a, c, d; 61 a; 62 c; 63 b; 64 c; 65 b; 66 c; 67 c; 68 b, c, e; 69 c; 70 c; 71 b; 72 a, c; 73 b; 74 a; 75 c; 76 a; 77 a, c; 78 b; 79 a; 80 b; 81 a; 82 a; 83 b; 84 b; 85 a; 86 b; 87 a; 88 a; 89 a; 90 a; 91 b; 92 a; 93 a, b; 94 b; 95 a; 96 b; 97 b; 98 b; 99 b; 100 b.

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE

1. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Dicţionarul explicativ al limbii române* (DEX), ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996.
2. Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică al Universităţii din Bucureşti, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (DOOM), Bucureşti, 1989.
3. Academia Republicii Socialiste România, Institutul de Lingvistică al Universităţii din Bucureşti, *Îndreptar ortografic, ortoepic şi de punctuaţie al limbii române* (ÎOOP 4), Bucureşti, 1983.
4. Anghelescu, G., *Dicţionar de dificultăţi ale limbii române.*
5. Avram, Mioara, *Ortografie pentru toţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990.
6. Avram, Mioara, *Gramatică pentru toţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990.
7. Beldescu, G., *Ortografia în şcoală*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973.
8. Beldescu, G., *Ortografia şi sintaxa*, L.L., 1979, pp. 43-49.
9. Beldescu, G., *Ortografia în practica predării morfologiei*, L.L., 1979, nr. 4, pp. 413-429.
10. Beldescu, G., *Ortografie, ortoepie, punctuaţie*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1982.
11. Beldescu, G., *Ortografia actuală a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984.
12. Blajovici, T.; Botiş, Valeria; Comănescu, I.; Macovei, Z., *Culegere de texte pentru dictări*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1969.
13. Breban, V. (coordonator); Bojan, Maria; Comşulea, Elena; Negomireanu, Doina; Şerban, Valentina; Teiuş, Sabina, *Limba română corectă. Probleme de ortografie, gramatică, lexic*, Editura Ştiinţifică, 1973.
14. Bulgăr, Gh., *Dicţionar de sinonime*, ediţia a VIII-a, Bucureşti, 1996.
15. Ciobanu, Fulvia, *Scrierea cuvintelor compuse*, Editura Academiei, Bucureşti, 1958.
16. Ciobanu, Fulvia; Hasan, Finuţa, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. I, *Compunerea*, Bucureşti, 1970.
17. Ciobanu, Fulvia; Sfârlea, Lidia, *Cum scriem, cum pronunţăm corect. Norme şi exerciţii*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1970.
18. Condei, Cecilia, *Limba română*, Editura Sarmis, Craiova.
19. Constantinescu, S., *Limba română*, Editura Niculescu, Bucureşti.
20. Drincu, S., *Semnele ortografice şi de punctuaţie în limba română. Norme şi exerciţii*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983.
21. Duţu, Olga, *Exerciţii ortografice pentru admiterea în liceu*, Constanţa, 1991.
22. Felecan, N., *Dicţionar de paronime*, Editura Vox, Bucureşti, 1995.
23. Gafencu, M.; Mărgineanu, D.; Şerban, V.; Ţâra, V., Beldescu, G., *Cultivarea limbii române în liceu. Norme şi exerciţii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.

Scanned with OKEN Scanner

24. Graur, Al., *Mic tratat de ortografie*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1974.
25. Graur, Al., *Dicţionar al greşelilor de limbă*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982.
26. Hristea, Th., „Principiile ortografiei actuale", în Th. Hristea (coordonator), *Sinteze de limba română*, ediţia a III-a, Editura Albatros, Bucureşti, 1984.
27. Hristea, Th., *Limba română. Teste rezolvate, texte de analizat şi un glosar de neologisme*, Editura Petrion, Bucureşti, 1998.
28. Institutul de Lingvistică din Bucureşti, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al II-lea, *Prefixele*, Editura Academiei, Bucureşti, 1978.
29. Institutul de Lingvistică din Bucureşti, *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. al III-lea, *Derivarea verbală*, Editura Academiei, Bucureşti, 1989.
30. Marcu, F.; Constant, M., *Dicţionar de neologisme*, Editura Academiei, ediţia a III-a, Bucureşti, 1978.
31. Necula, I.P., *Ortografia prin imagini şi comparaţii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, partea I (1969), partea a II-a (1972), partea a III-a (1983).
32. Nica, M.; Cureteanu, S., *Predarea ortografiei în gimnaziu*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1980.
33. Pârvoaica, Eugenia; Udriştoiu, Mariana, *Limba română. Grile. Exerciţii*, ediţia I, Editura Sarmis, Craiova, 1998.
34. Pitriciu, Silvia; Topală, D.V., *Dicţionar de abrevieri şi simboluri*, Editura All Geneze, Bucureşti, 1996.
35. Popescu, Ştefania, *Limba română în şcoala generală. Sistem de predare şi metodologie*, partea I, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1978.
36. Popescu, Ştefania, *Gramatica practică a limbii române. Cu o culegere de exerciţii*, ediţia a V-a, revăzută, Editura Orizonturi, Bucureşti, 1995.
37. Rotaru, N.; Rotaru-Vâlcu, Gabriela, *Învăţăm să scriem şi să pronunţăm corect*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1976.
38. State, M., *Lexicul limbii române în comunicare. Repere teoretice şi exerciţii*, Editura pentru Literatură şi Artă, Geneze, Bucureşti, 1996.
39. Şuteu, Flora, *Dificultăţile ortografiei limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
40. Uritescu, D.N.; Uţă-Uritescu, Rodica, *Aspecte ortografice controversate*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
41. Uritescu, D.N.; Uţă-Uritescu, Rodica, *Cuvinte cu dificultate de scriere în limba română*, volumele I-II, Editura Geneze, Bucureşti, 1992.

Texte şi ediţii folosite pentru exemple

1. Agârbiceanu, Ion, *Duhul băilor. Schiţe şi povestiri*, Editura Minerva, Bucureşti, 1976.
2. Agârbiceanu, Ion, *Fefeleaga şi alte povestiri*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987.
3. Alecsandri Vasile, *Comedii şi drame*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
4. Alecsandri, Vasile, *Poezii*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1987.
5. Arghezi, Tudor, *Versuri şi proză*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1980.
6. * * * *Balade populare româneşti*, *Meşterul Manole*, Editura Minerva, vol. II, Bucureşti.

Scanned with OKEN Scanner

7. Bălcescu, Nicolae, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.
8. Blaga, Lucian, *Poemele luminii*, E.P.L., Bucureşti, 1968.
9. Blandiana, Ana, *Coridoare de oglinzi*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1984.
10. Bogza, Geo, *Privelişti şi sentimente*, Editura Albatros, Bucureşti, 1979.
11. Bogza, Geo, „Oameni şi cărbuni în Valea Jiului", în vol. *Pagini contemporane*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1957.
12. Bogza, Geo, *Cartea Oltului*, Editura Minerva, Bucureşti, 1976.
13. Bolintineanu, Dimitrie, *Poezii. Legende istorice*, Editura Albatros, Bucureşti, 1986.
14. Brătescu-Voineşti, I.Al., *Întuneric şi lumină*, Editura Minerva, Bucureşti, 1986.
15. Butoi M.; Constantinescu, Gh. Dobridor, *Limba română. Manual pentru clasa a VI-a*, E.D.P., Bucureşti, 1995.
16. Camilar, Eusebiu, *Povestiri eroice*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1985.
17. Caragiale, I.L., *Teatru*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.
18. Caragiale, I.L., *Momente*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981.
19. Călinescu, G., *Bietul Ioanide*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980.
20. Colin, Vladimir, *Basme*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1984.
21. Coşbuc, George, *Poezii*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1982.
22. Coşovei, Traian, *Dobrogea de aur*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1978.
23. Creangă, Ion, *Poveşti, amintiri, povestiri*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980.
24. Davila, Alexandru, *Vlaicu-Vodă*, Editura Porto-Franco, 1992.
25. Delavrancea, B. Şt., *Nuvele şi povestiri*, Editura Minerva, Bucureşti, 1975.
26. Dumitrescu, A.; Teodorescu, V., *Limba română. Manual pentru clasa a V-a*, E.D.P., Bucureşti, 1996.
27. Eminescu, Mihai, *Poezii*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.
28. Eminescu, Mihai, *Proză literară*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1984.
29. * * * *Flori alese din poezia populară*, E.P.L., 1967.
30. Galaction, Gala, *La Vulturi*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1980.
31. Gârleanu, Emil, *Cea dintâi durere*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1978.
32. Goga, Octavian, *Poezii*, Editura Facla, Timişoara, 1983.
33. Iorga, Nicolae, *Cugetări*, Editura Tineretului, Bucureşti, f.a.
34. Iorga, Nicolae, *Istoria lui Ştefan cel Mare*, Editura Minerva, Bucureşti, 1985.
35. Ispirescu, Petre, *Basmele românilor*, Editura Facla, Timişoara, 1984.
36. Labiş, Nicolae, *Albatrosul ucis*, E.P.L., Bucureşti, 1966.
37. * * * *Legende populare româneşti*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981.
38. Mitru, Alexandru, *Legendele Olimpului*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1983.
39. Mitru, Alexandru, *În ţara legendelor*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1983.
40. Negruzzi, Costache, *Fragmente istorice*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1983.
41. Pamfile, Tudor, *Cântece de ţară*, Bucureşti, 1913.
42. Pann, Anton, *Povestea vorbei*, Editura Facla, Timişoara, 1991.
43. Petrescu, Camil, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1980.

Scanned with OKEN Scanner

44. Petrescu, Camil, *Un om între oameni*, E.P.L., Bucureşti, 1962.
45. Petrescu, Cezar, *Fram, ursul polar*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1977.
46. Petrescu, Cezar, *Pif-Paf-Puf*, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1983.
47. * * * *Poezie românească clasică. De la Dosoftei la O. Goga*, Editura Minerva, Bucureşti, 1976.
48. Preda, Marin, *Albastra zare a morţii*, Editura Militară, Bucureşti, 1983.
49. Preda, Marin, *Moromeţii*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981.
50. Rebreanu, Liviu, *Ion*, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.
51. Rebreanu, Liviu, *Pădurea spânzuraţilor*, Editura Albatros, Bucureşti.
52. Rebreanu, Liviu, *Răscoala*, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.
53. Sadoveanu, Mihail, *Amintiri literare*, Editura Minerva, Bucureşti, 1970.
54. Sadoveanu, Mihail, *Povestiri*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981.
55. Sadoveanu, Mihail, *Neamul Şoimăreştilor*, Editura Minerva, Bucureşti, 1976.
56. Sadoveanu, Mihail, *Nunta Domniţei Ruxanda*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1980.
57. Sadoveanu, Mihail, *Baltagul*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985.
58. Sadoveanu, Mihail, *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983.
59. Sadoveanu, Mihail, *Nicoară Potcoavă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984.
60. Sadoveanu, Mihail, *Fraţii Jderi*, Editura Cartea Românească, Bucureşti.
61. Sadoveanu, Mihail, *Cântecul mioarei*, Editura Cartea Românească, Bucureşti.
62. Sadoveanu, Mihail, *Cocostârcul albastru*, Editura Minerva, Bucureşti.
63. Sadoveanu, Mihail, *Anii de ucenicie*, Editura Minerva, Bucureşti, 1970.
64. Sadoveanu, Mihail, *Povestiri din Ardeal*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.
65. Sadoveanu, Mihail, *Povestiri şi nuvele*, Editura Albatros, Bucureşti, 1988.
66. Săvulescu, D., *Limba română. Lecturi literare. Manual pentru clasa a VIII-a*, E.D.P., Bucureşti, 1996.
67. Slavici, Ioan, *Mara*, Editura Albatros, Bucureşti, 1977.
68. Slavici, Ioan, *Nuvele*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981.
69. Slavici, Ioan, *Proză. Povestiri. Nuvele. Mara*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1979.
70. Stancu, Zaharia, *Desculţ*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1982.
71. Stancu, Zaharia, *Pădurea nebună*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1972.
72. Stancu, Zaharia, *Şatra*, E.P.L., Bucureşti, 1968.
73. Teodoreanu, Ionel, *La Medeleni*, Editura Minerva, Bucureşti, 1988.
74. Teodoreanu, Ionel, *Uliţa copilăriei*, Editura Minerva, Bucureşti, 1980.
75. Teodoreanu, O., *Opere alese*, vol. 7, Editura Minerva, Bucureşti, 1981.
76. Toma, M., *Limba română. Lecturi literare. Manual pentru clasa a VII-a*, E.D.P., Bucureşti, 1995.
77. Topîrceanu, George, *Poezii*, Editura Minerva, Bucureşti, 1986.
78. Vlahuţă, Alexandru, *România pitorească*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972.
79. Zamfirescu, Duiliu, *Viaţa la ţară. Poezii. Nuvele*, Editura Albatros, Bucureşti, 1990.

Scanned with OKEN Scanner

INDEX DE CUVINTE[1]

A

abajúr s.n., nu *abajor*
absolví (a termina un an şcolar) vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *absolvesc*; conj. prez. *să absolvească*;
absolví (a scuti de pedeapsă), vb., ind. prez. 3 *absolvă*; conj. prez. *să absolve*;
absórbţie s.f., nu *absorbţiune*
abstrácţie s.f., (sil. *-ţi-e*; mf. *abs-*), nu *abstracţiune*
abstrágere s.f. (mf. *abs-*, nu ab-stra-)
abţibíld s.n., nu *acţibild/agţibild*; pl. *abţibilduri*, nu *abţibilde*
abundénţă s.f., nu *abudenţă*
academíe s.f., nu *académie*
acătării adj., invar., nu *acătărea*
acceleráţie s.f. (sil. *–ţi-e*), nu *acceleraţiune*
accépţie s.f. (sil. *–ţi-e*), nu *accepţiune*
accés (intrare) s.n., pl. *accesuri*
accés (izbucnire) s.n., pl. *accese*
accesóriu adj., nu *acesoriu*; pl. *accesorii*, nu *acesorii*
aciuá vb., nu *aciuia*; ind. prez. 3 *aciuează*, nu *aciuiază*
acoládă s.f., nu *arcoladă*
acólo adv., nu *acoló*
acoperământ s.n., nu *acoperemânt*
acoperí vb., ind. prez. 1 sg. *acopăr*, nu *acoper*; 3 *acoperă*, nu *acopere*; conj. prez. 3 *acópere*
acordá (a da, a face acordul) vb., ind. prez. 3 *acordă*
acordá (un instrument, un sistem) vb., ind. prez. 3 *acordează*
acuarélă s.f. (sil. *–cua-*; nu *-cu-a-*)
acúm adv., dar şi *acuma*
acumulatór s.n./s.m., pl. *acumulatoáre/acumulatóri*
acuratéţe s.f., nu *acurateţă*
acvafórte s.f., nu *aquaforte*
acvafortíst adj., s., nu *aquafortist*
acvamarin s.n., nu *aquamarin*
acváriu s.n., nu *aquariu/agvariu*
adaós s.n., nu *adaus*, pl. *adáosuri*
adăpá vb., ind. prez. 1 sg. *adăp*, nu *adap*
adăugá vb. (sil. *-dă-u-*), nu *adăoga*
adăugáre s.f., nu *adăugire*
adâncitúră s.f., nu *adâncătură*
adecvát adj.m., nu *adecuat*
adésea adv., nu *ades*
ad-hoc adv., adj. – cu cratimă
adícă adv., dar şi *ádică*
adineáuri adv. (sil. *-nea-uri*), dar şi *adineáori/adinioárea*
ad-interim adj. invar. – cu cratimă
administráţie s.f., nu *adiministraţie*
adolescént s.m., nu *adoleşcent*
adópţie s.f., nu *adopţiune*
adúce vb., ind. prez. 1 sing. şi 3 pl. *adúc*; imper. 2 sg. *ádu* (dar: *ad-o*), nu *adú/ádă*
aéd s.m., nu *aied*
aeroclub s.n., nu *aero-club*
afro-asiátic adj., nu *afroasiatic*
agronómă s.f., nu *agronoamă*
aheeán adj., nu *aheian*

---

1. Sunt cuprinse aproximativ 2000 de cuvinte care prezintă variate dificultăţi de ortografie şi ortoepie.
Au fost consultate lucrările: Beldescu, G., *Ortografie, ortoepie, punctuaţie*, Bucureşti, 1982; Graur, Al., *Dicţionar al greşelilor de limbă*; Anghelescu, G., *Dicţionar de dificultăţi ale limbii române*. Alegerea formelor corecte s-a făcut în baza normelor ortografice şi ortoepice ale DOOM. Unele variante au fost preluate din DEX.

Scanned with OKEN Scanner

aíci adv., dar şi *aicea*
aiévea adv., nu *aieve*
áisberg s.n. (sil. *ais-*), nu *áizberg*
aiurá vb, nu *aiuri*
aiuráre s.f., nu *aiurire*
ajutorá vb., nu *ajutori*
ála-bála s.f. invar. – cu cratimă
alandála adv., nu *halandala*
alături adv., dar şi *alătura*
albaiulián s.m., nu *alba-iulian*
albúm s.n., pl. *albúme*, nu *albumuri*
aldămáş s.n., nu *adălmaş*
alcoól s.n. (sil. *-co-ol*), nu *alcol*
alelúia interj., nu *aliluia*
alícă s.f., nu *alíc*; pl. *alíce*
alienáre (înstrăinare) s.f., nu *alienaţie*, formă corectă pentru *boală*
alineát s.n., nu *aliniat*
alişveríş s.n., pl. *alişverişuri*, nu *alişverişe*
aló interj., nu *álo*
áltădată (odinioară, cândva) adv., dar şi *áltă dátă* (în altă împrejurare) loc. adv.
Altéţa sa (voastră), nu *Alteţa Sa/Alteţa-Sa*
alt fel (nu acelaşi fel, mod) adj. + s.n.
áltfel (altminteri, în mod diferit) adv., *áltfel de (diferit)* loc. adj.
altmínteri adv., dar şi *altmínterea*, *altmíntrelea* (sil. m.f. *alt-*)
altói s.n., pl. *altoáie*, nu *altoiuri*
alúră s.f. (pron. fr. *ü*), nu *aliură*
alvíţă s.f., nu halviţă
alviţár s.m., nu halviţar
amândói num., nu *amundoi*, g.-d. *amândúror/amândúrora*, nu *amândoror/amândorora*
ambíguu adj.m. (sil. *-gu-u*), nu *ambigu*
améndă s.f., g.-d. *amenzii*, nu *amendei*
amfíbiu s.n. (sil. *-biu*), nu *anfibiu*
amfitrión s.m., nu *anfitrion*
amiază s.f., nu *amiez*, *amiaz*, g-d. *amiezii*, nu *amiezei*
amnistíe s.f., nu *amnestie*
amór-propriu s.n. – cu cratimă; art. *amorul-propriu* (dar *amorul său propriu*)
ampér-óră s.f., g-d. art. *ampér-órei*, nu *amperoră/amperorei*
amploiát s.m., dar şi *amploaiát*
anáfură s.f., nu *náfură*
analoágă adj. f., nu *analogă*
ananghie s.f. (sil. *-ghi-e*), nu *ananghíe*
anatémă s.f., dar şi *anátemă*, g.-d art. *anatémei/anátemei*, *nu anatémii/anátemii*
angará s.f., nu *hangará*, g.-d. art. *angarálei*
anghínă s.f., dar şi *angínă*
ánglo-americán s., adj.m. – cu cratimă
ánglo-francéz s., adj.m. – cu cratimă
aniná vb. vb., ind. prez. 1 *anín*, nu *aninéz*
anóst adj., m., dar şi *ánost*
anteríu s.n., nu *antereu*, pl. *aneteríe*, nu *anteriuri*
antíc adj.m., nu *ántic*
anticámeră s.f., nu *antecameră*
anticipá vb., vb., ind. prez. 3 *anticipeáză* dar şi *antícipă*
antréu s.n., pl. *antreúri*, nu *antret/antrete/antree*
Ánul Nou s. pr. m., nu *Anul nou*
apártheid s.n. (sil. *-part-heid*), nu *aparthaid*
ápă-grea (chim.) s.f. – cu cratimă
apăreá vb., *nu apáre*
apăsá vb., ind. prez. 3 *apásă*, nu *apeasă*; conj. prez. 3 *apése*, nu *apase*
apéndice s.n., dar şi *apendíce*
aprílie s.n., nu april
apropó s.n., dar şi *apropou*
apropriá (a face propriu) vb., nu *apropia*, ind. prez. 1 *apropriéz*, nu *aproprii*
arác s.m., nu *harag*
aráp s.m., nu *harap*
arădeán adj.m., dar şi *arădan*; adj.f.sg. *arădeánă/arădánă*
arădeáncă s.f., dar şi *arădancă*
arătá vb., ind. prez. 1, sg. *arăt*, nu *arat*
árbore s.m., nu *arbor*
arc s.n., pl. *árce/árcuri*
árde vb., conj. prez. 3 *árdă* (dar *arză* în expresia *arză-l focul*)
ardoáre s.f., g.-d. art. *ardorii*, nu *ardoarei*
aréndă s.f., g.-d. art. *arénzii*, dar şi *aréndei*
arípă s.f., dar şi *áripă*, g.-d. art. *arípii/áripii*, nu *arípei*
Armínden (1 Mai), dar şi *Armíndeni*
arşíc s.n., nu *árşic*
árşiţă s.f., nu *arşíţă*, g.-d. art. *árşiţei*, nu *arşiţii*
arţág s.n., nu *harţag*
arvúnă s.f., nu *arvonă*, g.-d. art. *arvúnei*

Scanned with OKEN Scanner

arvuní vb., nu *arvoni*
asamblá vb., nu *ansambla*
ascendént adj.m., nu *aşcendent*
asmuţí vb., nu *asmuţa*, vb., ind. prez. 1 sg. *asmut*, nu *asmuţesc*
ástmă s.f. (sil. *ast-*), dar şi *astm*
ástru s.m./s.n., pl. *áştri/ástre*
aşá-numít adj., art. hot. *aşá-numítul*
aşá-zís adj.m., art. *áşa-zísul*
aşezá vb., ind. prez. 1 *aşez*, 3 *aşázǎ*, nu *aşed/aşează*
atât pr., adj., adv., dar şi *atâta*
atlás s.n. (sil. *-tlas*), pl. *atláse*, nu şi *atlasuri*
atláz (ţesătură) s.n. (sil. *-tlaz*), pl. *atlázuri*, nu *atlaze*
atotbiruitór adj.m. – se scrie cu termenii sudaţi
atotştiutór adj.m. – se scrie cu termenii sudaţi
atú s.n., art. *atúul*; pl. *atuúri*, nu *átu/átuuri*
atúnci adv., dar şi *atúncea*
áugust (lună) s.m. (sil. *au-*)
augúst adj.m. (sil. *au-*), pl. *augúşti*
auléu interj., dar şi *aoleu*
aureomicínă s.f., nu *auromicínă*
aústru (sil. *aus-*), dar şi *áustru*
aut s.n. adv. (sil. *aut*, nu *a-ut*); pl.n. *auturi* (sil. *au-*)
autosérvice s.n. (*ce* pron. *s*)
autumnál adj.m. (sil. *au-*, nu *a-u-*)
avaríe s.f., nu *avárie*
avatár s.n., pl. *avatáre/avatáruri*
aveá vb., conj. prez. 3 *să áibă*, nu *să aibe/să aivă*
aveá a fáce loc. vb., dar şi *aveá de-a fáce*
avocát s.m., nu *advocat*
ax s.n., dar şi *áxă*, pl. *áxuri/áxe*
azvârlí vb., ind. prez. 1 sg. *azvârl*, 3 sg. *azvârlă/azvârle*, 3 pl. *azvârlă/azvârl*, conj. prez. 3 *azvârle*

B

Bába-Cloánţa s.pr. f.
bába-oárba s.f. art.
babórniţă s.f., nu *băborniţă*
bacalaureát s.n. (sil. *-la-u-re-at*; nu *-lau--re-at*)
báde s.m., art. *bádea*, g.-d. art. *bádei*/lui *bádea*
báieră s.f., pl. *bǎieri*, g.-d. art. *bǎierii*, nu *baierii*
bairám s.n. (sil. *bai-ram*, nu *ba-i-ram*), pl. *bairámuri*, nu *bairame*
balansoár s.n. (sil. *-soar*), nu *balansuar*
báligă s.f., nu *bálegă*
bálmoş s.n., nu *balmuş*
balneoclimatéric adj.m., nu *balneo-climateric*
balonzáid s.n., nu *balónzaid*
baltág s.n., pl. *baltáge*, nu *baltaguri*
bancnótă s.f. (sil. mf. *banc-*), nu *bacnotă*
barácă s.f., pl. *barǎci*, nu *barace/bărăci*
bárem adv.
barém s.n., pl. *baréme*, nu *barémuri*
barhét s.n., dar şi *bárhet*, nu *bárchet*
baríş, s.n., nu *baríz/barij*; pl. *baríşe*, nu *barize*
baríton s.m./s.n., dar şi *baritón*
baróc adj.m.; f. sg. *barócă*, nu *baróacă*
barós s.n., pl. *baroáse*, nu *barosuri*
báscă (beretă) s.f., nu *basc*
báschet (încălţăminte), pl. *báscheţi*
basoreliéf s.n., nu *bazorelief*
batiscáf s.n. (sil. mf. *-scaf*, nu *tis-caf*), pl. *batiscáfuri* nu *batiscafe*
batjócură s.f., nu *badjocoră/batjócoră*; g.-d. art. *batjócurii*, nu *batjocurei*
baubáu s.m. (sil. *bau-*), nu *babau*
băcăuán adj.m., nu *bacăuan*
băcăuáncă s.f. (sil. *-că-uan-*), nu *bacă-uancă*
băimăreán adj.m., nu *băi-mărean*
băjénie s.f., nu *bejénie*
bărăgán s.n., pl. *bărăgáne*, dar şi *bărăganuri*
băşicós adj.m., nu *beşicos*
bébi s.m., dar şi *bebé*, nu *bébe*
berbéc s.m., nu *berbece*
beregátă s.f., pl. *beregáte*, nu *beregăţi*; g.-d. art. *beregátei*
béschie s.f. (sil. *-chi-e*), nu *beşchie*
best-seller s.n. (pron. engl. *béstsélăr*)
beteálă s.f., nu *peteală*; g.-d. art. *betélii*, nu *betélei*
bezmétic adj.m., nu *bezmetec*

Scanned with OKEN Scanner

bielorús s.m., adj.m. (sil. *bie-*, nu *bi-e-*)
bíftec s.n., nu *biftéc/biftek*
bikíni s.n. în trei silabe (*bi-ki-ni*), nu în două
bíne crescút (înalt, educat) adj.m. – fără cratimă
bíne cunoscút adv. + adj., nu *binecunoscut*
bineînţelés (desigur) adv.
bíne venít adv. + adj., nu *binevenit*
binóclu s.n. (sil. mf. *bin-*, nu *bi-no-clu*)
biológă s.f., nu *bioloagă*
biscuít s.m., nu *biscuite*, pl. *biscuíţi*
bitúm s.n., nu *bítum*
blachéu s.n., nu *placheu*
blánă s.f., pl. *blăni/blănuri*, g.-d. art. *blănii*, nu *blanei*
blestém s.n., nu *blésteṃ*
blestemá vb., ind. prez. 3 *bléstemă*, dar şi *blestémă*
bleu adj. invar. (pron. *blö*)
bleumarín adj. invar., nu *bleumarine* (*eu* pron. *ö*)
blocnótes s.n., nu *bloc-notes*
bluf s.n. (pron. fr. *blöf*)
blue-jeans (pron. engl. *blu-gins*) dar şi *blugi*
boálă s.f., pl. *bóli*, nu *boale* (dar *boale* în expresia: *a băga în boále*); g.-d. art. *bolii*
bojdeucă s.f. (sil. *-deu-*, nu *-de-u*)
bolnáv adj.m., nu *bólnav*
bomfáier s.n., nu *bonfáier*
bóston s.n., dar şi *bostón*
botgrós s.m., pl. *botgroşi*
bóu-de-báltă s.m. – cu cratimă
bowling s.n. (pron. engl. *bóu-ling*)
brágă s.f., g.-d. art. *brăgii*, nu *bragei/bragăi*
breáz adj.m., pl. *bréji*, nu *brezi*
briantínă s.f., nu *briliantină*
bríci s.n., pl. *bríce*, nu *briciuri*
bridge s.n. (pron. engl. *brigi*)
brizbíz s.n., nu *brizbriz*; pl. *brizbíze/brizbízuri*
broásca-ápei s.f. – termenii scrişi cu cratimă
brodéză s.f., nu *brodöză/brodeuză*
browniánă adj.f. (sil. *-ni-a*) (*brow-* pron. engl. *brau-*)
buclé s.n. (sil. *-cle*), nu *bucléu*; pl. *bucléuri*, nu *buclee*
budoár s.n. (sil. *-doar*, nu *-do-ar*)
búlgăre s.m., nu *bulgăr*
bulión s.n., pl. *buliónuri/bulioáne*
Buna-Vestíre s. pr. f., nu *Bunavestire*
búna-cuviínţă s.f., art. *buna-cuviinţă*, g.-d. art. *bunei-cuviinţe*
búnă ştiínţă adj. + s.f., nu *bunăştiinţă/bună-ştiinţă*
bunăvoínţă s.f., nu *bună-voinţă*
bunícă s.f. g.-d. art. *bunícăi/bunícii/buníchii*
burduhán s.n., nu *burdihan*
burete de mare s.m. + prep. + s.f.
burléscă adj. f., nu *burlească*
business s.n. (pron. engl. *biznis*)
butélie s.f., nu *butelíe*

C

cabanós s.m., nu *cabános*
cafeínă s.f., dar şi *cofeínă*
calcár s.n., dar şi *cálcar*
cálcio-vecchio s.n. (pron. it. *cal-cio-ve-chio*)
cal-de-mare s.m.
Cálea-Láptelui s.pr. f., nu *Calea Laptelui*
camilpetrescían adj.m., nu *camil-petrescían*
cámping s.n. (pron. engl. *chem-ping*), pl. *campinguri*
canál s.n., pl. *canále/canáluri*
candoáre s.f. (sil. *-doa-*), g.-d. art. *candórii*, nu *candoarei*
canéa s.f., nu *canélă/caná*, g.-d.art. *canélei*
cangrénă s.f., nu *gangrenă*
cap s.n., pl. *cápete*
cap (conducător) s.m., pl. *capi*
cap-de-mort (zool.) s.n. – cu cratimă între termenii alcătuitori
cápră-neágră (specia sălbatică), s.f., g.-d. art. *caprei-negre*
caractér s.n., nu *carácter*
caráfă s.f., dar şi *garáfă*
caramélă s.f., nu *carameá*
carboniér (referitor la cărbune) adj.m. (sil. *-ni-er*)
carbonifér (care conţine cărbune) adj.m.

cardiológă s.f., nu *cardioloagă*
cartiláj s.n., nu *cartilagiu*
Cárul-Máre s.pr.n., nu *Carul Mare*
carusél s.n., nu *carúsel*
cáscă-gúră s.m. şi f.
casieríe s.f., nu *caserie*
castaniétă s.f. (sil. *-nie-*)
catadicsí vb., nu *catadixi*
cazinó s.n., nu *cazinou*
călăúză s.f., nu *călăuz*
cămáşă s.f., nu *cămaşe/cămeşă*
cămáşa-broáştei s.f.
cămín s.n., pl. *cămíne/cămínuri*
căpşúnă s.f., pl. *căpşúne*, nu *căpşuni*; g.-d. art. *căpşunei*
cărdăşíe s.f., dar şi *cârdăşíe*
cătínă s.f., nu *cătină*
cătinél adv., nu *câtinel*
cătún s.n., pl. *cătúne*, nu *cătunuri*
cătúşă s.f., pl. *cătúşe*, nu *cătuşi*; g.-d. art. *cătuşei*
câine-lúp s.m., pl. *câini-lupi*
cârciumár s.m., nu *crâşmar*
cárjă s.f., pl. *cârje*, nu *cârji*
cârnát s.m., nu *cârnaţ*
(a) **câta**, nu *(a) câtea*
câteodátă (uneori) adv. (sil. *-teo-*)
câte o dátă (câte o singură dată) adv.+ num.
cearşaf s.n., nu *cearceaf*
ceaslá s.f., dar şi *şasla*
ceaún s.n., pl. *ceaúne*, nu *ceaunuri*
cedá vb., ind. prez. 3 *cedează*, nu *cedă*
ceferíst s.m., nu *cheferist*
cenáclu s.n., pl. *cenácluri*, nu *cenacle*
cereále s.f. (sil. *-re-a*, nu *-rea-*)
cerceveá s.f., nu *giurgiuvea*
cerdác s.n., nu *ceardac*, pl. *cerdáce/cerdácuri*
ceremoniál s.n. (sil. *-ni-al*), pl. *ceremoniále/ceremoniáluri*
certificá vb., vb., ind. prez. 3 *certifică*, nu *certifică*
cezár s.m., nu *cézar*
chardonnay s.n. (pron. fr. *şardoné*)
charleston s.n. (pron. engl. *ceárls-ton*)
charter s.n. (pron. engl. *ceártăr*)
chel adj.m., pl. *chei*, nu *cheli*
chelălăí vb., nu *schelălăi*
chelălăít s.n., nu *schelălăit*
cheotoáre s.f. (sil. *che-o-*), nu *cheutoare*
chermésă s.f., nu *chermeză*
cherry-brandy s.n. (pron. engl. *ce-ri--bren-di*)
chewing-gum s.n. (pron. engl. *ciu-in-gam*)
chiásm s.n. (sil. *chiasm*, nu *chi-asm*)
chibrít s.n., pl. *chibríturi*, nu *chibrite*
chifteá s.f., nu *cheftea/piftea*
chihlimbár s.n., nu *chilimbar*
chimonóu s.n., nu *chimonó*
chinetoterapie s.f., nu *kinoterapie/kinetoterapie*
chinui vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *chinuiesc*, nu *chinui/chinuie*
chintesénţă s.f. (sil. *chint-*, nu *chin-te-*)
chiorăí vb., nu *ghiorăi*
chipíu s.n., pl. *chipie*, dar şi *chipíuri*
chips s.n. (pron. engl. *cips*)
chirílic adj.m. nu *cirilic*
chiseá s.f., nu *chesea*
chitáră s.f., nu *ghitară*
chiuvétă s.f., nu *ghiuvetă*
chow-chow (zool.) (pron. *ceau-ceáu*)
cíncisprezece num. (sil. *cinci-spre-*); dar *cinsprezece* – în tempo rapid
cíncisprezecelea (precedat de *al*) num. (sil. *cinci-spre-*), dar *cin-* în tempo rapid
cincizéci num. (sil. *cinci-*); *cinci-* pron. *cin-* în tempo rapid
cincizécilea num. (sil. *cinci-*); *cinci-* pron. *cin-* în tempo rapid
ciocolátă s.f., nu *şocolată*
circulatór adj.m., nu *circulatoriu*
circumfléx adj.n., nu *circonflex*
ciurui vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *ciuruiesc* nu *ciurui/ciuruie*; conj. prez. 3 *să ciuruiască*, nu *să ciuruie*
clarobscur s.n. (sil. mf. *clar-*), nu *clar--obscur*
claustra vb. (sil. *cla-us-*), ind. prez. 3 *claustrează*
cloramfenicól s.n., nu *cloranfenicól*
clovn s.m., nu *claun*
cnócaut s.n. (sil. *cnoc-aut*), nu *knoc-aut*. Cuvântul se scrie cu termenii contopiţi. Scrierea *cnoc-aut* e valabilă numai la silabisire.

Scanned with OKEN Scanner

coafá vb. (sil. *coa-*, nu *co-a-*)
coaféză s.f. (sil. *coa-*, nu *co-a-*)
coafór s.m. (sil. *coa-*, nu *co-a-*)
coafúră s.f. (sil. *coa-*, nu *co-a-*), nu *coafiură*
coagulá vb. (sil. *co-a-*, nu *coa-*)
coálă s.f., pl. *coli*, nu *coale*
coborî vb., nu *scoborî*
coca-cóla s.f.
cochílie s.f., nu *cochilíe*
cocolóş s.n./s.m., pl. *cocoloaşe/cocoloşi*
cocóş-de-múnte s.m. – cu cratimă între termenii alcătuitori
cocoţá vb., ind. prez. 3 *cocoáţă*, nu *cocoţează*
cócs s.n., nu *cox*
cocsar s.m., nu *coxar*
cocseríe s.f., nu *coxerie*
cocsochímic adj.m., nu *coxo-chimic*
coercíţie s.f. (sil. *-ţi-e*)
coexistá vb. (*x* pron. *gz*)
colemíe s.f. (sil. mf. *col-* nu *co-le-*)
coleoptér s.n. (sil. *-le-*; mf. *-pter*)
colesteról s.m. (sil. mf. *-ste-*, nu *-les-te-*)
colínd s.n., dar şi *colíndă*
coliniár adj.m., nu *colinear*
colós s.m./s.n., pl. *coloşi/colosuri*
combínă s.f., nu *conbină/combainǎ*
comeseán s.n., nu *conmesean*
comics s.n. pl *comicsuri*
competitivitáte s.f., nu *competivitate*
complăceá vb., nu *complace*
complét adj.m., nu *complect*
compléx adj.m., pl. *complecşi*, nu *complexi*; f. sg. *complexă*, pl. *complexe*
comunicáre (prezentare, înfăţişare) s.f., nu *comunicáţie* (formă corectă pt. mijloc de comunicare, legătură)
conclusív adj.m., nu *concluziv*
concurá vb., ind. prez. 3 *concură*, nu *concurează*, formă corectă pentru *concura* (a participa la un concurs, a face concurenţă)
conclúzie s.f., nu *concluziune*
conféti s.f. pl. (sil. *fe-ti*), nu *confete*
confórt s.n., nu *comfort*
coniác s.n. (sil. *-niac*, nu *-ni-ac*)
conjunctúră s.f., nu *conjuctură*
conjúncţie s.f., nu *cojuncţie/conjucţie*
consangvín adj.m., nu *consanguin*
consăteánă s.f., dar şi *consăteancă*
constá vb., ind. prez. 3 sg. *cónstă*, dar şi *constă*, 3 pl. *cónstă*; conj. prez. 3 *consteá*, dar şi *cónste*, vezi DOOM, p. 132
constituént s.n. (sil. *-tu-ent*), nu *constituient*
contíguu adj.m. (sil. *-gu-u*), nu *contigu*
contingént adj.m., nu *cotingent/cotigent*
continúa vb. (sil. *-nu-a*) ind. prez. 1 sg. *contínuu* (sil. *-nu-u*), 2 sg. *contínuui*, 3 *continuă* (sil. *-nu-ă*); conj. prez. 3 *continue*, nu *continuie*
contór s.n., nu *contoár*
contractá (încheie un contract, îşi asumă, se molipseşte) vb., ind. prez. 3 *contracteáză*, nu *contráctă*, formă corectă pentru *contracta* (a se strânge, a se micşora)
contradictóriu adj.m., nu *contradictor*
contravízită s.f., nu *contra-vizită*
convalescénţă s.f., nu *convaleşcenţă*
convói s.n., pl. *convoáie*, nu *convoiuri*
cooperáre vb. (sil. *co-o-*), nu *copera*
coopta vb. (sil. *co-o-*), nu *copta*
copértă s.f., pl. *copérte*, nu *coperţi*; g.-d. art. *copertei*, nu *coperţii*
copyright s.n. (pron. engl. *có-pi-rait*)
coráslă s.f., nu *colastră/colostru*
corectáre (îndreptare) s.f., dar *corectură* (eliminare a greşelilor dintr-un text tipărit)
coregráf s.m., nu *coreograf*
coregrafíe s.f., nu *coreografie*
corigént adj.m., s.m., nu *corijent*
corigénţă s.f., nu *corijenţă*
córnul-căprei (vânt, varietate de ardei) s.n. – se scrie cu cratimă
córnul-secarei (bot.) s.n. – se scrie cu cratimă
córp s.n./s.m., pl. *corpuri/corpi*
corúpe vb., nu *conrupe*
corúpt adj.m., nu *conrupt*
corvádă s.f., dar şi *corvoádă*
Cosânzeánă s.pr.f.
coşciúg s.n., nu *cosciug*, pl. *coşciúge*, nu *cosciuguri*
cótă-parte s.f. g.-d. art. *cotei-părţi*
cow-boy s.m. (pron. engl. *cáu-boi*)

Scanned with OKEN Scanner

cozoróc s.n., pl. *cozoroáce*, nu *cozorocuri*
cozeur s.m. (pron. fr. *cozör*)
cráter s.n., dar şi *cratér*
crátiţă s.f., pl. *crátiţe*, nu *crătiţi*; g.-d. art. *cratiţei*
Crăciún s.pr.m. (pl. *Crăciunuri*)
crematóriu s.n., nu *cremator*
crénvurşt s.m., pl. *crenvurşti*, nu *crenvuşti/cremvuşti*
crepúscul s.n., pl. *crepúscule*, nu *crepuscúle*
cristál s.n., pl. *cristále/cristáluri*
croazieră s.f. (sil. *croa-zi-e-*)
croissant s.n. (pron. fr. *croa-san*)
cronofotografíe s.f., nu *crono-fotografíe*
cruciádă s.f. (sil. *ci-a-*, nu *-cia-*)
crucifíx s.n., pl. *crucifíxe/crucifíxuri*
cuántă s.f. (sil. *cuan-*, nu *cu-an-*), nu *cvantă*
cuántum s.n. (sil. *cuan-*, nu *cu-an*), nu *cuantúm/cvantum*
cuartét s.n. (sil. *cuar-*), dar şi *cvartét*
cuaternár s.n. (sil. *cua-*, nu *cu-a-*)
Cucernícia sa (ta, voastră), nu *Cucernícia Sa*
culoár s.n. (sil. *-loar*, nu *-lo-ar*), nu *culuar*
culoáre s.f., nu *culuare*
cúmul s.n., nu *cumúl*
curăţá vb., nu *curăţi*
Cuvioşía sa (ta, voastră), nu *Cuvioşia Sa*
cvasiunaním, adj.m., nu *cvaziunaním*
cvartét s.n., dar şi *cuartét*
cvadrimotór s.f., dar şi *cuadrimotór*
cvíntă s.f., dar şi *chíntă*
cvintét s.n., nu *quintet*
cvintúplu s.m., pl. *cvintúpli*, nu *quintupli*

D

dáco-román adj.m., pl. *daco-romani*
dacoromân adj.m., pl. *dacoromâni*
daireá s.f. *da-i-rea*, nu *dai-rea*
dandi s.m. (pron. engl. *déndi*), nu *dandy*
dantéscă adj. f., nu *dantească*
darác s.n., nu *dărac*
daravéră s.f., nu *daravelă*
dărămite/dármite conj., nu *dară-mi-te*
dátină s.f., nu *datínă*, g.-d. art. *datinii*
datorá vb., dar şi *datorí* ind. prez. 3 *datorează*, 3 sg. *datoreşte*
datorát adj.m., dar şi *datorít*
dăráb s.n., nu *daráp*
dărâmătură s.f., nu *dărmătură*
dăruí vb., ind. prez. 1 sg. *dăruiesc*, nu *dărui*
de ací adv., dar şi *de aici*
de ajúns (suficient) loc. adv., dar şi *de-ajuns* (în tempo rapid)
de áltfel (de altminteri) loc. adv. (sil. morf. *alt-*)
de alt fel (de alt soi/varietate) prep. + adj. + s.
de altminteri, loc. adv. dar şi *de altmínterea/de altmíntrelea* (sil. mf. *alt-*)
de-a-ndărátelea, loc. adv., dar şi *de-a-ndărátele/de-a-ndărátele*, nu *de-a-ndărătelea*
de-a-ndoáselea, loc. adv. dar şi *de-a-ndoasele*
de-a-n-picioárelea, loc. adv. dar şi *de-a-n picioarele*
de-a púruri, loc. adv. dar şi *de-a púrurea*
de asémenea, loc. adv. dar şi *de-asémenea*
de asémeni, loc. adv. dar şi *de-asémeni*
de atúncea prep. + adv., dar şi *de-atúncea* (în tempo rapid)
de atúnci prep. + adv., dar şi *de-átunci* (în tempo rapid)
de-a v-aţi ascúnselea loc. adv., dar şi *de-a ascúnselea*
decret-lege s.n., pl. *decrete-lege*
dedúcţie s.f. (sil. *-ţi-e*), nu *deducţiune*
defalcá vb., ind. prez. 3 *defalcheáză*, dar şi *defálcă* (în DEX)
defăimá vb. (sil. *-făi-*), ind. prez. 3 *defăimează*, nu *defaimă*
defel (deloc) adv.
de fel (de origine) prep. + s.n.
degajá vb., ind. prez. 3 *degajează*, dar şi *degajă* (răspândeşte, emană)
degradé s.n., nu *degradeu*
de jur împrejur loc. adv., nu *de jur-împrejur*
délco s.n., nu *delcó*
delegá vb., ind. prez. 3 *deleagă*
delicatése s.f.pl.
delicatéţe s.f., nu *delicateţă*
deliciós adj.m. (sil. *-cios*)
delincvént s.m., nu *delicvent*

Scanned with OKEN Scanner

delincvénţă s.f., nu *delicvenţă*
delóc (nicidecum) adv.
de loc (originar, local) prep. + s.n.
demagógă s.f., nu *demagoagă*
demâncáre (mâncare) s.f. (dus cu demâncare)
demísie s.f. (sil. *-si-e*), nu *dimisie*
demúlt (odinioară, cândva) adv. (când?)
de mult (de vreme îndelungată) prep. + adv. (de când?)
dentál (referitor la consoane care se articulează atingând cu vârful limbii dinţii) adj.m.
dentár (de dinţi, al dinţilor; privitor la dinţi) adj.m.
deocheá vb., nu *diochea*
deopárte (izolat), nu *de o párte/de-o parte* (în tempo rapid), formă corectă pentru opusul lui *de altă parte*
depănă vb., ind. prez. 1 sg. *deápăn*, dar şi *dépăn*
dermatólogă s.f., nu *dermatoloagă*
dermatonevróză s.f., nu *dermato-nevroză*
derobá vb., ind. prez. 3 *derobeáză*, nu *derobă*
derogá vb., ind. prez. 3 *derógă*, nu *derogheáză*
descălecá vb., nu *descălica*
descălecát s.n., nu *descălicat*
descendént s.n., nu *deşcendent*
descompletá vb., nu *descomplecta*
descoperí vb., ind. prez. 1 sg. *descopăr*, nu *descoper*, 3 *descoperă*, nu *descopere* conj. prez. 3 *descopere*
descuamá vb. (sil. mf. *-scua-*, nu *de-scu-a-*)
descuamáre s.f. (sil. *-scua-*, nu *de-scu-a-*)
deseáră adv., dar şi *diséară*
desfătá vb., ind. prez. 1 sg. *desfát*, dar şi *desfătéz*, 2. sg. *desféţi*, dar şi *desfătézi*, 3 *desfátă*, dar şi *desfăteáză*
design s.n. (pron. engl. *di-záin*)
designer s.m. (pron. engl. *di-zái-ner*)
desinénţă s.f., nu *dezinenţă*
desperá vb. (sil. *de-spe-*, nu *des-pe-*), dar şi *disperá* (sil. mf. *-spe-*, ind. prez. 3 *desperă/disperă*
destăinuí vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *destăinuiésc*, nu *destăinui/destăinuie*
detalía, vb., nu *detailá*
detaliére s.f., nu *detailare*
determiná vb., ind. prez. 3 *detérmină*, nu *determínă*
deúnăzi adv., nu *deunăzí* (sil. *de-u-năzi*, nu *de-u-nă-zi*)
deutériu s.n. (sil. *deu-te-riu*)
devále (unde?, încotro?) adv., nu *de vale* prep + s.
dezagregá vb. (sil. *-gre-*; *mf. dez*) ind. prez. 3 *dezgrégă*, dar şi *dezagregheáză*
dezastruós adj.m., nu *dezastros* (sil. *-tru-os*), f. sg. *dezastruoasă*, nu *dezastroasă*
dezbărá vb., ind. prez. 1 sg. *dezbár*, dar şi *dezbăr*
dezíce vb., nu *deszice*
dezinformáre s.f., nu *desinformare*
dezvăluí vb., ind. prez. şi conj. prez. 1 şi 2 sg. *dezvălui*, nu *dezvăluiesc/dezvăluieşti*; 3 *dezvăluie*, nu *dezvăluieşte/dezvăluiască*
diarée s.f. (sil. *di-a*), nu *diarie*
diáspora s.f., nu *diaspóra*
dibuí vb., ind. prez. 3 sg. *díbuie*, dar şi *dibuieşte*
diesel s.n. (pron. germ. *dízel*), pl. *diesele*
digerá vb., ind. prez. 3 *digéră*, nu *digerează*
díhor s.m., dar şi *dihór*
dilatá vb., ind. prez. 3 *dilátă*, nu *dilatează*
din afárá (din exterior) prep. + adv., dar şi *dinafară* în expresia *pe dinafară* (loc. adv.)
dinăúntru adv., nu *dinlăuntru*
díncoace adv., dar şi *dincoáce* pentru „în această parte, aici”/„din această parte”/„de aici”
díncolo (în acea parte, acolo) adv., nu *din colo*
dincólo (din acea parte, de acolo) adv., nu *din colo*
dinéu s.n., pl. *dineúri*, nu *dinee*
din moşi-strămóşi loc. adv., loc. adj.
dintotdeaúna adv. (sil. *-dea-u-*), nu *din totdeauna*
discontínuu adj.m. (sil. *-nu-u*), f.sg. *discontinuă* (sil. *-nu-ă*), f. pl. *discontinue* (sil. *-nu-e*), m. pl. *discontinui*
dis-de-dimineaţă adv.

disertáţie s.f. (sil. *-ţi-e*), nu *dizertaţie*
disidént s.m., nu *dizident/dezident*
disidénţă s.f., nu *disidenţă/dezidenţă*
disjunctór s.n. (sil. *-junc-*), nu *disjúnctor*
dispăreá vb., nu *dispáre*
displăceá vb., nu *displáce*
distructív adj.m., nu *destructiv*
dizenteríe s.f., nu *dezinterie*
dizeur s.m. (pron. *dizör*), pl. *dizeuri*
dizeuză s.f. (pron. *dizöză*), pl. *dizeuze*
dóctoriţă s.f., nu *doctoríţă*
dogorí vb, nu *dogorî*
dóică s.f. g.-d. art. *dóicii*, nu *dóicei*
Domnía ta (sa, ei, lui, voastră) s.f. art. + adj. sau pr. ; abr. *D-ta*, *D-ei*, *D-lui*, *Dvs.*, *Dv.* ; g.-d. *Domníei tale* (sale, ei, lui, voastre)
dovádă s.f., pl. *dovezi*, g.-d. art. *dovezii*, nu *dovadei*
dorínţă s.f., pl. *dorínţe*, g.-d. art. *dorinţei*, nu *dorinţii*
drăcuí vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *drăcuiesc*, nu *drăcui/drăcuie*
Drăgáica (sărbătoare) s.pr.f., g.-d. art. *Drăgaicei*, nu *Drăgăicii*
drept-credinciós s.m., nu *dreptcredinciós*
dróşcă s.f., pl. *dróşte*, g.-d. art. *dróştei*, nu *droştii*
drum-de-fier s.n.
dúblu-decalítru s.m., nu *dublu decalitru*
dúcă-se-pe-pustii s.m.
dugheánă s-f., pl. *dughéne*, g.-d. art. *dughénei*, nu *dughenii*
dulceáţă s.f., g.-d. art. *dulcéţii*, nu *dulceţei*, pl., *dulcéţuri* (preparate alimentare), dar şi *dulceţi* (lucruri plăcute)
dumínică, nu *dúminică/duminecă*
Dumnezéu s.pr.m., g.-d. art. *lui Dumnezeu*, dar şi *Dumnezului* (în expresia : *las-o Dumnezeului*)
du-te-vino s.n.
duzínă s.f., g.-d. art. *duzínii*, nu *duzinei*, pl. *duzini*

E

ebonítă s.f., nu *ebonit*
echivócă adj. f., nu *echivoacă*
ecvéstru adj.m., nu *equestru/egvestru*
eczémă s.f., nu *egzemă/exemă*
edificá vb., ind. prez. 3 *edífică* nu *edifícă*
electroencefalográmă s.f. (sil. *-tro-en-*), nu *electro-encefalogramă*
egeeán adj.m., nu *egeian*
elíce s.f., g.-d. art. *elicei*, nu *elicii*
elixír s.n (*x* pron. *gz*), pl. *elixire*, nu *elixiruri*
elocvént adj.m., nu *elogvent*
elocvénţă s.f., nu *elocinţă/elogvenţă*
emáil s.n. (sil. *-mail*, nu *-ma-il*)
embolíe s.f., nu *embólie*
emigráţie s.f. (sil. *-gra-ţi-e*)
Eminénţa sa (voastră) s.f. art. + adj., nu *Eminénţa Sa (Voastră)*
emúl s.m., nu *émul*
endocrinológă s.f., nu *endocrinolágă*
enumerá vb., nu *enumăra* ; ind. prez. 1. sg. *enumer*, 2 sg. *enumeri*, 3 sg. *enumeră*, nu *enumerează/enumără*
episcop (persoană) s.m., nu *episcóp*
episcóp (aparat) s.n.
episód s.n., nu *epizod*
épocă s.f., nu *epócă*
erbicíd s.n., nu *ierbicid*
erbivór s.m., nu *ierbivor*
erborizá, vb., nu *ierboriza*
escadrílă s.f., nu *excadrilă*
escadrón s.n., nu *excadron*
escaladá vb., nu *excalada*
escaladáre s.f., nu *excaladare*
escalatór s.n., nu *excalator*
escálă s.f., nu *excală*
escalóp s.n., nu *excalop*
escamotá vb., nu *excamota*
escamotábil adj.m., nu *excamotabil*
escamotáre s.f., nu *excamotare*
escapádă s.f., nu *excapadă*
escádră s.f., nu *excadră*
eschimós s.m., nu *exchimos*
eschivá vb., nu *exchiva*
eschívă s.f., nu *exchivă*
escórtă s.f., nu *excortă*
escroácă s.f., nu *excroacă*
escróc s.m., nu *excroc*
escrocá vb., nu *excroca*
escrocáre s.f., nu *excrocare*

Scanned with OKEN Scanner

escrocheríe s.f., nu *excrocherie*
esculáp s.n., nu *exculap*
esofág s.n., pl. *esofáge*, nu *esofaguri*
espadrílă s.f., nu *expadrilă*
esperantísm s.n.
esperantíst s.n.
esperánto s.f.
esplanádă s.f., nu *explanadă*
estompá vb., nu *extompa*
estompáre s.f., nu *extompare*
estrádă s.f., nu *extradă*
estrogén s.n., nu *extrogen*
estropiá vb., nu *extropia*
estropiáţie s.f., nu *extropiaţie*
estropiere s.f., nu *extropiere*
estuár s.n. (sil. *-tu-ar*)
etáte s.f., g.-d. art. *etăţii*
eucalípt s.m. (sil. *e-u-*, nu *eu-ca-*)
exáct adj.m. (*x* pron. *gz*)
exactitáte s.f. (*x* pron. *gz*)
exalá vb. (*x* pron. *gz*)
exaláre s.f. (*x* pron. *gz*)
exaláţie s.f. (*x* pron. *gz*)
exaltá vb. (*x* pron. *gz*)
exaltáre s.f. (*x* pron. *gz*)
exaltáţie s.f. (*x* pron. *gz*)
exámen s.n. (*x* pron. *gz*)
examiná vb. (*x* pron. *gz*)
examináre s.f. (*x* pron. *gz*)
examinatór s.m. (*x* pron. *gz*)
exantém s.n. (*x* pron. *gz*)
exantemátic adj.m. (*x* pron. *gz*)
exasperá vb. (*x* pron. *gz*)
exasperáre vb. (*x* pron. *gz*)
excavá vb., nu *escava*
excavatór s.n., nu *escavator*
excaváţie s.f., nu *escavaţie*
excoriáţie s.f., nu *escoriaţie*
excúrsie s.f., nu *escursie*
execrábil adj.m. (*x* pron. *gz*)
executá vb. (*x* pron. *gz*)
executánt s.m. (*x* pron. *gz*)
executáre s.m. (*x* pron. *gz*)
executív adj.m. (*x* pron. *gz*)
executór s.m. (*x* pron. *gz*)
execúţie s.f. (*x* pron. *gz*)
exemplár s.n. (*x* pron. *gz*)
exemplificá vb. (*x* pron. *gz*)
exémplu s.n. (*x* pron. *gz*)
exercitá vb. (*x* pron. *gz*)
exercitáre s.f. (*x* pron. *gz*)
exercíţiu s.n. (*x* pron. *gz*)
exersáre (*x* pron. *gz*)
exfoliá vb., nu *esfolia*
exhibíţie s.f., nu *exchibiţie/eschibiţie*
exíl s.n. (*x* pron. *gz*)
exilá vb. (*x* pron. *gz*)
exiláre s.f. (*x* pron. *gz*)
existá vb. (*x* pron. *gz*)
existént adj.m. (*x* pron. *gz*)
existénţă s.f. (*x* pron. *gz*)
exod s.n. (*x* pron. *cz*)
exoteric adj.m. (*x* pron. *cs*)
exotérmic adj.m. (*x* pron. *cs*)
exótic adj.m. (*x* pron. *gz*)
exotísm s.n. (*x* pron. *gz*)
explodá vb., nu *exploada*, ind. prez. 3 *explodează*, nu *exploadează*
exploatá vb., nu *explota*; ind. prez. 3 *exploatează*, nu *explotează*
expozíţie s.f. (sil. *-ţi-e*), nu *espoziţie*
exprés s.n., pl. *exprese*, nu *expresuri*
exstrofíe s.f., nu *extrofie*
exsudát s.n., nu *exudat*
exsudáţie s.f., nu *exudaţie*
extirpá vb., ind. prez. 3 *extirpă*, nu *extirpează*
exultá vb. (*x* pron. *gz*)
ezotéric, nu *exoteric*
ezoterísm, nu *exoterism*

F

fábúlă s.f. g.-d. art. *fabulei*
facsimíl s.m., dar şi *facsímil*, nu *faximil*
fágure s.m., nu *fagur*
fairplay s.n. (pron. engl. *fér-plei*)
familiál (referitor la familie) adj.m.
familiár (simplu, nepretenţios) adj.m.
fascícul s.n., nu *fascicol*
fascículă s.f., nu *fascicolă*
fast-food s.n. (pron. engl. *fast-fud*)
fáşă s.f. g.-d. art. *feşii*, pl. *fâşi*, nu *feşe*
favoáre s.f. g.-d. *favorii*, nu *favoarei*; pl. *favóruri*
făgáş s.n., pl. *făgáşe*, nu *făgaşuri*

Scanned with OKEN Scanner

făină s.f., g.-d. art. *făinii*, nu *făinei*, pl. *făinuri*
fărăş s.n., nu *faraş/foraş*
fărădelége s.f., nu *fărdelege*
fărâmătúră s.f., nu *firimitură*
Făt-Frumós s.pr.m.
feedback s.n. (pron. engl. *fid-bec*)
feéric adj.m., nu *feieric*
félceriţă s.f., nu *felceríţă*
femúr s.n., pl. *femúruri*, nu *femure*
ferăstrău s.n., nu *fierăstrău*
ferestrúie s.f., nu *ferăstruie*
férfeniţă s.f., nu *ferfeníţă*
férigă s.f., nu *ferígă*
fermoár s.n. (sil. *-moar*, nu *-mo-ar*)
feroaliáj s.n., nu *fieroaliaj/fiero-aliaj*
ferós adj.m., nu *fieros*
feroneríe s.f., nu *fieronerie*
fiícă s.f. (sil. *fii-că*)
filét s.n., pl. *filete*, nu *fileturi* (med.)
filét s.n., pl. *filéturi*, nu *filéte* (tehn.)
filigrán s.n., nu *filigram*
filológă s.f., nu *filoloagă*
filozóf s.m.; fem. *filozoáfă*, nu *filosof/filosoafă*
fiór s.m., pl. *fiori*, nu *fioruri*
fiórd s.n. (sil. *fi-ord*), pl. *fiorduri*
flácără s.f., g.-d. art. *flăcării*, nu *flacării/flacărei*
flagél s.n., pl. *flageluri*, nu *flagele*
flanélă s.f., nu *flanea/flanică*
flash s.n. (pron. engl. *flaş/fleş*)
flash-back s.n. (pron. engl. *flaş/fleş bec*) – cu cratimă
floarea-soarelui s.f., g.-d. art. *florii-soarelui*
floare-de-colţ s.f., g.-d. art. *florii-de-colţ*
fluşturátic adj.m., nu *fluşturátec*
flúture s.m., nu *flutur*
foaiér s.n. (sil. *foa-ier*, nu *fo-a-*)
foárfece s.n., nu *foarfec/foarfecă*
foehn s.n. (pron. *fön*)
foiletón s.n. (sil. *fo-i-*, nu *foi-le-*)
fondatór adj.m., s.m.; pl. *fondatori*
fosfát s.m., nu *fósfat*
frágă s.f., g.-d. art. *frágii*, nu *fragei*, pl. *frági*
franchéţe s.f., nu *francheţă*
fratricíd s.n., nu *fraticid*
frânghíe s.f., nu *frânghie*
frésce s.f. pl., nu *fréşce*
fricţiúne s.f., nu *frecţie/fricţie*
frizá (coafa) vb., nu *freza*
frizúră s.f., nu *frezúră*
frustrá vb., nu *frusta*
fumoár s.n. (sil. *-moar*, nu *-mo-ar*)
fundá vb., nu *fonda*, ind. prez. 3 *fundeáză*, nu *fondează*
fundál s.n., pl. *fundále*, dar şi *fundáluri*
funerálii s.n. pl., nu *funerarii*
fúrie s.f., nu *furíe*
fuscél s.n., nu *fuşcel/furcel*
fusifórm adj.m., nu *fuziform*

G

gablónz s.n. (pron. *gablonţ*), pl. *gablonzuri*
galantón adj.m., dar şi *galantóm*
gárdă s.f., g.-d. *gărzii*
garderób (dulap) s.n., pl. *garderóburi*
garderóbă (îmbrăcăminte, loc de depunede a îmbrăcămintei) s.f., pl. *garderóbe*
gáşcă s.f., g.-d. art. *găştii*
gălbináre s.f., nu *gălbenare*
găluşcă s.f., g.-d. art. *găluştei*, nu *găluştii*
gărgăriţă s.f., nu *gărgăríţă*
gâdilá vb., nu *gâdili*
gângav adj. m, nu *gângáv*
geámăn s.m., nu *gemen*
geámăt s.n., nu *gemet/gemăt*
genitív s.n., nu *genetiv*
géntleman s.m. (pron. engl. *gentl-men*), nu *gentelmen*
genuflexiúne s.f., nu *genoflexiúne*
geológă s.f., nu *geoloagă*
gerá (a administra) vb., nu *girá*
gestapó s.n. (pron. germ. *ghe-sta-*), nu *gestapou*
ghém (de lână) s.n., pl. *ghéme*, nu *ghemuri*
ghém (sport) s.n., pl. *ghémuri*, nu *ghéme*
gherílă s.f., nu *guerilă*
ghetóu s.n., nu *ghetó*
ghionoáie s.f., nu *gheonoaie*
ghíps s.n., nu *gips*
ghivéci (de flori) s.n., pl. *ghivece*
ghivéci (mâncare) s.n., pl. *ghiveciuri*
giácă s.f., pl. *giace*, nu *geacă*; în DOOM nu figurează. Figurează cu această formă în DEX

Scanned with OKEN Scanner

gíngaş adj.m., nu *gingáş*
gingíe s.f., nu *gíngie*
gíntă s.f. g.-d. art. *gínţii*, nu *gintei*
gíulgiu s.n. (sil. *giul-giu*), nu *giulgi*
giuvaiér s.n., nu *juvaier*
glaciál (de gheaţă) adj.m.
glaciár (referitor la epocă, perioadă) adj.m.
gláspapir s.n., nu *glaşpapír/glaspápir*
glásvand s.n., nu *glazvand*
gláucom s.n. (sil. *glau-*, nu *gla-u-*), nu *glaucon*, pl. *glaucoame*, nu *glaucomuri*
glonţ s.n., nu *glonte*, pl. *gloanţe*
godín (sobă) s.n., nu *gódin/góden*
gogomăníe s.f., nu *gugumănie*
gógoriţă s.f., nu *gogoríţă*
golghéter s.m., nu *golgeter*
grăúnte s.m., pl. *grăúnţi*, dar şi *grăúnţe*, formă de feminin plural (sg. *grăunţă*)
grésie s.f., nu *grezie*
gri adj. invar., nu *griu*
griláj s.n., pl. *grilaje*, nu *grilajuri*
gríndină s.f., pl. *gríndine*, nu *grindini*, g.-d. art. *grindinei*
gúlaş s.n., nu *guláş*
gură-spartă s.m. şi f., pl. *guri-sparte*

H

ha-ha interj.
haleálă s.f., g.-d. art. *halelii*, nu *halelei*
haltéră (sport) s.f., nu *hálteră*
halvá s.f., nu *alvá*; g.-d. art. *halválei*
hamác s.n., pl. *hamácuri*, dar şi *hamáce*
hamsíe s.f., pl. *hamsíi*, nu *amţii/hamţii*
hándbal s.n., nu *hambal*
hangér s.n., nu *hamger*
hapciú interj., nu *hapcíu*
happy-end s.n. (pron. engl. *hépi-end*)
hapsân adj.m., nu *hapsin*
hárcea-parcea adv.
hárfă s.f., nu *harpă/arpă*
hárţă s.f., nu *harţ*
hátman s.m., dar şi *hatmán*
hărmăláie s.f., nu *harmalaie*
hăţáş s.n., pl. *hăţaşuri* şi *hăţáşe*, vezi DOOM
hegemoníe s.f., nu *heghemonie*
heleştéu s.n., nu *eleşteu*
helioterapíe s.f., nu *helio-terapíe*
hemoragíe s.f., nu *emoragie*
herníe s.f., nu *iernie*
hexagón s.n., nu *exagon*
hiát s.n., nu *hiatus*
hidrant s.n., pl. *hidrante*, dar şi *hidranţi* (m. pl.) în DEX
hidrazidă s.f. (sil. *hi-dra-*)
hieroglífă s.f. (sil. *hi-e-*, nu *hie-*)
hipi s.m. invar., nu *hipy*
hobby s.n. (pron. engl. *hobi*), pl. *hobbyuri*
holéră s.f., nu *hóleră/oleră*
holocáust s.n. în trei silabe (*ho-lo-caust*), nu în patru.
hóră s.f., pl. *hóre*, nu *hori*, g.-d. art. *hórei*, nu *horii*
hotél s.n., pl. *hotéluri*, nu *hotele*
huideó interj. (sil. *hui-deo*)
huruí vb., nu *urui*
húţa interj., nu *uţa*

I

iáca interj., dar şi *iacă/iacătă*
iaht s.n., nu *yaht*
iar conj., adv., dar şi *iáră*
iard s.m., nu *yard*
ici-cólo loc. adv., dar şi *ici, colo*
idéntic adj.m., nu *indentic*
identitáte s.f., nu *indetitate*
ideológă s.f., nu *ideoloagă*
iéderă s.f., pl. *iedere*, nu *iederi*; g.-d. art. *iederei*
ierarhíc adj.m., nu *erarhic*
ieriarhíe s.f., nu *erarhie*
ieri-dimineáţă adv.
ieri-noápte adv.
ieri-seáră adv.
igiénă s.f. (sil. *-gi-e-*), nu *higienă*
igiénic adj.m. (sil. *-gi-e-*), nu *higienic*
ignorá vb. (sil. mf. *i-*, nu *ig-no-*); ind. prez. 3 *ignorează/ignoră*
ilár adj.m., nu *hilar*
ilaritáte s.f., g.-d. art. *ilarităţii*, nu *hilaritate*
imágine s.f., g.-d. art. *imaginii*, nu *imaginei*
imóbil s.n., pl. *imóbile*
imobíl adj.m., pl. *imobíli*
impiegát s.m. (sil. *-pie-*), nu *împiegat*

Scanned with OKEN Scanner

impietá vb. (sil. *-pi-e-*), nu *împienta*
impolitéţe s.f., nu *inpoliteţe/impoliteţă*
importuná vb., dar şi *inoportuna*
impotént adj.m., nu *ipotent*
impoténţă s.f., nu *ipotenţă*
impudoáre s.f., g.-d. art. hot. *impudorii*, nu *impudoarei*
impregná vb., nu *împregna*
inaugurá vb. (sil. *in-au-*, nu *i-nau-*)
încarná vb., nu *încarna*
încarnáre s.f., nu *încarnare*
incás s.m., nu *incaş*
incomplét adj.m., nu *incomplect*
incriminá vb., nu *încrimina*
incrustá vb., nu *încrusta*
incrustáţie s.f., nu *încrustaţie*
incumbá vb., ind. prez. 3 *incumbă*
indecizie s.f. (sil. *-zi-e*), nu *indeciziune*
indelicatéţe s.f., nu *indelicateţă*
indemnizáţie s.f., nu *îndemnizáţie*
indo-european adj.m., nu *indoeuropean*
inductór s.m., nu *indúctor*
inefábil adj.m. (sil. mf. *in-*)
inexáct adj.m. (*x* pron. *gz*)
inexactitáte s.f. (*x* pron. *gz*)
inexistént adj.m. (*x* pron. *gz*)
inferá (a trage o concluzie generală din mai multe particulare) vb., nu *înfiera* (formă corectă pentru : a însemna un animal cu fierul înroşit ; a condamna sever).
infím adj.m., dar şi *ínfim*
influénţă s.f. (sil. *-u-en-*), nu *influienţă*
ingénuu adj.m. (sil. *u-u-*) nu *ingenu* ; f.sg. *ingenuă* (sil. *-u-ă*), pl. *ingenue* (sil. *-u-e*)
ingurgitá vb., nu *îngurgita*
inoculá vb. (sil. mf. *in-*, nu *i-no-*), nu *înocula*
inopinát adj.m., nu *inopinant* (sil. mf. *in-*)
ínput s.n., nu *imput/inpút*, pl. *ínputuri*
inserá (a introduce, a adăuga) vb., nu a *însera* (formă corectă pentru : a se lăsa seara, a amurgi)
insolít adj.m. – nu trebuie confundat cu *insolent* (obraznic)
instínct s.n., nu *istinct*
interogatoriu s.n. (sil. *-riu*), nu *interogator*
intermediar adj.m., nu *intermedial*
intermézzo s.n. (*zz* pron. *ţ*)
íntim adj.m., dar şi *intím*
intreprid adj.m., nu *întreprid*
ínvers adj.m., nu *invérs*
investí (a plasa un capital) vb. – nu trebuie confundat cu *învestí* (a acorda un drept, o autoritate)
investíţie s.f. (sil. *-ţi-e*) nu trebuie confundat cu *învestitură* (acordarea unui drept)
inveterát (învechit în rele, în vicii) adj.m., nu trebuie confundat cu *învederat* (care se poate vedea/înţelege bine, vizibil)
invocá vb., ind. prez. 3 *invocă*, nu *invoacă*
irigá vb., ind. prez. 3 *irighează*, dar şi *irigă* (în DEX)
irúpe vb., nu *irumpe*
isón s.n., nu *íson*
istroromân s.m., nu *istro-român*
itinerár s.n., nu *intinerar* ; pl. *itinerare*, nu *itinerarii*
iubăréţ adj.m., dar şi *iubáreţ*
izláz s.n., nu *islaz*, pl. *izlazuri*
iznoávă s.f., nu *isnoavă*
izvód s.n., nu *isvod*
izvór s.n., nu *isvor*, pl. *izvoare*

Î

îmboldí vb., nu *imboldi*
îmbuná vb., ind. prez. 3 *îmbunează*, nu *îmbună/înbună*
împăturí vb., nu *împătura*
împeliţát adj.m., nu *împieliţat*
împresurá vb., ind. prez. 1 sg. *împresór*, nu *împrésur*
împreuna vb., ind. prez. 3 *împreunează*, nu *împreună*
împuţí vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *împut*, nu *împuţesc*
înadíns adv. (sil. mf. *în-*, nu *î-na-*)
înaínte adv., nu *nainte*
înaínte-mergătór s.m., pl. *înaínte-mergători*
înált adj.m., nu *nalt*
înăúntru adv., nu *năuntru*
încasá vb., nu *incasa*
încât conj.
în cât prep. + pr. sau adj.
încleiá vb., ind. prez. 3 *încleiază*, nu *încleie*

încoace adv. (sil. *-coa-*), nu *încoa*
incónjur s.n., nu *înconjór/înconjúr*
înconjurá vb., ind. prez. 1. sg. *încónjur*, dar şi *înconjor*, 3 *încónjură/înconjoară*; conj. prez. 3 *încónjure/înconjoáre*
încontínuu adv. (sil. *-nu-u*)
încorpora vb., nu *incorpora*
încovoiá vb., ind. prez. şi conj. prez. 1 şi 2 sg. *încovoi*, nu *încovoiesc/încovoieşti*
încrâncená vb., ind. prez. 3 *încrâncenă*, dar şi *încrâncenează*
încunoştinţá vb., nu *încunoştiinţa*
încununá vb., ind. prez. 3 *încununează*, nu *încunúnă*
încurcă-lume s.m.
îndeajuns adv. (sil. *-dea-* în tempo rapid/ *-de-a-* în tempo lent)
îndeaproape adv. (sil. *-dea-proa-* în tempo rapid/*-de-a-proa-* în tempo lent)
îndeóbşte adv. (sil. *-de-ob-*)
îndemânátic adj.m., nu *îndemânatec/ îndemnatec*
îndoí vb., ind. prez. 1 şi 2 sg. *îndói*, 3 *îndoáie*
îndoí (a avea îndoială) vb., ind. prez. 1 sg. şi 3 pl. *îndoiesc*
îndrumá vb., ind. prez. 3 *îndrumează*, dar şi *îndrúmă*
înfăşurá vb., ind. prez. 1 sg. *înfăşor/înfăşoară*, nu *înfăşur/înfăşură*
înfierá (a însemna un animal cu fierul înroşit; a condamna sever) vb., nu *a infera*
înfíge vb., nu *înfínge*
înfiorá vb., ind. prez. 3 *înfioară*, nu *înfiorează*
înfiripá vb., ind. prez. 3 *înfiripează*, dar şi *înfiripă*
înfoiá vb., ind. prez. 3 *înfoaie*, dar şi *înfoiază*
îngăduí vb., ind. prez. 1 sg. *îngădui*, nu *îngăduiésc*
îngăimá vb. (sil. *-găi-*), ind. prez. 1 sg. *îngăim*, nu *îngáim*
îngemănă vb., nu *îngemâna*
îngenuncheá vb., ind. prez. 3 *îngenunchează*, nu *îngenunche*
înghesuí vb., ind. prez. 1 sg. *înghesui*, nu *înghesuiesc*
îngreuiá vb. (sil. *-gre-u-na*), ind. prez. 1 sg. *îngreuiez*, nu *îngreunez*
îngreuná vb. (sil. *-gre-u-ia*), ind. prez. 1 sg. *îngreunéz*, nu *îngreún*
înjghebá vb., ind. prez. 3 *înjghebează*, dar şi *înjgheabă*
înjunghiá vb. (sil. *-ghi-a*), nu *înjunghea*; ind. prez. şi conj. prez. 1 şi 2 sg. *înjunghii*
înlănţuí vb., ind. prez. şi conj. prez. 1 şi 2 sg. *înlănţui*, nu *înlănţuiesc*, *înlănţuieşti*
înnorá vb., nu *înnoura*
înnoroí vb., nu *înnoroia*
însăilá vb., nu *înseila*
însemná vb., ind. prez. 3 *însemnează*, dar şi *înseamnă*
înseniná vb., ind. prez. 1 sg. *înseninez*, nu *însenin*
înstrăiná vb., nu *înstreina*; ind. prez. 1 sg. *înstrăinéz*, nu *înstrăín*
înstruná vb., ind. prez. 3 *înstrună*, dar şi *înstrunează*
înşelá vb., ind. prez. 3 *înşală*, nu *înşeală*
înşeuá vb., ind. prez. 3 *înşeuează*, nu *înşeuiază*
înşíră-te, mărgăríte (formulă în basme) vb. + prep. + s.n., dar şi *înşir'te, mărgărite*
întrajutorá vb. (sil. *într-*), nu *într-ajutorá*
întrajutoráre s.f. (sil. *într-*)
întrepríndere s.f., nu *intreprindere*
învăluí vb., ind. prez. 1 sg. *învălui*, nu *învăluiesc*, 2 *învălui*, nu *învăluieşti*
înveşmântá vb., ind. prez. 1 sg. *înveşmântez*, dar şi *înveşmânt*; 3 *înveşmântează*, dar şi *înveşmântă*
înviá vb., ind. prez. 1 sg. *învíi*, dar şi *înviez*
învârtí vb., ind. prez. 1 sg. *învârt*, dar şi *învârtesc*
învolburá vb., ind. prez. 3 *învolburează*, dar şi *învolbură*

J

jále s.f., g.-d. art. *jalei*, nu *jelei*
jántă s.f. (tehn.), nu *geantă*
jaz s.n., nu *jazz* (pron. *jaz*)
jălbár s.m., nu *jelbar*
jărátic s.n., nu *jeratic*
jecmăní vb., nu *jăcmăni*

Scanned with OKEN Scanner

jeep s.n. (pron. engl. *gip*), pl. *jeepuri*
jeluí vb., nu *jălui* ; ind. prez. 1 sg. *jeluiesc*, nu *jelui*
jerséu s.n., pl. *jerséuri*, dar şi *jersee*
jigní vb., nu *jicni*
jílav adj.m, nu *jiláv*
jivínă s.f., pl. *jivine*, nu *jivini*
jneápăn, s.m., nu *jnepen* ; pl. *jnepeni*
jobén s.n., pl. *jobenuri*, nu *jobene*
jochéu s.m., nu *jochei*, formă corectă pentru pl.
jóker s.m. (pron. *giocăr*), pl. *jókeri*
joule s.m. (pron. fr. *jul*)
judecátă s.f., g.-d. art. hot. *judecăţii*, nu *judecatei*
júdo s.n. (pron. *giudo*)
jumără s.f., pl. *jumări*, nu *jumere*
juniór s.m., adj.m. dar şi *júnior* (fiul)
júntă s.f. (pron. sp. *huntă*)
jurisconsúlt s.m., nu *juristconsúlt*
jur-împrejur loc. adv.
justéţe s.f., nu *justéţă*

K

kakí, adj. invar., nu *kakiu/cachiu*
ketchup s.n. (pron. engl. *checi-āp*)
kitsch s.n. (pron. engl. *chici*)
kiwi s.f. invar.
know-how s.n. (pron. engl. *nău-hau*)

L

lacúnă s.f., nu *lácună*
lacto-vegetarián adj.m., nu *lactovegetarián*
láitmotiv s.n., nu *leitmotiv* (sil. *lait-*), vezi DOOM, p. 333
lánce s.f., g.-d. art. *lăncii*, nu *lancei*
lápoviţă s.f., nu *lapovíţă*
lapte-de-pasăre (desert) s.m.
lasă-mă-să-te-las s.m. invar.
latinoamerican adj.m., nu *latino-american*
látură s.f., nu *lature*
láviţă s.f., nu *laiţă*
lavoár s.n. (sil. *-voar*, nu *-vo-ar*)
lăcătuşăríe s.f., nu *lăcătuşeríe*
lăcrămós adj.m., dar şi *lăcrimós*
lăcrimioáră s.f., nu *lăcrămioáră*
lăicér s.n. (sil. *lă-i-cer*), nu *lăi-cer*
lănciér s.m. (sil. *-ci-er*), nu *lăncer*
lănţúg s.n., nu *lănţúc*
lăsáta-secúlui s.f., dar şi *lăsatul-secului* s.n.
lăscáie s.f., dar şi *leţcáie*
lăúză s.f., nu *lehuză/lăhuză*
leáfă s.f., pl. *léfuri*, g.-d. art. *léfii*
leándru s.m. (sil. *le-an-*)
leasing s.n. (pron. engl. *lízing*)
lebărvúrşt s.m., pl. *lebărvúrşti*, nu *lebărvúşti*
legănă vb., ind. prez. 1 sg. *leágăn*, dar şi *légăn*
legítim adj.m., nu *legitím*
lehámite s.f., nu *lehamete*
léle s.f., g.-d. art. hot. *lelei*, nu *lelii*
lenjeríe s.f., nu *lingerie*
lepădá vb., ind. prez. 1 sg. *lépăd*, nu *leapăd*
Ler-Împărat, s.pr.m.
leşiétic adj.m., nu *leşiatec*
leşín s.n., nu *léşin*
letopiséţ s.n., nu *letopíseţ*
leucă s.f. (sil. *leu-*)
líber-profesioníst s.m. ; f.sg. *líber-profesionístă* ; m.pl. *líber-profesionişti* ; f.pl. *líber-profesioníste*
líber schimb adj. + s.n.
librét s.n., pl. *libréte*, nu *libreturi*
liceán s.m., pl. *liceéni* ; f.sg. *liceánă*, pl. *liceéne*
lider s.m., nu *leader*
lied s.n. (pron. *lid*), pl. *lieduri*, (pron. *liduri*)
ligheán s.n. (două silabe, nu trei), pl. *lighéne*
lighioánă s.f. (sil. *-ghi-oa-*), nu *lighioaie*
limán s.n., *limánuri*, nu *limáne*
limbáj s.n., pl. *limbaje*, nu *limbajuri*
límfă s.f., nu *linfă*
lingoáre s.f., nu *lungoare*
linguál adj.m. (sil. *-gual*)
lingureá s.f., dar şi *lingurică*
linoleúm s.f., nu *linoleu*
líntiţă s.f., g.-d. art. *líntiţei*, nu *lintiţii*
líotă s.f. (sil. *li-o-*), pl. *líote*
lipíe s.f., nu *lípie*
lişiţă s.f., g.-d. art. hot. *lişiţei*, nu *lişiţii*
literál (literă cu literă) adj.m.
literár (referitor la literatură) adj.m.

Scanned with OKEN Scanner

liturghíe s.f., nu *leturghie*
líving s.n., dar şi *líving-room* (pron. engl. *living-rum*)
locáş s.n., nu *lăcaş*
locotenént-colonél s.m.
loess s.n. (pron. germ. *lös*), pl. *loessuri* (pron. *lösuri*)
loiál adj.m., nu *loaial*
loialitáte s.f., nu *loaialitate*
lójă s.f., g.-d. art. *lojii*, nu *lojei*
lornión s.n. (sil. *-nion*)
luáre-amínte s.f. (sil. *lu-a-* ; *-re-a-*, pron. *re-a* în tempo lent ; *-rea-* în tempo rapid ; art. hot. *luárea-amínte*
Luminăţía ta (sa, voastră) s.f. art. + adj., g.-d. art. *Luminăţíei tale* (sale, voastre)
lunátic adj.m., nu *lunatec*
lúntre s.f., g.-d. art. *lúntrei*, nu *luntrii*

M

macedoromân s.m., nu *macedo-român*
machiá vb. (sil. *–chi-a*, nu *-chia*), ger. *machiínd*, nu *machind*
machiáj s.n. (sil. *–chi-aj*, nu *-chiaj*)
machiéză s.f. (sil. *–chi-e*, nu *-che-*)
machiór s.m. (sil. *–chi-or*, nu *-chior*)
macraméu s.n., nu *macramé*
macrocósm s.n. (sil. *-cro-*), nu *macrocosmos*
macróu s.n. (sil. *-crou*), nu *macro*
madrigál s.n., pl. *madrigale*, dar şi *madrigaluri*
máfie s.f., nu *mafíe*
magazinér s.m., nu *magazioner*
maghirán s.m., nu *măghiran*
Máica Dómnului s.pr.f.
maică-mea (-ta, -sa) s.f. + adj. ; g.-d. art. *maică-mii (-tii, -sii)*
mai demúlt (odinioară) loc. adv.
mai de mult (de mai mult timp) adv.+ prep. + adv.
maiestáte s.f., nu *majestate*
Maiestátea sa (ta, voastră) s.f. art. + adj., nu *Majestátea sa*
maiestuós adj.m., nu *maiestos* ; f. sg. *maiestuoasă*, nu *maiestoasă* ; m. pl. *maiestuóşi*, nu *maiestóşi*
mai-marele s.m., pl. *mai-marii*
maióu s.n., nu *maieu*
Máma-Pădúrii s.pr.f., dar şi *Múma-Pădúrii*
mámă-mare s.f., g.-d. art. *mamei-mari*
mámă-soácră s.f., g.-d. art. *mamei-soácre*
management s.n. (pron. engl. *mé-nigi-ment*)
manager s.m. (pron. rom. *managér* ; pron. engl. *méniger*), pl. *manageri*
manageriál adj.m. (sil. *-ri-al*)
manechín s.n., nu *manichin*
manifestá vb., ind. prez. 3 *maniféstă*, nu *manifesteáză*, formă corectă pentru : a participa la o manifestare
márgine s.f., g.-d. art. *marginii*, nu *marginei*
marijuána s.f. (sil. *-jua-*), (pron. sp. *-hua-*)
marítim adj.m., nu *maritím*
márketing s.n., nu *marcheting*
marmeládă s.f., g.-d. art. *marmeladei*
mármură s.f., nu *marmoră*, pl. *mármuri*
maró adj. invar., nu *marou/maron*
marochinăríe s.f., nu *marochinerie*
marşariér s.n., nu *marşalier*
martíriu s.n. (sil. *-ti-riu*), art. *martíriul*
mascúl adj.m., nu *máscul*
máslu s.n., pl. *másluri* şi *masle*
mass-média s.n.pl. (sil. *-di-a*)
máşinaţie s.f., nu *maşinaţiune*
matá pr., dar şi *matále*
matrícol adj.m. (sil. *-tri-*), nu *matricul*
matúr adj.m., nu *mátur*
mázăre s.f., g.-d. art. *mázării*, nu *mazărei*
máxim s.n., pl. *máximuri*
máxim adj., pl. *máximi*
máximum adv.
máximum s.n., art. *máximumul*
máxwell s.m. (*-well* pron. engl. *-uel*)
măcéş s.m., nu *măcieş*, pl. *măcéşi*
măgăoáie s.f., nu *magaoáie*
mălură s.f., dar şi *mălúră*
mănăstíre s.f., dar şi *mânăstire*
mănăstirésc adj.m., dar şi *mânăstirésc*
mănuşár s.m. şi n., nu *mănuşear*
mănúşă s.f., nu *mănuşe/mânuşă*
măre interj., dar şi *mări*
mărfár s.n., nu *marfár*
mărgărít s.n., nu *mărgărint*

Scanned with OKEN Scanner

mărgéa s.f., dar şi *mărgícă*
Măría ta (sa, voastră) s.f. art. + adj. g.-d. *Măriei tale* (sale, voastre)
mătánie s.f., nu *metánie*
mătásea-broáştei s.f., g.-d. art. *mătăsii-broáştei*
mătuşă s.f., nu *mătuşe*
mâine-póimâine, dar şi *mâine, póimâine*
mâneá vb., ind. prez. 1 sg. *mâi/mân*, 2 sg. *mâi*; 3 sg. *mâne*, 3 pl. *mân*
mântuí vb., ind. prez. 3 *mântuie* (salvează, vindecă), dar şi *mântuiéşte*
Mântuitórul s.pr.m. (sil. *-tu-i*)
mârşav adj.m., nu *mârşáv*
médico-farmaceútic adj.m.
médico-legál adj.m.
médico-militár adj.m.
mediteraneán adj.m., nu *mediteraneean*
megawatt s.m. (*tt* pron. *t*), pl. *megawaţi*
ménghină s.f., nu *minghină*
méntă s.f., nu *míntă*
menuét s.n., pl. *menuéte*, nu *menueturi*
merituós adj.m.; sg. f. *merituoásă* (sil. *u-os*; *u-oa-*); m.pl. *merituóşi*, f.pl. *merituoáse* (sil. *u-oşi*; *u-oa-*)
Mesía s.pr.m., nu *Mésia*
metalochímic adj.m.
metalogravúră s.f.
meteréz s.n., pl. *meteréze*, nu *meterezuri*
metronóm s.n., pl. *metronoáme*, nu *metronomuri*
metrópolă s.f., nu *metropólă*
metróu s.n., nu *metró*
mezelíc s.n., nu *mizilic*
Michidúţă s.pr.m.
microampermétru s.n. (sil. *-cro*), nu *micro-ampermétru*
micsándră s.f., nu *mixandră*
micşuneá s.f., dar şi *micşunícă*
mielítă s.f. (sil. *mi-e-*)
miéz s.m./s.n., m.pl. *miezi*, nu *mieji*, iar n.pl. *miezuri*
mignón adj. invar. (*-gnon* pron. fr. *-nion*)
míjloc s.n., dar şi *mijlóc* (talie)
miliéu s.n., nu *mileu*
mínge s.f., nu *míngie*
mínim adj.m., nu *miním*
minúscul adj.m., nu *minuscúl*
mintál adj.m., nu *mental*
mirós s.n., nu *míros*
mirosí vb., ind. prez. 1 sg. *mirós*, 3 sg. *miroáse*, 3 pl. *mirós/miroáse*; conj. prez. 3 *miroásă*, nu *miroáse*
misádă s.f., nu *mesádă*
mistuí vb., ind. prez. 3 şi conj. prez. 3 *mistuie*
miştó s.n., nu *miştou*
míting s.n., nu *mitíng*
mízer adj.m., nu *mizér*
mlădiá vb., ind. prez. 3 sg. *mlădiază*, nu *mlădie*
mobíl adj.m., nu *móbil*
módic adj.m., nu *modíc*
modificá vb., ind. prez. 3 *modifică*, nu *modifícă*
moflúz adj.m., pl. *moflúji*, dar şi *mofluzi*
molátic adj.m., nu *molátec*
mólcom adj.m., nu *molcóm*
molecúlă-grám s.f.
moldovaláh s.m., nu *moldo-valah*
molfăí vb., ind. prez. 3 *molfăie*, dar şi *molfăieşte*
mólie-de-cásă s.f.
molítvă s.f., nu *moliftă*
molóz s.n., nu *molúz*
momeálă s.f., g.-d. art. *momelii*, nu *momelei*
monédă s.f., g.-d. art. *monedei*, nu *monezii*
monetăríe s.f., nu *monedăríe*
monológ s.n., pl. *monologuri*, nu *monoloage*
montúră s.f., nu *montiură/montüră* (pron. *montură*)
mormăí vb., ind. prez. 3 sg. *mórmăie*, nu *mormăiéşte*
mormânt s.n., pl. *mormínte*, nu *mormânturi*
móstră s.f., nu *mónstră*
móto s.n., nu *mótto/motó*
motríce adj. invar., nu *mótrice*
moţăí vb., ind. prez.1 sg. *móţăi*, nu *moţăiesc*
mozaíc adj.m., dar şi *mozáic* s.n. (sil. *-za-ic*)
mucavá s.f., g.-d. art. *mucavalei*
mucegái s.n., nu *mucigái*
múche s.f., dar şi *muchie* (sil. *-chi-e*)
mugí vb., ind. prez. 3 *mugéşte*, nu *múge*

Scanned with OKEN Scanner

múgur s.n., nu *mugure*
muierátic adj.m., nu *mulieratec*
musafír adj.m., nu *mosafír*
múscă-vérde s.f., nu *muscă verde*
muschetar s.m., nu *muşchetár*
musculár adj.m., nu *muşchiular*
musculatúră s.f., nu *muşchiulatură*
musculós adj.m., nu *muşchiulos*
music-hall s.n. (pron. engl. *miú-zic-hol*)
muşurói s.n., nu *muşunói*
mutéşte adv., nu *muţeşte*

N

náiba s.f., g.-d. art. *náibei*, dar şi *náibii*
náilon s.n. (sil. *nai-*), nu *nylon*
năgáră s.f., nu *negară*
nălúcă s.f., g.-d. art. *nălucii*, nu *nălucei*
năzări vb., ind. prez. 3 *năzare*, nu *năzăreşte*
necăjít adj.m., nu *năcăjit*
necomplét adj.m., nu *necomplect*
necromanţíe s.f., nu *necromangie*
necropsíe s.f. (sil. mf. *necr-*, nu *ne-cro-*)
nedumerí vb., nu *nedumíri*
nefundát adj.m., nu *nefondat* (în DEX)
neghínă s.f., g.-d. art. *neghinei*, nu *neghinii*
neocolonialísm s.n., nu *neo-colonialism*
neurasteníe s.f. (sil. *ne-*; mf. *-ur-*, nu *ne-u-ras-*)
neuropsihiatríe s.f. (sil. *ne-u-*; mf. *-psih-*)
neurovegetativ adj.m. (sil. *ne-u-*)
neútru adj.m., nu *néutru*
newyorkéz adj.m., s.m. (*new-* pron. engl. *niu-*)
nicăiéri adv., dar şi *nicăiérea*
nitám-nisám adv., nu *netam-nesam*
nobléţe s.f., nu *nobleţă*
noián s.n., pl. *noiáne*, nu *noianuri*
noptátic adj.m., nu *noptatec*
notificá vb., ind.prez. 3 *notifică*
Nóul Testament s.pr.n.
nou-născút adj.m.; f.sg. *nou-născútă*; m.pl. *nou-născúţi*; f.pl. *nou-născúte*
nou-noúţ adj.m.; f.sg. *nou-noúţă*
nou-venít adj.m., nu *nou venit*; f.sg. *nou-venítă*
novíce adj.m., nu *nóvice*
nu-ştiu-ce s.n. invar.

O

oáspete s.n., nu *oaspe*
oáste s.f., g.-d. art. *oştii*, nu *oastei*
óbcină s.f., g.-d. art. *obcinii*, nu *obcinei*
obiéct s.n., în două silabe (*o-biect*), nu în trei
obiécţie s.f., în patru silabe (*o-biec-ţi-e*), nu în cinci
obligatóriu adj.m., nu *obigatór*
oblojeálă s.f., g.-d. art. *oblojelii*, nu *oblojelei*
oboróc s.n., nu *obróc*
obstácol s.n., nu *obstacul*
óbşte s.f., nu *óbştie*
obturá vb., nu *optura*
ocără s.f., g.-d. art. *ocării*, nu *ocărei*
ochi-de-pisică (tehn.) s.m.
óchiul-boúlui (bot.) s.m.
oclusív adj.m., nu *ocluziv*
ócniţă s.f., g.-d. art. *ócniţei*, nu *ocniţii*
ocól (mişcare) s.n., pl. *ócoluri*
ocól (împrejmuire, unitate administrativă) s.n., pl. *ocoale*
odátă (odinioară) adv.
o dátă num.
o dátă ce loc. conj.
o dátă cu loc. prep.
odgón s.n., nu *otgon*
odisée s.f., nu *odiseie*, g.-d. art. *odiséei*
ófsaid s.n. (sil. *-said*), pl. *ófsaiduri*.
omológ adj.m., s.m., f.sg. *omoloágă*, nu *omológă*
omucídere s.f., nu *om-ucidere*
onorárіu s.n., nu *onorar*, formă corectă pentru adjectivul *de onoare*
opáiţ s.n. (sil. *-pa-iţ*)
opiná vb., nu *opinia*; ind.prez. 3 *opinează*, nu *opiniază*
ópiu s.n. (sil. *o-piu*), nu *ópium*
opróbriu s.n. (sil. *pro-briu*), nu *oprobiu*
opţionál adj.m., nu *obţional*
opţiúne s.f., nu *obţiúne*
orácol s.n., nu *oracul*
orál (referitor la gură; bucal) adj.m.
orár (referitor la ore; program) adj., s.n.pl. *oráre*
orăcăí vb., ind.prez. 3 sg. şi pl. *orăcăie*, nu *orăcăieşte/orăcăiesc*
orbecăí vb., ind. prez. 1 sg. *orbecăiésc*, nu *orbécăi*

Scanned with OKEN Scanner

orbitál (referitor la orbita unui corp ceresc) adj.m.
orbitár (referitor la orbita ochiului) adj.m.
orchéstră s.f., nu *orhestră*
ordinál (referitor la ordine) adj.
ordinár (comun, obişnuit; inferior) adj.
órdine s.f., g.-d. art. *órdinii*, nu *ordinei*
ordoná (porunci) vb., ind. prez. 3 *ordónă*
ordona (rânduia) vb., ind. prez. 3 *ordonează*
orhidée s.f., g.-d. art. *orhideei*
originál (necopiat, autentic) adj.m.
originár (care se trage din; de la început, iniţial) adj.m.
orígine adj.m., nu *origină*
ornánt adj.m., nu *ornand*
osána interj., dar şi *osaná*
osanále s.f.pl.
oscilaţíe s.f. (sil. *-ţi-e*), nu *oşcilaţie*
ostátic s.m., nu *ostatec*
osuár s.n. (sil. *-su-ar*)
oţél-betón s.n.
oţetí vb., nu *oţeţi*
óu s.n., pl.art. *óuăle*, g.-d. art. *ouălor*, nu *ouălelor*
óutput s.n. (pron. *áut-put*)
óutsider s.m. (pron. engl. *áut-sai-dăr*)
ovắz s.n., nu *ovăs/ovăsc*

P

pacífic adj.m., nu *pacifíc*
paísprezece n., nu *patrusprezece*
paísprezecelea n., nu *patrusprezecelea*
paliatív adj.m. (sil. *-li-a-*), nu *paleativ*
palmarés s.n., nu *palmáres*
pamflét s.n., nu *panflet*
panaríţiu s.n., nu *panariciu*
pancártă s.f., nu *pancardă*
pandantív s.n., nu *pandativ*
pandişpán s.n., pl. *pandişpanuri*, nu *pandişpane*
pánglică s.f., nu *panglícă*
paneuropeán adj.m. (sil. mf. *pan-*)
panóptic s.n. (sil. mf. *pan-*)
paradís s.n., pl. *paradísuri*, nu *paradise*
paradóx s.n., pl. *paradóxuri*, dar şi *paradóxe*
parazăpádă s.f., g.-d.art. *parazăpezii*
parbríz s.n., pl. *parbize*, nu *parbrizuri*
pardesíu s.n., pl. *pardesíe*, dar şi *pardesiuri*
parfé s.n., nu *parfeu*
parízer s.n., nu *parizel*
pásămite adv., nu *pasă-mi-te*
pasiénţă s.f., nu *pasenţă*
pasteurizá vb. (*eu* pron. fr. *ö*)
páşă s.m., dar şi s.f. *paşá*, pl.m. *paşi*, pl. f. *paşále*, g.-d. art. *paşálei/páşei*
Páşti s.pr.m., dar şi *Páşte* s.pr.n.
páştile-calului (bot.), dar şi *páştile-cailor*
patéu s.n., nu *paté*
patinoár s.n. (sil. *-noar*), nu *patinuar*
pauşál s.n. (sil. *pa-u-*)
paupér adj.m. în două silabe (*pau-per*), nu în trei
pauperizá vb. (sil. *pau-pe-*)
paupertáte s.f., nu *pauperitáte*
pavoazá vb. (sil. *-voa-*, nu *-vo-a*)
Păcálă s.pr.m., nu *Pâcală*
pălăvrăgí vb., nu *palavragí*
păreá vb., nu *páre*
pătlăgeá s.f., dar şi *pătlăgícă*, nu *patlagică*
pắtrat s.m., adj.m., nu *patrat*
pấntece s.n., nu *pântec*
pechinéz s.n., nu *pekinez*
pedagógă s.f., nu *pedagoagă*
pedagógic adj.m., nu *petagogic*
pegás s.m., nu *pégas*
penáj s.n., pl. *penáje*, nu *penajuri*
penálti s.n., nu *penalty*
penuríe s.f., nu *penúrie*
pepiniéră s.f., nu *pepineră* (sil. *-ni-e-*)
pepít (ţesătură) adj. invar., nu *pipít/pepíta*
pépsi-cóla s.f., dar şi *pépsi*
perceptór (fin.) s.m., nu *percéptor*
perciúne s.m., nu *perciún*
perdánt adj.m., nu *pierdant*
perdíţie s.f. (sil. *-ţi-e-*), nu *pierdiţie*
perfíd adj.m., nu *pérfid*
peregrín s.m., nu *pelegrín*
pergamút adj.m., dar şi *bergamút*
perisábil adj.m., nu *pierisabil*
pérnă s.f., nu *pérină*
perníţă s.f., nu *periniţă* (dans)
perpelí vb., nu *pârpoli*, dar şi *pârpăli*
persán adj.m., nu *persián*

Scanned with OKEN Scanner

perturbá vb., ind. prez. 3 *perturbează*, dar şi *pertúrbă*
pétic s.n., nu *pétec*
petrificá vb., nu *pietrifica*
petrochímic adj.m., nu *petro-chimic*
petrográf s.m., nu *pietrograf*
petroliér (fabricat din petrol, care prelucrează, transportă sau comercializează petrol) adj.m.
petroliférr (despre terenuri, regiuni) adj.n.
pianínă s.f. (sil. *pi-a-*, nu *pia-ni-*)
piáno adv. (sil. *pia-no*)
piátră-ácră s.f.
piátră-vánătă s.f.
piáză reá s.f. + adj., nu *piáză-reá*, pl. *pieze rele*
pick-up s.n. (pron. engl. *pic-ap*)
píctoriţă s.f., nu *pictoríţă*
piedestál s.n. (sil. *pie-*, nu *pi-e-*), pl. *piedestaluri*, dar şi *piedestale*
piédică s.f., nu *piedecă*
pieptăná vb., ind. prez. 1 sg. *piéptăn*, 2 sg. *piépteni*, 3 sg. *piáptănă*
piéptene s.m., nu *piepten/pieptăn*
piérde-vără s.m. şi f. invar.
pietón s.m. (sil. *pi-e-*, nu *pie-ton*)
pingeá s.f., nu *pingícă*
pinót s.n. (pron. fr. *pinó*)
pioniér s.m. (sil. *-ni-er*, nu *-nier*)
piperá vb., nu *pipăra*
pisícă-de-máre s.f.
pistól-mitraliéră s.n. (sil. *-li-e-*)
píuă s.f., pl. *píve*, g.-d. art. *pívei*
piunéză s.f. (sil. *piu-*), nu *pioneză*
piuré s.n. (sil. *piu-*), nu *piréu/piré*
placárdă s.f., nu *placártă*
plan adj.m., pl. *plani*
plan (concept geometric, corp cu suprafaţă netedă) s.n., pl. *plane*
plan (schemă, element de perspectivă) s.n., pl. *planuri*
plápumă s.f., nu *plápomă*
plásture s.m., nu *plastur*
play-back s.n. (pron. engl. *pléi-bec*)
play-er s.n. (pron. *plei-er*)
plăceá vb., nu *pláce*
plăseá s.f., nu *prăsea*
plăsmuí vb., nu *plăzmui*
pledoaríe s.f. (sil. *-doa-*)
pleoápă s.f. (sil. *pleoa-*, nu *ple-oa-*)
plesní vb., nu *plezni*
plesnitúră s.f., nu *pleznitură*
plictís s.n., nu *plíctis*
poále-n-brâu s.f., pl.
pócher s.n., nu *poker*
pocládă s.f., nu *plocadă*
podeá s.f., nu *podeálă*
poliomielítă s.f. (sil. *-mi-e-*, nu *-mie-*)
poiánă s.f., pl. *poiéni*, dar şi *poiéne*
pójghiţă s.f., nu *pojghíţă*
póliţă s.f., g.-d. art. *poliţei*, nu *poliţii*
pónei s.m. (sil. *-nei*), nu *ponéi*
popándău s.m., nu *popondou*
poplín s.n., nu *puplin/poplen*
portdrapél s.m./s.n., nu *port-drapel*
porthártă s.f. (sil. mf. *port-*), nu *port-hartă*
portmonéu s.n., nu *pormoneu*
portofél s.n., nu *portféi*
portţigarét s.n. (sil. mf. *port-*), nu *port--ţigaret*
posomorálă s.f., nu *posomoreálă*
póst-restánt s.n.
póst-scríptum s.n., abreviat P.S.
postúră s.f., nu *postiură*
póteră s.f., g.-d. art. *póterii*, nu *póterei*
povídlă s.f., nu *poverlă*
prápur s.n., nu *prapor*
prăpástie s.f., g.-d. art. *prăpástiei*
prea-prea adv.
preabún adj.m.
preacurát adj.m., f. *preacurátă*
preacuviós adj.m.
preafericít adj.m.
preafrumós adj.m.
preaplín s.n. (sil. *-plin*)
Preasfinţía sa (voastră), s.f. art. + adj. (sil. mf.-*sfin-*)
Prâslea-cel-Voinic s.pr.m.
prâsnél s.n., nu *prisnél*
precáut adj. (sil. *-ca-ut*)
precaúţie s.f. (sil. *-ţi-e*)
precedá vb., ind. prez. 3 *precédă*, nu *precede*
precépt s.n., nu *percépt*, pl. *precépte*
preceptór (educator) s.m., nu *percéptor*
precipitá vb., ind. prez. 3 *precípită*, nu *precipítă*

Scanned with OKEN Scanner

prelevá vb., ind. prez. 1 sg. *prelév*, nu *prelevéz*
prematúr adj.m., nu *premátur*
premísă s.f., nu *premíză*
prepeleác s.m., nu *prepeleag*
prépeliţă s.f., nu *prepelíţă*
preríe s.f., nu *prérie/preerie*, g.-d. art. *preríei*
pretutíndeni adv., dar şi *pretutíndenea*
prevedére s.f., nu *prevédere*
prícină dar şi *pricínă*
prim ajutór num. + s., nu *prim-ajutor*
prímăvară s.f., nu *primăváră*
primăvarátic adj.m., nu *primăvaratec*
prim-minístru s.m., art. *prim-minístrul/primul-minístru*; pl. *prim-miníştri*, art. *prim-miníştrii/primii-miníştri*;
prim-plán s.n., nu *primplan*, dar *pe primul plan* (referitor la ordine) prep. + num. + s.
prim-procurór s.m., art. *prim-procurórul/primul-procurór*; pl. *prim-procuróri*, art. *prim-procurórii*
prim ráng loc. adj., dar şi *prímul ráng*
prim-viceprim-minístru (sil. *-prim-*) art. *prim-viceprim-minístrul*
príşniţ s.n., pl. *prişniţe*
procedéu s.n., pl. *procedee*, nu *procedeie*
procés-verbál s.n., pl. *procése-verbále*
procopseálă s.f., nu *pricopseală*
procopsí vb., nu *pricopsí*
procurór s.m., nu *procoror*
proeminént adj., nu *proieminent*
proferá vb., ind. prez. 3 *profereáză*, dar şi *proféră*
profesór s.m., dar şi *profésor*
prompt adj.m., nu *promt*
promptitúdine s.f., nu *promtitúdine*
pronostíc s.n., nu *prognóstic*
proprietár s.m., nu *propietar*
próră s.f., dar şi *provă*
proróc s.n., nu *prooroc*
prosóp s.n., pl. *prosoápe*, nu *prosopuri*
prosperá vb., ind. prez. 1 sg. *prospér*, nu *prosperéz*
prosternă vb., ind. prez. 3 sg. şi pl. *prostérnă*, dar şi *prosterneáză*
protopóp s.m., nu *potropóp*
pseúdo- în trei silabe (*pse-u-do*), nu în două
psihológă s.f., nu *psiholoagă*
purificá vb., ind. prez. 3 *purífică*, nu *purifică*
púhav adj.m., nu *búhav*
pulovér s.n. (*e* pron. engl. *ă*), nu *pulovăr*
pursânge adj. invar., s.m., nu *pur-sânge*
púruri adv., dar şi *púrurea*
pústnic s.m. (sil. mf. *-pust-*), nu *pusnic*

R

rábin s.m., nu *rabín*
ráclă s.f., nu *lacră*
radár s.n., nu *rádar*
radiodifuziúne s.f., nu *radio-difuziúne*
rége vb., nu *răgí*
rambléu s.n., pl. *rambleúri*, nu *ramblee*
ránch (fermă) s.n. (pron. *ranci*), pl. *ránchuri*
rapórt s.n., pl. *rapoárte*, dar şi *rapórturi* (relaţii)
rastél s.n., pl. *rastéle*, dar şi *rastéluri*
răchítă s.f., pl. *răchíte*, nu *răchíţi*
rămas-bun (formulă de despărţire) s.n.
rămâne vb., nu *a rămânea*
răscolí (a scotoci, a desface, a enerva) vb., ind. prez. 1 sg. *răscolesc*
răsculá (a agita) vb., ind. prez. 1 sg. *răscol*
răsfira vb., nu *resfirá*
răşchirá vb., nu *răschirá*
răufăcătór s.m.; adj.m., nu *rău-făcătór*
răuvoitór adj.m., nu *rău-voitór* (vezi DOOM şi DEX)
răzgâiá vb., nu *răzgăiá*
realitate s.f. (sil. *re-a-*, nu *rea-*)
reanimá vb., ind. prez. 3 *reanímă*, dar şi *reanimeáză*
rea-voinţă s.f., g.-d. art. *rélei-voínţe*
reázem s.n., nu *rázăm/reazăm*
recensământ s.n., nu *rencensământ*, pl. *recensăminte*, nu *recensăminte*
receptácul s.n., pl. *receptacule*, nu *receptacole*
recreáre (creare din nou) s.f.
recreére (odihnă) s.f., dar şi *recreáre*
recreáţie s.f. (sil. *-cre-a-*, nu *-crea-*)
rectificá vb., ind. prez. 3 *rectífică*, nu *rectifică*
recuzítă, s.f., nu *rechiuzită*

Scanned with OKEN Scanner

recuzitóri s.m., pl, nu *recuziteuri*
recviém s.n. (sil. *-vi-em*), nu *récviem*
recuperá vb., ind. prez. 3 *recupereázǎ*, nu *recuperǎ*
redáctor-şef, s.m., pl. *redáctori-şéfi*
redáctor-şef adjúnct, s.m. + adj.
reexaminá vb. (*x* pron. *gz*)
reflectá (gândeşte) vb., ind. prez. 3 *reflécteă*, dar şi *reflecteázǎ*
reflécţie (cugetare, meditaţie, gândire) s.f. (sil. *-ţi-e*)
refléxie (răsfrângerea unei raze luminoase/ sonore la întâlnirea cu o suprafaţă lucioasă sau dură) s.f.
refrén s.n., pl. *refréne*, nu *refrénuri*
regizá vb., nu *regisa*
regizór s.m., nu *regízor*
reincarná vb., nu *reîncarna*
relaş s.n., nu *relache*
relevá (a sublinia, a evidenţia) vb., dar *revelá* (a dezvălui, a face cunoscut) ; ind. prez. 3 *relevă*
relevéu s.n., pl. *relevee* şi *releveuri*
rendez-vous s.n. (pron. fr. *randevú*), pl. *rendez-vous-uri*
remaiá vb., ind. prez. 1 pl. *remaiem*, nu *remaem*
remaiézǎ s.f., nu *remaezǎ*
repáus s.n., nu *repaos*
repercusiúne s.f., nu *repercursiúne*
repertóriu s.n., nu *repertor*
resórt (sector) s.n., pl. *resóarte*
resórt (arc) s.n., pl. *resórturi*
respectuós adj.m. (sil. *-tu-os*)
restaurá vb. (sil. mf. *-sta-*)
resuscitá vb., ind. prez. 3 *resusciteátzǎ*, nu *resuscítă*
reumatísm s.n., nu *romatism/ramatism*
reşóu s.n., nu *reşéu*
revelión s.n., nu *reveion*
revendicá vb., nu *revindecá*
revizór s.m., nu *revízor*
rezidúu adj. (sil. *-du-u*), nu *rezídiu*
ridícol adj.m., nu *ridicul*
rindeá s.f., nu *rândea*
roátă s.f., pl. *roţi*, dar şi *roate* în expresia *merge ca pe roate*
robinét s.n., pl. *robinéte*, nu *rubinete/robineţi*
romaníţă s.f., nu *romániţă*
rondélă s.f., nu *rondeá*
roşiátic adj.m., nu *roşietic/roşiatec/roşatic*
rúcsac s.n., nu *rúxac/ruxác*
rúgbi s.n., nu *ruibi*
rúmmy s.n. (pron. *rö-mi*)

S

sacrosánct adj.m. (sil. *-cro-*), nu *sacrosánt*
sácrum (os) s.n., nu *sácru* (adj.)
saiván s.n., nu *săivan*
salárіu s.n., nu *salár*
salopétă s.f., nu *şalopetă*
sanctuár s.n. (sil. *sanc-tu-ar*)
sándvici s.n. (sil. *sand-*), dar şi *sándviş*
sangvín adj.m., nu *sanguin/sanghin* (vezi DOOM şi DEX)
sangvínic adj.m., nu *sanguinic/sanghinic*
santinélă s.f., nu *sentinélă*
sáricǎ s.f., nu *saríc*ă
sarmá s.f., nu *sarmală*, pl. *sarmále*
Satána s.pr. m., g.-d. art. *lui Satána*, dar şi *Satánei*
satín s.n., nu *saten*
sátiră s.f., dar şi *satíră*
savoare, s.f., g.-d. art. *savoarei*, nu *savorii*
sălaş s.n., pl. *sălaşe*, nu *sălăşuri*
sălbátic adj.m., nu *sălbátec*
sămănătorísm s.n., nu *semănătorism*
săpălígă s.f., g.-d. art. *săpăligii*, nu *săpăligei*
sătmăreán adj.m., pl. *sătmăreni*
sătúl adj.m., pl. *sătúi*, nu *sătúli*
Scaraóţchi s.pr.m., nu *Scaraoschi*
scălâmbăiá vb., nu *scălămbăia*
scârnav adj.m., nu *scârnáv*
scârţâí vb., nu *scârţii*
scelerát adj.m., nu *şcelerat*
scenáriu adj.m., nu *şcenariu*
scenă s.f., nu *şcenă*
schí (obiecte) s.n., pl. *schiuri*, nu *ski/skiuri*
schip s.n., nu *skip*
science-fiction s.f. (pron. *sa-iăns-ficşăn*), abr. *SF*
sciziune s.f., nu *şciziune*
scotch s.n. (pron. engl. *scoci*)
scúlptor s.m., nu *scluptor* sau *sculptór*

scrijelá vb., nu *scrijelí*
scrântí vb., nu *scrintí*
scrutín s.n., nu *scrútin*, pl. *scrutíne*, nu *scrutínuri*
scuár s.n. (sil. *scu-ar*)
scúl s.n., pl. *scúluri*, nu *scule*
scurtcircuít s.n., pl. *scurtcircuíte*
scurtmetráj s.n., pl. *scurtmetraje*
seámăn s.m., dar şi *semen*
secretá vb., ind. prez. 3 *secrétă*, dar şi *secreteázǎ*
secundá vb., nu *seconda*
secvénţă s.f., nu *segvenţă*
seif s.n. (o silabă, nu două: *se-if*), nu *safé/saféu*
seminár s.n., pl. *semináre*, dar şi *seminárii*
senzitív adj.m., nu *sensitiv*
separéu s.n., nu *separé*
sequóia s.m. (sil. *-quó-ia*), (*qu* pron. *cv*)
seriál s.n. (sil. *-ri-al*), pl. *seriále*, nu *seriáluri*
seríngă s.f., nu *siringă*
sertar s.n., nu *saltár*
servíciu s.n. (sil. *-ciu*), nu *servici*
serviétă s.f. (sil. *-vi-e*)
sesiúne s.f., nu *seziúne*
sesizá vb., nu *seziza*
sevér adj.m., nu *séver*
sfără s.f., nu *şfară*
sfărâmá vb., nu *sfărămá/sfărma*
sfârşeálă s.f., nu *sfârşálă*
sfârticá vb., nu *sfârteca*
sforăí vb., ind. prez. 1 *sfórăi*, nu *sforăiésc*
shócking adj. invar. (pron. engl. *şóching*)
show s.n. (pron. engl. *şou*), art. *şhów-ul*, pl. *şhów*-uri
sihăstríe s.f., nu *săhăstríe*
simból s.n., pl. *simbóluri*, nu *símbol*
simplu (modest, sincer) adj., dar *simplist* (lipsit de cultură)
simpozión, dar şi *simpózion*
simptóm, s.n., nu *simtom/sintom*
sindróm, s.n., pl. *sindróame*, nu *sindromuri*
sincópă s.f., nu *síncopă*
sinécdocă s.f., nu *sinecdócă*
singuratíc adj.m., nu *singurátec*
sinucídere s.f. (sil. *sin-*)
smaráld s.n., nu *smaragd*
smuceálă s.f., nu *smunceálă*
smucí vb., nu *smunci*
soacră-mare s.f.
sociál în trei silabe (*so-ci-al*), nu în două
socru-mare s.m.
solicitá vb., ind.prez. 1 sg. *solícit*, nu *solicít*
sóră s.f., pl. *surórі* (rude), dar şi *sóre* (medicale)
soté s.n., nu *soteu*
spaliér s.n. (sil. *-li-er*), nu *şpaler*
spangă s.f., nu *şpangă*
spásm s.n., pl. *spásme*, nu *spasmúri*
speech s.n. (pron. engl. *spici*)
speciál adj.m. (sil. *-ci-al*, nu *-cial*)
spéze s.f. pl. nu *spese*
spícher s.m., nu *şpicher*
spícheriţă s.f., nu *şpícheriţă*
spicuí vb., ind. prez. 1 sg. *spicuiesc*, nu *spícui*
spitál s.n., pl. *spitále*, nu *spitáluri*
spléndid adj.m., nu *splendíd*
snób adj.m., f. *snoábă*, nu *snóbă*
spray s.n. (pron. engl. *sprei*), pl. *sprayuri*, nu se pronunţă *şprai*, *sprai*
sprânceánă s.f., nu *sprinceánă*
sprínt s.n., nu *şprint*
stá vb., imperfect *stăteá*, nu *stá*
stafídă s.f., nu *strafidă*
stafíe s.f., nu *stáfie*
stand s.n., nu *ştand*
stándard s.n., nu *ştandard*
Stán-Păţítul s.pr. m.
stárt s.n., nu *ştart*
stat (tabel) s.n., nu *ştat*
stát-majór s.n., nu *stat major*
statuá vb., ind. prez. 3 *statuează*, nu *statuiază*
statuétă s.f., nu *statuietă*
Státu-Pálmă s.pr.m.
Státu-Pálmă-Bárbă-Cót s.pr.m.
státu-quó s.n. (*-quo* pron. *-cvo*)
stávilă s.f., g.-d. art. *stávilei*, ni *stávilii*
stărúi vb., ind. prez. 1 şi 2 sg. *stărui*, nu *stăruiesc*, *stăruieşti*; 3 sg. *stăruie*, nu *struieşte*
stewardésă s.f. (*stew* – pron. engl. *stiu-*)
sticléte s.m., nu *stiglete*

Scanned with OKEN Scanner

stícksuri s.n. pl.
stihíe s.f., nu *ştíhie*
stóc s.n., nu *ştoc*
strangulá vb., nu *ştrangula*
stranguláre s.f., nu *ştranguláre*
stras s.n., nu *ştras/strass*
străín adj.m., nu *streín*
strâmt adj.m., nu *strimt*
stríp-tease s.n. (*-tease* pron. engl. *-tiz*)
stucatúră s.f., nu *ştucatură*
subiéct s.n. în două silabe (*su-biect*), nu în trei
substituí vb., ind. prez. 3 sg. *substítuie*, nu *substituiéşte*
suburbíe s.f. (sil. *-bi-e*; mf. *sub-*), dar şi *subúrbie*
submersíbil s.n., nu *sumersíbil*
succedá vb., ind. prez. 3 *succédă*, nu *succede*; conj. prez. 3 *succeadă*
sudoríţă s.f., nu *súdoriţă*
suferí vb., ind. prez. 1 sg. *súfăr*, 3 sg. *súferă*, conj. prez. *súfere*
sufleór s.m., nu *sufleur*
sughiţá vb., ind.prez. 1 sg. 3 *sughíţ*, nu *sughit*
suicíd s.n. (sil. *su-i-*)
súi-géneris adj. invar. (sil. *su-i*)
súliţă s.f., g.-d. art. *suliţei*, nu *suliţii*
superflúu adj.m. (sil. *-flu-u*) dar şi *supérfluu*
surceá s.f., dar şi *surcícă*
surescitá vb., nu *surexcita*
surescitáre s.f., nu *surexcitare*
sus-citát adj.m., pl. *sus-citáţi*
sus-menţionat adj.m., pl. *sus-menţionaţi*
sus-numit adj.m., pl. art. *sus-numiţii*
suspáns s.n., nu *siuspans*
suspín s.n., pl. *suspíne*, nu *suspinuri*
sus-pus adj.m., pl. *sus-puşi*
suvenír s.n., pl. *suveníre*, nu *suveniruri*
suzetă s.f., nu *susetă*
svástică s.f., nu *zvastică*
swing (pron. engl. *süing*), (o silabă), pl. *swing-uri*

Ş

şa s.f., nu *şea*, art. *şáua*, g.-d. art. *şéii*, pl. *şei*
şampón s.n., pl. *şampoáne/şampónuri*
şantáj s.n., pl. *şantáje*, nu *şantajuri*
şárpe s.m., nu *şerpe*
şáse num., nu *şease*
şátră s.f., pl. *şátre*, nu *şétre*
şătrăreásă s.f., nu *şetrăreásă*
şănţuléţ s.n., nu *şenţuleţ*
şeíc s.m., dar şi *şéic* (două silabe)
şerbét s.n., nu *şérbet*
şervét s.n., nu *şérvet*
şifoniér s.f. (sil. *-ni-er*), nu *şifoner*
şindrílă s.f., pl. *şindríle*, nu *şindrili*
şiştár s.n., nu *şitar*
şoárece s.n., nu *şoareç*
şoríci s.n., nu *şoric*
şovăí vb., ind. prez. 1 *şóvăi*, dar şi *şovăiésc*
şpagát s.n., nu *spagat*
ştachétă s.f., nu *stachetă*
ştampílă s.f., nu *stampilă/ştanpilă*
ştanţă s.f., nu *stanţă*, formă corectă pentru: strofă
ştanţáre s.f., nu *stanţare*
ştrúdel s.n., nu *strudel*
şugubăţ adj.m., nu *şugubeţ*
şúră s.f., pl. *şúri*, nu *şure*
şuşoteálă s.f., nu *şoşoteală*
şuşotí vb., nu *şoşoti*
şutér s.m., nu *şutor*
şuvói s.n., nu şivoi

T

tabachéră s.f., nu *tabachere*
táică s.m. g.-d. art. *táichii*, *lui taica*
talk-show s.n. (pron.engl. *toc-şou*)
talángă s.f., nu *talánсă*
tam-nisám adv., nu *tam-nesam*
tam-tám s.n., nu *tamtam*
tandréţe s.f., nu *tandreţă*
tapisá (a îmbrăca o mobilă cu ţesături, piele) vb., dar şi *tapiţa*
tapisá (a tapeta) vb.
tapisér s.m., dar şi *tapiţer*
tapiseríe s.f., dar şi *tapiţeríe*
táră s.f. – nu trebuie confundat cu *dará* (greutatea ambalajului, recipientului)
taríf s.n., pl. *tarífe*, nu *tarifuri*
tatáie s.m., g.-d. art. *tatáiei*, dar şi *lui tatáia*; nu *tătaie*

Scanned with OKEN Scanner

tátă s.m., g.-d. art. *tátei*, dar şi *lui táta*
tăieţéi s.n. pl., nu *tăiţei*
tălpíg s.n., pl. *tălpigi*
tămăduí vb., ind. prez. 1 sg. *tămăduiésc*, nu *tămădui*
tăvălúg s.n., nu *tăvăluc*
târâie-brâu s.m. invar.
tânguí vb., ind. prez. 1 sg. *tânguiésc*, nu *tângui*
témniţă s.f., pl. *témniţe*, nu *temniţi*
temporál (referitor la timp) adj.
temporár (vremelnic, trecător) adj.
ténis (încălţăminte) s.m., pl. *ténişi*
tenisman s.m., nu *tenismen*
teráz (varietate de struguri) s.n., nu *tireaz/tirează*
terminá vb., ind. prez. 3 *términă*, nu *termínă*
ticăí vb., ind. prez. 3 *tícăie* (a face tic-tac), dar şi *ticăiéşte* (a se mocăi)
ticsí vb., nu *tixí*
tighél s.n., pl. *tighéle*, dar şi *tighéluri*; nu *tivél*, pl. *tivele*
tirbuşón s.n., nu *tirbişon*
toártă s.f., pl. *toárte*, nu *torţi* (vezi DOOM)
toást s.n., într-o silabă, nu în două
tobogán s.n., nu *topogan*
tómbolă s.f., nu *tombólă*
tomberón s.n., nu *tomberou*
tomnátic adj.m., nu *tomnatec*
topitúră s.f., dar şi *tochitúră*
torpédo s.n., nu *torpedó*
totodátă (în acelaşi timp) adv.
tot o dată (nu de mai multe ori) s.n. + num., adv. + num.
tótuna (la fel) adv.
tot úna (nu mai multe) adv.+ num.
trafíc s.n., nu *tráfic*
tránca-fleánca interj., dar şi *treánca-fleánca*
transcendentál adj.m., nu *transcedentál*
translátor (persoană) s.m., dar şi *translatór*
transmísie s.f., dar şi *transmisiúne*
tranzistór s.n./s.m., pl. *tranzistoáre*, dar şi *tranzistóri/tranzístor*
traversá vb., nu *tranversá/tramversá*
treábă s.f., g.-d. art. *trébii*, pl. *trébi*, dar şi *tréburi*
trebuí vb., ind. prez. 3 sg. *trébuie*, imperf. *trebuiá*, conj. prez. *trebuiáscă*
tréilea num. (sil. *trei-*, dar şi *tre-i-*, în tempo lent)
trémolo s.n., nu *tremoló*
trepădá vb., ind. prez. 1 sg. *trépăd*, nu *treápăd/trepădez*.
tréstie-de-zahăr s.f. (sil. *-ti-e*)
tricotézã s.f., nu *tricoteuză*
trimíte vb., nu *triméte*
triumfá vb., ind. prez. 1 sg. *triúmf*, nu *triumfez*
tróică s.f. (sil. *troi-*), g.-d. art. *tróicii*
tróiţă s.f. (sil. *tro-i*), nu *troíţă*
trotuár s.n. (sil. *-tuar*), nu *trotoar*
tubércul s.n., nu *tubercúl*
tul s.n. (pron. *tül*)
tulburá vb., nu *turburá*
tuléi (cotor al penelor, fir de păr) s.n., nu *tiuleu/tiulei*, pl. *tiuléie*
tuléu (agr., bot.) s.n./s.m., pl.n. *tuleie*, pl.m. *tulei*
tumoáre s.f. (sil. *-moa-*), nu *tumoră*
tumúlt s.n., nu *túmult*
tumultuós adj.m., nu *tumultos*; f. *tumultuoásă*, nu *tumultoásă*
tunél s.n., pl. *tuneluri* şi *tunele*
turbán s.n., pl. *turbane*, nu *turbanuri*
turtureá s.f., dar şi *turturícă*
tutóre s.m., dar şi *tutór*
twist s.n. (pron. engl. *tuist*)

Ţ

ţăncúşă s.f., nu *ţéncuşe/ţencuşă*
ţărâncă s.f., pl. *ţărânce*, dar şi *ţărănci*
ţârâí vb., nu *ţârii*
ţeápă s.f., nu *ţiapă*
ţesălá vb., ind. prez. 1 sg. *ţesál*, dar şi *ţesăl*
ţigáncă s.f., pl. *ţigánce*, dar şi *ţigănci*
ţignál s.n., nu *ţicnal*
ţíne vb., nu *ţínea*
ţípăt s.n., nu *ţipet*
ţiuí vb., ind. prez. 3 sg. *ţíuie*, nu *ţiuiéşte*
ţoc-ţoc interj.
ţopăí vb., nu *ţupăi*
ţuguiá vb., ind. prez. 3 sg. *ţuguiázã*, dar şi *ţugúie*
ţúrţur s.n., nu *ţurţure*

Scanned with OKEN Scanner

U

uitá vb., imperativ 2 sg. *úită* (dă uitării); *úită-te* (priveşte), nu *úite-te*
ulceá s.f., dar şi *ulcícă*
úliţă s.f., pl. *uliţe*, nu *uliţi*
umór s.n., nu *humor*
unaním adj.m., nu *unánim*
unduí vb., nu *undoí*
uní adj. invar. (*u* pron.fr. *ü*)
únic adj.m., nu *uníc*
untdelémn s.n., nu *undelemn*
urciór s.n., nu *ulcior*
úric adj.m., dar şi *uríc* s.n.
urâciós adj.m., nu *uricios*
urâciúne s.f., nu *uriciune*
urluí vb., nu *urui*
urluiálă s.f., nu *uruială*

V

vaccín (preparat medical) s.n., pl. *vaccínuri*, nu *vaccine*
vacciná vb., ind. prez. 3 *vaccinează*
vacs s.n., nu *vax*
vácuum s.n. (sil. *-cu-um*)
vagonét s.n., pl. *vagonéte*, nu *vagoneţi*
vagón-restauránt s.n., pl. *vagoáne-restauránt*
válvârtéj adv., s.n., pl. *válvârtéjuri*
válvulă s.f., nu *valvúlă*
varietéu s.n., nu *varieté*
vasăzícă conj., nu *va să zică*
vaselínă s.f., nu *vasilină*
vasodilatator adj.m., nu *vaso-dilatator*
vasomotór adj.m., nu *vaso-motór*
vatmán s.m., nu *vátman*
văcsuí vb., nu *văxui*
văcsuitór s.m., nu *văxuitór*
văgăúnă s.f., pl. *văgăúni*, nu *văgăune*
văitá vb., ind. prez. 1 sg. *váit*, dar şi *váiet*, 3 *váită*, dar şi *váietă*
văitáre s.f., dar şi *văietare*
vărátic adj.m., nu *vărátec*
vâlceá s.f., dar şi *vâlcícă*
vârstnic adj.m. (sil. mf. *vârst-*), nu *vârsnic*
vehícul s.n., nu *vehicol*
velínţă s.f., pl. *velínţe*, nu *velinţi*
velúr s.n., nu *velură*
venetíc s.m., nu *vinetic*
venezuelián s.m. (sil. *-zu-e-li-*), dar şi *venezuelan*
ventíl s.n., nu *véntil*; pl. *ventíle*, nu *ventiluri*
verígă s.f., nu *vérigă*, g.-d. art. *verigii*
vérmut s.n., dar şi *vermút*
vestíbul s.n., dar şi *vestibúl*; pl. *vestibúluri*
veşmânt s.n., nu *veştmânt/vestmânt*
veştejí vb., nu *vestejí/veştezi*
véveriţă s.f., nu *veveríţă*
viagér adj.m., nu *viajer*
vikíng s.m., nu *viching/wiking*
vilegiatúră s.f., nu *viligiatúră*
viitor s.n., nu *vitor*
Vinerea Mare s.pr.f.
vinietă s.f. (sil. *-nie-*)
víno-ncoáce s.n.
violoncél s.n., pl. *violoncéle*, nu *violoncéluri*
vioreá s.f., dar şi *viorícă*
vípie s.f., nu *vipíe*
viráj s.n., pl. *viráje*, nu *virajuri*
vírus s.n., pl. *vírusuri*, dar şi *víruşi*
vis s.n., pl. *vísuri*, dar şi *víse*
viscozitáte s.f., nu *vâscozitáte*
vistieríe s.f. (sil. *-ti-e-*), nu *visterie*
víşină s.f., pl. *víşine*, nu *vişiní*
viţeá s.f., dar şi *viţică*
vizaví adv., nu *vis-à-vis*
vlădícă s.f., g.-d. art. *vlădícii/vlădichii/vlădicăi*
voiáj s.n., pl. *voiájuri* şi *voiáje*
voievód s.m., nu *voivod*
vólbură s.f., nu *holbură*
voltampermétru s.n. (sil. mf. *volt-*)
voluptuós adj.m., nu *voluptos*; f.sg. *voluptuoásă*, nu *voluptoásă*
vomá vb., dar şi *vomita*; ind. prez. 1 sg. *vomez/vomit*
vopsí vb., nu *văpsi*
vótcă s.f., nu *vodcă*
vráf s.n., nu *vrav*
vrăfuí vb., nu *vrăvui*
vrăjmaş s.m., nu *vrăşmaş*
vreá vb., nu *vroi*
vrej s.n., pl. *vréjuri*, dar şi *vréji*

Scanned with OKEN Scanner

vréme s.f., g.-d. art. *vrémii*; pl. *vrémuri* (perioade, ocazii), dar şi *vrémi*
vreodátă adv. (sil. *vreo-*/în tempo lent *vre-o*)
vreún adj.m. (o silabă, dar şi în 2 silabe în tempo lent)
vreo adj. (o silabă), dar şi *vre-o* (două silabe, în tempo lent) adj., adv. (o silabă; în tempo lent – două silabe: *vre-o*)
vreúnul pr. m. (sil. *vreu-*, pron. *vriu*, dar şi *vre-u-*, în tempo lent)
vreúna pr.f. (sil. *vreu-*, dar şi *vre-u-*)
vultán s.m., nu *hultan*
vúltur s.m., nu *vultúr*

W

week-end s.n. (pron. engl. *uichend*)
western s.n. (pron. engl. *uestern*)
whisky s.n. (pron. engl. *uis-chi*)

Z

zadár s.n., nu *zădar*
zadárnic adj.m., nu *zădarnic*
zăbávă s.f., g.-d. art. *zăbavei*
zăloágă adj.f., nu *zălogă*
zănátic adj.m., nu *zănatec*
zăngăní vb., nu *zângăni*
zăvorî vb., nu *zăvorí*
zbiéret s.n., nu *zbierăt*
zbârlí vb., nu *zburli*
zbârnâí vb., nu *zbârnăi*
zdrenţărós adj.m., nu *trenţăros*
zeámă s.f., nu *zamă*, g.-d. art. *zemii*
zgârie-nóri s.m. (sil. *-ri-e*)
zgrípţor s.m., nu *zgripsor*
zgripţoroáică s.f., nu *zgripsoroáică/zgripţuroáică*
zigzág s.n., nu *zigzac/zig-zag*
zilér s.m., nu *zilier*
zâmbre s.f., pl., nu *zimbre*
zuruí vb., nu *zurăi*
zvântá vb., ind. prez. 1 sg. *zvânt*, nu *zvântez*
zvâr interj., dar şi *zvârr*
zvârlí vb., ind. prez. 3 sg. *zvârlă*, dar şi *zvârle*; 3 pl. *zvârlă*, dar şi *zvârl*
zvon, s.n., nu *svon*

Scanned with OKEN Scanner

La Editura Polirom au apărut :

Cornelia Dumitraşcu Sechi, Silvia Bârsan Bârcă – *Îndrumar pentru receptarea textelor literare*

Rodica Luca – *Probleme de fizică pentru gimnaziu*

Gheorghe Capşa – *Cartea examenului de capacitate. Volumul I : Limba română. Vocabular, fonetică, morfosintaxă*

Cornelia Dumitraşcu Sechi, Silvia Bârsan Bârcă – *Lecturi literare şi noţiuni de teorie literară pentru examenul de capacitate*

Viorel Irimia, Costel Rotundu, Iuliana Rotundu – *Istorie. Geografie. Sinteze şi teste pentru examenul de capacitate*

Liliana Balab – *Sintaxa. Caiet de lucru pentru clasa a VIII-a*

Magda Agapia Neacşu, Leon Piţu (coord.) – *Matematică pentru examenul de capacitate*

Mihaela Bucătaru, Doru Turbatu, Seryl Talpalaru, Constantin Corega, Ruxanda Baciu, Lizeta Siminiceanu, Ioana Gherghescu, Lorela Caradan – *MEMOGIM. Memorator pentru gimnaziu. Noţiuni ştiinţifice fundamentale*

G. Gruiţă – *Gramatica normativă. 77 de întrebări ; 77 de răspunsuri*

Gh.N. Vasilache – *Ştiţi să scrieţi ? Îndrumar ortografic şi ortoepic al limbii române. Exerciţii, teste şi soluţii*

Bun de tipar : septembrie 1999. Apărut : 1999
Editura Polirom, B-dul Copou nr. 4 • P.O. Box 266, 6600, Iaşi • Tel. & Fax (032) 21.41.00 ; (032) 21.41.11 ; (032) 21.74.40 (difuzare) ; E-mail : polirom@mail.dntis.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7 ;
Tel. : (01) 313.89.78 ; E-mail : polirom@dnt.ro

Tiparul executat la Polirom S.A. 6600 Iaşi
Calea Chişinăului nr. 32
Tel. : (032) 230323 ; Fax : (032) 230485

Scanned with OKEN Scanner

Gh.N. Vasilache

Ştiţi să scrieţi corect?

• Despărţirea cuvintelor în silabe • Ortografia şi ortoepia cuvintelor derivate • Ortografia cuvintelor compuse • Adverbe compuse, locuţiuni adverbiale şi grupuri sintactice paralele • Scrierea cu majusculă • Abrevierea • Scrierea cu cratimă şi cu apostrof

Cartea profesorului Gh. N. Vasilache pune la dispoziţia celor interesaţi profesori, elevi de gimnaziu şi de liceu, viitori candidaţi la diferite concursuri şi examene de admitere, ca şi tuturor celor care vor să se exprime corect româneşte – atât informaţii teoretice, cât şi variate exerciţii care sintetizează şi concretizează cunoştinţele de ortografie şi ortoepie, ajutând totodată la fixarea lor.

Editura POLIROM
ISBN 973-683-297-X

Scanned with OKEN Scanner